

แนวทางการปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่สวนสาธารณะชุมชนเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ
กรณีศึกษา สวนสาธารณะชุมชน 60 พรรษา สมเด็จพระนางเจ้าฯ
พระบรมราชินีนาถ เคหะชุมชนร่มเกล้า

GUIDELINES FOR IMPROVEMENT AND DEVELOPMENT OF COMMUNITY PARK FOR
THE AGED SOCIETY A CASE STUDY OF THE 60th ANNIVERSARY OF QUEEN SIRIKIT
ROM KLAO COMMUNITY HOUSING

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ. 2561

KMITL-2018-AR-M-001-014

แนวทางการปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่สวนสาธารณะชุมชนเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ
กรณีศึกษา สวนสาธารณะชุมชน 60 พรรษา สมเด็จพระนางเจ้าฯ
พระบรมราชินีนาถ เคหะชุมชนร่มเกล้า

GUIDELINES FOR IMPROVEMENT AND DEVELOPMENT OF COMMUNITY PARK FOR
THE AGED SOCIETY A CASE STUDY OF THE 60th ANNIVERSARY OF QUEEN SIRIKIT
ROM KLAO COMMUNITY HOUSING

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
พ.ศ. 2561

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

KMITL-2018-AR-M-001-014

GUIDELINES FOR IMPROVEMENT AND DEVELOPMENT OF COMMUNITY PARK FOR
THE AGED SOCIETY A CASE STUDY OF THE 60th ANNIVERSARY OF QUEEN SIRIKIT
ROM KLAO COMMUNITY HOUSING

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENT FOR THE DEGREE OF
MASTER OF URBAN AND REGIONAL PLANNING PROGRAM IN URBAN AND ENVIRONMENTAL PLANNING
FACULTY OF ARCHITECTURE
KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG
2018

KMITL-2018-AR-M-001-014

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

COPYRIGHT 2018

FACULTY OF ARCHITECTURE

KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่ลงนามและจัดทำขึ้นเพื่อการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อผู้ยืมได้เห็นว่าไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ใบรับรองวิทยานิพนธ์

หัวข้อวิทยานิพนธ์

แนวทางการปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่สวนสาธารณะชุมชนเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ
กรณีศึกษา สวนสาธารณะชุมชน 60 พรรษา สมเด็จพระนางเจ้า
พระบรมราชินีนาถ เคหะชุมชนร่มเกล้า

GUIDELINES FOR IMPROVEMENT AND DEVELOPMENT OF COMMUNITY
PARK FOR THE AGED SOCIETY A CASE STUDY OF THE 60th
ANNIVERSARY OF QUEEN SIRIKIT, ROM KLAO COMMUNITY HOUSING

นักศึกษา

นางสาวพุลศรี ศักดิ์พันธ์พนม

รหัสประจำตัว

56602040

ปริญญา

การวางแผนภาคและเมืองมหาดบัณฑิต

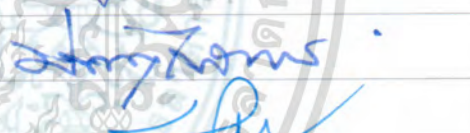
สาขาวิชา

การวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์ ดร.อมร กฤษณพันธ์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์		ลายมือชื่อ
รองศาสตราจารย์ ดร.นิติชาญ	ปลื้มอารมย์	
รองศาสตราจารย์ ดร.อมร	กฤษณพันธ์	
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐกฤษฐ	นบนอบ	
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปนาย	ไชยรัตนานนท์	
รองศาสตราจารย์ ดร.ประพัทธ์พงษ์	อุปลา	

วัน / เดือน / ปี ที่สอบ 21 มิถุนายน 2561

สถานที่สอบ กลุ่มวิชาการวางแผนภาคและเมือง

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์รับรองแล้ว

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อันธิกา สวัสดิ์ศรี)

คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

วันที่ 25 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2561

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หัวข้อวิทยานิพนธ์

นักศึกษา

รหัสประจำตัว

ปริญญา

สาขาวิชา

พ.ศ.

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

แนวทางการปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่สวนสาธารณะชุมชนเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ กรณีศึกษา สวนสาธารณะชุมชน 60 พรรษา สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เคหะชุมชนร่มเกล้า

นางสาวพุลศรี ศักดิ์พันธ์พนม

56602040

การวางแผนภาคและเมืองมหาดบัณฑิต

การวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม

2561

รศ.ดร.อมร กฤษณพันธ์ุ

บทคัดย่อ

การศึกษาแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่สวนสาธารณะในชุมชนเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ กรณีศึกษา : สวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เคหะชุมชนร่มเกล้า มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาและวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพ รูปแบบของการจัดการพื้นที่ตลอดจนการให้บริการศักยภาพและข้อจำกัดของ สวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ 2) ศึกษาพฤติกรรม และรูปแบบการใช้พื้นที่ตลอดจนลักษณะประชากรที่มาใช้บริการในสวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ 3) เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาพื้นที่สวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและสอดคล้องและเหมาะสมกับสังคมผู้สูงอายุ ในการศึกษาได้ใช้วิธีการเก็บข้อมูลโดยใช้ แบบสอบถาม โดยใช้จำนวนประชากรผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา มีจำนวน 39,401 คน โดยใช้วิธีการของยามาเน่ ที่ระดับ ความเชื่อมั่น 95% และกำหนดความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 0.05 จะได้กลุ่มตัวอย่าง ไม่ต่ำกว่าจำนวน 400 คน จากการศึกษาพบว่า ปัญหาของโดยส่วนใหญ่ ได้แก่ การขาดวินัยของผู้ใช้บริการ/ไม่เคารพกฎ ความไม่เพียงพอของกิจกรรม และตรงกับพฤติกรรมสำหรับผู้สูงอายุ ปัญหาด้านความปลอดภัยในการใช้บริการสวนสาธารณะ และความพร้อมด้านสาธารณูปโภคและ สาธารณูปการในพื้นที่ สำหรับข้อเสนอแนะ ประกอบด้วย 6 ข้อ ดังนี้ 1) การออกแบบกิจกรรมตามวัย 2) การออกแบบการเข้าถึงและความปลอดภัย 3) การออกแบบกิจกรรมให้น่าสนใจ 4) การกำหนดขอบเขตของกิจกรรม 5) การออกแบบให้ กิจกรรมกระจายตัว 6) การออกแบบอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกให้ครบถ้วน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Thesis	Guidelines for Improvement and Development of Community Park for the Aged Society A Case study of the 60 th Anniversary of Queen sirikit, Rom klao Community Housing
Student	Miss Phoonsri Sakpanpanom
Student ID	56602040
Degree	Master of Urban and Regional Planning
Program	Urban and Environmental Planning
Year	2018
Thesis Advisor	Assoc.Prof. Amorn Kritsanaphan (PhD)

ABSTRACT

The objective of this research focuses mainly on the improvement & Development Guidelines for community park to supporting the aging society. The research had conducted the related-data at the community park namely 60th Anniversary of Queen sirikit, in Rom klao Community Housing area. The objectives of this research are (1) to study and analyze the physical characteristics of the community park including layout plan, the potential, and limitations of its services; (2) to examine the behavior and , zoning activities of such users and (3) to provide the guidelines for improvement of the community park for supporting the ageing society. Not only key informant interview and participatory observation, but the research also employs the questionnaire survey with the orderly people based on 39,401 people that are the total population in the specific area. Regarding to Yamane statistical analysis at 95% confidence level, the 400 samples are collected. Consequently, the research found that most of the problems are lack of discipline of the user / out of the rules, inadequate and improper of activities for the older adults, park safety as well as the services of utilities and facilities of the park ; Finally, the research suggests the six-guideline improvements as the following; (1). Age of the user should be considered during a designed period, (2). Accessibility and safety are also significantly during a planned time. (3). Exciting activities should be concerned, (4). Identify the scope of the activities (5). In the park, the activities should be covered in whole area and (6). All the facilities in the park should be entirely designed.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้อย่างดี ด้วยความเมตตากรุณาจากรศ. ดร.อมร กฤษณพันธ์ อาจารย์ที่ปรึกษาที่ให้ความรู้ทางวิชาการ ติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงานวิจัย คอยช่วยเหลือ ให้คำชี้แนะที่เป็นประโยชน์ รวมทั้งปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ และตรวจทานวิทยานิพนธ์ให้มีความสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง ขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์เป็นอย่างสูง ไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ รศ.ดร.นิติชาญ ปลื้มอารมย์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ ดร.ณัฐกฤษฐ นบนอบ ผศ.ดร.ปนายุ ไชยรัตนานนท์ และ ดร.ประพัทธ์พงษ์ อุปลา กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้เมตตาให้ข้อเสนอแนะและแนวคิดสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการแก้ไขปรับปรุง เพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์สาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ และทักษะด้านการผังเมือง อีกทั้งยังคอยให้ความอนุเคราะห์และอำนวยความสะดวกในทุกๆเรื่องตลอดมา

ขอกราบขอบพระคุณอย่างสุดซึ้งแต่ ผู้บังคับบัญชา คุณศรีรัตน์ สุทธินนท์ ผู้บังคับบัญชาเมื่อสมัยปี 2556 ที่มอบโอกาสให้ผู้วิจัยได้ศึกษาต่อ รวมทั้งได้ให้ความรัก ให้กำลังใจ และคอยให้การสนับสนุนอำนวยความสะดวกสบายในทุก ๆ เรื่องเสมอมา ทำให้ผู้วิจัยมีแรงบันดาลใจในการที่จะศึกษาต่อในระดับระดับบัณฑิตศึกษา

ขอกราบขอบพระคุณผู้บังคับบัญชา คุณอัญชลี ตันวานิช ผู้อำนวยการสำนักวิเคราะห์และประเมินผล คุณศศิธร รุณดี รักษาการผู้เชี่ยวชาญด้านผังเมือง ที่เป็นแรงผลักดัน เมตตาให้กำลังใจพร้อมคำปรึกษาต่าง ๆ และเป็นแรงบันดาลใจในการเรียนจนสำเร็จการศึกษาครั้งนี้

ขอขอบคุณ พี่แหม่ม พี่จัน พี่อ่อน พี่รมิดา คุณหน่อง พร้อมทั้งเจ้าหน้าที่สาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ทุกท่าน ที่ให้ความกรุณาแนะนำ ช่วยเหลือติดต่อประสานงานต่าง ๆ ในการสอบและจัดทำรูปเล่มวิทยานิพนธ์เป็นอย่างยิ่ง และขอขอบคุณ อาทิตย์ ปอม กอล์ฟ เอ น้องแอน แคทเล็ก น้องเล็ก แคทใหญ่ พี่เกษรา เกด วาว เจียบ น้องเบียร์ มด พุง (พี่ ๆ น้อง ๆ กรมโยธาธิการและผังเมือง) ที่คอยช่วยเหลือผู้วิจัยเรื่องต่าง ๆ ในการทำวิทยานิพนธ์มาโดยตลอด

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณความสำเร็จที่เกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้กับครอบครัว และคนสำคัญ คุณมกรา อารัมภีร์ บุคคลซึ่งคอยช่วยเหลือและให้กำลังใจทุกเวลาที่เหนื่อยล้าจนการเรียนผ่านพ้นไปได้ด้วยดีจนกระทั่งมีวันนี้ได้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	II
กิตติกรรมประกาศ.....	III
สารบัญ.....	IV
สารบัญตาราง.....	VII
สารบัญภาพ.....	IX
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา.....	3
1.3 สมมติฐานการวิจัย.....	3
1.4 ขอบเขตการศึกษา.....	4
1.5 ขั้นตอนในการศึกษา.....	6
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
1.7 นิยามศัพท์.....	6
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม.....	10
2.1 ความหมายและทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุ.....	10
2.2 การตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ.....	14
2.3 ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับแผนผู้สูงอายุ.....	26
2.4 แนวคิดและทฤษฎีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต.....	37
2.5 แนวความคิดเกี่ยวกับการพักผ่อนหย่อนใจและกิจกรรมนันทนาการ.....	42
2.5.1 การพักผ่อนหย่อนใจและกิจกรรมนันทนาการ.....	42
2.5.2 ประโยชน์ของแหล่งนันทนาการ.....	45
2.6 แนวคิดเกี่ยวกับสวนสาธารณะ.....	46
2.6.1 ความหมายของสวนสาธารณะ.....	46
2.6.2 การจัดระดับของสวนสาธารณะ.....	47
2.6.3 ลักษณะและหน้าที่ของสวนสาธารณะที่ดี.....	51
2.6.4 ตัวอย่างพื้นที่สวนสาธารณะอื่น ๆ ในต่างประเทศ.....	53

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.7 แนวความคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สวนสาธารณะ.....	54
2.7.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกกิจกรรมนันทนาการ.....	54
2.7.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ และไม่ใช้สวนสาธารณะ.....	56
2.8 แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาสวนสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ.....	57
2.9 แนวความคิดการออกแบบเพื่อมวลชน (Universal Design).....	58
2.10 แนวความคิดสวนที่ดีที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ.....	61
2.11 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	64
2.12 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	68
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	69
3.1 รูปแบบวิธีวิจัย.....	69
3.2 การกำหนดพื้นที่ศึกษา.....	69
3.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	71
3.4 วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล.....	72
3.4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research).....	72
3.4.2 การเก็บข้อมูลจากภาคสนาม (Field Research).....	72
3.4.3 การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaire).....	73
3.5 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	73
3.6 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล.....	73
บทที่ 4 สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา.....	75
4.1 การคัดเลือกพื้นที่ศึกษา.....	75
4.1.1 ประวัติความเป็นมา.....	76
4.2 ลักษณะทางกายภาพ.....	78
4.2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต.....	78
4.2.2 การสัญจรและการเข้าถึงพื้นที่.....	79
4.2.3 สภาพแวดล้อมภายในสวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ.....	80
4.3 ลักษณะสังคมประชากร.....	81
4.3.1 สถิติผู้ใช้บริการ สวน60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เคหะชุมชนร่มเกล้า.....	81
4.3.2 การรวมกลุ่มทางสังคม.....	82

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.4 การบริหารจัดการพื้นที่.....	82
บทที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	83
5.1 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	84
บทที่ 6 สรุปผล อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ.....	107
6.1 สรุปผลการวิจัย.....	108
6.2 อภิปรายผล.....	112
6.3 ข้อเสนอแนะ.....	113
6.4 ข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งต่อไป.....	114
6.5 แนวทางในการพัฒนาปรับปรุงพื้นที่สวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เคหะชุมชนร่มเกล้า.....	114
บรรณานุกรม.....	124
ภาคผนวก ก ตัวอย่างแบบสอบถาม.....	129
ประวัติผู้เขียน.....	135

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.1 แสดงจำนวนและร้อยละของประชากรผู้สูงอายุในเขตลาดกระบัง.....	4
2.1 แสดงเปรียบเทียบความสัมพันธ์ความต้องการและการตอบสนองของผู้สูงอายุ.....	23
3.1 สรุปตัวแปรและวิธีการสำรวจขั้นตอนของงานวิจัย.....	74
4.1 แสดงจำนวนผู้ใช้เฉลี่ยรายปีของสวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ.....	81
5.1 แสดงจำนวนและร้อยละด้านปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง.....	84
5.2 แสดงจำนวนและร้อยละพฤติกรรมการใช้บริการสวนสาธารณะของผู้สูงอายุ.....	86
5.3 แสดงจำนวนและร้อยละการใช้พื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่สวนสาธารณะ.....	88
5.4 แสดงจำนวนร้อยละอันดับความต้องการให้สวนสาธารณะพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและการให้บริการ.....	90
5.5 ผลวิเคราะห์ความต้องการการพัฒนาสวนสาธารณะเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตต่อการดำรงชีวิต..	91
5.6 แสดงจำนวนร้อยละอันดับปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาสวนสาธารณะเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตต่อการดำรงชีวิต.....	92
5.7 แสดงจำนวนร้อยละอันดับความคิดเห็นต่อการใช้บริการสวนสาธารณะจะส่งผลต่อตนเอง...	93
5.8 แสดงค่าเฉลี่ย ความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ.....	93
5.9 แสดงค่าเฉลี่ย ความเป็ยงเบนมาตรฐาน ความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในสวนสาธารณะด้านสถานที่จอดรถ.....	94
5.10 แสดงค่าเฉลี่ย ความเป็ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในสวนสาธารณะด้านลานกว้างและลานกิจกรรมนันทนาการ.....	94
5.11 แสดงค่าเฉลี่ย ความเป็ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในสวนสาธารณะด้านห้องน้ำ.....	95
5.12 แสดงค่าเฉลี่ย ความเป็ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในสวนสาธารณะด้านอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก.....	96
5.13 ทดสอบความแตกต่างระหว่างปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ด้านเพศ กับความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ	97
5.14 ทดสอบความแตกต่างระหว่างปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ด้านอายุ กับความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ.....	98
5.15 ทดสอบค่าเฉลี่ยความแตกต่างระหว่างรายคู่ระหว่างปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ด้านอายุ กับความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ.....	99
5.16 ทดสอบความแตกต่างระหว่างปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ด้านอาชีพ กับความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ.....	101

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
5.17 ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้บริการสวนสาธารณะของผู้สูงอายุ ด้านความถี่ในการใช้บริการสวนสาธารณะกับความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อ ผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ.....	103
5.18 ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้บริการสวนสาธารณะของผู้สูงอายุ ด้านระยะเวลาในการใช้สวนสาธารณะกับความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อ ผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ.....	104
5.19 ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้บริการสวนสาธารณะของผู้สูงอายุ ด้านวิธีการเดินทางมาสวนสาธารณะกับความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อ ผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ.....	105
5.20 ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้บริการสวนสาธารณะของผู้สูงอายุ ด้านระยะเวลาที่ใช้เดินทางมาสวนสาธารณะกับความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ.....	106

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1 แสดงขอบเขตพื้นที่ศึกษา.....	5
1.2 พิกัดสวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เคหะชุมชนร่มเกล้า.....	8
1.3 แสดงแผนผังพื้นที่สวนสาธารณะ 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ.....	9
2.1 การเปรียบเทียบ ERG Model กับ Maslow's Hierarchy Needs.....	15
2.2 Maslow's hierarchy of human needs.....	19
2.3 ERG Model.....	25
2.4 สวนสาธารณะเซนต์เจมส์ (St.James's Park).....	53
2.5 สวนสาธารณะแฟลคสตัด์พ (Flagstaff Gardens).....	54
2.6 แนวความคิดในการพัฒนาสวนสาธารณะเป็นการแบ่งโซนเพื่อกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ ผู้พิการ และคนทุพพลภาพ.....	58
2.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	68
3.1 แสดงเขตพื้นที่ แขวงคลองสองต้นนุ่น เขตลาดกระบัง.....	70
3.2 แสดงขอบเขตพื้นที่ศึกษา.....	71
4.1 รายชื่อสวนสาธารณะพื้นที่กว้างในกรุงเทพมหานคร.....	76
4.2 ขอบเขตพื้นที่ศึกษา.....	77
4.3 แผนผังพื้นที่สวนสาธารณะ 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ.....	79
4.4 กลุ่มผู้ใช้บริการของสวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ.....	82
6.1 สัมภาษณ์ผู้สูงอายุที่เข้ามาใช้บริการสวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ.....	108
6.2 แผนผังสวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เคหะชุมชนร่มเกล้า จำแนกกิจกรรม....	114
6.3 ที่จอดรถสวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เคหะชุมชนร่มเกล้า.....	115
6.4 ตัวอย่างข้อเสนอแนะที่จอดรถ.....	116
6.5 ตัวอย่างข้อเสนอแนะที่จอดรถจักรยาน.....	116
6.6 ลานกว้าง / ลานกิจกรรม สวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เคหะชุมชนร่มเกล้า	117
6.7 ตัวอย่างข้อเสนอแนะการจัดโซนสำหรับผู้สูงอายุ.....	118
6.8 ตัวอย่างข้อเสนอแนะลานกว้าง / ลานกิจกรรม.....	119
6.9 ตัวอย่างลานกว้าง / ลานกิจกรรม.....	119
6.10 ห้องน้ำ สวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เคหะชุมชนร่มเกล้า (ปัจจุบัน).....	120
6.11 ตัวอย่างข้อเสนอแนะห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ.....	121
6.12 พื้นทางเดิน/ทางลาด สวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เคหะชุมชนร่มเกล้า (ปัจจุบัน).....	122

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
6.13 ตัวอย่างข้อเสนอแนะทางต่างระดับการใช้บริการสำหรับผู้สูงอายุ คนพิการ ฯลฯ.....	122
6.14 ตัวอย่างข้อเสนอแนะทางลาดการใช้บริการสำหรับผู้สูงอายุ คนพิการ ฯลฯ.....	123
6.15 ตัวอย่างข้อเสนอแนะทางสัญจรการใช้บริการสำหรับผู้สูงอายุ คนพิการ ฯลฯ.....	123
6.16 ตัวอย่างข้อเสนอแนะบริเวณพื้นการใช้บริการสำหรับผู้สูงอายุ คนพิการ ฯลฯ.....	123

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต่อ X ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันสิ่งที่ทั่วโลกให้ความสนใจและเตรียมแผนการที่จะรับมือกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมของโครงสร้างด้านประชากรที่มีผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว สภาวะการณ์เช่นนี้จึงควรเน้นสนับสนุนให้มีความสำคัญและเตรียมความพร้อมการรู้จักปรับตัวในเรื่องของการดูแลสุขภาพคุณภาพอนามัยที่เหมาะสม การส่งเสริมสภาพแวดล้อมสังคมที่ดี ทั้งในด้านของการบริการสาธารณสุขป้อนภาค สาธารณูปการให้ครอบคลุมและเข้าถึงได้ง่าย สะดวก ปลอดภัย สามารถที่จะช่วยเหลือตนเอง ดูแลตนเองได้อย่างดีไม่เป็นภาระของบุคคลในครอบครัวหรือญาติพี่น้องและสามารถใช้ชีวิตด้วยตนเองได้อย่างมีความสุข เพื่อช่วยลดปัญหาต่างๆที่จะเกิดขึ้นจากกรณีการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของประชากรผู้สูงอายุ

จากลักษณะโครงสร้างประชากรของโลกที่เข้าสู่สังคมแห่งผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ คือมีอัตราการเกิดลดน้อยลงและอายุยืนมากขึ้น เฉลี่ยยืนยาวอย่างน้อย 9 ปี และประชากรทั่วโลกที่มีอายุมากกว่า 65 ปี มีจำนวนมากถึง 2 พันกว่าล้านคน โดยคิดเป็นอัตราส่วนได้ 1 ใน 5 หรือร้อยละ 20 ของประชากรทั้งโลก ซึ่งพบได้ในเกือบทุกประเทศแถบยุโรป โดยเฉพาะอิตาลี เยอรมัน อังกฤษ และสแกนดิเนเวีย รวมไปถึงญี่ปุ่นซึ่งเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ตั้งแต่ปี 2010 และจากข้อมูลขององค์การสหประชาชาติ พบว่าในปี 2047 จะเป็นครั้งแรกของโลกที่ประชากรอายุ 60 ปีจะมีมากกว่าประชากรเด็ก และคาดการณ์ไว้ในปี 2050 ประเทศไทยจะมีประชากรผู้สูงอายุมากเป็นอันดับที่สองรองจากสิงคโปร์ ส่วนลาวจะเป็นประเทศที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุต่ำที่สุดในกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ด้วยเหตุที่ปัญหาของผู้สูงอายุมีความซับซ้อนทั้งในด้านสุขภาพ สังคม และยังมีลักษณะเรื้อรังทำให้ในเรื่องของการบริการที่มีความเหมาะสมแก่ผู้สูงอายุจำเป็นต้องเป็นการบริการที่สามารถดูแลและจัดการให้ครอบคลุม ครบถ้วน สามารถเข้าถึงทั้งในลักษณะเชิงรุก และจะต้องมีการประสานในด้านการบริการของสุขภาพและสังคมควบคู่กันไป อันรวมถึงเป็นการส่งเสริม ป้องกัน รักษา และฟื้นฟูโดยควรจัดการให้อย่างมีระบบและสนับสนุนช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องเพื่อส่งเสริมศักยภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

ซึ่งประเทศไทยจำนวนประชากรผู้สูงอายุ จากสำนักงานสถิติ กรมการปกครอง ในปีพ.ศ.2559 มีการสำรวจข้อมูลประชากรทั้งประเทศ จำนวนทั้งสิ้น 65,931,550 ราย จำแนกเป็นประชากรผู้สูงอายุจำนวน 9,802,080 ราย คิดเป็นร้อยละ 14.8 ของประชากรทั้งประเทศ จากสถิติประชากรผู้สูงอายุที่ทำการสำรวจมานี้ ทำให้ทราบและตระหนักว่าประเทศไทยของเรากำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ คือการมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่า 10% ของประชากรรวมทั้งประเทศ

ซึ่งสาเหตุหลักเกิดจาก อัตราเจริญพันธุ์หรืออัตราเกิด อัตราเสียชีวิตหรืออัตรตาย และอายุขัยของประชากร เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประเด็นสำคัญของผู้สูงอายุ นั้น ปัญหาไม่ได้ขึ้นอยู่กับจำนวนที่เพิ่มขึ้นอย่างเดียวแต่การมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีวิถีชีวิตและความพอใจในการใช้ชีวิตก็นับเป็นสิ่งสำคัญที่ทุกคนควรตระหนักและให้ความสำคัญกันอย่างจริงจัง เพราะชีวิตในช่วงอายุหลัง 60 ไปแล้วมันมักจะมีการเปลี่ยนแปลงในหลายๆด้าน และต่อเนื่องไปในทางเสื่อมและถดถอยทั้งสิ้น แต่จะมากน้อยนั้นก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายๆ อย่าง เช่น ทางพันธุกรรม สภาพแวดล้อม โภชนาการของแต่ละคนแตกต่างกันไป รวมถึงสภาพจิตใจเนื่องจากเป็นวัยที่ต้องพบกับความสูญเสียพ่อแม่ คู่ครอง ญาติสนิทมิตรสหาย เพื่อนฝูงต่างๆ เป็นต้น อาจทำให้เกิดผลกระทบในเชิงลบต่อตนเองและเกิดปัญหากระทบทางจิตใจ

สิ่งที่จะช่วยให้ผู้สูงอายุมีชีวิตความเป็นอยู่ มีสุขภาพจิตที่ดี และสามารถใช้ชีวิตในแต่ละวันได้อย่างปกติสุขไม่สร้างภาระและเป็นปัญหาต่อครอบครัวและคนรอบข้าง นั่นก็คือการที่ในชุมชน พื้นที่ โดยรอบหรือที่อยู่อาศัยจัดให้มีการส่งเสริมให้มีสภาพแวดล้อมที่ดี สวนสาธารณะที่ได้มาตรฐาน ที่ช่วยในเรื่องของการพักผ่อนใจในเวลาว่าง ถือเป็นสวัสดิการที่ดีที่คนในชุมชนต้องการ

พลพินิจ พินิจชอบ (2558) กรุงเทพมหานครได้จำแนกประเภทของสวนสาธารณะ โดยใช้เกณฑ์ในด้านพื้นที่ แบ่งออกเป็น 7 ประเภท กล่าวคือสวนหย่อมขนาดเล็ก สวนถนน สวนหมู่บ้าน สวนชุมชน สวนระดับย่าน สวนระดับเมือง และสวนที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะทาง (สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล, 2558) โดยเฉพาะสวนชุมชน (Community Park) ถูกกำหนดว่าเป็นสวนสาธารณะที่มีขนาดพื้นที่มากกว่า 25 ไร่ แต่ไม่เกิน 125 ไร่ นับว่าเป็นประเภทของสวนสาธารณะที่มีความเหมาะสมต่อย่านพาณิชยกรรมของเมืองที่มีพื้นที่จำกัดตั้งเช่น กรุงเทพมหานคร ซึ่งสามารถตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีมูลค่าสูงเพื่อให้บริการแก่ประชากรในเมืองได้ และมีการเข้าถึงที่สะดวกจากหลายรูปแบบในการเดินทาง ทั้งนี้ในกรุงเทพมหานครมีสวนสาธารณะในระดับชุมชนที่มีความสำคัญ ซึ่งทำหน้าที่เพื่อให้บริการด้านนันทนาการและการพักผ่อนหลายแห่ง ได้แก่ สวนรมณีนารถ สวนหนองจอก สวนนวมินทร์ภิรมย์ สวนทวีวนารมย์ อุทยานเบญจสิริ และสวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ ฯลฯ

ในการศึกษาและทำการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่มาใช้บริการในพื้นที่สวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เคหะชุมชนร่มเกล้า มีเนื้อที่ 52 ไร่ 1 งาน 69 ตารางวา ที่ตั้งอยู่ในโครงการเคหะชุมชนร่มเกล้า และเป็นสวนสาธารณะที่เรียกได้ว่าเป็นสวนสุขภาพ สวนหมู่บ้าน หรือสวนละแวกบ้าน โดยมีการเปิดให้บริการทุกวัน มีผู้เข้ามาใช้บริการหลากหลาย ผู้วิจัยได้เข้าไปสำรวจเบื้องต้นได้พูดคุยกับทางเจ้าหน้าที่ที่ดูแลทำให้ทราบว่าพื้นที่ในสวนสาธารณะแห่งนี้ยังมีพื้นที่ว่างอีกมากมายที่รอการพัฒนาปรับปรุงที่จะทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นชุมชนที่กำลังขยายมีพื้นที่ว่างในการรองรับ ซึ่งสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันที่ประชาชนยังต้องการใช้บริการแต่ยังขาดแนวทางในการพัฒนาปรับปรุง ทางผู้วิจัยจึงเห็นควรว่าการทำวิจัยเรื่องนี้จะสามารถเป็นแนวทางและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาพื้นที่ต่อไป และจากสถิติ พื้นที่แขวงคลองสองต้นนุ่น มีประชากรผู้สูงอายุมากที่สุดถ้าเทียบจากหกแขวง ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของลาดกระบัง ซึ่งจากข้อมูลประชากรผู้สูงอายุสำนักงานสถิติ กรมการปกครอง ในปี.ศ.2559 สรุปรวมข้อมูลประชากรผู้สูงอายุมากที่สุดในเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เขตลาดกระบัง ได้แก่แขวงคลองสองต้นนุ่น จำนวนประชากรผู้สูงอายุจำนวนทั้งสิ้น 6,573 ราย คิดเป็นร้อยละ 34.1 ของประชากรผู้สูงอายุทั้งหมดในเขตลาดกระบัง รองลงมาได้แก่ แขวงลาดกระบัง และทับยาว มีจำนวนประชากรผู้สูงอายุจำนวน 4,797 ราย และ 2,604 ราย ตามลำดับ จากที่กล่าวมาทำให้ผู้วิจัยเลือกพื้นที่สวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เคหะชุมชนร่มเกล้า แขวงคลองสองต้นนุ่น เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ในการลงพื้นที่หาข้อมูลแนวทางและแนวคิดต่าง ๆ ที่หลากหลายที่คาดว่าจะจะเป็นประโยชน์ เพื่อรวบรวมเป็นแนวทางในการพัฒนา ออกแบบปรับปรุงพื้นที่สวนสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุในชุมชนให้เหมาะสมและได้ใช้ประโยชน์มากที่สุด อีกทั้งยังสามารถที่จะนำไปปรับใช้กับพื้นที่อื่นๆ ได้ต่อไปได้อีก

1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. ศึกษาและวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพ รูปแบบของการจัดการพื้นที่ตลอดจนการให้บริการ ศักยภาพและข้อจำกัดของ สวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เคหะชุมชนร่มเกล้า
2. ศึกษาพฤติกรรม และรูปแบบการใช้พื้นที่ตลอดจนลักษณะประชากรที่มาใช้บริการใน สวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เคหะชุมชนร่มเกล้า
3. เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาพื้นที่อาคารรวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ใน สวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เคหะชุมชนร่มเกล้า เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและ สอดคล้องและเหมาะสมกับสังคมผู้สูงอายุ

1.3 สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลมีผลต่อความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อผู้สูงอายุในสวนสาธารณะแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 พฤติกรรมการใช้บริการสวนสาธารณะของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ

1.4 ขอบเขตการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย : ประชากรผู้สูงอายุ

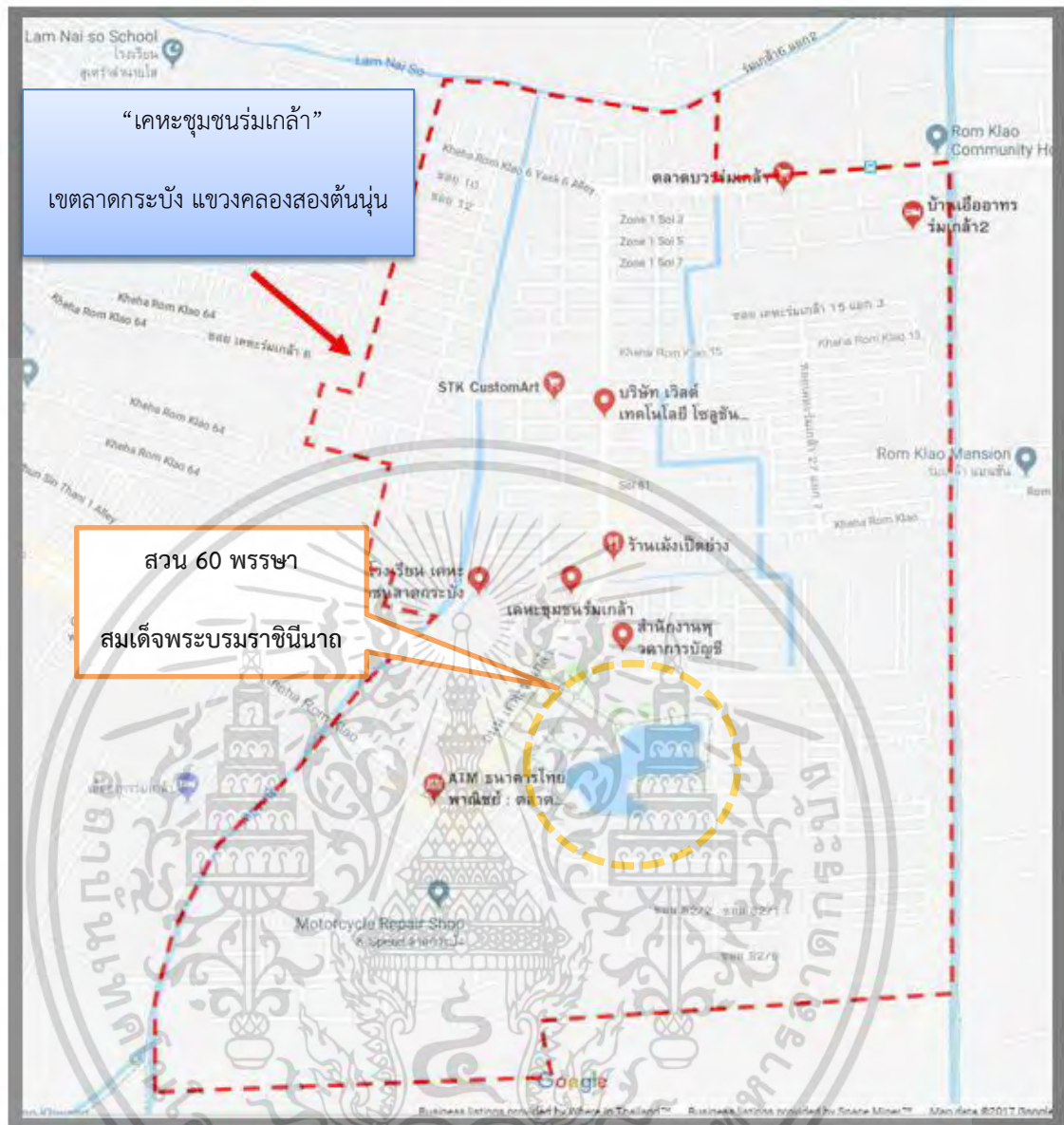
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย : ประชากรผู้สูงอายุ ที่เข้ามาใช้บริการในสวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เฉลิมพระชนมพรรษา 400 คน จากประชากร 66,991 คน

ตารางที่ 1.1 แสดงจำนวนและร้อยละของประชากรผู้สูงอายุในเขตลาดกระบัง

จำนวนประชากรเขตลาดกระบัง พ.ศ.2559				
พื้นที่	ประชากร < 60 ปีขึ้นไป	ประชากร > 60 ปีขึ้นไป	รวมประชากรทั้งหมด	สัดส่วนประชากรผู้สูงอายุ(%)
แขวงลาดกระบัง ^๒	24,677	4,797	29,474	24.94
แขวงคลองสองต้นนุ่น ^๑	60,418	6,573	66,991	34.18
แขวงคลองสามประเวศ ^๕	13,923	1,727	15,650	8.98
แขวงลำปลาทิว ^๔	21,634	2,438	24,072	12.68
แขวงทับยาว ^๓	26,583	2,604	29,187	13.54
แขวงชุมทอง ^๖	7,010	1,094	8,104	5.69
รวม	154,245	19,233	173,478	100.00

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ.2559

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 1.1 ขอบเขตพื้นที่ศึกษา

ส่วน 60 พรรษา ตั้งอยู่ : เคหะชุมชนร่มเกล้า แขวงคลองสองต้นนุ่น เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
ที่มา : ปรับปรุงมาจาก Website Google Maps โดยผู้วิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.5 ขั้นตอนในการศึกษา

1. การศึกษาค้นคว้าเอกสาร ผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. การทบทวนวรรณกรรม
3. การเก็บข้อมูลประชากรผู้สูงอายุที่มาใช้บริการสวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เคหะชุมชนร่มเกล้า โดยใช้การเก็บแบบสอบถามและสัมภาษณ์
4. การประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยการนำข้อมูลที่ได้มาจากการสำรวจ และการแจกแบบสอบถามมาวิเคราะห์และประมวลผล พร้อมทั้งสรุปร่วมกับทฤษฎีและแนวคิดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ทราบถึงบทบาทของผู้สูงอายุที่เข้ามาใช้พื้นที่สวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เคหะชุมชนร่มเกล้า
5. สรุปผลการวิจัยและเสนอแนะแนวทางในการจัดการพื้นที่ เพื่อให้มีความสอดคล้องกับบทบาทผู้สูงอายุที่มาใช้บริการในพื้นที่สวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เคหะชุมชนร่มเกล้า

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถวิเคราะห์ถึงศักยภาพรูปแบบการจัดการพื้นที่สวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เคหะชุมชนร่มเกล้า ที่มีความเหมาะสมในการรองรับการใช้ประโยชน์พื้นที่ได้
2. สามารถทราบถึงความต้องการและพฤติกรรมของประชากรผู้สูงอายุ ที่เข้ามาใช้บริการในพื้นที่สวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เคหะชุมชนร่มเกล้า
3. สามารถทราบแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ อาคาร รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในสวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เคหะชุมชนร่มเกล้า และพื้นที่อื่น ๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกันเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริง

1.7 นิยามศัพท์

1. ประชากรผู้สูงอายุ หมายถึง ประชากรผู้ที่มีอายุ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป
2. คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ หมายถึง การตอบสนองความจำเป็นในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ เพื่อให้มีระดับมาตรฐานความมีชีวิตที่ดีในด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม รวมทั้งด้านเศรษฐกิจ โดยสามารถดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข
3. การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ หมายถึง การกำหนดแนวทางหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีความพอใจในชีวิต มีความเป็นอยู่ที่ดี มีสุขภาพกายและใจที่ดี เศรษฐกิจพอเพียง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. สาธารณูปการ (Public Facilities) หมายถึง บริการเพื่อสาธารณะซึ่งดำเนินการโดยองค์กรของรัฐหรือเอกชนโดยการควบคุมของรัฐบาล ซึ่งได้แก่บริการในเรื่องเคหะการ การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม การอนามัย ความปลอดภัย สันทนาการ และบริการอื่นๆ ตามความต้องการของประชาชนและเป็นกิจการที่ไม่หวังผลกำไร

5. สภาพแวดล้อม หมายถึง สิ่งที่อยู่รอบตัวเราที่เราใช้เวลากับมันไปมากในแต่ละวัน

6. ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดหรือทัศนคติที่มีลักษณะเป็นนามธรรม ไม่สามารถมองเห็นรูปร่างได้ เมื่อบุคคลได้รับการตอบสนองความต้องการจะเกิดความรู้สึกที่เป็นสุขและความพึงพอใจเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมในการแสดงออกของบุคคลที่มีผลต่อการเลือกที่จะปฏิบัติในกิจกรรมนั้นๆ

7. สวัสดิการ หมายถึง การมุ่งให้เกิดการกินดีอยู่ดีของบุคคลหรือกลุ่มสวัสดิการทั่วไปของชุมชนหรือสังคม ถือว่าเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องจัดให้มีขึ้นเพื่อประโยชน์ร่วมกันของส่วนรวม

8. สุขภาพจิต หมายถึง สภาวะทางจิตใจ อารมณ์ และความคิดที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสังคม และสิ่งแวดล้อมรอบข้าง เพื่อให้ดำรงชีวิตเป็นปกติสุข

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 1.2 พิกัดสวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เคหะชุมชนร่มเกล้า

ที่มา : สำนักงานเคหะชุมชนร่มเกล้า 1 คลองสองต้นนุ่น ลาดกระบัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 1.3 แผนที่พื้นที่สวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เคะหะชุมชนร่มเกล้า
ที่มา : ปรับปรุงมาจาก Website Google Maps โดยผู้วิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารต่าง ๆ และผลงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานในการวิจัย ที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

- 2.1 ความหมายและทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุ
- 2.2 การตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ
- 2.3 ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับแผนผู้สูงอายุ
- 2.4 แนวคิดและทฤษฎีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต
- 2.5 แนวความคิดเกี่ยวกับการพักผ่อนหย่อนใจและกิจกรรมนันทนาการ
- 2.6 แนวความคิดเกี่ยวกับสวนสาธารณะ
- 2.7 แนวความคิดเกี่ยวกับการพฤติกรรมการใช้สวนสาธารณะ
- 2.8 แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาสวนสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ
- 2.9 แนวความคิดการออกแบบเพื่อมวลชน (Universal Design)
- 2.10 แนวความคิดสวนที่ดีที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ
- 2.11 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.12 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 ความหมายและทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

Cavanaugh (1997) (อ้างถึงใน ธรรธร ดวงแก้ว และหิรัญญา เดชอุดม) กล่าวว่าคำที่ใช้เรียกบุคคลว่า ชราหรือสูงอายุนั้น โดยทั่วไปเป็นคำที่ใช้เรียกแทนบุคคลที่มีอายุมาก ผมหาว หน้าตาเหี่ยวย่น การเคลื่อนไหวเชื่องช้า พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542) ให้ความหมายของคำว่าชราว่าแก่ด้วย อายุ ชำรุดทรุดโทรมแต่คำนี้ไม่เป็นที่นิยมเพราะก่อให้เกิดความหดหู่ใจ และท้อแท้สิ้นหวัง ทั้งนี้จากผลการประชุมของคณะผู้อาวุโสโดย พล.ต.ต.หลวงอรรถสิทธิสุนทร เป็นประธานได้กำหนดคำให้เรียกว่า ผู้สูงอายุแทน ตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2512 เป็นต้นมา ซึ่งคำนี้เป็นคำที่มีความหมายยกย่องให้เกียรติแก่ผู้ที่ชราภาพกว่าเป็นผู้ที่สูงทั้งวัยวุฒิ คุณวุฒิ และประสบการณ์มากกว่า

จากการประชุมวิชาการด้านผู้สูงอายุขององค์การสหประชาชาติในองค์การสหประชาชาติในปี ค.ศ. 1995 United Nation Conference on Aging ใช้คำว่า “Older Person” สำหรับเรียกผู้สูงอายุ และได้ให้ความหมายว่า ผู้สูงอายุ หมายถึง ผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป โดยพิจารณาจากกระบวนการทางชีววิทยา ที่เป็นช่วงสุดท้ายของวัฏจักรชีวิตของคนเรา โดยเฉพาะในระยะ 1 ใน 3 หรือ 1 ใน 4 ของช่วงอายุของคนเราจะมีความสูญเสียทางจิตใจ เศรษฐกิจและสังคมมากที่สุด (United Nation ,1995)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

องค์การอนามัยโลก (The World Health Organization : WHO) ใช้คำว่า “elderly” สำหรับเรียกผู้สูงอายุ และได้รับความหมายว่า ผู้สูงอายุ คือ ผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป เช่นเดียวกับความหมายขององค์การสหประชาชาติ และได้แบ่งช่วงของผู้สูงอายุออกเป็น 3 ช่วงด้วยกัน คือ ช่วงที่หนึ่ง เรียกว่า “The elderly” เป็นช่วงอายุระหว่าง 60-75 ปี ช่วงที่สอง เรียกว่า “The old” หมายถึงช่วงอายุระหว่าง 76-90 ปี และช่วงสุดท้าย เรียกว่า “The very old” หมายถึงช่วงอายุตั้งแต่ 90 ปีขึ้นไป

James and Rainer (อ้างถึงใน เพ็ญพกา กาญจนภาส 2541) ได้ให้ความหมายของผู้สูงอายุว่า หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นธรรมดาในสิ่งมีชีวิตและได้แบ่งระดับของความสูงอายุออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. การสูงอายุตามวัย (Chronological aging) หมายถึง การสูงอายุตามปีปฏิทินโดยนับจากปีที่เกิดเป็นต้นไป
2. การสูงอายุตามสภาพร่างกาย (Biological aging) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและกระบวนการหน้าที่ที่ปรากฏขณะที่มีอายุเพิ่มขึ้น
3. การสูงอายุตามสภาพจิตใจ (Psychological aging) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในหน้าที่ของการรับรู้ แนวความคิด ความจำ การเรียนรู้ เซาว์ปัญญาและลักษณะที่ปรากฏในระยะต่างๆของแต่ละคนที่มีอายุเพิ่มขึ้น
4. การสูงอายุตามสภาพสังคม (Sociological aging) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่สถานภาพของบุคคลในระบบสังคม เช่น ครอบครัว หน้าที่การงาน รวมถึงความสำคัญในฐานะผู้ที่มีประสบการณ์

สุรกุล เจนอบรม (2541) ได้กำหนดการเป็นบุคคลสูงอายุไว้ว่าบุคคลผู้จะเข้าข่ายเป็นผู้สูงอายุ มีเกณฑ์ในการพิจารณาแตกต่างกันโดยกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาความเป็นผู้สูงอายุไว้ 4 ลักษณะ ดังนี้

1. พิจารณาความเป็นผู้สูงอายุจากอายุจริงที่ปรากฏ (Chronological Aging) จากจำนวนปีหรืออายุที่ปรากฏจริงตามปีปฏิทินโดยไม่นำเอาปัจจัยอื่นมารวมพิจารณาด้วย
2. พิจารณาความเป็นผู้สูงอายุจากลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย (Physiological Aging หรือ Biological Aging) กระบวนการเปลี่ยนแปลงนี้จะเพิ่มขึ้นตามอายุขัยในแต่ละปี

เสาวลักษณ์ แยมตรี ชุมพล พลนรา และอานนท์ แยมตรี (2542) ความสูงอายุ (Aging) หมายถึงการพัฒนาเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องในระยะสุดท้ายในช่วงอายุของมนุษย์ และดำเนินไปอย่างต่อเนื่องจนสิ้นสุดอายุขัยของสิ่งมีชีวิตนั้น ๆ ประเทศไทยกำหนดให้บุคคลที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ถือเป็นผู้สูงอายุ และถือเป็นเกณฑ์ที่ใช้สำหรับในการปลดเกษียณอายุราชการด้วย ความสูงอายุเมื่อเกิดกับผู้ใดจะมีลักษณะดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. ผิวหนังเหี่ยวย่น ผมหงอก ฟันโยก ผู้หญิงหมดประจำเดือน และมีความเสื่อมโทรมปรากฏให้เห็นโดยทั่วไป
2. มีความรู้สึกเรียวแรงอ่อนลง เหนื่อยง่าย มองภาพไม่ชัด หูตึง รับรส กลืนน้อยลง ความจำเสื่อม เรียนรู้สิ่งใหม่ได้ช้า ขาดความคล่องแคล่ว การทำงานลดลง เจ็บป่วยง่าย
3. ขาดความมั่นใจในตนเอง วิตกกังวลง่าย หงอยเหงา ใจน้อย บางครั้งซึมเศร้า แยกตัวหรือบางคนอาจพูดมาก เพื่อเจ้อ

มัลลิกา มัติโก และคณะ (2542) พบว่า “ผู้สูงอายุ” คือบุคคลที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง เป็นวัยที่ทำงานและกิจกรรมต่างๆ ได้ ฟังตนเองและมีความสามารถช่วยเหลือตนเองได้ “คนแก่” คือบุคคลที่มีอายุ 70 ปีขึ้นไป มีสภาพและ บทบาทที่ลดลงตามความสามารถของกำลังหรือความแข็งแรงของร่างกาย เป็นกลุ่มที่สังคมเริ่มทอดถอน จากสภาพที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจ และคำว่า “ชรา” คือผู้ที่มีอายุ 80 ปีขึ้นไป เป็นผู้ที่ต้องพึ่งพาบุตรหลาน ในทุกๆ ด้าน

ศศิพัฒน์ ยอดเพชร (2544) ได้เสนอข้อคิดเห็น ของ บาร์โร และสมิธ (Barrow and Smith) ว่า เป็นการยากที่จะกำหนดว่าผู้ใดชราภาพหรือสูงอายุ แต่สามารถพิจารณาจากองค์ประกอบต่าง ๆ ได้ดังนี้คือ

1. ประเพณีนิยม (Tradition) เป็นการกำหนดผู้สูงอายุ โดยยึดตามเกณฑ์อายุที่ออกจากราชการ เช่น ประเทศไทยกำหนดอายุวัยเกษียณอายุ เมื่ออายุครบ 60 ปี แต่ประเทศสหรัฐอเมริกา กำหนดอายุ 65 ปี เป็นต้น
2. การปฏิบัติหน้าที่ทางร่างกาย (Body Functioning) เป็นการกำหนดโดยยึดตามเกณฑ์ทางสรีรวิทยาหรือทางกายภาพบุคคลจะมีการเสื่อมสลายทางสรีรวิทยาที่แตกต่างกันในวัยสูงอายุ อวัยวะต่างๆ ในร่างกาย จะทำงานน้อยลงซึ่งแตกต่างกันในแต่ละบุคคล บางคนอายุ 50 ปี ฟันอาจจะหลุดทั้งปากแต่บางคนอายุถึง 80 ปี ฟันจึงจะเริ่มหลุด เป็นต้น
3. การปฏิบัติหน้าที่ทางด้านจิตใจ (Mental Functioning) เป็นการกำหนดตามเกณฑ์ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ การจำ การเรียนรู้ และความเสื่อมทางด้านจิตใจ สิ่งที่พบมากที่สุดเ็นผู้สูงอายุคือ ความจำเริ่มเสื่อม ขาดแรงจูงใจซึ่งไม่ได้หมายความว่าบุคคลผู้สูงอายุทุกคนจะมีสภาพเช่นนี้
4. ความคิดเกี่ยวกับตนเอง (Self -Concept) เป็นการกำหนดโดยยึดความคิดที่ผู้สูงอายุมองตนเอง เพราะโดยปกติผู้สูงอายุมักจะเกิดความคิดว่า “ตนเองแก่ อายุมากแล้ว” และส่งผลต่อบุคลิกภาพทางกายความรู้สึทางด้านจิตใจ และการดำเนินชีวิตประจำวัน สิ่งเหล่านี้จะเปลี่ยนแปลงไปตามแนวความคิดที่ผู้สูงอายุนั้น ๆ ได้กำหนดขึ้น
5. ความสามารถในการประกอบ) เป็นการกำหนดโดยยึดความสามารถ ในการประกอบอาชีพ โดยใช้แนวความคิด จากการเสื่อมถอยของสภาพทางร่างกาย และจิตใจ คนทั่วไปจึงกำหนดว่าวัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สูงอายุเป็นวัยที่ต้องพักผ่อน หยุดการประกอบอาชีพ ดังนั้น บุคคลที่อยู่ในวัยสูงอายุ จึงหมายถึง บุคคลที่มีวัยเกินกว่าวัยที่จะอยู่ในกำลังแรงงาน

6. ความกดดันทางอารมณ์และความเจ็บป่วย (Coping with Stress and Illness) เป็นการกำหนดโดยยึดตามสภาพร่างกาย และจิตใจ ผู้สูงอายุจะเผชิญกับสภาพโรคภัยไข้เจ็บอยู่เสมอ เพราะสภาพทางร่างกายและอวัยวะต่าง ๆ เริ่มเสื่อมลง นอกจากนั้น ยังอาจเผชิญกับปัญหาทางด้านสังคมอื่น ๆ ทำให้เกิดความกดดันทางอารมณ์เพิ่มขึ้นอีก ส่วนมากมักพบกับผู้มีอายุระหว่าง 60 - 65 ปีขึ้นไป

นายแพทย์บรรลุ ศิริพานิช (2555) ได้ให้ความหมายของคำ ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ดังนี้ 1) ผู้สูงอายุ หมายถึง การเอาอายุเป็นหลักในการเรียก ในที่นี้คือ 60 ปีขึ้นไป 2) คนชรา หมายถึง การเอาลักษณะทางกายภาพเป็นหลักในการเรียก และ 3) ผู้อาวุโส หมายถึง การเอาสถานภาพทางราชการ แก่กว่า เก่ากว่า เป็นหลักในการเรียก

รองศาสตราจารย์ ดร.รศรินทร์ เกรย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุมาภรณ์ ภัทรวาณิช ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมพล แจ่มจันทร์ นางสาวเรวดี สุวรรณพเก้า (2556) ได้ให้ความหมายของคำว่า “ผู้สูงอายุ” นั้นว่า องค์การ สหประชาชาติ ไม่ได้มีการกำหนดเกณฑ์อายุเริ่มต้นที่เป็นมาตรฐาน เพียงยอมรับโดยทั่วไปว่าหมายถึงบุคคล หรือกลุ่มประชากรที่มีอายุตามปีปฏิทิน ตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นเกณฑ์อายุเริ่มต้นเดียวกับคำแนะนำ ขององค์การอนามัยโลกที่ใช้ในการกำหนดช่วงอายุของผู้สูงอายุ แต่ในทางปฏิบัติมีความแตกต่างระหว่าง ประเทศ กล่าวคือกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว แม้ส่วนใหญ่ไม่ได้กำหนดอย่างเป็นทางการหรือระบุชัดเจน ทางกฎหมาย แต่มีกฎอัยการหรือตกลงไว้ที่เกณฑ์อายุตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไป ในขณะที่ประเทศกำลังพัฒนา หลายประเทศ รวมถึงประเทศไทย กำหนดไว้หรือตกลงไว้ที่อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป การกำหนดนิยามผู้สูงอายุ ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ อยู่ภายใต้แนวคิดที่ว่าผู้สูงอายุเป็นวัยที่เปราะบาง สมควรได้รับสวัสดิการ การดูแลหลังจากการทำงาน จึงมักเป็นอายุเดียวกันกับอายุเกษียณ นอกจากการกำหนดด้วยอายุแล้ว ความหมายของการเป็นผู้สูงอายุยังสามารถอธิบายโดยทฤษฎี ประกอบ ทางสังคมภายใต้มนทัศน์เกี่ยวกับการสร้าง “ภาพแทนความจริง” ว่าภาพลักษณ์ผู้สูงอายุที่ถูก รับรู้และเข้าใจนั้น เกิดจากการสร้างภาพขึ้นในแต่ละสังคม แต่ละวัฒนธรรม และแต่ละช่วงเวลา ซึ่งเป็นเพียง ความจริงบางส่วน ในสังคมสมัยใหม่ ภาพลักษณ์ของผู้สูงอายุที่ปรากฏมักถูกนำเสนอในด้านลบ ซึ่งนำไปสู่การ เลือกปฏิบัติและการรังเกียจ อันเนื่องมาจากอายุ หรือ “วัยาคติ” ต่อผู้สูงอายุ สำหรับประเทศไทยในอดีต ตั้งแต่สมัยอยุธยา ถึงแม้ จะไม่มีการกำหนดนิยามผู้สูงอายุอย่างเป็นทางการ แต่อุณมานได้ว่าหมายถึงผู้มีอายุ 60 ปีขึ้นไป เช่นกัน กล่าวคือระบบมูลนาย ซึ่งเป็นระบบที่มีไพร่สำหรับ พระมหากษัตริย์หรือขุนนางใช้เป็นกำลังแรงงานในการสงคราม หรือทำงานต่างๆ เช่น การทำเกษตรกรรม และการก่อสร้าง การกำหนดให้ผู้ชายสิ้นสุดการเป็นไพร่เมื่ออายุ 60 ปี ปัจจุบัน ประเทศไทยได้กำหนดนิยามผู้สูงอายุอย่างเป็นทางการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทางการตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 โดย “ผู้สูงอายุ” หมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุเกิน 60 ปี บริบูรณ์ขึ้นไปและมีสัญชาติไทย

ไพบูลย์ พงษ์แสงพันธ์ ยวดี รอดจากภัย (2557) ได้ศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลที่มีสัญชาติไทยและมีอายุตั้งแต่ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป (พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546) ทั้งนี้ ผู้สูงอายุไม่ได้มีลักษณะเหมือนกันหมด แต่จะมีความแตกต่างกันไปตามช่วงอายุ องค์การอนามัยโลก จึงได้แบ่งเกณฑ์อายุตามสภาพของการมีอายุเพิ่มขึ้น ดังนี้

1. ผู้สูงอายุ (Elderly) มีอายุระหว่าง 60-74 ปี
2. คนชรา (Old) มีอายุระหว่าง 75-90 ปี
3. คนชรามาก (Very Old) มีอายุ 90 ปีขึ้นไป

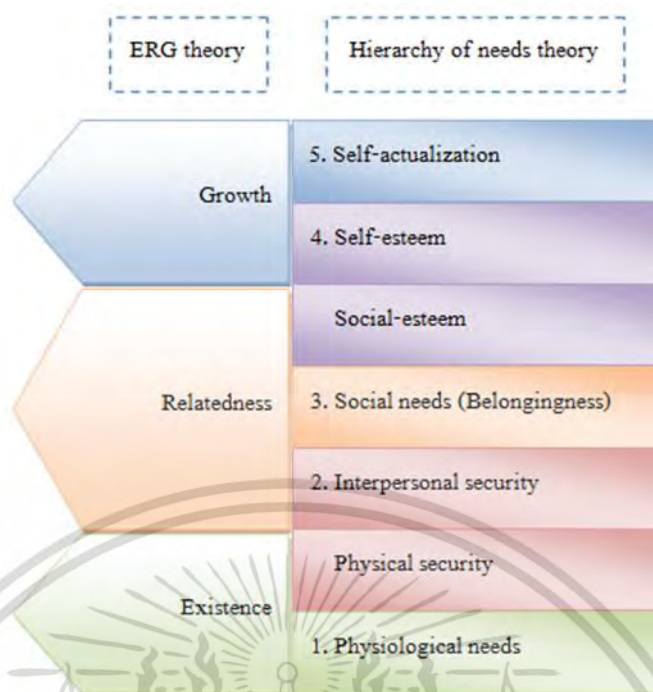
สรุปได้ว่าผู้สูงอายุ หมายถึง ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ที่มีการเปลี่ยนแปลงของร่างกายและจิตใจไปในทางที่เสื่อมลงตามสภาพ แต่ก็ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมภายใต้ความต้องการการดูแลเอาใจใส่ ทั้งจากครอบครัว คนรอบข้าง สังคมรวมทั้งภาครัฐและเอกชน ถึงแม้จะมีบทบาททางสังคมและกิจกรรมทางอาชีพที่ลดลงก็ตาม แต่ในเชิงปฏิบัติแล้วบางท่านถือว่าเป็นผู้ที่เชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ รวมถึงยังใช้ความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาให้กับคนรุ่นหลัง ๆ อีกทั้งยังใช้เป็นเกณฑ์ในการปลดเกษียณอายุราชการอีกด้วย

2.2 การตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ

Alderfer อ้างถึงใน อภิชัย จตุพรวาที (2557) ได้เสนอทฤษฎีว่าด้วยความต้องการของมนุษย์ขึ้นมา เรียกว่า ทฤษฎี E.R.G. (E.R.G. ย่อมาจาก Existence Relatedness Growth Theory) เป็นทฤษฎีที่เน้นการทำให้เกิดความพอใจตามความต้องการของมนุษย์ไม่คำนึงถึงขั้นความต้องการว่า ความต้องการใดจะเกิดขึ้นก่อนหรือหลังและความต้องการหลายๆ อย่างอาจเกิดขึ้นพร้อมกันก็ได้ ความต้องการตามทฤษฎีนี้คล้ายคลึงกับทฤษฎีของ Maslow แต่มีข้อแตกต่างกันอยู่ กล่าวคือ ความต้องการของมนุษย์ตามแนวคิดของ Alderfer จัดแบ่งได้ 3 กลุ่ม คือ

1. ความต้องการยังมีชีวิต (Existence Needs) หมายถึง ความต้องการในการที่จะดำรงอยู่ ซึ่งก็คือ ปัจจัย 4 (อาหาร เครื่องนุ่งห่ม อยู่อาศัย และ ยารักษาโรค) และความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
2. ความต้องการด้านความสัมพันธ์ (Relatedness Needs) หมายถึง ความต้องการในการที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การได้รับการยอมรับนับถือจากตัวผู้อื่น
3. ความต้องการการเติบโต (Growth Needs) หมายถึง ความต้องการที่จะเจริญเติบโตก้าวหน้า และสามารถได้รับการนับถือในตนเอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.1 การเปรียบเทียบ ERG Model กับ Maslow's Hierarchy Needs

ที่มา : คงเดช, 2552

McClellan อ้างถึงใน พะยอม วงศ์สารศรี (2542) ได้เสนอทฤษฎีแรงจูงใจ เป็นความต้องการของมนุษย์ แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ความต้องการความสำเร็จ (Need for Achievement) บุคคลมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะได้รับความสำเร็จ มีความหวาดกลัวอย่างรุนแรงต่อการประสบความล้มเหลว และมีอารมณ์หงุดหงิดเมื่อได้รับความล้มเหลวหรือผิดหวัง และชอบการทำงานด้วยตนเองเสมอ
2. ความต้องการมีอำนาจ (Need for Power) McClellan ค้นพบว่า บุคคลมีความต้องการการมีอำนาจเป็นอย่างมาก เพราะจะได้อาศัยการใช้อำนาจเพื่อสร้างอิทธิพลและควบคุมในการทำงาน
3. ความต้องการความสัมพันธ์ (Need for Affiliation) บุคคลมีความต้องการความผูกพันเป็นอย่างมาก แต่ละบุคคลชอบที่จะรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีทางสังคม เพื่อทำให้เกิดความรู้สึกยินดี มีความคุ้นเคยกัน เข้าใจกัน พร้อมทั้งจะเป็นที่พึ่งในการปลอบใจ ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อเกิดความทุกข์ มีการติดต่อสัมพันธ์กันกับบุคคลอื่น

Masini (1972) (อ้างถึง สากล จริยวิทยานนท์ และจิระพร บุรณสิน, 2552) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์โดยจำแนกออกเป็นความต้องการใน 3 มิติ คือ

- มิติด้านกายภาพของมนุษย์ (Man's Biophysical Area) ซึ่งเป็นความต้องการในการอยู่รอดและปลอดภัย ประกอบด้วย อาหาร บ้าน เสื้อผ้า เพศสัมพันธ์ สุขภาพ และความปลอดภัยด้านร่างกาย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- มิติด้านจิตวิทยาของมนุษย์ (Man's Psychological Area) ซึ่งมี 2 องค์ประกอบ คือ (1) ความต้องการเกี่ยวกับตัวตน (Needs for the Ego) อันได้แก่การศึกษา การรู้หนังสือ การมีวินัย การนับถือตนเอง และได้รับการนับถือจากผู้อื่น (2) ความต้องการเกี่ยวกับความสัมพันธ์เช่น การสื่อสาร การมีส่วนร่วม การรวมเป็นกลุ่ม สมาคม และความรักความต้องการ

- มิติด้านจิตวิญญาณ (The Spirit Area) เป็นความต้องการในการแสวงหาความจริงเกี่ยวกับธรรมชาติความสัมพันธ์และการดำรงอยู่ของมนุษย์ธรรมชาติโลก และจักรวาล

จะเห็นได้ว่าแนวคิดของ Masini ได้แยกความต้องการของมนุษย์เป็นองค์ประกอบแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย จิตวิทยา และจิตวิญญาณ ซึ่งแตกต่างจากแนวคิดของ Maslow และ Sharma ซึ่งได้จำแนกความต้องการของมนุษย์ในลักษณะที่เป็นลำดับขั้นตอนโดยขึ้นอยู่กับการได้รับการตอบสนองความต้องการ จึงอาจสรุปได้ว่าคุณภาพชีวิตนอกจากจะได้รับปัจจัยการตอบสนองความต้องการในระดับที่เพียงพอแล้ว ยังต้องครอบคลุมความต้องการทุกองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตมนุษย์ เช่น ด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม เป็นต้น การได้รับตอบสนองเพียงด้านใดด้านหนึ่งในระดับที่สูงจึงไม่ได้หมายความว่ามีความมามีคุณภาพชีวิตที่ดี เช่น คนที่มีฐานะร่ำรวย ซึ่งได้รับการตอบสนองทางด้านร่างกายอย่างเพียงพอโดยการมีเครื่องใช้อุปโภคบริโภคอย่างฟุ่มเฟือย แต่กลับขาดความรัก ความอบอุ่นจากครอบครัว ขาดการยอมรับจากเพื่อนฝูง การมีคุณภาพชีวิตที่ดีจึงไม่อาจเกิดขึ้นได้ เป็นต้น

Maslow อ้างถึงใน อภิชัย จตุพรวาทิ (2557) ได้สรุปสมมติฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ไว้ ดังนี้

1. มนุษย์ทุกคนมีความต้องการตลอดเวลาไม่มีที่สิ้นสุด
2. ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้ว จะไม่เป็นสิ่งจูงใจสำหรับพฤติกรรมนั้นต่อไป

Sharma (1988) (อ้างถึง ในจันทนา ศรีธรรมมา, 2538) ได้เสนอแนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการของมนุษย์และระดับคุณภาพชีวิต โดยแบ่งระดับความต้องการออกเป็น 3 ระดับ ระดับที่ 1 Bio-physical Needs เป็นความต้องการทางชีวภาพซึ่งจำเป็นที่สุดในการดำรงชีวิต ปัจจัยที่ต้องการได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม ฯลฯ การได้รับปัจจัยเหล่านี้มาสู่การมีคุณภาพชีวิตที่อยู่ในระดับที่ต่ำสุด (Minimal Level)

ระดับที่ 2 Psycho-social Needs เป็นความต้องการทางสังคม ปัจจัยที่ต้องการได้แก่ การศึกษา การคมนาคม การขนส่ง บริการสังคมอื่น ๆ ฯลฯ การได้รับปัจจัยเหล่านี้ร่วมกับ Bio-physical Needs นำมาสู่การมีคุณภาพชีวิตที่อยู่ในระดับพึงพอใจ (Satisfaction Level)

ระดับที่ 3 Personal Aspiration เป็นความต้องการระดับสูงสุด เป็นความทะเยอทะยานของแต่ละบุคคลซึ่งแตกต่างกัน เช่น ความต้องการชื่อเสียง เกียรติยศ ฯลฯ บุคคลที่บรรลุความต้องการระดับนี้จะมีระดับคุณภาพชีวิตที่สูง (Maximal Level) แต่สภาพชีวิตในระดับนี้

มักจะทำให้มนุษย์มีสิ่งอุปโภคและบริโภคอย่างฟุ่มเฟือย มีความเป็นอยู่ที่โดดเด่นทำให้เกิดปัญหาในเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่บนสื่อออนไลน์ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การดำรงชีวิต ซึ่งเป็นผลกระทบต่อระดับคุณภาพชีวิตที่จะค่อยๆ ลดลง จนอยู่ในระดับที่พึงพอใจ เนื่องจากลดระดับความต้องการลง

จากแนวคิดดังกล่าวอาจสรุปได้ว่า บุคคลจะมีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับใดก็ขึ้นอยู่กับระดับความพึงพอใจในการได้รับการตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกายและจิตใจ อีกทั้งปัจจัยที่จะนำไปสู่ความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตแต่ละด้านก็必将มีความแตกต่างกันไปด้วย

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2524) ได้เน้นถึงความต้องการของผู้สูงอายุโดยยึดแนวคิดของ คลาร์ค (Clark) พบว่า ผู้สูงอายุต้องการในสิ่งต่อไปนี้

1. ต้องการให้ตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
2. ต้องการมีส่วนร่วมหรือเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ชุมชน
3. ต้องการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
4. ต้องการเข้าร่วมสนุกกับเพื่อนตามปกติ
5. ต้องการการยอมรับนับถือ
6. ต้องการแสดงออกในผลสำเร็จของตน

ศรีทัษิต รัตนโกศล (2527) แบ่งความต้องการของผู้สูงอายุออกเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ความต้องการการสนับสนุนจากครอบครัว ผู้สูงอายุที่ถูกปล่อยให้อยู่โดดเดี่ยวจะขาดความมั่นคงทางอารมณ์และจิตใจรวมทั้งเศรษฐกิจ จึงต้องหันไปพึ่งการช่วยเหลือจากบุคคลหรือองค์กรสังคมสงเคราะห์ภายนอกครอบครัว ผู้สูงอายุจึงมีความต้องการที่จะได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวของตนเองควบคู่ไปกับการช่วยเหลือจากภายนอกครอบครัว เช่น กลุ่มอาสาสมัครทั้งองค์การภาครัฐและองค์การภาคเอกชน

2. ความต้องการมีส่วนร่วมในชุมชน โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในกิจกรรมบางประเภทในสังคม สังคมจึงควรให้โอกาสแก่ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วม ในการปรับปรุงชีวิตของชุมชนให้ดีขึ้น ให้มีโอกาสได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ในการพัฒนาตนเอง ในการปรับตัวให้ทันสมัยกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในการปรับปรุงวัฒนธรรมและในการรักษาสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจให้แข็งแรงอยู่เสมอ

3. ความต้องการที่ลดการพึ่งพาตนเองให้น้อยลง หากครอบครัวและสังคมส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในครอบครัวและสังคมแล้วจะเป็นการช่วยผู้สูงอายุให้รู้จักพึ่งพาตนเอง ไม่เป็นภาระแก่สังคมในบั้นปลายชีวิต

4. ความต้องการทางสังคมของผู้สูงอายุ ได้แก่

- 4.1 ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว กลุ่มสังคม
- 4.2 ความต้องการการยอมรับและเคารพยกย่องนับถือจากบุคคลในครอบครัว และสังคม
- 4.3 ความต้องการเป็นบุคคล ที่มีความสำคัญในสายตาของสมาชิกในครอบครัวของ

กลุ่ม ของชุมชน และของสังคม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.4 ความต้องการมีสัมพันธ์อันดีกับบุคคลภายในครอบครัว ชุมชน และสังคมสามารถปรับตัวให้เข้ากับบุตรหลานในครอบครัวและสังคมได้

4.5 ความต้องการมีโอกาสทำในสิ่งที่ตนปรารถนา

5. ความต้องการทางกายและจิตใจ เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานที่สุดในชีวิตมนุษย์ ความต้องการทางด้านร่างกาย ได้แก่ ปัจจัย 4 ความต้องการทางด้านจิตใจ ได้แก่ ความมั่นคงปลอดภัยโดยเฉพาะความต้องการด้านที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัย คลายจากความวิตกกังวลและความหวาดกลัว ความต้องการได้รับการยอมรับนับถือ ความต้องการที่จะได้รับการยอมรับว่าเป็นสมาชิกของกลุ่มสังคมและครอบครัว ความต้องการโอกาสก้าวหน้า โดยเฉพาะในเรื่องของความสำเร็จของการทำงานในบั้นปลายชีวิต

6. ความต้องการด้านเศรษฐกิจ ต้องการได้รับการช่วยเหลือด้านการเงินจากบุตรหลานเพื่อสะสมไว้ใช้จ่ายในภาวะที่ตนเองเจ็บป่วย ต้องการให้รัฐช่วยจัดหาอาชีพ เพื่อเป็นการเพิ่มพูนรายได้ ทั้งนี้ เพื่อตนเองจะได้มีบทบาททางเศรษฐกิจ ช่วยให้ตนพ้นจากภาวะบีบคั้นของเศรษฐกิจในสถานการณ์ปัจจุบัน

รัตนา สินธีรภาพ (2541) (อ้างถึง Maslow (1970) ได้อธิบายความหมายของความพึงพอใจในชีวิตตามแนวคิดทฤษฎีความต้องการของมนุษย์ ทฤษฎีแรงจูงใจ (Maslow's Hierarchy of needs theory motivation theory) ว่าความต้องการด้านร่างกาย (needs) เป็นแรงจูงใจให้บุคคลแสวงหาการตอบสนองจนเป็นที่พอใจ จากความต้องการพื้นฐาน (basic needs) ระดับต่ำพัฒนาเป็นลำดับขั้นสู่ความต้องการขั้นสูงเรื่อย ๆ เมื่อความต้องการได้รับการตอบสนองมาก บุคคลนั้นย่อมเกิดความพอใจมาก แต่ถ้าความต้องการได้รับการตอบสนองน้อย หรือไม่ได้การตอบสนองเลย บุคคลนั้นจะเกิดความพอใจน้อย หรือไม่พอใจ และมาสโลว์เชื่อว่า เป็นเรื่องยากที่มนุษย์จะมีความพอใจในชีวิตสูงสุด ยกเว้นในช่วงเวลาสั้น ๆ เพราะมนุษย์มีความปรารถนาอย่างอื่น ๆ เข้ามาแทนที่อยู่เสมอ

สำหรับความพึงพอใจในผู้สูงอายุ นั้น ถือว่าเป็นเรื่องที่น่าสนใจศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของตัวผู้สูงอายุเอง และสภาพแวดล้อมภายนอกส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจในชีวิต ดังนั้นการสร้างเสริมความพึงพอใจในชีวิตให้กับผู้สูงอายุจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

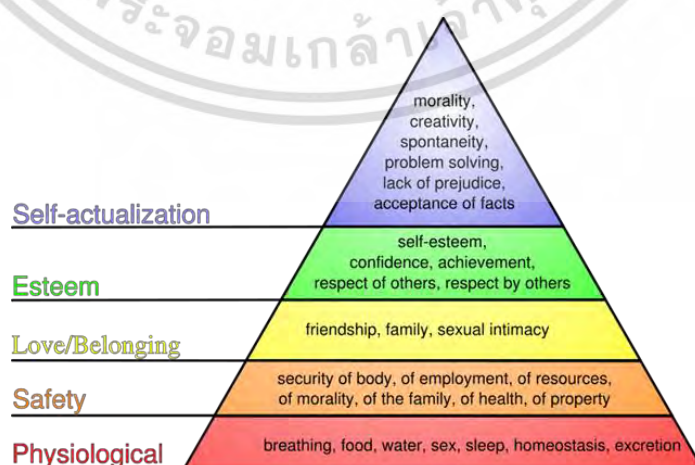
จะเห็นได้ว่าความต้องการของมนุษย์ตามแนวคิดนี้ จะมีความต้องการเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ตามลำดับ หากได้รับการตอบสนอง แต่ถ้าหากความต้องการขั้นต่ำยังไม่ได้รับการตอบสนอง บุคคลก็จะไม่พยายามทำการใดเพื่อได้รับคุณภาพชีวิตขั้นที่สูงขึ้น แนวคิดนี้ถูกนำมาประยุกต์ใช้พัฒนาในองค์กรค่อนข้างมาก โดยนำแนวคิดดังกล่าวสร้างแรงจูงใจให้กับพนักงานในองค์กร ส่วนในด้านสังคมก็ได้มีการนำแนวคิดดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการสร้างเครื่องมือวัดคุณภาพชีวิตเช่นกัน

เจษฎา บุญทา (2545) ที่ได้ศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการผู้ดูแลและเอาใจใส่ และผู้สูงอายุเองได้นำหลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนามาปรับใช้กับการดำเนินชีวิตประจำวัน ยอมรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของร่างกาย เป็นเรื่องของสังขารเป็นไปตามกฎธรรมชาติ ทำให้ไม่มีความวิตกกังวล ความเหงา ความเศร้า ความโดดเดี่ยว หรือการถูกทอดทิ้ง

ชาญวิทย์ บ่วงราบ (2550) ได้ศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการได้รับการได้รับสวัสดิการอยู่ในระดับมาก ด้านที่ผู้สูงอายุมีความต้องการมากที่สุดคือ ด้านการแพทย์และสาธารณสุข ความต้องการของคนมีลักษณะเป็นลำดับขั้น จากต่ำไปหาสูงตามลำดับความต้องการของมนุษย์

วิบูลย์ (2550) ได้กล่าวว่า Maslow เชื่อว่าพฤติกรรมของมนุษย์เป็นจำนวนมากสามารถอธิบายโดยใช้แนวโน้มของบุคคลในการค้นหาเป้าหมายที่จะทำให้ชีวิตของเขาได้รับความต้องการ ความปรารถนา และได้รับสิ่งที่มีความหมายต่อตนเอง เป็นความจริงที่จะกล่าวว่ากระบวนการของแรงจูงใจเป็นหัวใจของทฤษฎีบุคลิกภาพของ Maslow โดยเขาเชื่อว่ามนุษย์เป็น “สัตว์ที่มีความต้องการ” (wanting animal) และเป็นกรอยากที่มนุษย์จะไปถึงขั้นของความพึงพอใจอย่างสมบูรณ์ ในทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow เมื่อบุคคลปรารถนาที่จะได้รับความพึงพอใจและเมื่อบุคคลได้รับความพึงพอใจในสิ่งหนึ่งแล้วก็จะยังคงเรียกร้องความพึงพอใจสิ่งอื่น ๆ ต่อไป ซึ่งถือเป็นคุณลักษณะของมนุษย์ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความต้องการจะได้รับสิ่งต่าง ๆ อยู่เสมอ

Maslow กล่าวว่า ความปรารถนาของมนุษย์นั้นติดตัวมาแต่กำเนิดและความปรารถนาเหล่านี้จะเรียงลำดับขั้นของความต้องการของมนุษย์ (The Need –Hierarchy Conception of Human Motivation) Maslow เรียงลำดับความต้องการของมนุษย์จากขั้นต้นไปสู่ความต้องการขั้นต่อไปได้เป็นลำดับ ซึ่งลำดับขั้นความต้องการของ Maslow มีการเรียงลำดับขั้นความต้องการที่อยู่ในขั้นต่ำสุดจะต้องได้รับความพึงพอใจเสียก่อนบุคคลจึงจะสามารถผ่านพ้นไปสู่ความต้องการที่อยู่ในขั้นสูงขึ้นไปตามลำดับ ดังภาพที่ 2.2-2

ภาพที่ 2.2 Maslow's hierarchy of human needs

ที่มา : อติสร, 2555

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานที่มีอำนาจมากที่สุดและสังเกตเห็นได้ชัดที่สุด จากความต้องการทั้งหมดเป็นความต้องการที่ช่วยการดำรงชีวิต ได้แก่ ความต้องการอาหาร น้ำดื่ม ออกซิเจน การพักผ่อนนอนหลับ ความต้องการทางเพศ ความต้องการความอบอุ่น ตลอดจนความต้องการที่จะถูกกระตุ้นอวัยวะรับสัมผัส แรงขับของร่างกายเหล่านี้จะเกี่ยวข้องโดยตรงกับความอยู่รอดของร่างกาย ความพึงพอใจที่ได้รับในขั้นนี้จะกระตุ้นให้เกิดความต้องการในขั้นที่สูงกว่า และถ้าบุคคลใดประสบความล้มเหลวที่จะสนองความต้องการพื้นฐานนี้ก็จะไม่ได้รับการกระตุ้นให้เกิดความต้องการในระดับที่สูงขึ้น อย่างไรก็ตาม ถ้าความต้องการอย่างหนึ่งยังไม่ได้รับความพึงพอใจ บุคคลก็จะอยู่ภายใต้ความต้องการนั้นตลอดไป ซึ่งทำให้ความต้องการอื่น ๆ ไม่ปรากฏหรือกลายเป็นความต้องการระดับรองลงไป

2. ความต้องการความปลอดภัย (Safety needs) เมื่อความต้องการทางด้านร่างกายได้รับความพึงพอใจแล้วบุคคลก็จะพัฒนาการไปสู่ขั้นใหม่ต่อไป ซึ่งขั้นนี้เรียกว่าความต้องการความปลอดภัยหรือความรู้สึกมั่นคง (safety or security) Maslow กล่าวว่าความต้องการความปลอดภัยนี้จะสังเกตได้ง่ายในทารกและในเด็กเล็ก ๆ เนื่องจากทารกและเด็กเล็ก ๆ ต้องการความช่วยเหลือและต้องพึ่งพาอาศัยผู้อื่น ตัวอย่าง ทารกจะรู้สึกกลัวเมื่อถูกทิ้งให้อยู่ตามลำพังหรือเมื่อเขาได้ยินเสียงดัง ๆ หรือเห็นแสงสว่างมาก ๆ แต่ประสบการณ์และการเรียนรู้จะทำให้ความรู้สึกกลัวหมดไป พลังความต้องการความปลอดภัยจะเห็นได้ชัดเจนเช่นกัน เมื่อเด็กเกิดความเจ็บป่วย ตัวอย่างเด็กที่ประสบอุบัติเหตุขาหักก็จะรู้สึกกลัวและอาจแสดงออกด้วยอาการผื่นร้ายและต้องการที่จะได้รับความปกป้องคุ้มครองและการให้กำลังใจ Maslow กล่าวเพิ่มเติมว่า พ่อแม่ที่เลี้ยงดูลูกอย่างไม่กวัดขั้นและตามใจมากเกินไป จะไม่ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกว่าได้รับความพึงพอใจจากความต้องการความปลอดภัย การให้นอนหรือให้กินไม่เป็นเวลา ไม่เพียงแต่ทำให้เด็กสับสนเท่านั้น แต่ยังทำให้เด็กรู้สึกไม่มั่นคงในสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวเขาสัมพันธ์ภาพของพ่อแม่ที่ไม่ดีต่อกัน เช่น ทะเลาะกันทำร้ายร่างกายซึ่งกันและกัน พ่อแม่แยกกันอยู่หย่า ตายจากไป สภาพการณ์เหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อความรู้สึกที่ดีของเด็ก ทำให้เด็กรู้ว่าสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ไม่มั่นคง ไม่สามารถคาดการณ์ได้และนำไปสู่ความรู้สึกไม่ปลอดภัย

ความต้องการความปลอดภัยจะยังมีอิทธิพลต่อบุคคล แม้ว่า จะผ่านพ้นวัยเด็กไปแล้ว แม้ในบุคคลที่ทำงานในฐานะเป็นผู้คุ้มครอง เช่น ผู้รักษาเงิน นักบัญชี หรือทำงานเกี่ยวกับการประกันต่าง ๆ และผู้ที่ทำหน้าที่ให้การรักษาพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้อื่น เช่น แพทย์ พยาบาล แม้กระทั่งคนชรา บุคคลทั้งหมดที่กล่าวมานี้ จะเฝ้าหาความปลอดภัยด้วยกันทั้งสิ้น

3. ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ (Belongingness and love needs) เป็นความต้องการขั้นที่ 3 ความต้องการนี้จะเกิดขึ้นเมื่อความต้องการทางด้านร่างกาย และความต้องการความปลอดภัยได้รับการตอบสนองแล้ว บุคคลต้องการได้รับความรักและความเป็นเจ้าของ โดยการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น เช่น ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวหรือกับผู้อื่น สมาชิกภายในกลุ่มจะเป็นเป้าหมายสำคัญสำหรับบุคคล กล่าวคือ บุคคลจะรู้สึกเจ็บปวดมากเมื่อถูกทอดทิ้ง เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปเผยแพร่บนสื่อออนไลน์ ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ไม่มีใครยอมรับ หรือถูกตัดออกจากสังคม ไม่มีเพื่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อจำนวนเพื่อน ๆ ญาติ พี่น้อง สามีหรือภรรยาหรือลูก ๆ ได้ลดน้อยลงไป นอกจากนี้ Maslow ยังย้ำว่าความต้องการความรักของคน จะเป็นความรักที่เป็นไปในลักษณะทั้งการรู้จักให้ความรักต่อผู้อื่น และรู้จักที่จะรับความรักจากผู้อื่น การได้รับความรักและได้รับการยอมรับจากผู้อื่น เป็นสิ่งที่ทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า บุคคลที่ขาดความรักก็จะรู้สึกว่าชีวิตไร้ค่า มีความรู้สึกอ้างว้างและเคียดแค้น กล่าวโดยสรุป Maslow มีความเห็นว่าบุคคลต้องการความรักและความรู้สึกเป็นเจ้าของ และการขาดสิ่งนี้มักจะเป็นสาเหตุให้เกิดความข้องคับใจและทำให้เกิดปัญหาการปรับตัวไม่ได้ และความยินดีในพฤติกรรมหรือความเจ็บป่วยทางด้านจิตใจในลักษณะต่าง ๆ สิ่ง que ควรสังเกตประการหนึ่ง ก็คือ มีบุคคลจำนวนมาก ที่มีความลำบากใจที่จะเปิดเผยตัวเอง เมื่อมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดสนิทสนมกับเพศตรงข้าม เนื่องจากกลัวว่าจะถูกปฏิเสธความรู้สึกเช่นนี้ Maslow กล่าวว่า สืบเนื่องมาจากประสบการณ์ในวัยเดียวกันการได้รับความรักหรือการขาดความรักในวัยเด็ก ย่อมมีผลกับการเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีวุฒิภาวะ และการมีทัศนคติในเรื่องของความรัก Maslow เปรียบเทียบว่าความต้องการความรัก ก็เป็นเช่นเดียวกับรถยนต์ที่สร้างขึ้นมาโดยต้องการก๊าซหรือน้ำมันนั่นเอง

4. ความต้องการได้รับความนับถือยกย่อง (Esteem needs) กล่าวคือ มนุษย์ต้องการที่จะได้รับความนับถือยกย่อง แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

(1) ความต้องการนับถือตนเอง (Self-respect) คือ ความต้องการมีอำนาจ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความแข็งแรง มีความสามารถในตนเอง มีผลสัมฤทธิ์ไม่ต้องพึ่งพาอาศัยผู้อื่น และมีความเป็นอิสระ ทุกคนต้องการที่จะรู้สึกว่าเขามีคุณค่าและมีความสามารถที่จะประสบความสำเร็จ ในงานภารกิจต่าง ๆ และมีชีวิตที่เด่นดัง

(2) ความต้องการได้รับการยกย่องนับถือจากผู้อื่น (Esteem from others) คือ ความต้องการมีเกียรติยศ การได้รับยกย่อง ได้รับการยอมรับ ได้รับความสนใจ มีสถานภาพ มีชื่อเสียงเป็นที่กล่าวขาน และเป็นที่ยอมรับยินดี มีความต้องการที่จะได้รับความยกย่องชมเชยในสิ่งที่เขากระทำ ซึ่งทำให้รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าว่าความสามารถของเขาได้รับการยอมรับจากผู้อื่น

ความต้องการได้รับความนับถือยกย่อง ก็เป็นเช่นเดียวกับธรรมชาติของลำดับขั้นในเรื่องความต้องการด้านแรงจูงใจตามทัศนะของ Maslow ในเรื่องอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นภายในจิตนั้นคือ บุคคลจะแสวงหาความต้องการได้รับการยกย่องก็เมื่อภายหลังจาก ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของได้รับการตอบสนองความพึงพอใจของเขาแล้ว และ Maslow กล่าวว่ามันเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ที่บุคคลจะย้อนกลับจากระดับขั้นความต้องการในขั้นที่ 4 กลับไปสู่ระดับขั้นที่ 3 อีก ถ้าความต้องการระดับขั้นที่ 3 ซึ่งบุคคลได้รับไว้แล้วนั้นถูกกระทบกระเทือนหรือสูญสลายไปทันทีทันใด

5. ความต้องการที่จะเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง (Self-actualization needs) Maslow อธิบายความต้องการเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง ว่าเป็นความปรารถนาในทุกสิ่งทุกอย่างซึ่งบุคคลสามารถจะได้รับอย่างเหมาะสมบุคคลที่ประสบผลสำเร็จในขั้นสูงสุดนี้จะใช้พลังอย่างเต็มที่ ในสิ่งที่ท้าทายความสามารถและศักยภาพของเขาและมีความปรารถนาที่จะปรับปรุงตนเอง พลังแรงขับของเขาจะกระทำพฤติกรรมตรงกับความสามารถของตน กล่าวโดยสรุป การเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง เป็นความต้องการอย่างหนึ่งของบุคคลที่จะบรรลุถึงจุดสูงสุดของศักยภาพ ถ้าทุกคนสามารถทำในสิ่งที่ตนต้องการให้ดีที่สุด รูปแบบเฉพาะของการเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง จะมีความแตกต่างกันอย่างกว้างขวางจากคนหนึ่งไปสู่อีกคนหนึ่ง กล่าวได้ว่ามันเป็นระดับความต้องการ ที่แสดงความแตกต่างระหว่างบุคคลอย่างยิ่งใหญ่ที่สุด

คงเดช (2552) ได้อธิบายไว้ว่า Maslow ได้วางเงื่อนไขเอาไว้ 2 ข้อในแนวคิดนี้ก็คือ

1. ความต้องการทั้ง 5 ชั้นจะเกิดขึ้นตามลำดับ จาก 1 ไปถึง 5 เสมอ
2. ตราบเท่าที่คนคนนั้นยังไม่รู้สึกว่าการต้องการในระดับชั้นต่าง ๆ ได้รับการเติมเต็ม จะยังไม่มีก้าวข้ามไปยังความต้องการลำดับขั้นต่อไป

นั่นหมายความว่า หากคนเรายังไม่มีครบปัจจัย 4 ก็จะไม่เกิดความต้องการมั่นคงปลอดภัย และถ้าเรายังไม่เกิดความต้องการมั่นคงปลอดภัย ความต้องการความรักก็จะยังไม่เกิด และเมื่อความรักยังไม่เกิด ความต้องการการนับถือตนเองก็จะยังไม่มี และหากความต้องการการนับถือตนเอง ยังไม่ได้รับการเติมเต็ม คนเราก็จะยังไม่คิดที่จะพัฒนาตนเองอย่างสุดความสามารถ

จักรพงษ์ เกษเริญ (2554) กล่าวว่า เป็นเรื่องที่ยุ่ยากพอสมควรเนื่องจากความต้องการของมนุษย์ในแต่ละสังคมล้วนแตกต่างกันตามสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ หรือคนในสังคมเดียวกันก็อาจมีความต้องการที่แตกต่างกันตามความจำเป็นของแต่ละคน ตลอดจนถึงภายในตัวบุคคลคนเดียวก็อาจมีความต้องการในแต่ละช่วงอายุหรือแต่ละสถานที่แตกต่างกันได้ด้วย ดังนั้นการศึกษาหาแนวทางหรือปัจจัยในการพัฒนาคุณภาพชีวิตจึงควรที่จะเป็นกระบวนการที่เป็นพลวัต (Dynamic) ต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงไปตามสภาพแวดล้อมของแต่ละสังคมตลอดเวลา เพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปพร้อมทั้งสอดคล้องกับความต้องการของตัวบุคคลในแต่ละสังคม

สุทธิพงศ์ บุญผดุง (2554) จากการศึกษางานวิจัยจึงได้สรุปความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการและการตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุออกมาเป็นตารางที่น่าสนใจ ดังนี้

ตารางที่ 2.1 แสดงเปรียบเทียบความสัมพันธ์ความต้องการและการตอบสนองของผู้สูงอายุ

ความต้องการของผู้สูงอายุ	การตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ
1. ทางด้านร่างกาย 1.1 ความต้องการอาหาร การพักผ่อนนอนหลับ การขับถ่าย 1.2 การมีที่อยู่ทีปลอดภัย 1.3 การมีเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม 1.4 การรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วย	1. ทางด้านร่างกาย 1.1 ดูแลเอาใจใส่ เรื่องการรับประทานอาหาร การพักผ่อน และการขับถ่าย 1.2 จัดที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมปลอดภัย 1.3 จัดหาเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มให้เหมาะสมตามฤดูกาล 1.4 พาผู้สูงอายุไปรับการตรวจสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ
2. ทางด้านจิตใจ 2.1 การดูแลเอาใจใส่ 2.2 การยอมรับนับถือ 2.3 การเห็นอกเห็นใจและการให้อภัย	2. ทางด้านจิตใจ 2.1 การพูดคุยอย่างสม่ำเสมอให้ความรัก 2.2 การให้ความเคารพ ยกย่องการให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุ 2.3 การแสดงออกถึงความเข้าใจและเอื้ออาทรกับผู้สูงอายุ
3. ทางด้านสังคม การมีกิจกรรมทางสังคม	3. ทางด้านสังคม การพาผู้สูงอายุไปร่วมกิจกรรมทางสังคมให้ผู้สูงอายุมีกิจกรรมร่วมในครอบครัวตามกำลังความสามารถที่จะทำได้
4. ทางด้านเศรษฐกิจ ค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพ	4. ทางด้านเศรษฐกิจ การดูแลเรื่องค่าใช้จ่ายเท่าที่จะช่วยได้ การไม่เบียดเบียนด้านการเงินกับผู้สูงอายุ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

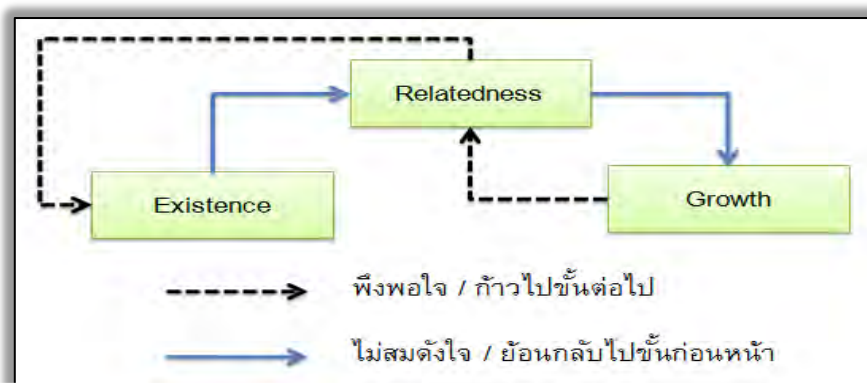
ธาริน สุขอนันต์ สุภาวัลย์ จาริยะศิลป์ ทศนันท์ ทูมมานนท์ และปิยรัตน์ จิตรภักดี) (2554) ได้ศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุเป็นผู้ที่พ้นจากวัยทำงานสู่วัยเกษียณอายุ เนื่องจากสมรรถภาพทางร่างกายเสื่อมถอยลง ไม่สามารถทำงานได้ดั้งเดิม รายได้ลดลง ส่งผลต่อฐานะทางการเงินของผู้สูงอายุ โดยส่วนใหญ่เป็นปัญหาความต้องการทางสังคมของผู้สูงอายุ ได้แก่ ความต้องการมีความรู้สึกรู้ว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มหรือสังคม ความต้องการการยอมรับและความเชื่อถือจากบุคคลในสังคม ความต้องการมีสัมพันธ์ภาพกับคนอื่น ๆ ปัญหาด้านครอบครัว และปัญหาด้านการพัฒนาสังคม ประเทศชาติ

สุดารัตน์ สุตสมบุรณ์ (2556) ศึกษาสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในประเทศไทย ที่พบว่า ความไม่พร้อมของงบประมาณและการขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถในด้านผู้สูงอายุโดยตรง และสวัสดิการสังคมที่รัฐจัดให้กับผู้สูงอายุยังไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้สูงอายุ ไม่สามารถตอบสนองปัญหาได้อย่างแท้จริง และไม่ครอบคลุมผู้สูงอายุได้ทั้งหมด

คงเดช (2552) ได้อธิบายว่า Alderfer มองว่า เมื่อแต่ละลำดับชั้นได้รับการเติมเต็มจนพอใจแล้ว ก็จะมีการพัฒนาไปยังลำดับชั้นต่อไป นั่นก็คือ พัฒนาจาก Existence -> Relatedness -> Growth นั่นเอง แต่ความแตกต่างของแนวคิดของ Alderfer กับ Maslow ที่สำคัญคือ

1. Alderfer เสนอว่า ความต้องการในแต่ละลำดับชั้นตามแนวคิด ERG Theory นั้นสามารถเกิดขึ้นได้โดยไม่ต้องเรียงลำดับ และสามารถเกิดขึ้นพร้อมๆ กันได้มากกว่าหนึ่งชั้น จึงสามารถอธิบายเรื่องที่บางคนแม้จะยังมีความต้องการในเรื่องของปัจจัย 4 ยังไม่ครบแต่กลับมีความต้องการด้านการเติบโตอยู่มากได้

2. หากความต้องการไม่ได้รับการตอบสนองอย่างเต็มที่ คนเราจะเกิดความสับสน (Frustration) แล้วก็จะหันกลับไปมีความต้องการในลำดับชั้นที่ต่ำกว่าแทน เช่น หากไม่ได้รับการตอบสนองในส่วนของการเจริญเติบโต (Growth) อย่างพอเพียง ก็จะหันไปมีความต้องการในการได้รับการยอมรับนับถือจากคนอื่น การได้มีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น (Relatedness) แทน ดังภาพที่ 2.2-3

ภาพที่ 2.3 ERG Model

ที่มา : คงเดช, 2552

ประสพชัย พสุนนท์ และคณะ, (2557) ศึกษาความคาดหวังและความต้องการสวัสดิการของผู้สูงอายุ ในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ที่พบว่า ผู้สูงอายุมีความคาดหวังที่ต้องการได้รับจากสวัสดิการของผู้สูงอายุ คือด้านสุขภาพอนามัยมากที่สุด

ปลื้มใจ ไพจิตร (2558) ได้ศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุต้องการความช่วยเหลือด้านการเงิน และสุขภาพ การจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ยังขาดบูรณาการทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน ส่งผลให้สวัสดิการที่รัฐจัดให้กับผู้สูงอายุยังไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้สูงอายุ ไม่สามารถแก้ปัญหาและครอบคลุมผู้สูงอายุทั้งหมด

ภูมิวัฒน์ พรวนสุข (2558) ได้ศึกษาพบว่า การตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น สภาพปัญหาของผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดแพร่ จากการค้นคว้าพบว่า มีปัญหาด้านที่ยังไม่ได้มีการพัฒนาคุณภาพชีวิต 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านสังคม ด้านครอบครัว ด้านการเงินและการทำงาน

สรุปได้ว่า ปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุทั้งในเรื่องของร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ดังนั้นความต้องการของผู้สูงอายุก็จะต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้าน และสำหรับการปรับตัวของผู้สูงอายุนั้นจะต้องอาศัยการสนับสนุนจากบุคคลและหน่วยงานทุกภาคส่วนที่จะต้องเข้ามาช่วยดูแลและส่งเสริมรวมถึงสนองความต้องการอย่างน้อยขั้นพื้นฐานให้กับผู้สูงอายุ เพื่อจะเป็นการช่วยลดปัญหาทั้งต่อตนเองและสังคมในกรณีที่จะทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกท้อแท้ สิ้นหวัง และขาดความเชื่อมั่นในการดำรงชีวิตต่อไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3 ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับแผนผู้สูงอายุ

Dupuis, Kousaie, Wittich and Spadafora, (2007) องค์การสหประชาชาติได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในแต่ละด้านดังต่อไปนี้

ด้านความมีอิสรภาพของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย

1. ผู้สูงอายุควรได้รับการสนับสนุนจากการได้รายได้ ครอบคลุม การช่วยเหลือสนับสนุนทางสังคม และการช่วยเหลือตนเองเพื่อสามารถเข้าถึงปัจจัย 4 (น้ำ อาหาร ที่พักอาศัย เครื่องนุ่งห่ม) รวมถึงการดูแลสุขภาพ

2. ผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสในการทำงานหาเลี้ยงชีพ หรือเบี้ยเลี้ยงต่าง ๆ

3. ผู้สูงอายุควรสามารถตัดสินใจในการเลือกที่จะเกษียณอายุงานได้ด้วยตนเอง

4. ผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสในการเข้าร่วมการให้การศึกษาเพิ่มเติม และการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาตนเอง

5. ผู้สูงอายุควรอยู่ในสถานที่ที่ปลอดภัย และเหมาะสมต่อสภาวะร่างกายของตนเอง

6. ผู้สูงอายุควรได้รับสิทธิเสรีภาพ ในการเลือกพำนักอาศัยในที่อยู่อาศัยได้ตามความต้องการของตนเอง

ด้านการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย

1. ผู้สูงอายุที่มีส่วนร่วมในสังคม รวมถึงมีส่วนร่วมในการพัฒนา และดำเนินการทางนโยบายซึ่งมีผลโดยตรงต่อความเป็นอยู่ที่ดีของผู้สูงอายุ รวมถึงนโยบายเกี่ยวกับการแบ่งปัน และถ่ายทอดทักษะ และประสบการณ์กับเยาวชนรุ่นใหม่

2. ผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสในการเข้าร่วมการให้บริการแก่สังคมส่วนรวม หรือการเข้าร่วมเป็นอาสาสมัคร ที่เหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของตนเอง

3. ผู้สูงอายุควรมีโอกาสในการสร้างเครือข่าย หรือสมาคมสำหรับผู้สูงอายุด้วยกัน

4. ผู้สูงอายุควรได้รับการช่วยเหลือจากครอบครัว และชุมชนของตนเองตามคุณค่าทางวัฒนธรรมในสังคม

5. ผู้สูงอายุควรได้รับความช่วยเหลือ ส่งเสริมทางด้านการดูแลสุขภาพทั้งทางร่างกาย และจิตใจ รวมถึงความเป็นอยู่ที่ดีทางอารมณ์ ตลอดจนการช่วยเหลือเพื่อหลีกเลี่ยงการเจ็บป่วยต่างๆ ที่เหมาะสมและครบถ้วน

6. ผู้สูงอายุควรได้รับการช่วยเหลือด้านการบริการทางสังคม และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อยกระดับความมีอิสรภาพ การคุ้มครอง และการดูแลเอาใจใส่

7. ผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสในการรับประโยชน์จากสถาบันที่ให้การดูแลและคุ้มครองทางทรัพย์สิน และทางสังคม รวมถึงสภาพจิตใจของผู้สูงอายุ

8. ผู้สูงอายุควรได้รับการช่วยเหลือทางด้านสิทธิมนุษยชน และสิทธิเบื้องต้นในการพำนักอาศัย การเข้าร่วมการดูแลสุขภาพต่าง ๆ รวมถึงผู้สูงอายุควรได้รับการเคารพที่สมเกียรติ และ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นับผูกพันหาไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ได้รับการยอมรับในเรื่องความเชื่อ ความต้องการ และความเป็นส่วนตัว และผู้สูงอายุควรมีสติ เสรีภาพในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดูแลเอาใจใส่ และคุณภาพชีวิตของตนเอง

ด้านการบรรลุในสิ่งที่ต้องการ ประกอบด้วย

1. ผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง
2. ผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทางการศึกษา วัฒนธรรม ศาสนา และการพักผ่อนหย่อนใจ
3. ผู้สูงอายุที่จะสามารถดำรงชีวิตได้อย่างสมเกียรติ และปลอดภัยจากการคุกคามต่าง ๆ ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ
4. ผู้สูงอายุควรได้รับความยุติธรรมไม่ว่าจะเป็นความยุติธรรมทางด้าน เพศ เชื้อชาติ ชนชาติ สภาพทางร่างกาย เช่น การพิการ และสถานภาพต่าง ๆ

สมนึก แสงเขียว (2544) ได้เสนอแนวคิดขององค์การสหประชาชาติที่ได้จัดให้มีการประชุม สมัชชาโลกว่าด้วยผู้สูงอายุ ระหว่างวันที่ 26 กรกฎาคม ถึงวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2525 ณ กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย องค์การสหประชาชาติได้มีแผนการปฏิบัติการระยะยาว ระหว่างประเทศเกี่ยวกับผู้สูงอายุ และมีมติให้สมาชิกได้ดำเนินการจัดบริการสวัสดิการตามความเหมาะสมของแต่ละประเทศ ประกอบด้วย 2 แนวความคิดหลัก ได้แก่ แนวความคิดด้าน มนุษยธรรมและแนวความคิดด้านการพัฒนา ดังนี้

1. แนวความคิดด้านมนุษยธรรม ซึ่งหมายถึง ผู้สูงอายุที่ควรได้รับความช่วยเหลือใน ด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.1 ด้านสุขภาพอนามัยและโภชนาการ ผู้สูงอายุควรได้รับการรักษาพยาบาลและ พื้นฟูบริการสุขภาพการโภชนาการและมีมาตรการป้องกันโรคและความพิการ

1.2 ด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม ผู้สูงอายุควรได้อยู่อาศัยในบ้านตนเองอย่าง อิสระมากที่สุด การสร้างที่อยู่อาศัยเหมาะสมกับสภาพและมีเครื่องอำนวยความสะดวกให้พอเพียง โดยเฉพาะผู้ที่มีปัญหาเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวและผู้พิการ นอกจากนั้นควรมีการประสานงานกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานที่ปฏิบัติงานด้านบริการสังคม อนามัย วัฒนธรรม งานด้าน พักผ่อนหย่อนใจ การคมนาคม เป็นต้น

1.3 ด้านครอบครัว ควรสนับสนุนส่งเสริมให้ครอบครัวได้มีบทบาทในการดูแล ผู้สูงอายุ นอกจากนี้รัฐบาลและองค์กรเอกชน ควรจะจัดให้มีมาตรการหรือบริการในการสนับสนุน ครอบครัวที่เลี้ยงดูผู้สูงอายุ โดยเฉพาะครอบครัวที่มีรายได้ต่ำ

1.4 ด้านสวัสดิการสังคม การให้บริการในด้านนี้ควรมีเป้าหมายที่เสริมสร้างและ คงไว้ซึ่งบทบาทที่เป็นประโยชน์ของผู้สูงอายุในสังคมให้มากที่สุดที่จะกระทำได้ รวมทั้งการสนับสนุน ให้กลุ่มเยาวชนและอาสาสมัครต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ โดยที่ รัฐบาลต้องพยายามยกเลิกกฎระเบียบต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินงานนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.5 ด้านความมั่นคงทางรายได้และการจ้างงาน รัฐควรมีหลักประกันรายได้ขั้นต่ำสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งอาจดำเนินการโดยการออกกฎหมายประกันสังคมหรือมาตรการอื่น ๆ นอกจากนี้ควรมีการร่วมมือระหว่างรัฐบาลกับนายจ้างหรือคนงาน เพื่อจัดทำมาตรการที่จะสนับสนุนให้คนสูงอายุได้ปฏิบัติต่อไปภายใต้สภาพการณ์ที่เหมาะสมและมีความมั่นคง

1.6 ด้านการศึกษา ควรจัดให้มีโครงการศึกษาที่ให้ผู้สูงอายุเป็นครูหรือเป็นผู้ที่ถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ วัฒนธรรม ประเพณี ศิลธรรม ควรกระตุ้นให้มีการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ทุกระดับ รวมทั้งในระดับมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ยังควรจะต้องให้การศึกษาแก่ประชาชนทั่วไปตั้งแต่วัยเยาว์จนถึงผู้สูงอายุ ถึงกระบวนการสุขภาพและวิธีการเตรียมตัวเพื่อรับกับวัยสูงอายุและการใช้เวลาให้เกิดประโยชน์

2. แนวความคิดด้านการพัฒนา (Development aspect of the aging) หมายถึง บทบาทของผู้สูงอายุในกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งรัฐบาลจะต้องรับผิดชอบในการทำให้ความสูงอายุมีผลให้ลบน้อยที่สุดต่อการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม รวมทั้งในเรื่องของการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีบทบาทในด้านการพัฒนาประเทศโดยส่วนรวมด้วย จากแผนปฏิบัติระหว่างประเทศว่าด้วยผู้สูงอายุที่กล่าวมาแล้วนั้น ทำให้เกิดแนวทางดำเนินการช่วยเหลือผู้สูงอายุ ซึ่งได้แก่การช่วยเหลือผู้สูงอายุในรูปสถานสงเคราะห์นั้น ควรจะเป็นทางเลือกวิธีสุดท้าย ในเมื่อการช่วยเหลือวิธีอื่น ๆ ไม่สัมฤทธิ์ผล และครอบครัวยังต้องเป็นสถาบันหลักสำคัญสำหรับผู้สูงอายุต่อไปอีก แม้ในประเทศที่พัฒนาแล้ว และควรจะต้องให้ความสำคัญมากยิ่งขึ้นในเรื่องของผู้สูงอายุต่อครอบครัวทางสังคมและสิทธิพื้นฐาน ตลอดจนบริการอันเท่าเทียมกันระหว่างผู้สูงอายุเพศชายและเพศหญิง เป็นต้น

สำหรับประเทศไทย ได้ขานรับแผนปฏิบัติการดังกล่าวเป็นอย่างดี กล่าวคือ รัฐบาลได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาผู้สูงอายุในรูปแบบต่าง ๆ โดยมีแนวคิดพื้นฐานต่อผู้สูงอายุในปัจจุบัน ดังนี้

2.1 ผู้สูงอายุได้ทำประโยชน์แก่สังคมในฐานะ “ผู้ให้” มามากกว่าครึ่งชีวิตแล้ว จึงควรได้รับผลตอบแทนในฐานะเป็นผู้รับจากสังคม โดยเฉพาะความชอบธรรมในสิทธิมนุษยชนที่พึงมีทั้งในด้านสุขภาพอนามัย การศึกษา ความมั่นคงทางรายได้ สังคม วัฒนธรรม และสวัสดิการสังคม

2.2 ผู้สูงอายุยังมีความรู้ความสามารถ พลังความคิด โดยเฉพาะประสบการณ์ที่ควรนำมาใช้เป็นประโยชน์ต่อสังคมได้อีกมาก และการสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้สูงอายุยังคงมีบทบาทมีส่วนร่วมในสังคมนั้น นอกจากจะทำให้ผู้สูงอายุไม่ไร้เหว โดดเดี่ยว เห็นชีวิตมีคุณค่าแล้วยังจะช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถปรับตัวให้เข้ากับเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ได้ด้วย

2.3 ผู้สูงอายุสามารถเตรียมตัวที่จะใช้ชีวิตในวัยสูงอายุอย่างมีคุณภาพได้เพียงไรนั้น ย่อมขึ้นกับผลของขบวนการอันต่อเนื่องมาแต่วัยเด็กในการพัฒนาความพร้อมในด้านต่าง ๆ เช่น สุขภาพ อนามัยทางกายและจิต การศึกษา การประกอบอาชีพ รวมทั้งการมีส่วนร่วมในสังคมของแต่ละบุคคล

2.4 ผู้สูงอายุควรจะได้อยู่กับครอบครัวอย่างอบอุ่น ได้รับความเคารพนับถือและการดูแลเอาใจใส่จากลูกหลาน และควรลดความสำคัญในบทบาทของผู้หารายได้มาเลี้ยงครอบครัวลง เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่บนสื่อออนไลน์ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.5 ผู้สูงอายุที่ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้และไม่ได้รับการคุ้มครองดูแลจากรอบครัว ไม่ว่าจะด้วยเหตุใดก็ตาม ควรจะได้รับการปกป้องดูแลจากสังคม

2.6 ผู้สูงอายุควรได้รับข่าวสารข้อมูล รวมทั้งคำแนะนำถึงวิธีการป้องกันและรักษาสุขภาพอนามัยของตนเอง และในกรณีเจ็บป่วยควรได้รับการดูแลรักษาพยาบาล นอกจากนี้ยังควรได้รับข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงนั้น

สุทธิพงศ์ บุญผดุง (2554) แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) จัดแบ่ง เป็น 5 ยุทธศาสตร์ ดังนี้ (ศูนย์ศตวรรษิกชน สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

1. ยุทธศาสตร์ด้านการเตรียมความพร้อม ของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ ประกอบด้วย 3 มาตรการหลัก

- 1.1 มาตรการหลักประกันด้านรายได้เพื่อวัยสูงอายุ
- 1.2 มาตรการการให้การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- 1.3 มาตรการการปลูกจิตสำนึก ให้คนในสังคมตระหนักถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุ

2. ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 6 มาตรการหลัก

- 2.1 มาตรการส่งเสริมความรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกัน ดูแลตนเองเบื้องต้น
- 2.2 มาตรการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันและสร้างความเข้มแข็งขององค์กรผู้สูงอายุ
- 2.3 มาตรการส่งเสริมด้านการทำงานและการหารายได้ของผู้สูงอายุ
- 2.4 มาตรการสนับสนุนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ
- 2.5 มาตรการส่งเสริมสนับสนุนสื่อทุกประเภทให้มีรายการเพื่อผู้สูงอายุ และสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้ และสามารถเข้าถึงข่าวสารและสื่อ

2.6 มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีที่อยู่อาศัย และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัย

3. ยุทธศาสตร์ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 4 มาตรการหลัก

- 3.1 มาตรการคุ้มครองด้านรายได้
- 3.2 มาตรการหลักประกันด้านคุณภาพ
- 3.3 มาตรการด้านครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง
- 3.4 มาตรการระบบบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน

4. ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุระดับชาติและการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 2 มาตรการหลัก

- 4.1 มาตรการการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุระดับชาติ
- 4.2 มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5. ยุทธศาสตร์ด้านการประมวล พัฒนา และเผยแพร่องค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุและการติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ประกอบด้วย 4 มาตรการหลัก

5.1 มาตรการสนับสนุนและส่งเสริมให้หน่วยงานวิจัยดำเนินการประมวลและพัฒนาองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุที่จำเป็นสำหรับการกำหนดนโยบาย และการพัฒนาการบริการหรือการดำเนินการที่เป็นประโยชน์แก่ผู้สูงอายุ

5.2 มาตรการสนับสนุนและส่งเสริมการศึกษาวิจัยด้านผู้สูงอายุ โดยเฉพาะที่เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบาย การพัฒนาการบริการและการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างเหมาะสม

5.3 มาตรการดำเนินการให้มีการติดตาม ประเมินผลดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติที่มีมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง

5.4 มาตรการพัฒนาระบบข้อมูลทางด้านผู้สูงอายุให้เป็นระบบและทันสมัย

ชมพูนุท พรหมภักดี (2556) บทสรุปผู้บริหาร สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายไว้ว่า ควรมีมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการออมส่วนบุคคล ได้แก่

1. ส่งเสริมการทำงานอย่างต่อเนื่องของแรงงานที่มีอายุมากให้สามารถพึ่งตนเองได้
2. ส่งเสริมให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น สร้างโอกาสทางอาชีพให้กับกลุ่มผู้มีรายได้น้อย และลดรายจ่ายแก่ประชาชน

3. ส่งเสริมสร้างจิตสำนึกการออม
4. เพิ่มประสิทธิภาพกลไกทางการเงิน ในการจัดทำมาตรการส่งเสริมการออมแตกต่างกันตามกลุ่มเป้าหมาย

5. พัฒนาระบบบำนาญของภาครัฐ เช่น นโยบายลดหย่อนภาษีด้านการสะสมเงินสนับสนุนเพิ่มบทบาทสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐ เป็นต้น

6. การสร้างความเข้มแข็งของโครงข่ายคุ้มครองทางสังคม เพื่อช่วยเหลือกลุ่มที่ไม่สามารถออมได้หรือมีการออมต่ำ โดยส่งเสริมให้องค์กรชุมชนจัดสวัสดิการให้ครอบคลุมประชากรกลุ่มดังกล่าวแทนส่งเสริมการออม

ชมพูนุท พรหมภักดี (2556) ได้บรรยายไว้ว่า นโยบายและมาตรการที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ ในส่วนของ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้มีบทบัญญัติที่กำหนดหลักการให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุไว้ ดังนี้

หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย

- มาตรา 40 บุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ดังต่อไปนี้

(6) เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ หรือผู้พิการหรือทุพพลภาพ ย่อมมีสิทธิได้รับ

ความคุ้มครองในการดำเนินกระบวนการพิจารณาตัวอย่างเหมาะสม และย่อมมีสิทธิได้รับการปฏิบัติ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการศึกษา ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่เหมาะสมในคดีที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงทางเพศ

หมวด 5 แผนนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

- มาตรา 53 บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพมีสิทธิได้รับสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะอย่างสมศักดิ์ศรี และความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ

- มาตรา 80 รัฐต้องดำเนินการตามแผนนโยบายด้านสังคม การสาธารณสุข การศึกษาและวัฒนธรรม ดังต่อไปนี้

(1) คุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน สนับสนุนการอบรมเลี้ยงดู และให้การศึกษา ปฐมวัย ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของสถาบันครอบครัวและชุมชน รวมทั้งต้องสงเคราะห์ และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ ผู้พิการ หรือทุพพลภาพและผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและพึ่งพาตนเองได้

- มาตรา 84 รัฐต้องดำเนินการตามแผนนโยบายด้านเศรษฐกิจ ดังต่อไปนี้

(4) จัดให้มีการออมเพื่อการดำรงชีพในยามชราแก่ประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างทั่วถึง (สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ (สทส.) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, ออนไลน์)

นโยบายรัฐบาลด้านผู้สูงอายุ รัฐบาลโดยมีนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ปี 2554 ได้กำหนดนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินไว้โดยแบ่งการดำเนินการเป็น 2 ระยะ คือ นโยบายเร่งด่วนที่จะเริ่มดำเนินการในปีแรก และนโยบายหลักในการบริหารประเทศภายในช่วงระยะเวลา 4 ปี ซึ่งนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลดังกล่าวข้างต้น ที่เกี่ยวกับด้านผู้สูงอายุ มีดังต่อไปนี้

1. นโยบายเร่งด่วนที่จะเริ่มดำเนินการในปีแรกการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเพิ่มกำลังซื้อภายในประเทศ สร้างสมดุลและความเข้มแข็งอย่างมีคุณภาพให้แก่ระบบเศรษฐกิจมหภาค โดยมีการจัดให้มีเบี้ยยังชีพรายเดือนแบบขั้นบันไดสำหรับผู้สูงอายุ โดยผู้ที่มีอายุ 60 - 69 ปี จะได้รับ 600 บาท อายุ 70 - 79 ปี จะได้รับ 700 บาท อายุ 80 - 89 ปี จะได้รับ 800 บาท และอายุ 90 ปีขึ้นไป จะได้รับ 1,000 บาท (สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ, ออนไลน์)

2. นโยบายหลักในการบริหารประเทศภายในช่วงระยะเวลา 4 ปี นโยบายหลักในการบริหารประเทศภายในช่วงระยะเวลา 4 ปี แบ่งออกเป็นนโยบายตามด้านต่างๆ 8 ด้าน ซึ่งนโยบายที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ คือ นโยบายสังคมและคุณภาพชีวิต โดยมีรายละเอียดที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

นโยบายสังคมและคุณภาพชีวิต

(1) นโยบายการพัฒนาสุขภาพของประชาชน โดยการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนตั้งแต่ในช่วงตั้งครรภ์ วัยเด็กวัยเจริญพันธุ์ วัยบรรลุนิติภาวะ วัยชรา และผู้พิการ สนับสนุนโครงการส่งเสริมสุขภาพของเด็กและให้ความช่วยเหลือ แนะนำ ฝึกอบรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผู้ปฏิบัติงานศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน สนับสนุนโครงการพัฒนาศูนย์ส่งเสริมสุขภาพสตรีเพื่อดูแลสุขภาพของสตรีและเด็กอย่างบูรณาการทั่วประเทศ รวมทั้งเผยแพร่ให้ความรู้และดูแลป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นและการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ และลดความรุนแรงต่อเด็กและสตรี สนับสนุนโครงการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและผู้พิการเพื่อดูแลผู้สูงอายุและผู้พิการให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยให้ได้เข้าถึงการบริการอย่างมีศักดิ์ศรี มีคุณภาพและเป็นธรรม รวมทั้งให้มีระบบการฟื้นฟูสุขภาพในชุมชน จัดการประชาสัมพันธ์เชิงรุกเพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพผ่านสื่อแขนงต่างๆ อย่างเป็นระบบ

(2) นโยบายความมั่นคงของชีวิตและสังคม โดยการเสริมสร้างให้ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาสมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ด้วยการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะต่างๆ สำหรับรองรับผู้สูงอายุและคนพิการสร้างความพร้อมในการเป็นสังคมผู้สูงอายุ พัฒนาบริการสุขภาพอนามัยให้การสงเคราะห์ จัดการศึกษาจัดสวัสดิการ รวมถึงหาอาชีพให้แก่ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และสนับสนุนให้ผู้สูงอายุร่วมเป็นพลังขับเคลื่อนสังคมภายใต้หลักคิดที่ว่า ผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่มีประสบการณ์สูง สมควรให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาบ้านเมือง

แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 ในปัจจุบันจำนวนผู้สูงอายุและสัดส่วนผู้สูงอายุ (ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป) ของประเทศไทยเพิ่มขึ้นในอัตราที่รวดเร็ว ทำให้โครงสร้างประชากรของประเทศไทยกำลังเคลื่อนเข้าสู่ระยะที่เรียกว่า "ภาวะประชากรผู้สูงอายุ (Population Aging)" อันจะมีผลต่อสภาพทางสังคม สภาวะเศรษฐกิจและการจ้างงาน ตลอดจนการจัดสรรทรัพยากรทางสุขภาพและสังคมของประเทศอย่างต่อเนื่องในระยะยาวการกำหนดแผนระยะยาวที่เหมาะสมและเป็นรูปธรรมสำหรับการเปลี่ยนแปลงและพัฒนา จึงเป็นที่ตระหนักทั้งของรัฐและประชาคมต่างๆ ว่ามีความสำคัญในลำดับต้น แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 - 2564) มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อสร้างจิตสำนึกให้คนในสังคม ตระหนักถึงผู้สูงอายุในฐานะบุคคล ที่มีประโยชน์ต่อสังคม
2. เพื่อให้ประชากรทุกคนตระหนักถึงความสำคัญของการเตรียมการและมีการเตรียมการเข้าสู่การเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ
3. เพื่อให้ผู้สูงอายุดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี พึ่งตนเองได้ มีคุณภาพชีวิตและมีหลักประกัน
4. เพื่อให้ประชาชน ครอบครัว ชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชนมีส่วนร่วมในการกิจด้านผู้สูงอายุ
5. เพื่อให้มีกรอบและแนวทางปฏิบัติสำหรับส่วนต่าง ๆ ในสังคมทั้ง ภาคประชาชนชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชน ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุได้ปฏิบัติงานอย่างประสานและสอดคล้องกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นอกจากนี้ แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 - 2564) ได้จัดแบ่งเป็น 5 ยุทธศาสตร์ดังนี้

- (1) ยุทธศาสตร์ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ
- (2) ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุ
- (3) ยุทธศาสตร์ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ
- (4) ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุระดับชาติและการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ
- (5) ยุทธศาสตร์ด้านการประมวลและพัฒนางานด้านผู้สูงอายุและการติดตามประเมินผลการดำเนินการ ตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 ได้บัญญัติให้ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง ส่งเสริม และสนับสนุนตามกฎหมาย ตามมาตรา 11 ดังนี้

1. ได้รับการบริการทางการแพทย์ และการสาธารณสุขที่จัดไว้ โดยให้ความสะดวก และรวดเร็วแก่ผู้สูงอายุเป็นกรณีพิเศษ
2. ได้รับการศึกษา การศาสนา และข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต
3. ได้รับการส่งเสริมการประกอบอาชีพหรือฝึกอาชีพที่เหมาะสม
4. ได้รับการพัฒนาตนเอง และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การรวมกลุ่มใน ลักษณะเครือข่ายหรือชุมชน
5. ได้รับการอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรง แก่ผู้สูงอายุในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ หรือการบริการสาธารณะอื่น
6. ได้รับการช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม
7. ได้รับค่ายกเว้นค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐ
8. ได้รับการช่วยเหลือในกรณีที่ได้รับอันตรายจากการถูกทารุณกรรมหรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือถูกทอดทิ้ง
9. ได้รับการให้คำแนะนำ บริการ หรือการดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางคดี หรือ ในทางแก้ไขปัญหาครอบครัว
10. ได้รับการจัดที่พักอาศัย อาหาร และเครื่องนุ่งห่มตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง
11. ได้รับการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพตามความจำเป็นอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม
12. ได้รับการสงเคราะห์ในการจัดการศพตามประเพณี
13. ได้รับบริการอื่นๆ ตามที่กรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติประกาศกำหนด นอกจากนี้ยัง ได้บัญญัติให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ได้รับสิทธิทางภาษี ตามมาตรา 16 และ 17
14. ผู้ที่บริจาคเงินหรือทรัพย์สินให้แก่กองทุนผู้สูงอายุแห่งชาติ มีสิทธินำไปลดหย่อนใน การคำนวณภาษีเงินได้ หรือได้รับการยกเว้นภาษี สำหรับทรัพย์สินที่บริจาคแล้วแต่กรณี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

15. ผู้ที่อุปการะเลี้ยงดูบุพการีซึ่งเป็นผู้สูงอายุที่ไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ มีสิทธิได้รับการลดหย่อนภาษีตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดในประมวลรัษฎากร

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 มีความมุ่งหมายที่จะคุ้มครองผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปและมีสัญชาติไทย และเอื้อประโยชน์แก่ผู้สูงอายุ เช่น การได้รับการบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขการช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ถูกทอดทิ้ง ถูกทารุณกรรม หรือถูกแสวงหาประโยชน์อันเป็นการกระทำที่ขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชน

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้มียุทธศาสตร์กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ. 2555 – 2559 ซึ่งยุทธศาสตร์ฉบับนี้ให้ความสำคัญกับการที่ประเทศไทยกำลังก้าวสู่สังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์ ในปี พ.ศ. 2573 ซึ่งได้กำหนดไว้ในประเด็นยุทธศาสตร์ 1. การผลักดันให้เกิดสังคมสวัสดิการ กลยุทธ์ที่ 1.4 การเตรียมความพร้อมสู่สังคมสูงอายุ (Aging Society) โดยมีโครงการที่จะดำเนินการที่จะขับเคลื่อนประเทศไทยสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ และโครงการตั้งศูนย์การเรียนรู้และพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, ออนไลน์)

สุดารัตน์ สุดสมบูรณ์ (2556) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในประเทศไทย ที่พบว่า ความไม่พร้อมของงบประมาณและการขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถในด้านผู้สูงอายุโดยตรง และสวัสดิการสังคมที่รัฐจัดให้กับผู้สูงอายุยังไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้สูงอายุ ไม่สามารถตอบสนองปัญหาได้อย่างแท้จริง และไม่ครอบคลุมผู้สูงอายุได้ทั้งหมด

ปิยภรณ์ เลหาบุตร (2557) ได้ศึกษาพบว่าพระราชบัญญัติผู้สูงอายุแห่งชาติ พ.ศ. 2546 จากบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2540 มาตรา 54 และมาตรา 80 วรรคสอง ส่งผลให้เกิดการผลักดันพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 เพื่อใช้เป็นกฎหมายที่จะเอื้อให้เกิดโครงสร้างองค์กรและระบบบริหารจัดการที่จะรองรับการดำเนินงานที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุของประเทศ ซึ่งพระราชบัญญัติดังกล่าวมีสาระสำคัญ โดยสรุปคือมีการกำหนดให้มีคณะทำงานที่รับผิดชอบในการจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ ทั้งในเชิงนโยบายแผนงาน และเสนอความเห็นในการออกกฎหมาย มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อผู้สูงอายุและกำหนดสิทธิและประโยชน์ที่ผู้สูงอายุพึงได้รับการคุ้มครองพระราชบัญญัติผู้สูงอายุแห่งชาติได้ปรากฏมาตรการในการคุ้มครองและสนับสนุนผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ ดังนี้

มาตรการ 11 ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุขที่จัดไว้ โดยให้ความสะดวกแก่ผู้สูงอายุ เป็นกรณีพิเศษ
2. การศึกษาตามความเหมาะสม
3. การประกอบอาชีพหรือฝึกอาชีพที่เหมาะสม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. การพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การรวมกลุ่มในลักษณะ เครือข่ายหรือชุมชน

5. การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ หรือการบริการสาธารณะอื่น ๆ

6. การช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม

7. การช่วยเหลือผู้สูงอายุ ซึ่งได้รับอันตรายจากการถูกรังแกหรือถูกแสวงหา ประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือถูกทอดทิ้ง

8. การให้คำแนะนำ ปรีกษา หรือดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางคดี

9. การจัดที่พักอาศัย อาหาร และเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง

10. การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพตามความจำเป็นอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

11. การสงเคราะห์ในการจัดการศพตามประเพณี

12. การอื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

ประสพชัย พสุนนท์ และคณะ (2557) ได้ศึกษาพบว่าผู้สูงอายุมีความคาดหวังที่ต้องการ ได้รับสวัสดิการของผู้สูงอายุ คือด้านสุขภาพอนามัยมากที่สุด

มนตรี ประเสริฐรุ่งเรือง และ ดุษฎี อายุวัฒน์ (2559) ได้ศึกษาและมีข้อเสนอแนะเชิง นโยบายว่า

1) สถาบันทางสังคม จะต้องสร้างนโยบายสนับสนุนในการกระจายทรัพยากรที่ สอดคล้องกับความสามารถในการใช้ประโยชน์ตามความต้องการของผู้สูงอายุ และต้องกำหนด กฎระเบียบทางสังคมที่เกื้อหนุนและลดช่องว่างทางสังคมระหว่างผู้สูงอายุกับประชากรวัยอื่นลง

2) สถาบันทางสังคม จะต้องส่งเสริมให้ผู้สูงอายุรุ่นใหม่รู้เท่าทันสถานการณ์สังคม ผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ และผู้สูงอายุอย่างยั่งยืนวัตถุประสงค์เพื่อเป็นข้อมูลใช้ในการกระตุ้นให้ผู้สูงอายุรุ่นใหม่หัน มาพึ่งพาตนเอง โดยการเตรียมความพร้อมก่อนวัยสูงอายุในการจัดสรรทรัพยากรทางเศรษฐกิจสังคม ที่เหมาะสมกับตนเอง

3) รัฐควรส่งเสริมนโยบายการกระจายอำนาจเชิงสถาบันและส่งเสริมการรวมกลุ่มที่มี เป้าหมายในการยกระดับการกระจายทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อตอบสนองกับความต้องการ ผู้สูงอายุเป็นหลัก โดยควรให้ความสำคัญกับกลไกการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุรุ่นใหม่กับ สถาบันทางสังคมมากขึ้น เนื่องจากกลไกดังกล่าวจะช่วยให้สถาบันทางสังคมและผู้สูงอายุรุ่นใหม่ สามารถทำหน้าที่ร่วมกันในการผสมผสานประโยชน์ (Synergy) ทั้งในด้านการกระจายทรัพยากรและ ด้านอรรถประโยชน์ ภายใต้เงื่อนไขและข้อจำกัดทางสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าการ ดำเนินการแยกส่วนกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4) แนวทางการเตรียมความพร้อมผู้สูงอายุ จะต้องส่งเสริมการสะสมทรัพย์สินทางเศรษฐกิจสังคมในทั้ง 5 มิติ ร่วมกับทักษะการจัดการจัดสรรและการบริหารจัดการความเสี่ยงเกี่ยวกับทรัพย์สินทางเศรษฐกิจสังคมให้กับผู้สูงอายุรุ่นใหม่

ปลื้มใจ ไพจิตร (2558) ในบทนำได้กล่าวว่า โครงสร้างประชากรของประเทศไทย ได้มีการเปลี่ยนแปลงตลอดระยะเวลาที่ประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-พ.ศ.2519) ซึ่งเป็นแผนพัฒนาฯ ฉบับแรกที่กำหนดนโยบายวางแผนครอบครัวไว้อย่างชัดเจน ทำให้มีผลต่ออัตราการเพิ่มประชากรและโครงสร้างของประชากรในเวลาต่อมา นอกจากนี้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-พ.ศ. 2544) ก็ได้มุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพของคน โดยให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา จนกระทั่งมาถึง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-พ.ศ. 2554) ได้กำหนดทิศทางการพัฒนาไว้ในวิสัยทัศน์และพันธกิจของแผนฯ กล่าวคือ วิสัยทัศน์ มุ่งพัฒนา ผู้สังคม อยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน (Green and Happiness Society) โดยเน้นครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติสุข เศรษฐกิจมีคุณภาพ และเป็นธรรม ให้ความสำคัญโดยกำหนดพันธกิจ ในการพัฒนาคนให้มีสุขภาวะที่ดี อยู่ในครอบครัวที่อบอุ่น มีความมั่นคงในการดำเนินชีวิต อย่างมีศักดิ์ศรี ภายใต้ดุลยภาพของความหลากหลายทางวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม โดยในปัจจุบันโครงสร้างประชากรของไทยส่วนใหญ่เป็นประชากรผู้สูงอายุ ซึ่งมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2555 มีผู้สูงอายุ ซึ่งมีอายุ 60 ปีขึ้นไป คิดเป็นประมาณร้อยละ 12.7 ของจำนวนประชากรทั้งประเทศ จึงถือว่าประเทศไทยได้ก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) และจะเป็นผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) เมื่อมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป สัดส่วนเกินร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศตามคำนิยามขององค์การประชาชาติ (สำนักสถิติเศรษฐกิจและสังคม, 2555)

สรุปได้ว่า สถานการณ์ปัจจุบันที่ประเทศกำลังก้าวเข้าสู่ภาวะสังคมผู้สูงอายุนั้น ทำให้มีการตื่นตัวของภาครัฐและเอกชนที่คิดนโยบาย ยุทธศาสตร์ ตลอดจนแผนพัฒนาต่างๆ ที่จะเข้ามามีบทบาทช่วยในเรื่องของการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุให้มีคุณค่า และไม่เป็นภาระต่อสังคม รวมถึงกระตุ้นให้ผู้สูงอายุเตรียมความพร้อมในทุกๆ ด้านที่จะย่างเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ หรือหลังเกษียณให้อยู่อย่างมีคุณค่า พึ่งพาตนเองได้และมีคุณภาพชีวิตที่ดี ทั้งนี้ภาครัฐยังได้มีสวัสดิการต่างๆ ที่ช่วยสนับสนุนและลดภาระค่าใช้จ่ายต่อการดำรงชีวิต แต่มันก็ยังไม่เพียงพอเนื่องจากความไม่พร้อมของงบประมาณรวมทั้งบุคลากรที่มีความรู้ในการดูแลผู้สูงอายุยังไม่เพียงพอ ไม่สามารถตอบสนองปัญหาได้อย่างแท้จริง ทำให้เกิดปัญหาต่อเนื่อง ปัจจุบันทุกภาคส่วนเล็งเห็นความสำคัญของปัญหานี้ จึงพยายามที่จะคิดค้นและปรับปรุงนโยบายต่าง ๆ รวมถึงออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น เพื่อที่จะทำให้ปัญหาลดลงและทำให้สังคมน่าอยู่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4 แนวคิดและทฤษฎีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต

Izekenova et al. (2015) ปัจจัยด้านประชากรเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อเศรษฐกิจประชากรผู้สูงอายุ ในเรื่องการเพิ่มเงินบำนาญ ซึ่งปัญหาหลักๆ ของประชากรผู้สูงอายุ คือการดูแลรักษาด้วสุขภาพ ซึ่งจำเป็นต้องใช้เงินจากบำนาญใช้ในการดูแลรักษา

มาลี เลิศมาลีวงศ์ และสุทธิศรี ตระกูลสิทธิโชค (2538) ได้ศึกษาอัตมโนทัศน์ความสามารถในการดูแลตนเอง และคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในกลุ่มสมาชิกผู้สูงอายุจังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า อัตมโนทัศน์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการดูแลตนเองและคุณภาพชีวิตในขณะที่ความสามารถในการดูแลตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตเช่นกัน

สิทธิอาภรณ์ ขวนปี (2540) และลลิลญา ลอยลม (2545) ได้ศึกษาพบว่า คุณภาพชีวิตหรือการมีชีวิตที่ดีในผู้สูงอายุ และกล่าวว่า ผู้สูงอายุที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีต้องประกอบด้วยปัจจัยที่สำคัญ 4 ด้าน คือ

1. การมีความสุขทางด้านจิตใจ (Psychological well-being) หมายถึงการที่บุคคลสามารถประเมินได้ว่า ประสบการณ์ในชีวิตที่ผ่านมาามีคุณภาพ โดยประเมินได้จากผลกระทบด้านความสุขที่ได้รับและความสำเร็จที่ได้บรรลุตามความต้องการหรือเป้าหมายที่ตั้งไว้

2. ความสามารถในการแสดงพฤติกรรม (Behavioral competence) หมายถึงความสามารถในการทำหน้าที่ของบุคคล ซึ่งรวมถึงการทำหน้าที่ของร่างกาย การมีสุขภาพที่ดี การรับรู้ที่ถูกต้อง และการพฤติกรรมทางสังคมที่ถูกต้อง

3. สิ่งแวดล้อมของบุคคล (Objective environment) หมายถึงสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 5 ส่วนได้แก่

- 3.1 สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ลักษณะภูมิอากาศ ภูมิประเทศ และที่อยู่อาศัย

- 3.2 บุคคลที่มีความสำคัญต่อผู้สูงอายุ เช่นสมาชิกในครอบครัว เพื่อน

- 3.3 บุคคลอื่นทั่วไปที่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้สูงอายุ

- 3.4 สถานภาพทางสังคม อายุ เชื้อชาติ และเศรษฐกิจ

- 3.5 สถานภาพสังคมและวัฒนธรรมภายในชุมชนที่ผู้สูงอายุอาศัยอยู่

4. การรับรู้คุณภาพชีวิต (Perceived quality of life) หมายถึงการที่บุคคลมีการประเมินตนเองเกี่ยวกับความสุขทางด้านจิตใจ ความสามารถในการทำหน้าที่ ตลอดจนสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อบุคคลดังที่ได้กล่าวมา

ศิริ ฮามสุโพธิ์ (2543) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตไว้ว่า ระบบสังคมและวัฒนธรรม มนุษย์เมื่อรวมกันมากจำเป็นต้องมีกฎเกณฑ์ที่เรียกว่ารูปแบบการปกครอง กฎหมาย และมีแนวปฏิบัติอันเกิดจากความเชื่อและความศรัทธา ในลักษณะเดียวกัน เพื่อให้การดำรงชีวิตร่วมกันมีความสุข ซึ่งจะนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พรรณทิพย์ เพชรมาก (2547) ได้ศึกษาพบว่า การกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาคนที่ เป็นสมาชิกของชุมชนในแต่ละรุ่นให้เข้าใจบทบาทและภารกิจทั้งต่อตนเอง เพื่อนบ้าน ชุมชน และสังคม ได้เป็นอย่างดี จนเกิดคุณภาพแผนชุมชนในระดับ 1 ซึ่งเป็น 1 ใน 49 ตำบลทั่วประเทศที่สามารถทำแผนชุมชน โดยชาวบ้านเป็นหลัก ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการปฏิบัติจริง จนสามารถลดปัญหาได้จริง

สมพร โพธินาม และคณะ (2552) ได้ศึกษาพบว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดมหาสารคามส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี ผู้สูงอายุรับรู้คุณภาพชีวิต ความพึงพอใจในชีวิตและสุขภาพทั่วไปอยู่ในเกณฑ์ดีมาก ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิต คือการมีส่วนร่วมในสังคม ชุมชน และครอบครัว สัมพันธภาพในครอบครัว การเห็นคุณค่าในตัวเอง รวมถึงรายได้ เมื่อพิจารณาถึงความสุข พบว่าผู้สูงอายุมีระดับของความสุขในระดับสูงเช่นกัน ปัจจัยที่มีผลต่อความสุข คือการเห็นคุณค่าในตัวเอง ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกชมรมต่าง ๆ และมีการเข้าร่วมชมรมในชุมชนของตนเอง และจำนวนสมาชิกในครอบครัว ในด้านการรับรู้สวัสดิการของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุมีความเข้าใจในด้านการได้รับเบี้ยยังชีพ และสิทธิการรักษาพยาบาลในระดับดี ผู้สูงอายุในเขตชนบทและส่วนใหญ่ต้องการความช่วยเหลือด้านการเงิน และสุขภาพ

ธาริน สุขอนันต์ และคณะ (2553) ได้ศึกษาพบว่าปัจจัยส่วนบุคคลด้านวุฒิการศึกษา ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเช่นกัน เนื่องจากคนที่มีการศึกษาสูงก็จะสามารถวางแผนการใช้ชีวิต และสามารถเลือกปัจจัย 4 มาตอบสนองความต้องการทางของตัวเองได้อย่างมีคุณภาพกว่า ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ

ดวงใจ คำคง (2554) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ตำบลลำสินธุ์ อำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตรายด้าน อยู่ในระดับสูง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม โดยมีด้านปัญญาอยู่ในระดับปานกลาง และปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิต พบว่า ปัจจัยด้านอายุและสถานภาพหม้าย มีผลทางลบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.5 ส่วนสถานภาพสมรสมีผลทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.5

วิไลพร ขำวงษ์ และคณะ (2554) ได้ศึกษาพบว่าเพศมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กับคุณภาพของผู้สูงอายุ และเนื่องจากเพศหญิงหลังหมดประจำเดือนขาดฮอร์โมนเอสโตรเจน ซึ่งจะช่วยในการดูดซึมแคลเซียมและมีการจับของแคลเซียมในเนื้อกระดูก จึงมักพบภาวะกระดูกพรุน (Osteoporosis) ในเพศหญิงสูงกว่าเพศชายและยังสอดคล้องกับสถานการณ์เกี่ยวกับปัญหาสุขภาพในประชากรสูงอายุปี พ.ศ.2554 พบว่าผู้สูงอายุเพศหญิงมีปัญหาเกี่ยวกับการหกล้ม การกลืน อุจจาระ การมองเห็น และการได้ยิน คิดเป็นร้อยละเฉลี่ย 25.22 และเพศชายคิดเป็นร้อยละ 22.05

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชุตินา เจียนดอน และคณะ (2554) ได้ศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านการศึกษามีผลทำนายคุณภาพชีวิตด้านร่างกายของผู้สูงอายุได้ เนื่องจากผู้สูงอายุที่มีการศึกษามีการพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพและพึ่งพาตนเองได้ดีกว่า สามารถปฏิบัติตนและดูแลตนเองได้อย่างถูกต้อง มีโอกาสเลือกทำกิจกรรมได้มากกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาน้อยหรือไม่ได้รับการศึกษา

วิพรรณ ประจวบเหมาะ (2555) ได้ศึกษาพบว่า โอกาสเพศหญิงมีปัญหาด้านสุขภาพสูงกว่าเพศชาย ส่งผลให้คุณภาพในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุเพศชายและเพศหญิงแตกต่างกัน และผู้สูงอายุที่มีอายุมากขึ้นก็จะมีโอกาสมีปัญหาด้านสุขภาพมากขึ้น ส่งผลให้คุณภาพในการดำรงชีวิตแย่ลง

ศิรินันท์ กิตติสุขสถิต และคณะ (2555) การวัดคุณภาพชีวิตควรมีองค์ประกอบของดัชนีคุณภาพชีวิตซึ่งเป็นตัวชี้วัดทางสังคมที่สำคัญ จำแนกเป็นสองประเภทหลัก ได้แก่ ตัวชี้วัดทางสังคมเชิงภาวะวิสัยและตัวชี้วัดทางสังคมเชิงอัตวิสัย

1. ตัวชี้วัดทางสังคมเชิงภาวะวิสัย (Objective Well-being) เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจมุ่งไปที่วัตถุประสงค์ของชาติ หรือครัวเรือนและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ โดยรายได้ของชาติ ข้อมูลทางเศรษฐกิจเป็นสิ่งที่เข้าได้โดยทั่วไปและนำมาใช้อย่างกว้างขวาง แท้ที่จริงแล้วการทำความเข้าใจตัวชี้วัดทางสังคมเชิงภาวะวิสัยไม่ใช่เรื่องซับซ้อน ตัวอย่างของตัวชี้วัดทางสังคมเชิงภาวะวิสัย ได้แก่ อัตราการอ่านออกเขียนได้อายุเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดประเภทของที่อยู่อาศัยและค่าครองชีพ ผู้วางนโยบายมักใช้ตัวชี้วัดทางสังคมเชิงภาวะวิสัยวัดคุณภาพชีวิตของระดับครัวเรือนชุมชนเมืองและประเทศ การประเมินตัวชี้วัดทางสังคมเชิงภาวะวิสัยมักจะเกี่ยวข้องกับการใช้สถิติ อย่างไรก็ตามตัวชี้วัดทางสังคมเชิงภาวะวิสัยไม่สามารถอธิบายสังคมได้อย่างแท้จริง

2. ตัวชี้วัดทางสังคมเชิงอัตวิสัย (Subjective Well-Being) เกี่ยวข้องกับการวัดความพึงพอใจความรู้สึกทัศนคติและความเข้าใจในระดับบุคคล ซึ่งดูเหมือนเป็นสิ่งที่จับต้องไม่ได้เนื่องจากมีความยากในการกำหนดและวัดตัวชี้วัดนี้ถูกออกแบบมาเพื่อวัดความสุขและความพึงพอใจของมนุษย์ แนวคิดของตัวชี้วัดทางสังคมเชิงอัตวิสัยสัมพันธ์กับความเข้าใจและทัศนคติในเรื่องของชีวิตที่เป็นสุขทั้งด้านครอบครัวเพื่อนฝูงและมาตรฐานความเป็นอยู่ การศึกษาของ แอนดริวและวิทธี เป็นตัวอย่างที่ดีของการพัฒนาตัวชี้วัดทางสังคมเชิงอัตวิสัยที่สมบูรณ์ ได้แก่ ตัวชี้วัดในเรื่องของการประสบความสำเร็จ ความปลอดภัยและความสนุกสนานรวมถึงชีวิตการทำงานและครอบครัว แคมป์เบลชี้ให้เห็นว่าการประเมินเชิงอัตวิสัยอยู่บนพื้นฐานของการรายงานความเข้าใจ ความรู้สึกและการตอบสนองของบุคคล

โดยทั่วไปตัวชี้วัดทางสังคมเชิงอัตวิสัย ได้แก่ ความรู้สึกที่ดี คุณภาพชีวิตที่ดี และความรู้สึกผาสุกเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญ และขึ้นอยู่กับต้องการศึกษาอะไร ดังนั้น ตัวชี้วัดเชิงอัตวิสัยอยู่บนพื้นฐานของแบบสอบถามที่อยู่ในรูปของการให้คะแนน ความพึงพอใจการประเมินความพึงพอใจและสภาพชีวิต

ปิยภรณ์ เลหาบุตร (2557) ได้ศึกษา การพัฒนาคุณภาพชีวิต คือ สังคมมนุษย์เป็นสังคมที่ต้องการความเจริญก้าวหน้า ต้องการชื่อเสียง เกียรติยศ เงินทอง การยอมรับจากวงสังคม และประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน ซึ่งไม่มีใครเลยจะสามารถปฏิเสธได้ว่า ในแต่ละวันนั้นมนุษย์ต้องดิ้นรนขวานขวาย ไขว่คว้าหาสิ่งที่ตนพึงปรารถนาเพื่อให้ได้มา ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพชีวิต จึงเป็นการพัฒนาตนเองเพื่อให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ปรับปรุงการดำเนินชีวิตให้สอดคล้องและรองรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ปัญหาที่สำคัญมีอยู่ว่า แล้วเราจะสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตสู่ความสำเร็จนั้นได้อย่างไร คำตอบที่ดีที่สุดคงหนีไม่พ้นเราต้องรู้จักตัวเราเองก่อน เพราะตัวเราเท่านั้นที่จะสามารถสร้างความสำเร็จตัวเองได้ ไม่มีใครสามารถทำแทนได้ ดังเช่นคำกล่าวที่ว่า “ดีชั่วอยู่ที่ตัวทำ สูงต่ำอยู่ที่ทำตัว”

ตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตนั้นมีอยู่มากมาย และสิ่งหนึ่งที่เราไม่สามารถละเลยที่จะนึกถึง นั่นคือปัจจัย 4 อันได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และที่อยู่อาศัย ซึ่งนับเป็นปัจจัยพื้นฐานเบื้องต้นในการดำรงชีวิต ที่สำคัญซึ่งมนุษย์ทุกคนจะขาดเสียมิได้

นอกจากนั้นแล้ว การศึกษาก็นับว่าเป็นตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตอีกข้อที่สำคัญ เพราะทั่วโลกจะถือว่า “ประเทศที่มีอัตราการศึกษาของประชากรภายในประเทศอยู่ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสูงนั้น ย่อมถือว่าประชากรในประเทศนั้นมีคุณภาพชีวิตที่ดีด้วย” เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา อังกฤษ เป็นต้น

การพัฒนาตนเองเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต สามารถแบ่งออกเป็น 4 มิติ ดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านร่างกาย ได้แก่ การให้ความสำคัญกับสุขภาพ รู้จักบริโภคอาหารอย่างถูกสุขลักษณะและครบ 5 หมู่ หารเวลาพักผ่อนและออกกำลังกายเป็นประจำเพื่อสุขภาพที่แข็งแรง สมบูรณ์
2. การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านอารมณ์ เป็นการสร้างเสริมสุขภาพที่ดี รู้จักควบคุมอารมณ์ โดยการหมั่นฝึกให้ทาน การทำงานอดิเรกที่ชื่นชอบ การเข้าร่วมกิจกรรมสันทนาการ การฝึกสมาธิ เป็นต้น
3. การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านสังคม เป็นการสร้างการยอมรับและการยกย่องจากสังคม อันได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรมกับเพื่อน ๆ
4. การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านสติปัญญา เป็นการเพิ่มทักษะทางด้านความรู้ให้กับตนเอง อาทิ เช่น การอ่านหนังสือ การเข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ การศึกษาข้อมูลด้วยตนเองจากสื่อสารนิเทศ วิทยุ โทรทัศน์ รวมไปถึงการหัดสังเกตและติดตามการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เทคนิคในการพัฒนาตนเองเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตนั้น มีอยู่ด้วยกัน 6 ประการ ดังต่อไปนี้

1. วางแผนล่วงหน้า เพราะความสำเร็จที่ได้มาส่วนใหญ่มักจะมาจากแผนงานที่ชัดเจน มีวัตถุประสงค์เป้าหมาย กำหนดระยะเวลารูปแบบของกิจกรรม ขั้นตอนการดำเนินงาน นอกจากนั้นแล้วหลังจากสิ้นสุดในทุก ๆ กิจกรรม ควรมีการวัดและประเมินผลการตรวจสอบเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและแก้ไขสำหรับแผนงานครั้งใหม่ในคราวหน้าต่อไป

2. จัดความขี้เกียจ เพราะความขี้เกียจนี้แหละเป็นอุปสรรคสำคัญ ในการพัฒนาคุณภาพ เมื่อปล่อยให้ความขี้เกียจเข้ามาเยือนแล้วยากเหลือเกินที่จะสลัดมันออกไป เพราะฉะนั้นเราจึงควรสกัดความขี้เกียจนี้ตั้งแต่เริ่มต้น โดยการไม่ผัดวันประกันพรุ่ง ปล่อยงานเป็นดินพอกหางหมูและควรลงมือปฏิบัติทันทีเมื่อพร้อม

3. ฝึกนิสัยประหยัด อดออม เพราะการใช้จ่ายที่ถูกวิธี และสมควรแก่ฐานะนั้น เป็นการสร้างระเบียบวินัยขั้นพื้นฐานให้แก่ตนเองและยังใช้เป็นหลักประกันที่แน่นอนเมื่อถึงคราวคับขันเร่งด่วนด้วยอีกด้วย

4. ให้คิดในมุมสร้างสรรค์ เป็นการคิดเชิงบวก คิดแต่เรื่องที่ดีงาม มองปัญหาต่าง ๆ ให้เป็นเรื่องเล็กที่สามารถแก้ไขได้ การหัดเปิดมุมมองใหม่ ๆ ที่อยู่รายล้อมรอบ ๆ ตัวนั้นเป็นการพัฒนากระบวนการทางความคิดและสร้างทัศนคติที่ดีให้เกิดขึ้น หลีกเลี่ยงการมองตนเองเป็นศูนย์กลางพร้อมกันนั้น ควรหัดรับฟังให้มากและสละเวลาบางส่วนแลกเปลี่ยนเสวนาแสดงความคิดเห็นกับผู้อื่นอยู่เสมอ

5. ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เปรียบเสมือนกับบททดสอบบทหนึ่งที่จะนำทางเราไปสู่ความสำเร็จ เมื่อเราคิดจะลงมือทำการสิ่งใด ๆ ควรตั้งรับและเตรียมใจไว้ว่า “ทางเดินสู่ความสำเร็จนั้น ย่อมมีอุปสรรคขวากหนามเป็นเพื่อนร่วมทางด้วยเสมอ” ปัญหาทุกปัญหาจึงมาพร้อมกับความสำเร็จ และเมื่อใดที่คุณพบกับความสำเร็จ คุณจะรู้ว่า “ไม่ว่าจะอีกกี่สิบปัญหาในภายหน้า คุณก็จะสามารถผ่านพ้นมันไปได้เหมือนอย่างคราวนี้เช่นกัน”

6. เคารพตนเอง โดยเชื่อมั่นในความสามารถ ให้โอกาสตนเองในการกล้าลองผิดลองถูก เพราะผู้ที่สามารถยืนหยัดอยู่บนความสำเร็จนั้นได้ ล้วนแล้วแต่ผ่านบททดสอบ ปัญหา และอุปสรรคต่าง ๆ มานับไม่ถ้วน

จุดเริ่มต้นที่ดีในการพัฒนาคุณภาพชีวิตนั้น คือ การเปิดใจยอมรับตนเอง การมีความพร้อมในการศึกษา เรียนรู้และมีสติตั้งรับกับการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ได้อย่างมีความสุข

ปลื้มใจ ไพจิตร (2558) ได้ศึกษาพบว่าแนวทางการวัดคุณภาพชีวิตต้องเป็นการวัดในด้านอัตวิสัย (Subjective) ซึ่งครอบคลุมมิติคุณภาพที่ดีและความรู้สึกผาสุก แต่ก็ยังไม่ครอบคลุมคุณภาพชีวิตควรนำการวัดในด้านภาวะวิสัย (Objective) ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจ มุ่งไปที่วัดคุณภาพใช้ร่วมกันในการวัดคุณภาพชีวิต เพื่อให้การดำเนินการวัดคุณภาพชีวิตได้อย่างครบถ้วน และส่วนใหญ่ผู้สูงอายุต้องการความช่วยเหลือด้านการเงิน และสุขภาพ การจัดสวัสดิการสังคมของ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผู้สูงอายุของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ยังขาดการบูรณาการทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน ส่งผลให้สวัสดิการที่รัฐจัดให้กับผู้สูงอายุยังไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้สูงอายุ ไม่สามารถแก้ปัญหาและครอบคลุมผู้สูงอายุทั้งหมด

สรุปได้ว่า คุณภาพชีวิตที่ดีที่มีคุณภาพ เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของคนทุกวัยในสังคม แต่สำหรับวัยผู้สูงอายุอาจจะต้องมีความต้องการมากกว่าวัยอื่นๆ เพราะเป็นวัยที่เริ่มขาดความเชื่อมั่น เริ่มพึ่งพาตนเองได้น้อยลง ต้องการการดูแลมากเป็นพิเศษ ปัจจัยหลักๆที่มีผลต่อคุณภาพชีวิต ก็จะมีในเรื่องของการมีส่วนร่วมในสังคม ชุมชนที่อยู่อาศัย รวมถึงครอบครัว รายได้ ด้านสุขภาพ ฯลฯ และสิ่งที่สำคัญมากนั่นก็คือความสัมพันธ์ในครอบครัวนับเป็นเรื่องอันดับต้น ๆ ที่จะส่งผลโดยตรงกับคุณภาพชีวิตของคนในครอบครัว แต่อย่างไรก็ตามที่ทุกคนต้องการและมีผลต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดี นั่นก็คือ ปัจจัย 4 อันได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และที่อยู่อาศัย ซึ่งนับเป็นปัจจัยขั้นพื้นฐานที่ทุกคนจะขาดเสียมิได้

2.5 แนวความคิดเกี่ยวกับการพักผ่อนหย่อนใจและกิจกรรมนันทนาการ

2.5.1 การพักผ่อนหย่อนใจและกิจกรรมนันทนาการ

การพักผ่อนหย่อนใจและกิจกรรมนันทนาการ (Recreation) เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญต่อมนุษย์ ได้มีผู้ให้คำนิยามไว้ต่าง ๆ ดังนี้

กรมโยธาธิการและผังเมือง (2547) การพักผ่อนหย่อนใจต่าง ๆ กระทำในช่วงเวลาว่าง และมีความสัมพันธ์กับที่โล่งในเมือง (Open Space) ซึ่งสามารถพัฒนาพื้นที่บางส่วนเป็นสวนสาธารณะในระดับต่าง ๆ ได้ เช่น พื้นที่ป่า ทุ่งหญ้า วนอุทยาน ทะเลสาบ คลอง อ่างเก็บน้ำ พื้นที่รับน้ำ ลานโล่งกลางเมือง เป็นต้น

กรมโยธาธิการและผังเมือง (2549) การพักผ่อนหย่อนใจมีทั้งออกกำลังกาย และไม่ออกกำลังกาย ที่ออกกำลังกาย ได้แก่ กีฬาต่าง ๆ ส่วนที่ไม่ออกกำลังกาย เช่นนั่งเล่นในสวนสาธารณะ ฟังดนตรี ดูการละเล่น ฟังการปราศรัย เป็นต้น การพักผ่อนหย่อนใจทั้งที่เป็นการออกกำลังกายและไม่ออกกำลังกาย จึงอาจจัดรวมอยู่ด้วยกันได้ในสวนสาธารณะ

สุรเชษฐ์ เชษฐมาต (2525) นันทนาการเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดผลดีต่อร่างกายจิตใจ หรืออารมณ์ต่อผู้เข้าร่วมโดยตรง เป็นกิจกรรมที่ทำในเวลาว่าง และโดยความสมัครใจของผู้กระทำเอง และกิจกรรมนั้นจะต้องเป็นที่พึงประสงค์ของสังคมไม่ใช่อบายมุข โดยมีองค์ประกอบหรือคุณสมบัติที่สำคัญสรุปได้ดังนี้

1) นันทนาการจะต้องเป็นกิจ (Activity) กล่าวคือจะต้องเป็นการกระทำหรือปฏิบัติ

โดยที่ร่างกายหรือกล้ามเนื้อหรืออวัยวะส่วนหนึ่งส่วนใดเคลื่อนไหว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2) การเข้าร่วมกิจกรรมต้องเข้าร่วมด้วยความสมัครใจ (Voluntary) โดยเกิดจากแรงกระตุ้นภายในตนเองไม่ได้เกิดจากการบังคับแต่อย่างใด

3) กิจกรรมนันทนาการทุกรูปแบบจะต้องเกิดขึ้นในเวลาว่างหรือช่วงเวลาที่อิสระจากภารกิจการทำงานและปฏิบัติกิจส่วนตัวอื่น ๆ

4) กิจกรรมนั้นจะต้องมีผลทำให้ผู้เข้าร่วมเกิดความพึงพอใจหรือความรื่นรมย์โดยตรง

5) ต้องเป็นกิจกรรมที่เป็นที่ยอมรับของสังคมไม่ใช่อบายมุขหรือผิดศีลธรรม เช่น การพนัน ดื่มสุรา

6) กิจกรรมที่กระทำนั้นต้องไม่ยึดถือเป็นอาชีพ เช่น นักกีฬาอาชีพต่าง ๆ

เอื้อมพร วิสมหมาย (2527) การพักผ่อนหรือการนันทนาการคือการที่มนุษย์ได้ใช้ชั่วโมงในการพักผ่อนร่างกายสมองและจิตใจอย่างแท้จริง ซึ่งสามารถทำได้จากการแสดงออกในการพักผ่อนหย่อนใจที่ตนชื่นชอบ การพักผ่อนมีหลายรูปแบบและมีหลายกลุ่ม เช่น ฟังวิทยุ ดูภาพยนตร์ ฟังเพลง ปีนเขา ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นไปตามความพึงพอใจมากกว่าความสำคัญทางด้านร่างกาย การพักผ่อนหย่อนใจมีหลายรูปแบบทั้งอยู่ที่บ้าน ที่ทำงาน และสถานที่สาธารณะ และการพักผ่อนหย่อนใจนั้นก็ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของแต่ละบุคคล

พงษ์ไพบูลย์ ศิวาราเวทย์(2528) การพักผ่อนหย่อนใจหรือนันทนาการ (Recreation) หมายถึงกิจกรรมที่กระทำในเวลาว่าง โดยผู้กระทำเข้าร่วมด้วยความเต็มใจและได้รับความเพลิดเพลินจากการเข้าร่วมกิจกรรมนั้น ๆ ซึ่งทางจิตวิทยาถือว่าเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์อย่างยิ่ง การพักผ่อนมีลักษณะแตกต่างจากกิจกรรมอื่น ๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทัศนคติของผู้เข้าร่วม กล่าวคือ ถ้าเป็นการเข้าร่วมด้วยความเต็มใจและได้รับประโยชน์ในการลดความตึงเครียดกิจกรรมดังกล่าวก็อาจเรียกได้ว่าเป็นการพักผ่อนหย่อนใจ

เอื้อมพร วิสมหมาย (2539) ลักษณะของการพักผ่อนหย่อนใจที่คนเราต้องการและเลือกพักผ่อนตามความพอใจ นั้น จะมีอยู่ด้วยกัน 2 ลักษณะคือ

1) การพักผ่อนในลักษณะสงบ (Passive Recreation) เป็นการพักผ่อนหย่อนใจที่ไม่ใช่การออกกำลังกาย แต่เป็นการพักผ่อนในลักษณะที่สงบผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อยได้แก่ การชมภูมิทัศน์ของเมือง การได้ใกล้ชิดธรรมชาติ การฟังดนตรีในสวนสาธารณะ การนั่งเดินในสวนสาธารณะ การชมสัตว์ในสวนสัตว์ เป็นต้น

2) การพักผ่อนในลักษณะการออกกำลังกาย (Active Recreation) คือการพักผ่อนที่ต้องออกกำลังกาย ออกกำลัง ได้แก่ การเดิน การวิ่งออกกำลังกาย การขี่จักรยาน การเล่นเรือ การเล่นกีฬา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กรมโยธาธิการและผังเมือง (2547) การนันทนาการหรือการพักผ่อนหย่อนใจเป็นสิ่งสำคัญสำหรับชีวิตมนุษย์ จำแนกได้ 2 ประเภท คือ

1) Passive Recreation เป็นการพักผ่อนหย่อนใจที่ไม่ใช้การออกแรงออกกำลังกาย แต่เป็นไปในลักษณะสงบ การผ่อนคลายจากความเหน็ดเหนื่อย เช่น

- การชื่นชมกับธรรมชาติ ภูมิทัศน์ของเมือง
- การได้ใกล้ชิดธรรมชาติ ได้ยินเสียงธรรมชาติ
- การฟังดนตรีในที่สาธารณะ
- การนั่งเล่นในสวนสาธารณะ
- การชมสัตว์ในสวนสัตว์

2) Active Recreation เป็นการพักผ่อนหย่อนใจที่ต้องออกแรง ออกกำลังกาย เช่น

- การเดิน
- การขี่รถจักรยาน
- การเล่นเรือ
- การเล่นกีฬา
- การวิ่งออกกำลังกาย

นิลอุบล คล่องเวสสะ (2551) กิจกรรมนันทนาการเป็นลักษณะการพักผ่อนในลักษณะสงบ (Passive Recreation) และการพักผ่อนในลักษณะการออกกำลังกาย (Active Recreation) อาจแยกย่อยกิจกรรมนันทนาการในสวนสาธารณะและพื้นที่นันทนาการ เพื่อที่จะมองเห็นแนวทางในการจัดทากิจกรรมนันทนาการในพื้นที่เหล่านั้นได้กว้างขึ้น ดังนี้

1) กิจกรรมนันทนาการด้านการออกกำลังกาย เป็นกิจกรรมที่เป็นแรงจูงใจในการลดความเครียดและความกดดันต่าง ๆ มีตั้งแต่แบบเบา เช่น รำมวยจีน แบบปานกลาง เช่น ปั่นจักรยาน เดินออกกำลังกาย ซึ่งออกกำลังกายบางประเภทจะผนวกไปกับกิจกรรมนันทนาการประเภทแข่งขันและทำหาย เช่น ฟุตบอล ตระกร้อ บาสเกตบอล

2) กิจกรรมนันทนาการด้านความสงบของจิตใจ มักเป็นกิจกรรมที่ทำลำพัง เช่น การนั่งสมาธิ การเดินเล่น การนั่งเล่น ซึ่งเกิดในที่สาธารณะร่วมกับบุคคลอื่นที่ไม่รู้จักแต่สามารถเกิดสภาวะความเป็นส่วนตัวในที่สาธารณะได้

3) กิจกรรมนันทนาการด้านสังคม เป็นกิจกรรมที่มีได้ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปจนถึงกลุ่มใหญ่ กิจกรรมทางสังคมเป็นกิจกรรมที่อยู่ในสวนสาธารณะมาโดยตลอดเพื่อสนองความต้องการเชิงสังคมของมนุษย์

4) กิจกรรมนันทนาการด้านการเรียนรู้และประสบการณ์ใหม่ เป็นกิจกรรมที่เกิดจากลักษณะนิสัยชอบสำรวจ ชอบเรียนรู้สิ่งแปลกใหม่ของมนุษย์ แต่ก่อนกิจกรรมประเภทนี้ได้รับความสนใจเฉพาะในวงการศึกษามาจนถึงปี ค.ศ. 1960 US National Park Service ได้ทำการศึกษา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ระบบในอุทยานแห่งชาติ และเผยแพร่หนังสือ Interpreting Our Heritage ทำให้ระบบการสื่อความได้รับความสนใจมากขึ้นในสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ

5) กิจกรรมนันทนาการด้านการแข่งขันและการท้าทาย เป็นกิจกรรมที่เกิดจากลักษณะนิสัยพื้นฐานของมนุษย์ เป็นการแข่งขันกับตนเองและแข่งขันกับผู้อื่น ทั้งกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่กีฬาทุกประเภทเป็นกิจกรรมสนองทั้งในเรื่องการออกกำลังกายและการแข่งขัน แต่บางประเภทก็ไม่มีการออกแรงเป็นการแข่งขันล้วน ๆ เช่น เกมกระดานต่าง ๆ กิจกรรมท้าทายความสามารถนี้อาจมีแรงจูงใจ มาจากการต้องการการยอมรับ

6) กิจกรรมนันทนาการด้านการล่า แต่ก่อนมนุษย์ดำรงชีพด้วยการล่าสัตว์ต่อมากการล่าสัตว์กลายเป็นเกมของชนชั้นสูงในยุโรป ปัจจุบันมนุษย์ไม่สามารถล่าสัตว์เป็นเกมได้ แต่ยังมีลักษณะนิสัยนี้ปรากฏให้เห็นในกิจกรรมประเภทต่าง ๆ เช่น ตกปลา หรือแม้กระทั่งการสะสมของต่าง ๆ ก็จัดเป็นกิจกรรมประเภทการล่าเช่นกัน

2.5.2 ประโยชน์ของแหล่งนันทนาการ

สาลินี ภวายน (2535) แหล่งนันทนาการก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งในด้านการบริการทางนันทนาการและนอกจากนี้ ยังสามารถที่จะแยกประโยชน์และคุณค่าของการนันทนาการออกเป็น 6 ด้านด้วยกันคือ

1) ด้านสุขภาพร่างกาย สุขภาพร่างกายที่ดีและความแข็งแรงของประชาชนจัดว่าเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างหนึ่ง ดังนั้นการพัฒนาทรัพยากรด้านนันทนาการเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนใช้เวลาว่างไปปฏิบัติกิจกรรมนันทนาการจึงเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็น

2) ด้านจิตใจ ทุกวันนี้ คนเราอยู่ในสภาวะเร่งรีบ ความแออัด และสภาพแวดล้อมที่เป็นพิษ อันเนื่องมาจากการขยายตัวของเมือง ทำให้เกิดความเครียด และเหนื่อยหน่ายต่อภารกิจการงานและชีวิตความเป็นอยู่ ด้วยเหตุนี้การได้สัมผัสธรรมชาติและได้ใกล้ชิดธรรมชาติ ช่วยทำให้คนเราเกิดความความรู้สึกปลอดภัย ผ่อนคลายและมีความสุข

3) ด้านเศรษฐกิจ นันทนาการเป็นองค์ประกอบสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ ช่วยทำให้เกิดการจ้างงาน และกระจายรายได้ไปสู่กลุ่มคนต่าง ๆ ในสังคม และนันทนาการยังเกี่ยวกับธุรกิจด้านต่าง ๆ อีกมากมาย เช่น การขนส่ง การสื่อสาร อาหารเครื่องดื่ม ของที่ระลึก เป็นต้น ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจในทุกระดับอย่างมากมาย ทั้งทางตรงและทางอ้อม

4) ด้านสังคม การที่รัฐสามารถจัดหาและพัฒนาพื้นที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนได้เพียงพอกับความต้องการ ก็จะส่งผลดีต่อประชาชนและสังคมโดยรวมโดยเฉพาะกลุ่มเยาวชน และวัยรุ่น ถ้าได้ใช้เวลาว่างที่มีอยู่ในการประกอบกิจกรรมนันทนาการอย่างเต็มที่

5) ด้านวัฒนธรรม นันทนาการเป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้เข้าร่วมได้มีโอกาสเรียนรู้และมีประสบการณ์เกี่ยวกับธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ตลอดจนสิ่งที่เป็นมรดกของชาติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6) ด้านการศึกษา พื้นที่นันทนาการทุกแห่ง เปรียบได้กับห้องปฏิบัติการธรรมชาติ เปิดโอกาสให้คนทุกระดับเข้าไปศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นธรรมชาติได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้พื้นที่นันทนาการยังเป็นสถานที่ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยที่สำคัญ

สรุปได้ว่า การพักผ่อนหรือการทำกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ นั้น เป็นการที่มนุษย์ได้ใช้เวลาว่างในการพักผ่อนทั้งสมองและจิตใจได้อย่างแท้จริง โดยสามารถเลือกทำในสิ่งที่ตนเองชอบและถนัด เป็นการช่วยผ่อนคลาย ลดความตึงเครียดและเป็นการส่งผลดีต่อร่างกายและจิตใจหรืออารมณ์ต่อผู้ที่ทำกิจกรรมดังกล่าว

2.6 แนวความคิดเกี่ยวกับสวนสาธารณะ

2.6.1 ความหมายของสวนสาธารณะ

กิตติ วัฒนกุล (2527) สวนสาธารณะ (Public Park) หมายถึงสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ (Recreation Area) ที่ประชาชนมาใช้ประโยชน์โดยเท่าเทียมกันในการพักผ่อนหย่อนใจผ่อนคลายให้หายความตึงเครียดหลังจากที่ได้ปฏิบัติหน้าที่การงานแล้วโดยอาจจะมาใช้สวนสาธารณะในตอนเช้ามีดก่อนไปทำงานตอนเย็นหรือตอนค่ำหลังจากเลิกงานวันเสาร์-อาทิตย์วันหยุดงานหรือวันที่ได้รับอนุญาตให้ลาพักผ่อนได้

พงษ์ไพบุลย์ ศิลาราวาเวทย์ (2528) สวนสาธารณะ หมายถึง สถานที่ซึ่งแวดล้อมด้วย สนามหญ้า สระน้ำ ต้นไม้ ทั้งประเภท ไม้ดอก ไม้ประดับ อาคาร และที่นั่งเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจและการออกกำลังกายของประชาชน

กองผังเมือง กรุงเทพมหานคร (2536) สวนสาธารณะ เป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญสำหรับชีวิตความเป็นอยู่แบบเมือง (Urban Life) สามารถตอบสนองความต้องการ การพักผ่อนหย่อนใจ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์

วัชร น้อยพิทักษ์ (2536) สวนสาธารณะ หมายถึง สถานที่ที่จัดขึ้นโดยรัฐโดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดสร้างเพื่อเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจสำหรับประชาชนทั่วไป ไม่มีการเก็บค่าบริการใด ๆ ทั้งสิ้น มีการจัดบริเวณไว้อย่างสวยงาม ประกอบไปด้วย ต้นไม้ ทั้งไม้ดอก ไม้ประดับ สระน้ำสนามหญ้า มีสิ่งบริการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อให้สะดวกสบาย และตอบสนองความต้องการประชาชนผู้ที่มาใช้บริการในพื้นที่

รัชฎา ลิ่มมนตรี (2538) สวนสาธารณะหมายถึงสถานที่จัดขึ้นโดยรัฐซึ่งไม่มีการเก็บค่าบริการ มีการจัดหาบริเวณปลูกต้นไม้ดอกไม้ และจัดองค์ประกอบสวยงามร่มรื่นพร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ได้แก่ สวนลุมพินี สวนจตุจักร สนามหลวง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กรมโยธาธิการและผังเมือง (2547) สวนสาธารณะ (Park) เป็นการใช้ที่ดินประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างมากสำหรับชีวิตความเป็นอยู่แบบเมือง (Urban Life) สวนสาธารณะ คือพื้นที่โล่งที่มีการจัดภูมิทัศน์ให้เกิดความสวยงามเท่าที่จะทำได้ เช่น ที่สงบ ร่มรื่น พักผ่อน คลายความเมื่อยล้า เป็นที่พบปะพูดคุยสนทนาอย่างเงียบ ๆ ใช้เดินเที่ยวเล่น เป็นที่เพิ่มความสดชื่น สร้างสรรค์ความคิด

กรมโยธาธิการและผังเมือง (2549) สาธารณูปการประเภทการพักผ่อนหย่อนใจ ผู้ใช้บริการคือประชากรทุกเพศทุกวัย โดยการพักผ่อนหย่อนใจมีทั้งออกกำลังร่างกาย และไม่ออกกำลังร่างกาย ซึ่งอาจจัดรวมอยู่ด้วยกันได้ในสวนสาธารณะ ทำให้สวนสาธารณะมีลักษณะเป็นอเนกประสงค์ คือใช้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจและเป็นพื้นที่สีเขียวรักษาสภาพแวดล้อมของเมือง เช่น สวนสาธารณะเป็นพื้นที่เปิดโล่งที่มีการจัดภูมิทัศน์ให้สวยงามร่มรื่น เพื่อใช้เป็นสถานที่พักผ่อนและผ่อนคลาย ความเครียดของผู้คนที่อยู่อาศัย ในเมือง สวนสาธารณะจัดว่าเป็นสาธารณูปการที่มีความจำเป็น อันอาจจะอยู่ในรูปสวนหย่อมขนาดเล็กในย่านพักอาศัยหรือย่านพาณิชยกรรม สวนสาธารณะขนาดใหญ่เพื่อบริการคนส่วนใหญ่ในเมืองหรือพื้นที่เช่น สวนสาธารณะระดับนี้อาจเป็นย่านการใช้ที่ดินประเภทที่โล่ง จึงควรมีสถานแสดงดนตรี การละเล่น เวทีปราศรัย ฯลฯ เพื่อการจัดงานในวันหยุด และเทศกาลต่าง ๆ เป็นส่วนที่แสดงออกถึงวัฒนธรรมประจำถิ่น

2.6.2 การจัดระดับของสวนสาธารณะ

กองผังเมือง กรุงเทพมหานคร (2536) สวนสาธารณะในเมืองซึ่งเป็นการนำพื้นที่ส่วนหนึ่งของเมืองมาใช้ประโยชน์ในด้านการพักผ่อนหย่อนใจ มีความแตกต่างกันในหลายด้าน เช่น

- ขนาด (Size)
- รูปแบบการพัฒนา (Form of Development)
- สิ่งอำนวยความสะดวก (Facilities Provided)
- ที่ตั้ง (Location within the city)
- ขอบเขตการให้บริการ (Extend of the Service Area)

ความแตกต่างในด้านต่าง ๆ จะเป็นตัวกำหนดถึงลำดับชั้น หรือแบบของสวนสาธารณะ (Order of type of Park) ซึ่งมีอยู่ 6 อันดับ

สวนในละแวกบ้าน (Neighborhood Parks) มีขนาดประมาณ 10-25 ไร่ สิ่งอำนวยความสะดวกมีเพิ่มมากขึ้นกว่าระดับที่ 1 เพราะกลุ่มผู้ใช้มีหลายกลุ่มมากขึ้น มีพื้นที่การใช้แบ่งออกตามวัตถุประสงค์ของผู้มาใช้ ในกลุ่มอายุต่าง ๆ กัน เป็นสวนสำหรับประชาชนผู้อาศัยในละแวกบ้าน ระยะทาง Walking Distance 500 เมตร จากบ้าน และทุก ๆ 4 หมู่บ้าน ควรมีสวนสาธารณะระดับชุมชน 1 แห่ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สวนระดับชุมชน (Community Parks) สวนระดับนี้มีขนาดเนื้อที่ประมาณ 40 ไร่ มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มมากขึ้นกว่าระดับที่ 1 และระดับที่ 2 มีบริเวณเล่นกีฬา มีพื้นที่สำหรับการพักผ่อนแบบเปลือยเปลือยกับสิ่งสวยงาม สวนระดับนี้ให้บริการแก่ประชาชนทุกเพศทุกวัย มีขอบเขตการให้บริการที่กว้างกว่า คือ ระยะทางเกินกว่าระยะเดินเท้า

สวนระดับเขตหรือย่าน (District Parks) สวนระดับนี้จะมีขนาดของสวนสัมพันธ์กับสิ่งอำนวยความสะดวกภายในสวน ปกติจะมีขนาดใหญ่กว่า 100 ไร่ มีสิ่งอำนวยความสะดวกบางอย่างที่ไม่มีในสวนระดับที่ 1, 2, 3 มีบริเวณที่มีลักษณะเฉพาะ (Special Feature) สวนระดับนี้ให้บริการประชาชนจำนวนมาก รัศมีการให้บริการกว้างมากขึ้น การพักผ่อนในสวนใช้เวลานานขึ้น เพราะมีกิจกรรม ให้ความเพลิดเพลินหลายชนิด

สวนระดับเมืองหรือมหานคร (City Parks) สวนระดับนี้มีเนื้อที่ขนาดใหญ่ ตั้งแต่ 500-1,500 ไร่ กิจกรรมในสวนเน้นหนักไปทาง Active Recreation นอกเหนือจากกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสวนระดับล่าง เป็นกิจกรรมที่ดึงดูดใจ ผู้มาใช้บริการจะเดินทางมาจากทั่วกรุงเทพมหานคร และใช้เวลาพักผ่อนนานกว่าครึ่งวัน

สวนระดับภาค (Regional Parks) สวนระดับนี้เป็นระดับสูงสุดของสวนสาธารณะ มีขนาดเนื้อที่กว้างขวางหลายพันไร่ขึ้นไป จะมีลักษณะแบบปกติเฉพาะ เช่น บึงน้ำ แอ่งน้ำ แม่น้ำ ต้นไม้ ป่าเขาตามธรรมชาติ สวนระดับนี้ให้บริการประชากรในบริเวณเขตเมืองทั้งหมด และพื้นที่ใกล้เคียงในเขตอิทธิพลของเมือง

การพิจารณาลำดับชั้นของสวนสาธารณะ ทำให้สามารถวางแผนสร้างสวนสาธารณะได้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของชุมชนแต่ละแห่ง และช่วยให้สวนสาธารณะเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนในชุมชนและสังคม

เดชา บุญค้ำ (2544) การจัดระดับของสวนสาธารณะ โดยพิจารณาตามระดับการใช้สอย แบ่งเป็น

1) สวนสาธารณะระดับชุมชน (Community / Neighborhood park) เป็นสวนสาธารณะที่อยู่ในย่านพักอาศัย หัวใจจึงอยู่ที่การเข้าถึงที่สะดวกและปลอดภัย เพื่อผู้ใช้ที่มีเวลาว่างใช้ได้ตลอดเวลา ผู้ใช้ส่วนใหญ่จะเป็น เด็ก วัยรุ่น แม่บ้าน จึงควรจัดให้มีสนามเด็กเล่นสำหรับเด็กเล็กกระจายตามจุดต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อให้เด็กเล็กเดิน หรือขี่จักรยานมาใช้ได้สะดวกจำนวนสนามเด็กเล่นขึ้นกับขนาด รวมทั้งรูปร่างของผังหมู่บ้านหรือชุมชน ซึ่งอาจมีจำนวนมากกว่า 1 แห่งที่อาจแยกออกจากสนามสำหรับกีฬา ควรเน้นการจัดเพื่อให้มีสนามกีฬาสำหรับเล่นกีฬาสำหรับกลุ่มวัยรุ่นให้มากที่สุด เพื่อให้เกิดการใช้เวลาว่างอย่างเหมาะสมเป็นการส่งเสริมการพัฒนาทั้งทางร่างกายจิตใจ สวนสาธารณะระดับชุมชนนี้มักจะมีผู้ใช้สอยเป็นปริมาณร่วมกันทุกกลุ่มอายุ รวมทั้ง เด็กเล็ก วัยรุ่น แม่บ้าน ตลอดจนวิถีชีวิตของคนในแต่ละชุมชนที่อาจแตกต่างกัน ดังนั้น การออกแบบและการวางองค์ประกอบต่าง ๆ ต้องแบ่งโซนโดยคำนึงถึงการใช้สอย ไม่ให้รบกวนซึ่งกันและกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2) สวนสาธารณะระดับเมืองเป็นสวนสาธารณะขนาดใหญ่ที่มีองค์ประกอบมากและใหญ่กว่าสวนสาธารณะระดับชุมชนผู้ใช้จะเดินทางมาจากส่วนต่าง ๆ ของเมืองเพื่อการพักผ่อนออกกำลังกายเป็นครั้งคราวและมักใช้เวลาอยู่ในสวนสาธารณะนานกว่าการใช้มักมาเป็นครอบครัวหรือเป็นกลุ่มมีความหนาแน่นในการใช้น้อยกว่า สวนสาธารณะระดับชุมชนแต่มีกิจกรรมหลากหลายกว่าให้เลือกใช้ ดังนั้นสวนระดับนี้ทำให้ความรู้สึกในการใช้งานที่แตกต่างจากสวนสาธารณะในระดับชุมชน

3) สวนสาธารณะลักษณะพิเศษ ลักษณะของการใช้งานจะเหมือนกับสวนสาธารณะระดับเมืองในแง่ที่ผู้มาใช้สวนจะมาจากส่วนต่าง ๆ ของเมือง โดยยินดีที่จะเสียเวลาเดินทางเพื่อมาใช้สวนสาธารณะ สวนสาธารณะลักษณะนี้จะมีจุดเด่นหรือลักษณะพิเศษอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น สวนสัตว์ สวนสนุก สวนพฤกษศาสตร์

4) สวนสาธารณะหย่อมในเมือง พบได้ในย่านพาณิชยกรรม ย่านอุตสาหกรรมย่านธุรกิจหรือย่านอื่น ๆ นอกเหนือจากย่านพักอาศัยส่วนมากจะมีขนาดปานกลางไปจนถึงขนาดเล็ก มักใช้เป็นสถานที่นัดพบ แวะพักสำหรับผู้สัญจรผ่านไปมา เป็นพื้นที่ขนาดเล็กที่มีความสำคัญที่ช่วยประดับเมืองดูสวยงาม แม้จะไม่มีกิจกรรมต่าง ๆ มากนัก มักเป็นการใช้งานในระยะเวลานั้น ๆ

5) สวนอุทยาน อุทยานประวัติศาสตร์แห่งชาติ เป็นสวนสาธารณะที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะตัว ที่เป็นจุดดึงดูดความสนใจ เช่น มีความสวยงามตามธรรมชาติ เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ทำให้ผู้ใช้ได้รับความรู้สึก ความรู้ที่แปลกใหม่ในสิ่งที่พบเห็นการออกแบบจึงควร จะเน้นการจัดระบบการสื่อความหมายระหว่างผู้ใช้สถานที่นั้น ๆ เพื่อให้ซึมซับความสวยงามหรือความสำคัญต่าง ๆ ในอดีตที่มีมาได้อย่างดี

การจัดลำดับของสวนสาธารณะ โดยใช้ความแตกต่างกันในด้านต่าง ๆ ได้แก่ขนาด รูปแบบการพัฒนา สิ่งอำนวยความสะดวก ที่ตั้ง และขอบเขตการให้บริการ (Function Hierarchy of Park) ได้แบ่งเป็น 6 ระดับ ได้แก่

1) ระดับที่ 1 ที่เด็กเล่น (Tot lots) สวนใกล้บ้านที่เด็กเล่น (Tot lots) หรือสวนหย่อมขนาดเล็ก (Pocket park) เป็นสวนที่อยู่ในระยะทางเดิน 5-10 นาทีเหมาะกับย่านที่มีความหนาแน่นสูงเช่นทาวน์เฮาส์การกระจายตัวของสวนในระดับนี้ควรอยู่ในระยะเกินกว่า (Walking distance) มีการเข้าถึงโดยสะดวกไม่ควรมีต้องข้ามถนน

2) ระดับที่ 2 สวนละแวกบ้าน (Neighborhood Parks) สวนประเภทนี้มีขนาด 10-25 ไร่ มีสิ่งอำนวยความสะดวกมากกว่าสวนระดับที่ 1 มีการแบ่งพื้นที่ใช้สอยออกตามวัตถุประสงค์ของผู้มาใช้ ระยะทางการเดินไม่เกิน 500 เมตร จากหน่วยพักอาศัย และทุก ๆ 4 หมู่บ้าน ควรมีสวนสาธารณะระดับชุมชน 1 แห่ง

3) ระดับที่ 3 สวนระดับชุมชน (Community Parks) สวนระดับชุมชน มีเนื้อที่ประมาณ 40 ไร่ มีสิ่งอำนวยความสะดวกมากกว่าระดับ 1 และระดับที่ 2 มีที่เล่นกีฬาและพักผ่อนเพลิดเพลินกับความสวยงาม มีขอบเขตการให้บริการกว้างกว่า คือ ประมาณ 1-2 กิโลเมตร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4) ระดับที่ 4 สวนระดับเขตหรือย่าน (District Parks) สวนระดับนี้จะมีขนาดของสวนสัมพันธ์กับสิ่งอำนวยความสะดวกของสวน จะมีขนาดมากกว่า 100 ไร่ มีบริเวณปิกนิกที่จัดรถ ลานเอนกประสงค์และลักษณะพิเศษอื่น ๆ เช่น ลานดอกไม้ บึงตกปลา ลำธารทางจักรยาน รัศมีการให้บริการ 2-5 กิโลเมตร

5) ระดับที่ 5 สวนระดับเมืองหรือมหานคร (City Parks) สวนระดับนี้มีเนื้อที่ตั้งแต่ 500-1,500 ไร่ กิจกรรมในสวนเน้นไปทางนันทนาการ ที่ออกกำลังกาย (Active Recreation) เน้นกิจกรรมที่สนุกสันทัดต้นต้นมีลานกว้างสำหรับจัดงานประเพณี ผู้ใช้บริการจะเดินทางมาจากทั่วทิศทาง รัศมีการให้บริการ 5-10 กิโลเมตร

6) ระดับที่ 6 สวนระดับภาค (Regional Parks) สวนระดับนี้เป็นระดับสูงสุดของสวนสาธารณะ มีพื้นที่หลายพันไร่ขึ้นไป จะมีลักษณะพิเศษเช่น บึงน้ำ แอ่งน้ำ แม่น้ำ ต้นไม้ป่าเขา สวนระดับภาคนี้ให้บริการประชาชนทั้งหมดในเขตเมืองและพื้นที่ใกล้เคียงเขตอิทธิพลเมือง

ขนาด ติวกุล (2545) สวนสาธารณะ (Urban Park) คือพื้นที่ที่มีการจัดภูมิทัศน์ มีต้นไม้ใหญ่และสนามหญ้าเป็นหลัก มีพื้นที่โล่งว่างประกอบ สามารถแบ่งย่อยตามขนาดและหน้าที่ ดังนี้

สวนหย่อม (Package Park) เป็นการตกแต่งบริเวณพื้นที่ขนาดเล็กริมถนน กลางถนน บริเวณรอบอนุสาวรีย์ หัวถนน เพื่อความสวยงามของบริเวณข้างเคียง บางแห่งเข้าไปนั่งเล่นเดินเล่นได้

สวนสาธารณะชุมชน (Community Park) หมายถึงบริเวณธรรมชาติหรือที่จัดตกแต่งขึ้นเพื่อความสวยงามของสถานที่ข้างเคียงและการพักผ่อนหย่อนใจของคนในชุมชน

สวนสาธารณะในเมือง (City Park) หมายถึงบริเวณพื้นที่กว้างขวางในเมืองที่เป็นธรรมชาติหรือตกแต่งขึ้นเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจของชาวเมือง มีการแบ่งพื้นที่ใช้สอยหลายอย่าง อาทิ ที่นั่งเล่น เดินเล่น ที่เล่นกีฬากลางแจ้งบางอย่างที่ไม่ขัดแย้งกับการใช้พื้นที่อื่น เช่น วิ่งขี่จักรยาน เทนนิส บาสเกตบอล แอโรบิก เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีสวนรุกขชาติ สวนพฤกษศาสตร์ สวนสัตว์ ซึ่งจัดเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจในเมืองด้วย

กรมโยธาธิการและผังเมือง (2547) โดยทั่วไปนักผังเมืองจัดแบ่งสวนสาธารณะตามแนวความคิดของ Neighborhood และ Community ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าสวนสาธารณะในเมืองควรมี 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1) สวนระดับท้องถิ่น ได้แก่ สวนระดับละแวกบ้าน (Neighborhood Park) สวนระดับชุมชน (Community Park) จัดหาให้กับเด็กเล็ก คนสูงอายุแม่บ้าน ผู้ใช้แรงงานที่อยู่ในละแวกนั้น และผู้ที่ไม่มียานยนต์ แต่สามารถเดินทางไปพักผ่อนยังสวนสาธารณะโดยการเดินเท้า สำหรับใช้พักผ่อนเป็นประจำวัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2) สวนสาธารณะแบบย่านและแบบเมือง (District Park and Urban Par) เพื่อให้ประชากรหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มครอบครัว วัยรุ่น นักกีฬา ผู้ใหญ่วัยแรงงานประชาชนทั่วไปได้ใช้เป็นที่พักผ่อนในวันหยุดสุดสัปดาห์ และในวันเทศกาลต่าง ๆ

2.6.3 ลักษณะและหน้าที่ของสวนสาธารณะที่ดี

สุภาดา ศรีสารคาม (2550) ลักษณะและหน้าที่ของสวนสาธารณะที่ดี

1) คุณสมบัติด้านกายภาพของพื้นที่ว่างสาธารณะที่ดี

(1) คุณสมบัติทางกายภาพระดับเมือง

- ตั้งอยู่ในบริเวณที่เป็นจุดเชื่อมต่อการสัญจรที่สำคัญ เช่น ตั้งอยู่กับป้ายรับ-ส่งผู้โดยสารของระบบขนส่งมวลชน หรือตั้งอยู่ในบริเวณทางแยก หรือทางสัญจรหลักของถนนภายในชุมชน ดังที่ Gibberd (1967) ที่ได้ศึกษาแนวความคิดในการออกแบบพื้นที่สาธารณะที่เน้นถึงคุณสมบัติทางกายภาพและสัณฐานของเมือง สรุปได้ว่า ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จของจัดรูปร่างเมืองก็คือ ตำแหน่งที่ตั้ง ซึ่งควรอยู่ใกล้กับเส้นทางหรือพื้นที่ที่มีระดับการสัญจรของคนเดินเท้าในอัตราที่สูง ซึ่งจะมีผลไปสู่การเชื่อมต่อกับพื้นที่โดยรอบหรือเชื่อมต่อกับพื้นที่ว่างสาธารณะ เป็นโครงข่ายไปยังพื้นที่ว่างสาธารณะอื่น ๆ เกิดการเข้าถึงพื้นที่ได้อย่างสะดวก โดยในการเชื่อมต่ออาจเป็นเส้นทางสัญจร ประเภท ทางเดินเท้า ทางจักรยาน ซึ่งจะเป็นผลให้เกิดรูปแบบการใช้งานในพื้นที่ที่หลากหลายของกิจกรรม และเป็นการกระจายกลุ่มผู้ใช้ไปยังพื้นที่ว่างสาธารณะต่าง ๆ อย่างทั่วถึง

- ตั้งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับอาคารหรือสถานที่ที่มีความสำคัญ ในระดับเมือง เช่น ลานวัด หรือ พื้นที่ว่างสาธารณะที่อยู่ด้านหน้าอาคารทางราชการ โรงเรียน รวมไปถึงอาคารที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ซึ่งพื้นที่ดังกล่าว สามารถใช้ประกอบกิจกรรมที่เป็นสาธารณะประโยชน์ต่อคนในชุมชนได้

- ตั้งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับสิ่งอำนวยความสะดวก ดังที่ Carretal (1995) อ้างถึงใน ไชศรี ภักดีสุขเจริญ (2547) ได้ศึกษาพื้นที่สาธารณะเมืองและอธิบายถึงปริมาณการใช้งานพื้นที่ว่างสาธารณะในเมืองที่ประสบความสำเร็จอย่างมากรั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับลักษณะประโยชน์ใช้สอยของพื้นที่ที่ผู้ออกแบบกำหนดให้เท่านั้น แต่เป็นผลมาจากปัจจัยสำคัญต่าง ๆ อันประกอบด้วย ประการแรก ความสะดวกสบาย เช่น การเตรียมพร้อมต่อสภาพภูมิอากาศ การจัดให้มีที่นั่งพัก ร้านอาหารอย่างเพียงพอในบริเวณ มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่เหมาะสม เช่น ม้านั่ง ถังขยะ ตู้โทรศัพท์ เป็นต้น ประการที่สอง การมีบรรยากาศที่เอื้อต่อกิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจ พื้นที่ปลอดภัยจากยวดยานพาหนะ

- มีความหนาแน่นของมวลอาคารโดยรอบอย่างเหมาะสม ดังที่ Trancik อ้างถึงใน กำธร กุลชล (2545) ได้ชี้ให้เห็นว่า ในพื้นที่ของชุมชนใดที่มีพื้นที่ว่างและมวลอาคารจัดวางอยู่ในพื้นที่นั้นอย่างเหมาะสมซึ่งจะทำให้เกิดรูปทรงที่ตึกของเมืองหรือชุมชนนั้นส่งผลไปถึงความสัมพันธ์และการเชื่อมต่อของพื้นที่ว่างแต่ละแห่งที่สอดรับกัน เกิดการสั่นไหลของกิจกรรมและผู้คนกระจายไปสู่พื้นที่ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

(2) คุณสมบัติทางกายภาพระดับพื้นที่ย่อย

- มีขนาดพื้นที่สภาพภูมิทัศน์และมุมมองในการมองพื้นที่โดยรอบ อย่างสวยงาม สบายตา และในทางกลับกันมุมมองจากภายนอกที่มองเข้ามาในพื้นที่ก็มีความสวยงาม สบายตา เช่นกัน โดยการที่พื้นที่ว่างสาธารณะมีขนาดที่เหมาะสมต่อรูปแบบการใช้พื้นที่นั้นจะทำให้เกิดการใช้พื้นที่ได้อย่างทั่วถึง

- มีลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ที่เหมาะสมต่อรูปแบบการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะ เช่น การใช้วัสดุ พื้นผิว ความลาดชันของพื้นที่หรือทางเดินที่เหมาะสมต่อผู้ใช้ที่หลากหลายเพศ อายุ ซึ่งจะมีผลกระทบต่อนักออกมาทำกิจกรรมภายนอกอาคารได้มากขึ้น

- เป็นพื้นที่สาธารณะที่มีอาคารข้างเคียงโอบล้อม อย่างเหมาะสมโดยอาคารที่โอบล้อมนั้นก็มีช่องเปิดเพื่อสร้างมุมมองหรือเป็นเส้นทางเข้าและออกกระหว่างพื้นที่ว่างสาธารณะและพื้นที่อื่น ๆ โดยรอบ ซึ่งจะก่อให้เกิดความถี่ที่มากขึ้นในการเข้าใช้พื้นที่ว่างสาธารณะ

- เป็นพื้นที่ที่มีความยืดหยุ่นในการใช้งาน สามารถปรับเปลี่ยนพื้นที่เพื่อรองรับคน กิจกรรม และเวลาที่ใช้อย่างหลากหลาย หรือกล่าวได้ว่า พื้นที่ว่างสาธารณะสามารถรองรับการใช้งานได้อย่างอเนกประโยชน์นั่นเอง

2) พื้นที่ว่างสาธารณะที่ดีในนัยยะของประเภทผู้ใช้ กิจกรรม และช่วงเวลาที่ใช้

(1) มีความหลากหลายของกลุ่มผู้ใช้ ไม่ว่าจะเป็นความหลากหลายด้านเพศ เช่น ผู้หญิง ผู้ชาย ด้านอายุ เช่น เด็ก คนแก่ วัยรุ่น ด้านระดับอาชีพ เช่น พ่อค้า ข้าราชการ รับจ้าง เพราะจะนำไปสู่การเกิดปฏิสัมพันธ์ของคนหลาย ๆ กลุ่ม

(2) มีความหลากหลายของกิจกรรมเกิดขึ้นในพื้นที่ว่างสาธารณะ กล่าวคือ พื้นที่ว่างสาธารณะ สามารถใช้งานได้จริง และมีกิจกรรมเกิดขึ้นอย่างหลากหลาย ซึ่งเป็นเหตุผลที่ทำให้ผู้ใช้กลับมาอีกครั้งแล้วครั้งเล่า ถ้าพื้นที่ว่างสาธารณะนั้นขาดกิจกรรม เป็นพื้นที่ว่างเปล่าไม่ถูกใช้งาน ก็จะเป็นตัวบ่งชี้ได้ว่าจะต้องมีสิ่งผิดพลาดบางอย่างแน่นอน

(3) มีการเข้าใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในช่วงเวลาที่หลากหลายของวันหรือกล่าวได้ว่าในพื้นที่ว่างสาธารณะจะถูกจับจอง เกือบตลอดเวลาของวันและทุกวัน

2.6.4 ตัวอย่างพื้นที่สาธารณะอื่น ๆ ในต่างประเทศ

พลพินิจ พินิจชอบ (2558) ตัวอย่างพื้นที่สาธารณะอื่น ๆ

- สวนสาธารณะเซนต์เจมส์ (St. James's Park) ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของย่านเซนต์เจมส์ ในกรุงลอนดอน สหราชอาณาจักร โดยในบริเวณเดียวกันนั้นมีที่ตั้งของสวนสาธารณะอื่น ๆ ที่ตั้งอยู่ใกล้เคียงกัน ซึ่งได้แก่ สวนสาธารณะกรีนพาร์ค, สวนสาธารณะไฮด์พาร์ค และ สวนเคนซิงตัน การเดนส์ เป็นหนึ่งในอุทยานหลวงแห่งลอนดอนที่มีความเก่าแก่ สวนสาธารณะเซนต์เจมส์ตั้งอยู่กลางพื้นที่ที่สำคัญหลายแห่งของลอนดอน ทั้งส่วนของพระราชวังบักกิงแฮม พระราชวังเซนต์เจมส์ ภายในสวนมีทะเลสาบขนาดเล็กที่ชื่อว่าทะเลสาบสวนเซนต์เจมส์ (St. James's Park Lake) โดยสวนสาธารณะเซนต์เจมส์ เป็นสวนสาธารณะที่มีที่ตั้งอยู่ไม่ไกลจากสถานีรถไฟใต้ดินหลายสถานี ทั้งสถานีเซนต์เจมส์พาร์ค, สถานีวิกตอเรีย และสถานีเวสมินสเตอร์ ซึ่งเป็นผลให้เป็นที่นิยมในการเข้ามาใช้บริการของผู้คนโดยรอบ และยังเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งอีกด้วย

ภาพที่ 2.4 สวนสาธารณะเซนต์เจมส์ (St. James's Park)

ที่มา : www.tripadvisor.com

- สวนสาธารณะแฟลคสตัดาฟ (Flagstaff Gardens) เป็นสวนสาธารณะที่มีความเก่าแก่ตั้งอยู่ในเมืองเมลเบิร์น มลรัฐวิกตอเรีย ประเทศออสเตรเลีย ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ.1862 ปัจจุบันสวนแห่งนี้เป็นหนึ่งในสวนสาธารณะที่มีผู้เข้าชมมากที่สุด และเป็นที่นิยมของผู้คนในเมืองที่เป็นทั้งแรงงานในพื้นที่ใกล้เคียงซึ่งใช้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ และใช้เป็นที่พักรับประทานอาหาร รวมถึงผู้ที่เป็นนักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้บริการ นอกจากนี้ภายในสวนยังมีกิจกรรมต่าง ๆ เช่น สนามเทนนิส สนามโบว์ลิ่ง สนามเด็กเล่น ลานบาร์บีคิว เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.5 สวนสาธารณะแฟลคส์ต้าฟ (Flagstaff Gardens)

ที่มา : www.tripadvisor.com

สรุปได้ว่า สวนสาธารณะคือพื้นที่โล่ง พื้นที่ว่างที่มีการจัดภูมิทัศน์ให้เกิดความสวยงามเท่าที่จะทำได้ โดยให้ความรู้สึกที่ สงบ ร่มรื่น เหมาะกับการพักผ่อนหย่อนใจ โดยไว้สำหรับบริการคนทุกเพศทุกวัยให้ใช้ประโยชน์เท่าเทียมกัน โดยจะใช้ออกกำลังกายหรือไม่ออกกำลังกายก็ได้แล้วแต่ความสะดวก คือเป็นสวนที่ใช้อเนกประสงค์ เป็นการรักษาพื้นที่สีเขียว รักษาสภาพแวดล้อมของเมืองมีความโปร่งโล่งสบาย มีแสงไฟที่สว่างเพียงพอกับความต้องการ มีทางเข้าออกสะดวกและปลอดภัย มีป้ายสัญลักษณ์บอกที่ชัดเจน รวมถึงมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่ครบครัน อีกทั้งควรเลือกใช้วัสดุที่เหมาะสมและแบ่ง Zone ให้ชัดเจน ปลอดภัยกับผู้ใช้ที่หลากหลาย

2.7 แนวความคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สวนสาธารณะ

2.7.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกกิจกรรมนันทนาการ

Cauwenberg (2015) การอยู่ใกล้สวนสาธารณะสำหรับคนวัยเกษียณมีความสำคัญ เพราะคนวัยเกษียณส่วนมากชอบใช้สวนสาธารณะสำหรับเดินเล่น ทำกิจกรรมต่าง ๆ

Payne et.al. (2005) ผู้สูงอายุที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป ผู้ที่อาศัยอยู่ในละแวกสวนสาธารณะที่สามารถเดินไปใช้บริการได้ จะมีสุขภาพที่ดีกว่าผู้ที่ไม่มีส่วนสาธารณะอยู่ในละแวกบ้าน ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมในการใช้สวนสาธารณะในการออกกำลังกาย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Park et.al. (2014) การสนับสนุนการออกกำลังกายของผู้สูงอายุ ควรเน้นเรื่องการเพิ่มความสามารถช่วยเหลือตนเอง การช่วยเหลือของคนรอบข้างและทักษะส่วนบุคคลที่จะเป็นตัวกำหนดเกณฑ์ในการทำกิจกรรมนั้น ๆ

นิลกุล คล่องเวสสะ (2551) การเลือกกิจกรรมนันทนาการมีความสัมพันธ์กับภูมิหลังทางจิตวิทยาของมนุษย์ อาจจำแนกพื้นฐานความแตกต่าง ดังนี้

- 1) วัย ซึ่งเป็นความแตกต่างที่สามารถสังเกตเห็นได้ชัดเจนมากที่สุด แยกย่อยได้ดังนี้
  - (1) วัยเด็กเล็ก มีความสามารถในการเชิงร่างกายน้อยมาก เดินและวิ่งได้เตาะเตะ มีความเร็วในการเคลื่อนไหวจำกัด และมีความมั่นใจอยู่ในขอบเขตจำกัด ต้องการความรู้สึกปลอดภัยสูง มีความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งที่อยู่รอบ ๆ ตัว
  - (2) วัยเด็กโต เริ่มสนใจในเรื่องสังคมอยู่ในวงจำกัด มีเพื่อนเล่นในวัยเดียวกัน ชอบเล่นเป็นกลุ่ม ชอบการผจญภัยท้าทาย มีความอยากรู้อยากเห็นสูง
  - (3) วัยรุ่น มีความสนใจเฉพาะและมีโลกของตนเอง มีความเป็นตัวของตัวเองมากยิ่งขึ้น ต้องการการยอมรับในกลุ่มเพื่อนฝูง ออกจากผู้ใหญ่ เริ่มสนใจกับการศึกษาอย่างจริงจัง และเริ่มตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาต่ออนาคตอย่างจริงจัง
  - (4) วัยทำงานตอนต้น มีชีวิตและใช้เวลาเป็นเครื่องกำหนด มีระเบียบวินัยในชีวิตมากยิ่งขึ้น เริ่มมีความเครียดมากยิ่งขึ้น เพื่อนยังมีความสำคัญแต่น้อยกว่าในช่วงวัยรุ่น และเป็นช่วงที่เริ่มสร้างครอบครัว สร้างฐานะ ต้องการเป็นที่ยอมรับของสังคม
  - (5) วัยทำงาน คล้ายกับช่วงวัยทำงานตอนต้น แต่อาจมีภาระมากขึ้น เป็นช่วงใช้เวลากับครอบครัว มีความแตกต่างในการใช้ชีวิตระหว่างกลุ่มชนชั้นที่ต่างกันอย่างชัดเจน
  - (6) วัยผู้ใหญ่ หรือวัยชรา มีความซำมากขึ้น รักสันโดษ ต้องการความรู้สึกปลอดภัยสูงเช่นเดียวกับวัยเด็กเล็ก ต้องการการเอาใจใส่ ต้องการเพื่อน มีเวลาว่างมากขึ้น
- 2) เพศ พบว่าเพศหญิงเข้ามาใช้บริการสวนสาธารณะน้อยกว่าเพศชาย และกิจกรรมที่ทำคือเน้นการพบปะพูดคุยมากกว่าการเล่นกีฬา ส่วนผู้ใช้ที่มีลักษณะการมาใช้คนเดียวนั้น พบว่าส่วนมากเป็นเพศชายที่จะเข้ามาใช้บริการสวนสาธารณะคนเดียวมากกว่าเพศหญิง
- 3) ประสบการณ์ การเลือกทำกิจกรรมนันทนาการของบุคคลบางอย่างนั้นขึ้นอยู่กับประสบการณ์และการฝึกฝนแต่บุคคลที่เคยมีประสบการณ์มา
- 4) พื้นฐานที่แตกต่างในด้านความต้องการ ผลต่อการทำเลือกทำกิจกรรมนันทนาการในเวลาว่าง ความต้องการในเชิงจิตวิทยาของมนุษย์ในแต่ละคน ควรดูภาพรวมของประชากรเป้าหมาย หากว่าประชากรเป้าหมายมีความชัดเจนก็จะง่ายที่จะคาดเดาถึงสิ่งที่คนเหล่านั้นต้องการในกิจกรรมและสถานที่นันทนาการ
- 5) ลักษณะนิสัย เชื่อกันว่าลักษณะนิสัยมีส่วนในเลือกกิจกรรม ได้มีการตั้งข้อสังเกตว่า เกมและกีฬาที่นิยมในแต่ละชาติอาจจะบอกถึงลักษณะนิสัยของคนส่วนใหญ่ในชาตินั้น ๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6) กระแสความนิยม ลักษณะการดำเนินชีวิตของมนุษย์ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปในแต่ละยุคแต่ละสมัย เป็นปรากฏการณ์ของความนิยม กระแสความนิยมซึ่งก็เป็นปกติของมนุษย์ การสร้างสวนสาธารณะเองก็ต้องดูกระแสความนิยมด้วย เพราะตัวสวนเองก็สามารถเป็นเครื่องมือที่ใช้สร้างกระแสความนิยมได้ด้วย

2.7.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ และไม่ใช้สวนสาธารณะ

นิลบล คล่องเวสสะ (2551) การเตรียมโครงการสวน พื้นที่นันทนาการด้วยการวางแผนโปรแกรมที่ดี และออกแบบโดยคำนึงพฤติกรรมผู้ใช้อย่างดีแล้ว ก็อาจเป็นไปได้ที่จะไม่มีการใช้พื้นที่นั้นเท่าที่ควร สาเหตุของการที่ประชากรเป้าหมายไม่ใช้สวนและพื้นที่นันทนาการเหล่านั้น อาจจะมีสาเหตุมาจากหลายสาเหตุ เช่น

1) การเข้าถึงและการเดินทางของสวนสาธารณะ สวนแต่ละแห่งมีขอบเขตพื้นที่การให้บริการของตนเอง ซึ่งจะระบุได้จากระยะเวลาการเดินทางภายในระยะเวลาที่ผู้ใช้ยอมรับเพื่อไปทำกิจกรรมนั้น ๆ ทั้งนี้ นอกเหนือจากระยะเวลาที่ใช้แล้ว ความสะดวกของเส้นทางและลักษณะบรรยากาศของเส้นทางก็มีส่วนช่วยเพิ่มหรือลดขอบเขตพื้นที่บริการของสวนด้วย ดังนั้นกรณีที่สวนสาธารณะบางแห่งมีผู้ใช้น้อยกว่าที่ควรจะเป็น ก็อาจจะเป็นเรื่องอุปสรรค และความไม่สะดวกของเส้นทางที่จะใช้ในการมาสวนนั้นๆ ก็นับเป็นเหตุผลอีกประการหนึ่ง

2) ความไม่รู้ว่ามีอะไรน่าสนใจในสวนสาธารณะ อาจจะเป็นเรื่องแปลกที่คนที่อยู่ในพื้นที่ไม่รู้จักสวนสาธารณะ หรือสถานที่ที่ใช้พักผ่อนหย่อนใจได้อยู่ในย่านใกล้บ้าน โดยที่ผู้อยู่ในแถบนั้นไม่ทราบว่าสวนสาธารณะนั้นอยู่ แต่ไม่ทราบว่าสวนสาธารณะแห่งนั้นมีความน่าสนใจเพียงใด จึงไม่เกิดความสนใจที่จะไป

3) กิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในสวน เป้าหมายหลักของสวนสาธารณะคือ เป็นพื้นที่พักผ่อนหย่อนใจ และรับอากาศบริสุทธิ์ของผู้ใช้ ความต้องการการพักผ่อนของคนมีความแตกต่างกันออกไปแล้วแต่ความชอบส่วนบุคคล รูปแบบของสวนสาธารณะจึงควรมีลักษณะที่มาจากความต้องการของผู้ใช้ และมีความหลากหลายของกิจกรรม ในปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากวิถีชีวิตของคนที่เปลี่ยนไป กิจกรรมในสวนจึงมีส่วนช่วยให้บรรยากาศของสวนมีชีวิตชีวา และช่วยดึงดูดให้ผู้ใช้เข้ามาใช้บริการในสวน

4) ความทรุดโทรมของพื้นที่ ตลอดจนอุปกรณ์เครื่องเล่นที่ไม่ได้รับการปรับปรุงบูรณะ ให้สามารถใช้งานได้ปกติทำให้เกิดอันตรายกับผู้เล่นได้ ส่งผลให้ไม่มีผู้มาใช้บริการ สุดท้ายสวนจึงมักเป็นอยู่อาศัยของผู้คนจรจัดไปในที่สุด เกิดแหล่งมั่วสุมอาชญากรรม สุดท้ายขาดความสวยงามของพื้นที่และเกิดความไม่ปลอดภัยกับผู้ผ่านไปผ่านมาหรือผู้ที่เข้ามาใช้บริการในสวน

5) ความปลอดภัย สวนที่ดีควรออกแบบมีการกำหนดจุดเข้าออกที่สามารถควบคุมตรวจสอบดูแลความปลอดภัยได้ ลดจุดลี้ภัยคน อีกทั้งควรมีเจ้าหน้าที่ตรวจตราดูแลอยู่ทุกจุด มีแสงส่องสว่างทั่วถึงเพียงพอ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6) ความน่าสนใจ ดึงดูดใจ หลักๆคือควรเน้นที่ส่วนประกอบและรูปแบบของสวน รวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ การประชาสัมพันธ์และการจูงใจ (Promote) อีกทั้งมีการส่งเสริมสนับสนุนให้เยาวชนหันมาเล่นกีฬาในยามว่าง ส่งเสริมให้วัยทำงานมีการทำกิจกรรมการออกกำลังกาย อาทิ เช่นการเดินแอโรบิก ออกกำลังกายภายในสวน รวมทั้งการออกแบบพื้นที่ อุปกรณ์ และอื่น ๆ ให้นำใช้และเป็นสัดส่วน

7) ขนาดและรูปร่างของสวน ควรมีส่วนที่ผสมผสานไม่แคบจนทำให้รู้สึกอึดอัด หรือกว้างโล่งจนรู้สึกไม่ปลอดภัย ซึ่งตำแหน่งและสัดส่วนควรมีความสอดคล้องกับและสัมพันธ์กับพื้นที่เพื่อสร้างความรู้สึกดีและปลอดภัยกับผู้ที่เข้ามาใช้บริการในสวน

8) ด้านการถือครองพื้นที่ของบุคคล เจตนาหลักของสวนสาธารณะคือมุ่งหวังให้คนทั่วไปเข้ามาใช้บริการไม่เจาะจงกลุ่มบุคคลหนึ่งบุคคลใด และไม่ประสงค์จะให้มายึดครองโดยถาวร เพราะมีการยึดครองพื้นที่อย่างถาวรของผู้อาศัยละแวกเขตติดต่อกับสวนนั้นแล้ว อาจทำให้เกิดปัญหาบุคคลอื่น ๆ เกิดความไม่ยอมเข้ามาใช้บริการสวนสาธารณะนั้น ๆ เนื่องจากมีความรู้สึกสวนแห่งนั้นมีเจ้าของเป็นส่วน ๆ ไป

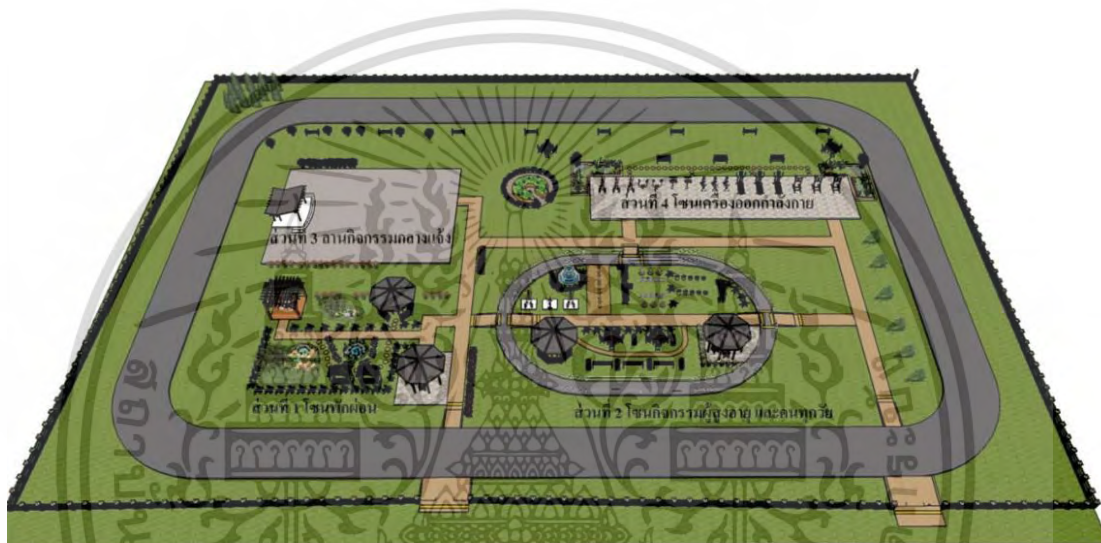
สรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ในการที่จะส่งผลต่อการเลือกทำกิจกรรมนันทนาการ พฤติกรรมการใช้สวน หลักๆคือในเรื่องของวัยซึ่งจะมีความแตกต่างชัดเจนมากที่สุด ต่อมาในเรื่องเพศ ประสบการณ์ ความต้องการพื้นฐานที่แตกต่างกัน นิสัย ตลอดจนกระแสมุมมองที่หลากหลาย นอกจากนี้ในมุมมองของพฤติกรรมการใช้หรือไม่ใช้สวนสาธารณะนั้นก็จะมีหลายสาเหตุที่จะเป็นตัวแปร อาทิเช่น การเข้าถึง การไม่ทราบว่ามีพื้นที่สวนมีอะไรน่าสนใจหรือไม่ ตลอดจนกิจกรรมที่จัดในสวนก็มักจะเป็นตัวแปรในการที่จะเลือกใช้หรือไม่ใช้สวน เช่นกัน หรือในเรื่องของพื้นที่ที่ขาดการบำรุง เกิดการทรุดโทรม ไม่ดึงดูดใจที่จะให้เข้าไปใช้บริการ

2.8 แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาสวนสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุดนิรันดร์ เพชรรัตน์ และคณะ (2557) การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพเพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบที่สื่อความสะดวกสบายในการเข้าถึง การปลอดภัยและเป็นมิตรต่อผู้สูงอายุและผู้พิการ และสวนสามารถที่จะทำกิจกรรมได้หลากหลายอย่าง (User and Activities) มีความสะอาดและดึงดูดใจ (Comfort and Image) และเป็นสถานที่ที่ผู้คนจะได้เข้ามาพบปะกัน (Sociability) อีกทั้งเพื่อให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมผู้สูงอายุ และสวนที่ดีควรมีทางวิ่งโดยรอบ และการจัด Zone แบ่งพื้นที่เป็น 4 ส่วน คือ โชนพักผ่อน โชนกิจกรรมผู้สูงอายุและคนทุกวัย โชนลานกิจกรรมกลางแจ้ง และโชนเครื่องออกกำลังกาย นอกจากนี้โชนต่าง ๆ ที่จัดไว้แล้ว อีกอย่างหนึ่งที่สำคัญและควรให้ความสำคัญอย่างมาก นั่นก็คือสิ่งอำนวยความสะดวกที่ควรจัดเตรียมไว้สำหรับผู้สูงอายุ ได้แก่ ที่จอดรถ ทางลาด เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ห้องส้วม ป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวก ทางเดินเชื่อม ราวจับ ลิฟต์ และบันได ซึ่งแนวคิดดังกล่าวจะช่วยแก้ปัญหาในกรณีที่มีพื้นที่จำกัด เนื่องจากสามารถเลือกจัดสวนสาธารณะแบบแยกส่วนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของแต่ละที่

สรุปได้ว่า แนวความคิดในการที่จะออกแบบและพัฒนาสวนสาธารณะให้เป็นสวนสาธารณะที่ดีเหมาะสมกับผู้สูงอายุ ตลอดจนผู้พิการ และคนทุพพลภาพ รวมถึงสามารถทำกิจกรรมได้หลากหลาย สิ่งสำคัญก็คือการจัด Zone และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้ชัดเจนและมีการดูแลรักษาให้อยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งาน วิธีการเช่นนี้เหมาะกับในทุก ๆ พื้นที่ ไม่ว่าจะสวนจะมีขนาดเล็ก หรือขนาดใหญ่ ก็สามารถจัดให้สวยงามและใช้ประโยชน์ได้สูงสุด

ภาพที่ 2.6 แนวคิดในการพัฒนาสวนสาธารณะโดยแบ่งโซนเพื่อกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ และคนทุพพลภาพ ที่มา : โครงการมาตรฐานการจัดพื้นที่สาธารณะและจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน

2.9 แนวความคิดการออกแบบเพื่อมวลชน (Universal Design)

เบญจมาศ กุญอินทร์ (2550) การออกแบบที่สากลและเป็นธรรม (Universal design) เป็นการออกแบบเพื่อเติมเต็มความต้องการของมนุษย์ บางครั้งเรียกว่า การออกแบบสำหรับทุกคน (design for all) พัฒนาจากความเชื่อว่า คนพิการและผู้สูงอายุควรมีส่วนร่วมในสังคมที่สภาพแวดล้อมทางกายภาพถูกรังสรรค์ขึ้น ผลิตภัณฑ์และบริการทุกชนิดต้องสามารถใช้ประโยชน์ได้โดยคนทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียมอย่างเต็มศักยภาพมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้โดยไม่ต้องใช้การออกแบบและการปรับเปลี่ยนเป็นพิเศษ ในห่วงโซ่ทางสังคมที่ทุกคนต้องมีปฏิสัมพันธ์กันไม่ว่าจะเป็นคนพิการ ผู้สูงอายุที่มีความอ่อนแอ การออกแบบที่สากลและเป็นธรรมเป็นแนวคิดที่พยายามเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับกลุ่มคนที่อ่อนแอเหล่านี้ให้มีโอกาสที่เท่าเทียม จากการตระหนักถึงการดำเนินการตามแนวคิดการออกแบบที่อำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ การคิดแบบแยกส่วน เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการศึกษา ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

และการออกแบบที่พิเศษที่แบ่งแยกนั้นทำให้ต้นทุนและรูปลักษณ์ไม่สวยงาม ทั้งยังตระหนักว่าถ้าคนพิการได้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น คนที่ไม่พิการก็จะได้รับผลประโยชน์ในอัตราส่วนมากขึ้นเช่นกัน ส่วนในด้านมาตรา 2 ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ (the Convention on the Rights of Persons with Disabilities) ให้คำจำกัดความการออกแบบที่สากลและเป็นธรรมคือการออกแบบผลิตภัณฑ์สภาพแวดล้อม และบริการต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ใช้สามารถใช้ได้มากที่สุดโดยไม่ต้องมีการปรับแต่ง แก้วไข หรือการออกแบบเฉพาะ ซึ่งไม่รวมถึงอุปกรณ์ช่วย (assistive technology) ที่ผลิตขึ้นมาเฉพาะสำหรับคนพิการที่มีความต้องการและความจำเป็น การออกแบบที่ผ่านมาใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยมาตรฐานในการออกแบบเพื่อให้คนที่เรียกว่าคนปกติใช้ ทำให้ผู้ใช้ต้องปรับตัวให้เข้ากับการออกแบบ แทนที่จะออกแบบให้เหมาะสมกับผู้ใช้คือกลุ่มคนที่มีอยู่จริงในสังคมที่คำนึงถึงความหลากหลายของความเป็นมนุษย์

มงคล ยะภักดี (2551) เขียนไว้ว่า การออกแบบเพื่อทุกคน (Universal Design) ครอบคลุมงานออกแบบสำหรับผู้พิการ ผู้สูงอายุ เด็ก สตรีมีครรภ์ โดยงานออกแบบมีขอบเขตตั้งแต่การออกแบบชุมชนเมือง (Urban Design) การออกแบบสถาปัตยกรรม (Architecture Design) การออกแบบตกแต่งภายใน (Interior Design) และการออกแบบผลิตภัณฑ์ (Product Design) สิ่งแวดล้อมเหล่านี้ครอบคลุมกิจกรรมทุกประเภท เช่น การทำงาน การอยู่อาศัย การพักผ่อนและการใช้ชีวิตปกติของคนทุกๆ ไป ทั้งพื้นที่ในเมือง และนอกเมือง ทั้งที่เป็นอาคารสถานที่ ระบบขนส่งมวลชน อุปกรณ์ เครื่องใช้ไม้สอยต่างๆ

นายภาณุวัฒน์ ปลั่งกลาง (2555) ได้ศึกษาพบว่า คำว่า Universal design มีความหมายอย่างหลากหลาย เช่น การออกแบบเพื่อคนทุกวัย การออกแบบเพื่อมวลชน การออกแบบเพื่อทุกคน การออกแบบเพื่อคนทั้งมวลการออกแบบที่ทุกคนสามารถเข้าถึง และใช้ประโยชน์ได้ อารยะสถาปัตย์ เป็นต้น ในงานวิจัยนี้ขอใช้คำว่า การออกแบบเพื่อคนทั้งมวล ตามสมาคมสถาปนิกแห่งสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ เพื่อไม่ให้ เกิดความสับสน และเข้าใจไปในแนวทางเดียวกันการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล เริ่มต้นจาก 8 แนวความคิดเดิมขององค์การสหประชาชาติที่ได้พยายามเผยแพร่และส่งเสริมแนวความคิดเพื่อให้ผู้พิการได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตในอาคารและสิ่งแวดล้อมตามโครงการ Promotion of Non-Handicapping Physical Environment for Disable Persons และได้มีการพัฒนา เรื่อยมา จนกระทั่งในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1995 ได้มีการเผยแพร่หลักการของ Universal design 1.1 (Principles of Universal design Version 1.1) ภายหลังได้มีการปรับปรุงล่าสุดเป็นเวอร์ชัน 2.0 ซึ่ง ได้รับการเผยแพร่เมื่อเดือนเมษายน ค.ศ. 1997 การออกแบบเพื่อคนทั้งมวล เป็นแนวคิดเรื่องการออกแบบสิ่งแวดล้อม การสร้างสถานที่และสิ่งของต่าง ๆ เพื่อให้ทุกคนที่อยู่ในสังคมสามารถใช้ประโยชน์จากสิ่งเหล่านั้นได้อย่างเต็มที่และเท่าเทียมกัน โดยไม่ต้องมีการออกแบบตัดแปลงพิเศษ หรือเฉพาะเจาะจงเพื่อบุคคลกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดโดยเฉพาะ หลักการนี้สามารถประยุกต์ใช้ในการตรวจสอบสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่มีอยู่แล้ว หรือใช้เป็นเอกสารนี้เป็นเอกสารที่ส่งมอบไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แนวทางในกระบวนการออกแบบ หลักการของการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล ประกอบด้วยหลัก 7 ประการดังนี้

1. เสมอภาค (Equitable Use) ใช้งานได้กับทุกคนในสังคมอย่างเท่าเทียมกันไม่มีการแบ่งแยกและเลือกปฏิบัติเช่น การติดตั้งตู้โทรศัพท์สาธารณะสองระดับ ระดับทั่วไปสำหรับผู้ใหญ่หรือคนที่นั่งรถเข็นใช้ได้
2. ยืดหยุ่น (Flexible Use) ใช้งานได้กับผู้ที่ถนัดซ้ายและขวาหรือปรับสภาพความสูงต่ำขึ้นลงได้ตามความสูงของผู้ใช้
3. เรียบง่ายและเข้าใจได้ดี (Simple and Intuitive) เช่น มีภาพหรือคำอธิบายที่เรียบง่าย สำหรับคนทุกประเภทไม่ว่าจะมีความรู้ระดับไหน อ่านหนังสือออก หรือไม่ อ่านภาษาต่างประเทศได้หรือไม่ หรืออาจใช้รูปภาพเป็นสัญลักษณ์สากล สื่อสารให้เข้าใจได้ง่าย ๆ ฯลฯ
4. มีข้อมูลเพียงพอ (Perceptible Information) มีข้อมูลง่ายสำหรับประกอบการใช้งานที่เพียงพอ
5. ทนทานต่อการใช้งานที่ผิดพลาด (Tolerance for error) เช่น มีระบบป้องกันอันตรายหากมีการใช้ผิดพลาด รวมทั้งไม่เสียหายได้โดยง่าย
6. ทนแรงกาย (Low Physical Effort) สะดวกและไม่ต้องออกแรง
7. ขนาด และพื้นที่ที่เหมาะสม และใช้งานในเชิงปฏิบัติได้ (Size and space for approach and use) โดยคิดออกแบบเพื่อสำหรับคนร่างกายใหญ่โต คนที่เคลื่อนไหวยาก คนพิการ คนสูงอายุ

จักรสิน น้อยไร่ภูมิ (2557) การศึกษาเรื่องคู่มือการออกแบบสภาพแวดล้อม สำหรับคนพิการและคนทุพพลภาพ หลักการพื้นฐานของ “การออกแบบเพื่อมวลชน” หรือ Universal Design คือการสร้างความเท่าเทียมกันในการเข้าถึงบริการสาธารณะของคนทุกคน ทุกสถานะ เพศ และวัย ดังนั้นการออกแบบเพื่อมวลชนจึงถือเป็นสิ่งจำเป็นมากสำหรับสังคมที่มีความหลากหลาย และคาดหวังว่าแนวคิดนี้จะเป็นประโยชน์ต่อคนพิการ คนชรา ให้สามารถใช้ชีวิตได้อย่างอิสระ มีศักดิ์ศรีและไม่เป็นภาระกับสังคม ประกอบกับในภาวะปัจจุบันที่มีกลุ่มคนซึ่งมีอุปสรรคในการเข้าถึงบริการสาธารณะ ทั้งพิการและผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มสูงขึ้น เมื่อรวมกับประชากร เด็ก สตรีมีครรภ์ และผู้ทุพพลภาพอื่น ๆ ทำให้คาดการณ์ได้ว่า ในอนาคตอันใกล้จะมีสัดส่วนสูงขึ้นเรื่อย ๆ การขับเคลื่อนเรื่องการออกแบบสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับคนพิการและผู้สูงอายุจึงเป็นประเด็นที่กำลังได้รับความสนใจอย่างแพร่หลาย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คณะที่ปรึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี (มจธ.) (2558) ได้ศึกษา การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการขนส่ง สาธารณะ เพื่อขับเคลื่อนนโยบาย แผน และมาตรการการดำเนินงานด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับ คนพิการ เด็ก และผู้สูงอายุให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยคนพิการ ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง และเป็นไปตามหลักการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล (Universal Design: UD) ลดอุปสรรค และข้อจำกัดทางด้านร่างกาย ทำให้เกิดอิสระในการเดินทางของคนพิการ เด็ก และผู้สูงอายุ

ชุมเขต แสงเจริญ และคณะ (2560) แนวทางการปรับปรุงพื้นที่สวนลุมพินี ตามแนวคิดการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล ศึกษาพบว่า ที่จอดรถสำหรับคนพิการและผู้สูงอายุที่มีอยู่แล้วปรับให้ถูกต้อง ได้แก่ ที่จอดรถสำหรับคนพิการและผู้สูงอายุไว้ใกล้ทางออกมากที่สุด โดยเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า กว้างไม่น้อยกว่า 2.40 เมตร และยาวไม่น้อยกว่า 6.00 เมตร มีพื้นผิวเรียบระดับเสมอกัน มีที่ว่างข้างไม่น้อยกว่า 1.00 เมตร ตลอดความยาวของที่จอดรถ บนพื้นที่จอดรถด้านที่ติดกับทางเดินรถให้มีสัญลักษณ์รูปคนพิการ กว้างและยาวไม่น้อยกว่า 0.90 เมตร ติดป้ายรูปคนพิการขนาดไม่น้อยกว่า 0.30*0.30 เมตร สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 2.00 เมตร สัญลักษณ์รูปคนพิการมีสีที่เห็นได้ชัดเจน

สรุปได้ว่า Universal Design เป็นการออกแบบสภาพแวดล้อมที่ทุกคนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้มากที่สุด โดยไม่จำเป็นต้องออกแบบพิเศษเฉพาะ และสร้างประโยชน์มากที่สุดสำหรับคนทุกประเภทเท่าที่ทำได้ ราคาไม่แพงทุกคน ทุกวัย สามารถใช้ประโยชน์ได้

2.10 แนวความคิดสวนที่ดีที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ

ปวิช ศรีละมุล เดชา บุญคำ (2552) ศึกษาพบว่า การพิจารณาเลือกใช้พื้นที่ทำกิจกรรมภายในสวนสาธารณะของผู้สูงอายุ ขึ้นอยู่กับปัจจัยเรื่อง ความสะดวกในการเข้าถึงพื้นที่ ความเหมาะสมของสภาพพื้นที่กับรูปแบบกิจกรรม ความปลอดภัย ความสงบเป็นส่วนตัว ความสบาย และความสวยงามของพื้นที่ ผลสรุปการวิจัยได้นำไปสู่แนวทางและข้อพิจารณาเพื่อกำหนดตำแหน่งพื้นที่สำหรับผู้สูงอายุ คือ ตำแหน่งที่ตั้งควรอยู่ใกล้ประตูทางเข้า-ออก ลานจอดรถ และจุด ขึ้น-ลงรถประจำทาง ประเภทของกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมพักผ่อนหย่อนใจ และการออกกำลังกายประเภทต่างๆ และยังพบว่าควรแบ่งและกำหนดตำแหน่งย่อยของพื้นที่กิจกรรมแต่ละประเภทออกจากกัน แต่ให้อยู่ในบริเวณเดียวกัน โดยต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นต่ำ เช่น ม้านั่งสนาม ไฟส่องสว่าง ครบถ้วน.

รองศาสตราจารย์ ดร.สมโภช ตรีโอฬาร (2556) “การจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพผู้สูงอายุ” ได้ศึกษาพบว่าเป็นที่ทราบกันดีว่าในระยะนี้ประเทศไทยเข้าสู่ช่วงที่เรียกว่าประชากรผู้สูงอายุ แล้วในขณะเดียวกันการเติบโตของเมืองก็อยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านเช่นกัน คือ พื้นที่ที่เคยเรียกว่า “ชนบท” จะถูกพัฒนาเป็นเมืองเพิ่มขึ้น โดยทั่วโลกมีการประมาณกันว่าครึ่งหนึ่งเป็นเมืองและอีกครึ่งหนึ่งจะเป็นชนบท แต่วิถีความเป็นเมืองก็จะแทรกซึมไปทั่วอันเนื่องมาจากความเจริญในด้านเทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสารต่างๆ และ ในความเป็นเมืองนั้น มีการดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ควบคู่ไปกับความเจริญอื่นๆคือการสร้างถนนเชื่อมต่อและการขยายถนน เพื่อให้เกิดการสัญจรที่สะดวกเพิ่มขึ้น หากพิจารณาภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุแล้ว ประเด็นเรื่องความเป็นเมืองจัดเป็นตัวบ่งชี้ที่มีผลต่อสุขภาพของผู้สูงอายุเช่นกัน เพราะสภาพทางร่างกายของผู้สูงอายุเข้าสู่วัยเสื่อมถอย โดยเฉพาะในการเคลื่อนไหวร่างกาย การเปลี่ยนอิริยาบถต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการลุกนั่ง การเดิน การลงนอน การยกของหรือหยิบจับสิ่งของต่างๆ ที่เริ่มมีความยากลำบากมากขึ้น โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพ จึงทำให้มีผลต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ ดังนั้นการดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพของเมืองนั้น ต้องคำนึงถึงสภาวะสุขภาพผู้สูงอายุด้วย ที่ทำอย่างไรจึงจะจัดสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมให้กับผู้สูงอายุด้วย เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างสะดวกสบายมากขึ้น ในอันที่จะช่วยทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพดี และ/หรือมีความสุขในบั้นปลายของชีวิต บทความนี้จึงขอนำเสนอแนวคิดการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพผู้สูงอายุตามแนวคิดการปรับสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพของ Burton (2012) ดังนี้

1. การจัดสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุออกกำลัง ได้แก่ การจัดให้มีพื้นที่สีเขียว การจัดมุมพักผ่อนตามถนนทางเชื่อมและทางเดินต่างๆ การสร้างทางเดินที่ราบเรียบสะดวกสบาย การจัดบริการสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในชุมชน จะกระตุ้นให้ผู้สูงอายุออกมาพบปะ พูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การออกมาทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกันกับเพื่อนบ้านมากขึ้น เป็นต้น

2. การจัดสิ่งแวดล้อมในที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุในการดำเนินชีวิต ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะใช้ชีวิตอยู่กับบ้านมากกว่าการออกไปนอกบ้าน การจัดสิ่งแวดล้อมทางกายภาพของบ้านต้องคำนึงถึงสภาพร่างกายและการใช้ชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุด้วย เช่น การสร้างบ้านจะต้องสร้างตามมาตรฐานที่อยู่อาศัยในแต่ละช่วงชีวิต (Lifetime Homes Standard) โดยสำหรับผู้สูงอายุนั้นควรมีการทำทางลาด ราวบันได ราวจับในห้องน้ำเพื่อป้องกันการลื่นล้ม เป็นต้น การดูแลให้ผู้สูงอายุมีความอบอุ่น โดยป้องกันไม่ให้สัมผัสกับอากาศที่เย็นหรือร้อนเกินไป สิ่งนี้เป็นประเด็นร้อนทางสุขภาพ เพราะพบว่ามีรายงานจำนวนการเสียชีวิตเพิ่มขึ้นจากการอยู่ในที่เย็น และผู้สูงอายุเป็นส่วนหนึ่งของภาวะเสี่ยงนี้ สิ่งที่ควรดำเนินการ คือ การปรับปรุงให้มีฉนวนกันความร้อนและการเพิ่มพลังงานที่มีคุณภาพภายในบ้านเรือนจะเป็นผลลัพธ์ทางบวกให้แก่สุขภาพ สำหรับผู้สูงอายุในกลุ่มอาการสมองเสื่อม อาการหลงลืม สับสน และนอนหลับยาก การจัดสิ่งแวดล้อมในบ้านเป็นสิ่งจำเป็นที่ควรคำนึงถึง เช่น พื้นบ้านควรหลีกเลี่ยงรูปแบบหรือลวดลายที่มากเกินไป การเลือกสีทาสีผนังและ

พื้นที่ห้องควรเลือกสีที่แตกต่างกัน เพื่อให้สามารถมองเห็นความแตกต่างระหว่างพื้นและผนังห้อง การเพิ่มประสิทธิภาพของแสงธรรมชาติและ ระดับแสงจากแสงประดิษฐ์ให้เพียงพอ เป็นต้น

3. การจัดสิ่งแวดล้อมในที่สาธารณะให้เอื้อต่อสุขภาพผู้สูงอายุ เช่น การทำทางเดินที่ราบเรียบ ทางลาด ลิฟท์ขึ้นอาคารสถานที่ต่างๆ ราวจับบันได ห้องน้ำสาธารณะ ที่นั่งพักผ่อน และ อุปกรณ์ช่วยเหลืออื่นๆ เป็นต้น อย่างเพียงพอ นอกจากนี้ การสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพของผู้สูงอายุโดยการคำนึงถึงความแปรเปลี่ยนของสิ่งแวดล้อมและสภาวะของผู้สูงอายุเอง ดังนี้

1) การป้องกันสภาวะที่ส่งผลต่อการเจ็บป่วยในทางเดินหายใจและภูมิแพ้ต่างๆ เพราะมีหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าปัจจัยต่างๆ เหล่านี้มีอิทธิพลต่อสุขภาพ ได้แก่ ระดับความเป็นเมือง ปัญหาการจราจร ความหนาแน่นของยวดยานพาหนะ ความหนาแน่นของที่อยู่อาศัย การระบายอากาศที่ไม่ดี

2) การลดปัจจัยที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุทั้งในบ้านและนอกบ้าน ความเสี่ยงและผลจากการพลัดตกหกล้มในผู้สูงอายุ เกิดจากการออกแบบทางเดินที่ขาดความใส่ใจในความปลอดภัย เช่น การมีพื้นผิวที่ขรุขระ ความแคบของถนน บันไดไม่มีที่เกาะ มีความแคบและชัน เป็นต้น

3) การปรับแนวคิดจากการเพิ่มระยะเวลาของการมีชีวิตอยู่ เป็นการมีชีวิตอยู่อย่างมีคุณภาพ เนื่องจากคนเราควรจะต้องให้ความสนใจว่า “ทำอย่างไรที่จะทำให้ผู้สูงอายุอยู่เย็นเป็นสุข มีสุขภาวะหรือมีคุณภาพชีวิต” ซึ่งสิ่งเหล่านี้สามารถเกิดขึ้นได้โดยส่วนหนึ่ง คือ การสร้างสิ่งแวดล้อมโดยเป้าหมายที่สำคัญ คือ การส่งเสริมให้เกิดปฏิสัมพันธ์ทางสังคม อันเป็นหนทางหนึ่งในการป้องกันความโดดเดี่ยว การแยกตัวรวมทั้งความเหงา การตกแต่งที่อยู่อาศัยหรือการออกแบบจำเป็นต้องคำนึงถึงประตูทางเข้าควรเปิดออกสู่ถนนได้ การจัดให้มีพื้นที่ระหว่างหน้าบ้านกับถนน และต้องมั่นใจได้ว่ามีพื้นที่ที่เป็นจุดเชื่อมโยงให้มีการปฏิสัมพันธ์กันได้ เช่น รั้วบ้านโปร่ง ไม่เป็นรั้วปิด หรือมีรั้วที่สูงเกินไป การสร้างสิ่งแวดล้อมสามารถออกแบบให้ลดภาวะเครียดหรือสร้างโอกาสให้หายจากภาวะเครียดได้ เช่น การจัดสรรพื้นที่สีเขียว การสร้างภูมิทัศน์ที่สวยงาม การเพิ่มแสงธรรมชาติในเวลากลางวัน และมีความเพียงพอ การมีฉนวน หรือกันชนด้วยวัสดุ วัสดุ หรือต้นไม้ เพื่อกันเสียงดังระหว่างภายนอกกับภายในบ้านเรือน การเพิ่มความอยู่ดีมีสุขของผู้สูงอายุโดยคำนึงถึงความปลอดภัย โดยเฉพาะอาชญากรรม โดยการออกแบบต้องคำนึงถึงอย่างมาก คือ ความระมัดระวังต่อพื้นที่สาธารณะและพื้นที่ส่วนบุคคล หน้าต่าง ประตูที่เปิดออกสู่ถนน รวมทั้งการมีไฟส่องสว่างที่เพียงพอในถนนต่างๆ

ชุมเขต แสงเจริญ และคณะ (2560) แนวทางการปรับปรุงพื้นที่สวนลุมพินี ตามแนวคิดการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล ศึกษาพบว่าเสนอแนะปรับปรุงทางลาดต้องพื้นเรียบไม่สะดุด ความกว้างไม่น้อยกว่า 0.90 เมตร มีพื้นที่ทางลาดเป็นที่ว่างยาวไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร มีความลาดชันไม่เกิน 1:12 (ร้อยละ 8.3) ติดตั้งพื้นผิวต่างสัมผัสเตือน ขนาด 0.30*0.30 เมตร ห่างจากจุดเริ่มต้นทางลาด

0.30 ทั้งทางขึ้นและลง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สรุปได้ว่า สวนที่ดีที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุและได้มาตรฐานมีความสะดวกในการเข้าออก อุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกควรดูแลรักษาประจำเพื่อพร้อมใช้งาน รวมถึงมีการแบ่ง Zone กิจกรรมให้ชัดเจน สร้างบรรยากาศให้ร่มรื่น เพื่อเป็นการโน้มน้าวให้ผู้สูงอายุเกิดความสนใจและอยากเข้ามาใช้บริการ

2.11 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

คันสนีย์ มโนสุจริต (2550) การศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ:กรณีศึกษา ศูนย์พัฒนาการใน สวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางแค

ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่สภาพร่างกาย สภาพจิตใจ และสภาพเป็นอยู่ดีขึ้น จากในอดีต แต่ยังคงมีอาการเครียดอยู่บ้าง โดยมีสาเหตุหลัก ๆ มาจากการทะเลาะกันและการมีเวลา มากเกินไปในส่วนของ การดูแลผู้สูงอายุของเจ้าหน้าที่ ผู้สูงอายุมีความเห็นว่า เจ้าหน้าที่ให้การดูแลดี แต่ บางครั้งเจ้าหน้าที่ก็ยังคงดูแลไม่ทั่วถึง เพราะจำนวนของเจ้าหน้าที่ เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนผู้สูงอายุมี จำนวนน้อยกว่ามาก

สิริพร สุธัญญา (2550) การศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการดูแลตนเองกับความพึงพอใจในชีวิต ของผู้สูงอายุ ในส่วนรณณินาถ กรุงเทพมหานคร

ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการดูแลตนเองโดยรวมในระดับสูงและผู้สูงอายุ ที่มี ระดับการศึกษาฐานะทางเศรษฐกิจและสภาพการเป็นอยู่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการดูแลตนเอง แตกต่างกัน ส่วนเพศและสถานภาพสมรส มีพฤติกรรมการดูแลตนเองไม่แตกต่างกัน ในการศึกษา ความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุพบว่าผู้สูงอายุมีความพึงพอใจในชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง และผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจในชีวิตแตกต่างกัน ส่วนผู้สูงอายุ ที่มีเพศ สถานภาพสมรส ฐานะทางเศรษฐกิจ และสภาพการเป็นอยู่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจใน ชีวิต ($r=0.740$) ทั้งหมดทดสอบนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

นาวิ แหลงสิน (2551) การศึกษาเรื่อง “คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในเขตพื้นที่เทศบาล ตำบลปากน้ำแหลมสิงห์อำเภอลแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี”

ผลการศึกษาพบว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ อำเภอลแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับดี เมื่อจำแนกเป็นรายด้านได้ดังนี้ ด้าน ความเข็มแข็งและด้านความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ผู้สูงอายุ มีคุณภาพชีวิตอยู่ใน ระดับดีที่สุด ด้านความวิตกกังวล ด้านสภาพแวดล้อม ด้านสภาพจิต ด้านสังคม ด้านความพึงพอใจ ใน ชีวิต ด้านสุขภาพ ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับดี ด้านเศรษฐกิจ ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตอยู่ใน ระดับไม่ค่อยดี ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ อำเภอล

แหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรีที่มีเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ลักษณะการอยู่อาศัยและ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น เมื่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่บนสื่อออนไลน์ ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การเป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุต่างกัน มีคุณภาพชีวิตแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 52

พัชชานันท์ ผลทิม (2551) การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตตำบลหนองตาคง อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี

ผลการศึกษาพบว่า ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตตำบลหนองตาคง อำเภอ โป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับดี มีระดับคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับดี เป็นอันดับหนึ่ง รองลงมา คือ ด้านจิตใจ และมีระดับคุณภาพชีวิตด้านร่างกาย น้อยที่สุด แต่ยังคงอยู่ในระดับดีและในการศึกษามีการทดสอบสมมติฐาน โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผู้สูงอายุตำบลหนองตาคง อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ที่มีเพศ อายุ การศึกษา และสถานภาพการสมรสต่างกัน มีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน จึงเป็น การปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ แต่ผู้สูงอายุที่มีอาชีพและรายได้ต่างกัน มีคุณภาพชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05จึงเป็นการยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

วาสนา อำเจริญ (2552) การวิจัยการศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางนา อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี

ผลการวิจัยพบว่า สวัสดิการที่ได้รับ คือ เงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพของรัฐบาล โดยรวมมีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านจิตใจ มีค่าคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือด้านสิ่งแวดล้อม แต่เป็นเกณฑ์คะแนนอยู่ในระดับกลาง ผลการเปรียบเทียบความแตกต่าง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหาร ส่วนตำบลบางนา อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี พบว่า อายุที่แตกต่างกัน จะมีคุณภาพชีวิตที่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ผู้สูงอายุที่มีเพศ การศึกษา อาชีพ รายได้ จำนวนบุตร สถานภาพ การสมรส และสวัสดิการที่ได้รับที่แตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตที่ไม่แตกต่างกัน

วารุณี อุบล (2553) การวิจัยเรื่อง คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองเบตง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองเบตง และศึกษาแนวทางในการยกระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองเบตง

ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุชมรมผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองเบตงในด้านร่างกายส่วนใหญ่มีสุขภาพแข็งแรง สามารถพึ่งพาตนเองได้ในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน แม้ผู้สูงอายุ บางคนจะมีโรคประจำตัว ต้องรับประทานยาอย่างต่อเนื่องก็ไม่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินชีวิตและ การทำงาน ด้านจิตใจ ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจกับชีวิตที่เป็นอยู่ มีความสุข ภาคภูมิใจในตนเอง ไม่พบว่า มีภาวะการซึมเศร้าแม้ผู้สูงอายุบางส่วนจะมีความรู้สึกเหงาบ้าง ด้านความสัมพันธ์ทาง สังคม ผู้สูงอายุ มีสัมพันธ์ภาพที่ดีกับสมาชิกในครอบครัว ด้านสภาพแวดล้อม พึงพอใจกับสภาพที่มี อยู่อาศัย ซึ่งมี

ความมั่นคงแข็งแรง ปลอดภัย มีความสะดวกสบายในการเดินทางไปในที่ต่าง ๆ 53 ผู้สูงอายุคาดหวัง และต้องการให้ชีวิตมีความสุข สมบูรณ์ การได้รับการยอมรับนับถือและควมมีคุณค่าต่อบุตรหลาน

วชิราพรรณ เทพิน (2553) การศึกษาเรื่อง ปัจจัยทางชีวิตจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุของผู้ดูแลผู้สูงอายุ

ผลการศึกษาพบว่า 1. ผู้ดูแลผู้สูงอายุที่มีระดับอายุมาก มีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ ดีกว่าผู้ดูแล ผู้สูงอายุที่มีระดับอายุน้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2. ผู้ดูแลผู้สูงอายุที่มีความเครียดในบทบาทผู้ดูแลผู้สูงอายุ ความรู้ในการดูแลสุขภาพ ผู้สูงอายุทัศนคติต่อการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ ความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพสัมพันธ์ภาพระหว่าง ผู้ดูแลกับผู้สูงอายุในกลุ่มสูงมีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุดีกว่าผู้ดูแลผู้สูงอายุที่มีปัจจัยทาง จิตในกลุ่มต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 3. สัมพันธ์ภาพระหว่างผู้ดูแลกับผู้สูงอายุ ความรู้ในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ ความเชื่อภายในตนด้านสุขภาพของผู้ดูแลสามารถทำนายพฤติกรรมการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุของผู้ดูแลได้ ร้อยละ 19.2, 50 และ 3.1 ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สอาด กาศิโณ (2554) การศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเทศบาลตำบลเจ๊ะบิลัง อำเภอเมือง จังหวัดสตูล การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิต ของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเจ๊ะบิลัง อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล

ผลการศึกษาพบว่า ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเจ๊ะบิลัง อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล โดยรวมอยู่ในระดับดี ด้านที่ผู้สูงอายุมีระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับดี เป็นอันดับหนึ่ง คือ ด้านจิตใจ อันดับสอง คือ ด้านร่างกายอันดับสาม คือ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับไม่ค่อยดี ในการศึกษาที่มีการทดสอบ สมมติฐาน โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ผู้สูงอายุ เทศบาลตำบลเจ๊ะบิลัง อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล ที่มีเพศต่างกัน มีระดับคุณภาพชีวิต ไม่แตกต่างกัน จึงเป็นการปฏิเสธสมมติฐาน แต่ผู้สูงอายุที่มีอาชีพ รายได้ และสถานภาพต่างกัน มีคุณภาพชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 จึงเป็นการยอมรับสมมติฐานการวิจัย ที่ตั้งไว้

วีระพงษ์ พรายภิรมณ์ (2557) การศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลสวนส้ม อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร

ผลการศึกษา พบว่า 54 ผลการศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลสวนส้ม อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัด สมุทรสาครด้านที่พักอาศัย พบว่า ในภาพรวมประชาชนในตำบลสวนส้ม อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัด สมุทรสาคร มีคุณภาพชีวิตในภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างดีเมื่อจำแนกรายละเอียดได้ดังนี้ บ้านมีสภาพคงทนถาวรและปลอดภัย เมื่อมีฝนหรือพายุ พบว่า ประชาชนมีคุณภาพชีวิต อยู่ในระดับดีประชาชนให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 บ้านอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย และถูกสุขลักษณะ พบว่า ประชาชนมีคุณภาพชีวิต อยู่ในระดับดีประชาชนให้ความสำคัญเป็นอันดับ 2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลสวนส้ม อำเภอ บ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร พบว่าอายุที่แตกต่างกัน จะมีคุณภาพชีวิตที่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ผู้สูงอายุจำแนกตามเพศ การศึกษา สถานภาพ และรายได้ที่แตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตที่ไม่แตกต่างกัน

พลพินิจ พินิจชอบ (2558) การศึกษาเรื่อง การจัดการสวนสาธารณะในเมือง กรณีศึกษา อุทยานเบญจสิริ กรุงเทพมหานคร

ผลการศึกษา พบว่าอุทยานเบญจสิริเป็นสวนสาธารณะที่มีที่ตั้งอยู่ใจกลางกรุงเทพมหานคร บริเวณย่านธุรกิจที่สำคัญ มีประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยรอบที่มีความหนาแน่น และหลากหลาย โดยมีความครอบคลุมของโครงข่ายการคมนาคม ทั้งรูปแบบโครงข่ายถนน และขนส่งสาธารณะ สามารถเชื่อมโยงสู่ย่านอื่น ๆ ของกรุงเทพมหานครได้โดยสะดวก มีพื้นที่ที่สามารถรองรับกิจกรรมทั้ง ด้านนันทนาการและการพักผ่อนหย่อนใจได้อย่างเหมาะสม รวมถึงการบริการพื้นฐานทั้งพื้นที่สนาม กีฬา ลานอเนกประสงค์ ห้องสุขา ฯลฯ ที่มีความเหมาะสมตามเกณฑ์มาตรฐาน มีกลุ่มผู้ใช้งานที่มีความหลากหลายทั้งช่วงวัย อาชีพ และเขตที่พักอาศัย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ทำงานอยู่บริเวณใกล้เคียง มีนโยบายการบริหารจัดการพื้นที่ที่สามารถตอบสนองการใช้งานของผู้ใช้บริการพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม เมื่อนำปัจจัยที่ได้ทำการศึกษาทั้งปัจจัยเชิงกายภาพ ปัจจัยเชิงสังคม และปัจจัยเชิงนโยบาย มาประกอบการวิเคราะห์ร่วมกับเกณฑ์มาตรฐานของสวนสาธารณะ สามารถระบุได้ว่าในปัจจุบันอุทยานเบญจสิริมีบทบาทการให้บริการที่มีความครอบคลุมในระดับต่าง ๆ ทั้งระดับชุมชน ระดับย่าน และระดับเมือง ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้ทั้งจากเกณฑ์มาตรฐานที่พบว่าการให้บริการของอุทยานเบญจสิริเป็นสวนสาธารณะที่ให้บริการในระดับชุมชน และการวิเคราะห์จากการให้บริการพบว่าอุทยานเบญจสิริสามารถให้บริการแก่ประชากรในระดับเมือง ซึ่งหมายถึงการกำหนดประเภทของสวนสาธารณะไม่เพียงแต่จะใช้เกณฑ์ในด้านขนาดพื้นที่เท่านั้น แต่ควรมีการศึกษาถึงการใช้งานจริงของผู้ใช้บริการที่จะเป็นตัวกำหนดประเภทของสวนนั้น ๆ ด้วย หากแต่ในอนาคตอุทยานเบญจสิริอาจมีการเพิ่มขึ้นของผู้ใช้บริการ โดยที่การบริการในปัจจุบันที่ได้มีการวางแผนเพื่อรองรับการใช้งานเพียงระดับชุมชน อาจไม่เพียงพอที่จะรองรับความต้องการในอนาคตที่จะเพิ่มขึ้นได้ จึงควรมีการวางแผนเชิงนโยบายเพื่อเป็นแนวทางการจัดการพื้นที่ในอนาคต โดยการปรับปรุงในด้านกายภาพ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพพื้นที่ด้านสังคมในการจัดกิจกรรมรองรับกลุ่มผู้ใช้บริการกลุ่มต่าง ๆ รวมถึงด้านนโยบายการจัดการ เพื่อให้พื้นที่อุทยานเบญจสิริสามารถรองรับการใช้งานที่มีอยู่ในปัจจุบัน และพร้อมรองรับต่อความต้องการที่อาจเพิ่มมากขึ้นในอนาคตอีกด้วย

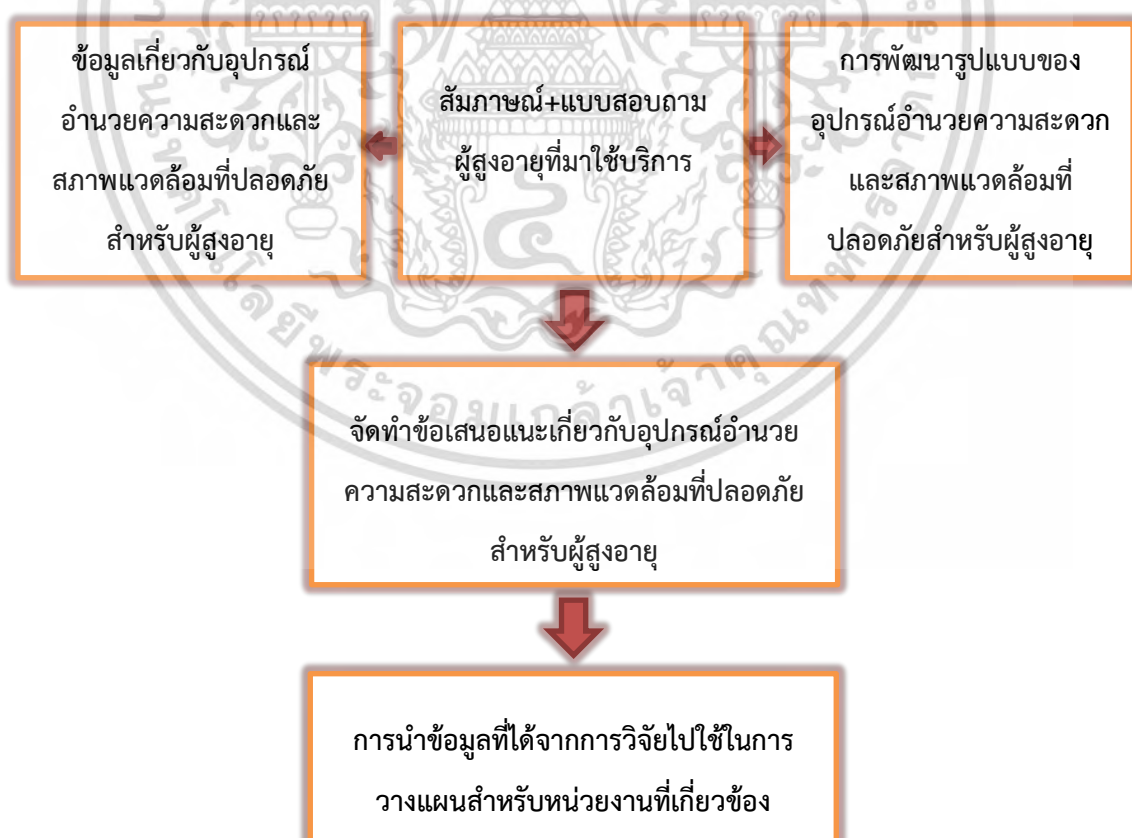
ชุมเขต แสงวงเจริญ และคณะ (2560) กรณีศึกษาเรื่อง แนวทางการปรับปรุงพื้นที่สวน ลุมพินี ตามแนวคิดการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผลการศึกษา พบว่าการประเมินสถานการณ์การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อคนพิการและผู้สูงอายุ โดยเน้นภายนอกอาคารและจัดแนวทางปรับพื้นที่ตามแนวคิดการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล พบว่า ในการบริหารจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ภายในสวนลุมพินีนอกจากจะต้องคำนึงถึงมาตรฐานต่างๆ เพื่อคนพิการและผู้สูงอายุยังจำเป็นต้องมีนโยบายการบริหารจัดการในเรื่องของงบประมาณของการปรับปรุงสวนด้วย เพื่อช่วยให้เพิ่มประสิทธิภาพและทำให้สวนอยู่ในสภาพที่พร้อมใ้ใช้อยู่เสมอ

2.12 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาการพัฒนาสวนสาธารณะในชุมชนให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุ หลักๆ คือการนำแนวคิดในการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ การจัดระดับกระเบื้องของสวนสาธารณะ ตลอดจนแนวคิดเกี่ยวกับการทำกิจกรรมในสวนสาธารณะ เวลา สิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อมาแสดงการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างกิจกรรม โดยจะต้องพิจารณาถึงนโยบาย โครงการต่าง ๆ การบริหารจัดการพื้นที่และ ตลอดจนการดูแลรักษาปรับปรุง ปัจจัยหลักๆที่จะมีผลต่อการจัดการพื้นที่สวนสาธารณะ 60 พรรษา สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เคหะชุมชนร่มเกล้า ดังนี้

ภาพที่ 2.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

เนื้อหาในบทนี้จะอธิบายถึงวิธีที่ใช้ในงานวิจัย เพื่อศึกษาหาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในชุมชนโดยมีรายละเอียดและวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

3.1 รูปแบบวิธีวิจัย

เนื้อหาการศึกษาในครั้งนี้นอกจากจะได้จากการรวบรวมเอกสารต่าง ๆ (Documentary research) ได้แก่ หนังสือ บทความ รายงานสรุปของหน่วยงานราชการ เอกสารของหน่วยงานราชการ แนวคิดทฤษฎีการพัฒนาคุณภาพชีวิต รวมถึงผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้วนั้น ทางผู้วิจัยยังได้ศึกษาประเภทการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ในด้านต่าง ๆ ที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire Survey) เพื่อศึกษาถึงความต้องการการใช้สวนสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุรวมทั้งคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในสวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เเคะชุมชนร่มเกล้า แขวงคลองสองต้นนุ่น เขตลาดกระบัง ดังนี้

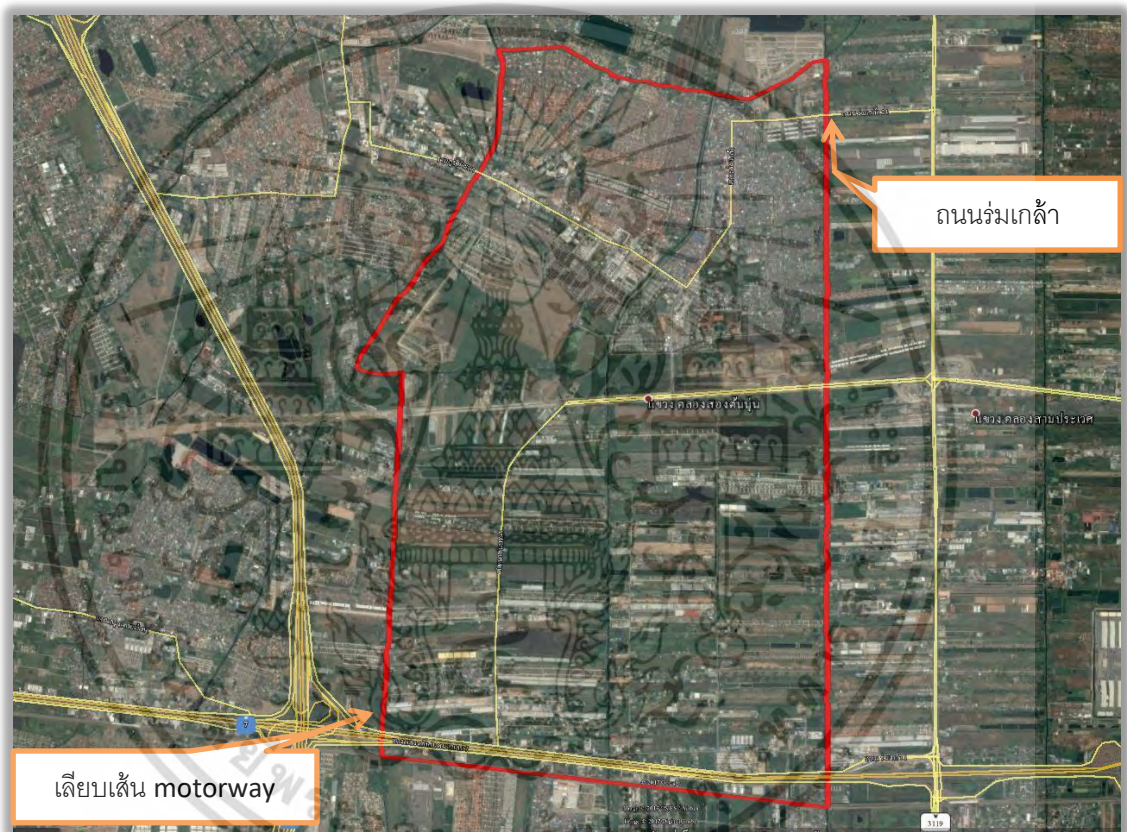
1. ด้านร่างกาย
2. ด้านจิตใจ
3. ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม
4. ด้านสิ่งแวดล้อม

3.2 การกำหนดพื้นที่ศึกษา

เขตลาดกระบังมีพื้นที่รับผิดชอบทั้งสิ้น จำนวน 6 แขวง ได้แก่ แขวงลาดกระบัง มีจำนวนประชากรผู้สูงอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปจำนวน 4,797 คน แขวงคลองสองต้นนุ่น มีจำนวนประชากรผู้สูงอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปจำนวน 6,573 คน แขวงคลองสามประเวศมีจำนวนประชากรผู้สูงอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปจำนวน 1,727 คน แขวงลำปลาทิวมีจำนวนประชากรผู้สูงอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปจำนวน 2,438 คน แขวงทับยาวมีจำนวนประชากรผู้สูงอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปจำนวน 2,604 คน และแขวงชุมทองมีจำนวนประชากรผู้สูงอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปจำนวน 1,094 คน (ข้อมูลจากรายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้านประจำปี พ.ศ. 2559 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ) เนื่องจากสถิติที่ผู้วิจัยได้ศึกษาในเบื้องต้นพบว่า แขวงคลองสองต้นนุ่น มีสัดส่วนจำนวนประชากรผู้สูงอายุมากเป็นอันดับหนึ่ง เพราะในแขวงคลองสองต้นนุ่นนี้ได้มีเคหะชุมชนร่มเกล้าที่มีจำนวนประชากรหนาแน่น น่าสนใจและเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาพื้นที่ผู้สูงอายุในเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่โดยไม่ผ่านการอนุญาตใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เฉลิมชนรุ่มเกล้า แขวงคลองสองต้นนุ่นที่ใช้พื้นที่นี้ เพื่อให้เหมาะสมกับงบประมาณและเวลาในการศึกษา ซึ่งสามารถศึกษาได้อย่างละเอียด และเข้าใจ พื้นที่ได้มากกว่าการศึกษาทุกๆ แขวง อีกด้วย โดยมีเกณฑ์ในการเลือกพื้นที่ที่จะศึกษา

จากหลักเกณฑ์ข้างต้นผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ศึกษา คือ เฉลิมชนรุ่มเกล้า แขวงคลองสองต้นนุ่น เขตลาดกระบังเป็นต้นแบบในการศึกษาเพียงแค่ชุมชนเดียวเท่านั้น เนื่องจากเป็นพื้นที่ในเฉลิมชนรุ่มเกล้า ที่มีประชากรหนาแน่น ย่านพาณิชย์ธุรกิจการค้า สวนสาธารณะ สถานศึกษา และที่พักอาศัย ซึ่งมีความหลากหลายในวิถีชีวิตต่าง ๆ

ภาพที่ 3.1 แสดงเขตพื้นที่ แขวงคลองสองต้นนุ่น เขตลาดกระบัง

ที่มา : ดัดแปลงมาจาก Website Google Maps โดยผู้วิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 3.2 แสดงขอบเขตพื้นที่ศึกษา

ที่มา : ดัดแปลงมาจาก Website Google Maps โดยผู้วิจัย

3.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาครั้งนี้คือ ประชากรผู้สูงอายุที่มาใช้บริการในสวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เคหะชุมชนร่มเกล้า แขวงคลองสองต้นนุ่น เขตลาดกระบัง โดยใช้จำนวนประชากรผู้สูงอายุเป็นเกณฑ์จากข้อมูลรายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้านของสำนักงานสถิติแห่งชาติประจำปี พ.ศ.2559 โดยในแขวงคลองสองต้นนุ่น เขตลาดกระบัง มีประชากรทั้งสิ้น 66,991 คน และจำนวนบ้านในเขตเทศบาล จำนวน 30,668 หลัง แยกเป็นจำนวนประชากรช่วงอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไปของแขวงคลองสองต้นนุ่น มีจำนวนทั้งสิ้น 6,573 ราย คิดเป็น 10% จากเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นำมาเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาตหากไม่ได้รับอนุญาตให้เผยแพร่ อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จำนวนประชากรทั้งหมดในแขวงคลองสองต้นนุ่น ดังนั้นผู้วิจัยเลือกใช้จำนวนประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ เคหะชุมชนร่มเกล้า แขวงคลองสองต้นนุ่น 66,991 คน หลังจากนั้นนำมาคิดอัตราเฉลี่ยเพื่อนำมาเก็บแบบสอบถามจำนวน 398 ชุด จากการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ของ Taro Yamane ณ ระดับความเชื่อมั่น 95% ซึ่งยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการประเมินค่าสัดส่วนเกิดขึ้นในระดับร้อยละ 5 โดยมีวิธีการคำนวณตามสูตรดังนี้

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
 N = ขนาดของประชากรที่ใช้ในการวิจัย
 e = ความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่างในที่นี้แทนด้วย 0.05

$$n = \frac{66,991}{1+(66,991*0.05^2)}$$

$$= 398$$

สรุป คือ $n = 398$ ตัวอย่าง

จากการคำนวณจะได้จำนวนตัวอย่าง (n) เท่ากับ 398 ตัวอย่าง ซึ่งได้ทำการแบ่งจำนวนแบบสอบถามโดยวิธีการเก็บข้อมูลโดยอาศัยวิธีการสุ่มตัวอย่างการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research)

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ผลงานวิจัย ทบทวนแนวความคิด และ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจากแหล่งของข้อมูลต่าง ๆ

3.4.2 การเก็บข้อมูลจากภาคสนาม (Field Research)

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยอาศัยการสำรวจทางกายภาพของพื้นที่ศึกษาพร้อม บันทึกภาพประกอบเกี่ยวกับสภาพทั่วไป สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการสาธารณะต่าง ๆ และทำการแปลงข้อมูลจากการสำรวจมาเป็นเอกสารหรือแผนที่เพื่อประกอบ การวิเคราะห์ต่อไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.4.3 การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaire)

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง พื้นที่ในการเก็บแบบสอบถาม และกำหนดวิธีในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

3.5 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้คือ แบบสอบถาม โดยใช้การสัมภาษณ์แบบซึ่งหน้า (Face to Face Interview)

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูลให้ได้ตามวัตถุประสงค์ โดยแบ่งข้อมูล ในแบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

- ส่วนที่ 1 ลักษณะประชากรผู้สูงอายุ
- ส่วนที่ 2 พฤติกรรม แนวคิดโดยทั่วไป
- ส่วนที่ 3 ระดับความต้องการและอุปสรรคต่าง ๆ
- ส่วนที่ 4 ความต้องการการพัฒนาสวนสาธารณะ เพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตต่อการดำรงชีวิต

3.6 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อ งานวิจัยทางสังคมศาสตร์ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ในการอธิบายลักษณะของปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล โดยเสนอดารางประกอบการบรรยาย
2. วิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยใช้การหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และอันดับในการอธิบายลักษณะของคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยเสนอดารางประกอบการบรรยาย
3. ใช้สถิติ t-test เพื่อใช้ในการเปรียบเทียบระหว่างตัวแปร และค่าสถิติ One-way ANOVA เพื่อหาค่าความแตกต่างระหว่างตัวแปร การได้รับคุณภาพของผู้สูงอายุในแขวงคลองสองต้นนุ่น เขตลาดกระบัง โดยจำแนกตามปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตาราง 3.1 สรุปตัวแปรและวิธีการสำรวจขั้นตอนของงานวิจัย

วัตถุประสงค์	ตัวแปร	ที่มา	วิธีการเก็บข้อมูล		
1.ศึกษาลักษณะกายภาพ สาธารณูปโภคของพื้นที่ศึกษา	- ลักษณะกายภาพ	1.สุภาดา ศรีสารคาม (2550)	- สัมภาษณ์,แบบสอบถาม,สำรวจ		
		2.ศุภยาดา ประดิษฐ์ไวทยากร (2555)	- สัมภาษณ์,แบบสอบถาม,สำรวจ		
	- สาธารณูปโภค	3.รศ.ดร.สมโภช รติโอฬาร (2556)	- สัมภาษณ์,แบบสอบถาม,สำรวจ		
		4.พลพินิจ พินิจชอบ (2558)	- สัมภาษณ์,แบบสอบถาม,สำรวจ		
2.ศึกษาพฤติกรรม รูปแบบการ ใช้พื้นที่ตลอดจนลักษณะประชากร ผู้สูงอายุที่มาใช้บริการใน สวนสาธารณะ 60 พรรษา สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ	- พฤติกรรม	1.สิริพร สุธัญญา (2550)	- สัมภาษณ์,แบบสอบถาม		
		2.วชิราพรรณ เทพิน (2553)	- สัมภาษณ์,แบบสอบถาม		
	- รูปแบบการใช้	1.สุภาดา ศรีสารคาม (2550)	- สัมภาษณ์,แบบสอบถาม,สำรวจ		
		2.นิลบล คล่องเวสสะ (2551)	- สัมภาษณ์,แบบสอบถาม		
		3.ปวิช ศรีละมุล (2552)	- สัมภาษณ์,แบบสอบถาม		
		4.พลพินิจ พินิจชอบ (2558)	- สัมภาษณ์,แบบสอบถาม,สำรวจ		
	- ผู้สูงอายุ	1.สุรกุล เจนอรบรม (2541)	- สัมภาษณ์,แบบสอบถาม		
		2.เสาวลักษณ์ แยมตรี ชุมพล พลนรา และอานนท์ แยมตรี (2542)	- สัมภาษณ์,แบบสอบถาม		
		3.มีสลิกา มัติโก และคณะ (2542)	- สัมภาษณ์,แบบสอบถาม		
		4.ศศิพัฒน์ ยอดเพชร (2544)	- สัมภาษณ์,แบบสอบถาม		
		5.นายแพทย์บรรลุ ศิริพานิช (2555)	- สัมภาษณ์,แบบสอบถาม		
		6.ไพบุลย์ พงษ์แสงพันธ์ ยุวดี รอดจากภัย (2557)	- สัมภาษณ์,แบบสอบถาม		
3.วิเคราะห์บทบาทการให้บริการ ตลอดจนศักยภาพและข้อจำกัด ของสวนสาธารณะ 60 พรรษา สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ	- การให้บริการ	1.พิสุทธิ์ โชติอำไพกรณ์ (2543)	- สัมภาษณ์,แบบสอบถาม		
		2.เกศินี อมะลัมเชื้อร (2546)	- สัมภาษณ์,แบบสอบถาม		
		3.ภัทราวดี อิมศิริ (2548)	- สัมภาษณ์,แบบสอบถาม		
	- ศักยภาพและ ข้อจำกัด	1.ธนิต วงศ์ศรีธลาลัย (2544)	- สัมภาษณ์,แบบสอบถาม		
		2.นadiyah ทรงวิจิตร (2545)	- สัมภาษณ์,แบบสอบถาม		
		3.เดชา บุญค้ำ (2549)	- สัมภาษณ์,แบบสอบถาม		
		4.กอนโยบายและแผนงาน สำนักผังเมือง กทม.(2554)	- สัมภาษณ์,แบบสอบถาม		
		5.ฐาปนา บุญยประวีตร (2556)	- สัมภาษณ์,แบบสอบถาม		
		4.เสนอแนะแนวทางในการพัฒนา พื้นที่ สวนสาธารณะ 60 พรรษา สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ เพื่อให้เกิด ประสิทธิภาพสูงสุดและสอดคล้อง เหมาะสมกับความต้องการของ ประชากรผู้สูงอายุที่เข้ามาใช้งาน จริง	- แนวทาง พัฒนาพื้นที่	1.เบญจมาศ กุฎอินทร์ (2550)	- สัมภาษณ์,แบบสอบถาม
				2.มงคล ยะภักดี (2551)	- สัมภาษณ์,แบบสอบถาม
3.ภาณุวัฒน์ ปลั่งกลาง (2555)	- สัมภาษณ์,แบบสอบถาม				
4.จักรสิน น้อยโรดม (2557)	- สัมภาษณ์,แบบสอบถาม				
- ความต้องการ ผู้สูงอายุ	1.กุลยา ตันติผลาชีวะ (2524)		- สัมภาษณ์,แบบสอบถาม		
	2.ศรีหทัยม รัตนโกศล (2527)		- สัมภาษณ์,แบบสอบถาม		
	3.เจษฎา บุญทา (2545)		- สัมภาษณ์,แบบสอบถาม		
	4.ชาญวิทย์ บ่วงราว (2550)	- สัมภาษณ์,แบบสอบถาม			
	5.สุทธิพงศ์ บุญคง (2554)	- สัมภาษณ์,แบบสอบถาม			
	6.ประสพชัย พสุนนท์และคณะ (2557)	- สัมภาษณ์,แบบสอบถาม			
	7.ปลื้มจิตร ไพจิตร (2558)	- สัมภาษณ์,แบบสอบถาม			

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4

สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา

สวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เเคะชุมชนร่มเกล้าเป็นสวนสาธารณะที่ได้รับการจัดประเภทให้เป็นสวนระดับชุมชน โดยสวน 60 พรรษา ฯ แห่งนี้ตั้งอยู่ในเคะชุมชนร่มเกล้า เขตลาดกระบัง ในบทนี้จะแบ่งเนื้อหาเป็น 4 ส่วน คือการคัดเลือกพื้นที่ศึกษา การศึกษาลักษณะทางกายภาพของสวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เเคะร่มเกล้า การศึกษาลักษณะทางสังคมของประชากรผู้สูงอายุ และการศึกษาด้านนโยบายการจัดการ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

4.1 การคัดเลือกพื้นที่การศึกษา

เขตลาดกระบัง เป็นเขตการปกครองที่มีพื้นที่มากที่สุดเป็นอันดับที่ 2 ของกรุงเทพมหานคร (รองจากเขตหนองจอก) อยู่ในกลุ่มเขตกรุงเทพตะวันออก มีการกระจุกตัวของประชากรจำนวนมาก และมีประชากรผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 6,573 ราย และจากการที่กรุงเทพมหานคร ได้มีการกำหนดเกณฑ์ในการจัดประเภทของสวนสาธารณะออกเป็น 7 ประเภท ได้แก่ สวนหย่อมขนาดเล็ก สวนถนน สวนหมู่บ้าน สวนระดับชุมชน สวนระดับย่าน สวนระดับเมือง และสวนที่ลักษณะพิเศษเฉพาะทาง ผู้วิจัยได้นำเกณฑ์ดังกล่าว มาจำแนกประเภทของสวนตามชั้นข้อมูล โดยจัดกลุ่มตามเกณฑ์ของกรุงเทพมหานคร แต่จากสวนสาธารณะทั้ง 7 ประเภท พบว่าสวนสาธารณะที่อยู่ในความดูแลของสำนักงานสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร มี 4 ประเภท ได้แก่ สวนระดับชุมชนจำนวน 12 แห่ง สวนหมู่บ้านจำนวน 11 แห่งสวนระดับย่านจำนวน 6 แห่ง และสวนระดับเมืองจำนวน 1 แห่ง

จากการศึกษาถึงความสำคัญของสวนสาธารณะลำดับต่าง ๆ ในบทก่อนแล้วนั้น พบว่าสวนสาธารณะระดับชุมชนมีความสำคัญต่อการให้บริการในระดับชุมชนเมือง มีความสัมพันธ์กับการใช้งานในวิถีชีวิตของชุมชนเมืองเนื่องจากการเข้าถึงบริการได้สะดวก จึงเป็นสวนสาธารณะในระดับที่มีความสำคัญในการที่จะใช้ในการนำมาเป็นกรณีศึกษาในพื้นที่ โดยรัศมีของการให้บริการเท่ากับ 1 กิโลเมตร ซึ่งเป็นมาตรฐานการให้บริการของสวนสาธารณะในระดับชุมชน

ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า สวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เเคะชุมชนร่มเกล้า อยู่ในพื้นที่ชุมชนพิกัดอยู่ในเขตลาดกระบัง มีประชากรผู้สูงอายุอาศัยอยู่จำนวนมากเมื่อเทียบสัดส่วนเกิน 10% ของประชากรทั้งหมดในเขตลาดกระบัง ประกอบกับเป็นสวนที่มีพื้นที่กว้างขวางเหมาะกับการทำกิจกรรมต่าง ๆ สำหรับประชากรผู้สูงอายุ ยิ่งขาดในเรื่องของการจัดการพื้นที่ สัดส่วนและการเพิ่มกิจกรรมในสวนเพื่อเป็นการพัฒนาแนวทางในการปรับปรุงให้ได้ใช้พื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.1 รายชื่อสวนสาธารณะพื้นที่กว้างในกรุงเทพมหานคร

ที่มา : สำนักงานสวนสาธารณะ กทม.

4.1.1 ประวัติความเป็นมา

สวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เฉลิมพระชนมพรรษา เป็นสวนสาธารณะที่ได้รับการจัดประเภทให้เป็นสวนระดับชุมชน สวนแห่งนี้เกิดจากการทำข้อตกลงความร่วมมือระหว่างกรุงเทพมหานครกับการเคหะแห่งชาติ เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2541 โดยการเคหะได้มอบพื้นที่เคหะชุมชนร่มเกล้าให้กับกรุงเทพมหานครดำเนินการปรับปรุงเป็นสวนสาธารณะ สำหรับเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจและออกกำลังกายของประชาชน พร้อมทั้งเปิดให้บริการอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2551 เป็นสวนพร้อมบ่อน้ำขนาดใหญ่ตรงกลางสำหรับให้วิ่งรอบบ่อน้ำขนาดใหญ่ จะเห็นได้ถึงการออกแบบที่ให้พื้นที่น้ำกับพื้นราบอยู่ในระนาบเดียวกัน และมีการจัดใช้พื้นที่อย่างเป็น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สัดส่วนชัดเจน มีศาลาต่างๆ พร้อมกิจกรรมแอร์บิคให้ได้เดินกันหากเบื่อการวิ่ง ถึงจะเป็นสวนที่ไม่ใหญ่มากนักแต่ก็มี Bike lane พร้อมกับดอกไม้สวยๆที่ได้มีการปลูกไว้รอบๆสวน

รูปแบบของสวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เป็นสวนสาธารณะในชุมชนหนาแน่น (Urban Park) ประเภทที่มีความถี่ในการใช้สอยสูง เป็นสวนที่มีผู้อยู่ในละแวกใกล้เคียงมาใช้บริการเป็นประจำทุกวัน การออกแบบจึงพยายามตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ทั้งในด้านการพักผ่อนและจิตใจ โดยมีแนวคิด ดังนี้

1. จัดเป็นสวนสาธารณะระดับชุมชน (Community Park) ประเภทการใช้สอยมีความถี่สูงที่มีเอกลักษณ์ส่วนหนึ่งแสดงถึงการเฉลิมพระเกียรติ (สมเด็จพระบรมราชินีนาถ) มีความเขียวขจี และมีพื้นที่กว้าง
2. การให้บริการสำหรับประชากรในพื้นที่ และละแวกใกล้เคียงเข้าถึงการใช้บริการมากที่สุดสะดวกใช้ได้ทุกวัย และทุกระดับรายได้ ปราศจากการแบ่งชนชั้นทางสังคม
3. สวนสาธารณะที่มีการควบคุมการใช้บริการ มีระยะเวลาการเปิด-ปิดการให้บริการที่ชัดเจนและมีระบบรักษาความปลอดภัยตามจุด ด้วยระบบกล้องวงจรปิดและรปภ.
4. มีระบบการระบายน้ำและบ่อน้ำในสวนสาธารณะกรณีฝนตกหนัก
5. จัดพื้นที่สวนให้เป็นที่โล่งเพื่อสนองความต้องการของประชากรโดยรอบ พร้อมทั้งมีต้นไม้ช่วยเพิ่มความชุ่มชื้นและร่มรื่น

ภาพที่ 4.2 ขอบเขตพื้นที่ศึกษา

ที่มา : ปรับปรุงมาจาก Website Google Maps โดยผู้วิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.2 ลักษณะทางกายภาพ

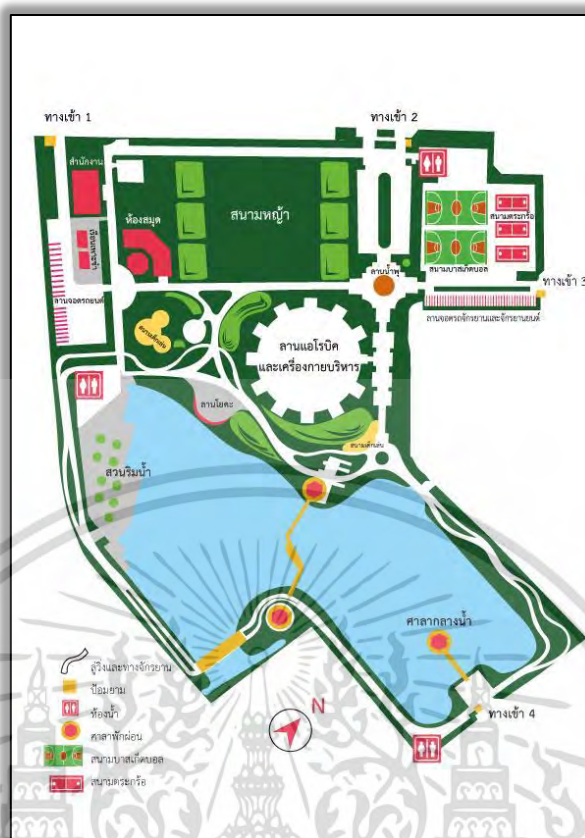
การศึกษาในด้านกายภาพของพื้นที่สวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เคหะชุมชนร่มเกล้า เป็นการสำรวจเชิงพื้นที่เพื่อให้ทราบถึงขีดความสามารถในการให้บริการสำหรับประชากรผู้สูงอายุที่เข้ามาใช้บริการในส่วนต่าง ๆ ของสวนฯ โดยเป็นส่วนสำคัญเพื่อประกอบการวิเคราะห์ถึงบทบาทการให้บริการของสวนฯ ได้ โดยแบ่งการศึกษาเรื่องของที่ตั้ง อาณาเขต การสัญจรและการเข้าถึงพื้นที่ สภาพแวดล้อมภายในสวนฯ ลักษณะสังคมประชากรผู้สูงอายุ และการบริหารจัดการพื้นที่ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

4.2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

สวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ ตั้งอยู่ในเคหะชุมชนร่มเกล้า ถนนเคหะร่มเกล้า แขวงคลองสองต้นนุ่น เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร มีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ประมาณละติจูด $13^{\circ}45'46.61''$ เหนือ ลองจิจูด $100^{\circ}43'55.56''$ ตะวันออก ปัจจุบันอยู่ในการดูแลของสำนักงานสิ่งแวดล้อมกรุงเทพมหานคร มีเนื้อที่โดยประมาณ 52 ไร่ 1 งาน 69 ตารางวา โดยมีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	มีอาณาเขตติดต่อกับสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร เขตลาดกระบัง
ทิศใต้	มีอาณาเขตติดต่อกับชุมชนเคหะร่มเกล้า 31
ทิศตะวันออก	มีอาณาเขตติดต่อกับถนนเคหะร่มเกล้า 29 แยก 2
ทิศตะวันตก	มีอาณาเขตติดต่อกับถนนเคหะร่มเกล้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.3 แผนที่พื้นที่สวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เคหะชุมชนร่มเกล้า
ที่มา : ปรับปรุงมาจาก Website Google Maps โดยผู้วิจัย

4.2.2 การสัญจรและการเข้าถึงพื้นที่

การสัญจรและการเข้าถึงพื้นที่สวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เคหะชุมชนร่มเกล้า สามารถทำได้หลายรูปแบบ โดยเป็นการสัญจรและการเข้าถึงจากการคมนาคมทางบกทั้งหมด โดยสามารถเข้าถึงพื้นที่ได้จากหลากหลายเส้นทางและหลายประเภทยานพาหนะที่ใช้ ทั้งนี้มีการศึกษาการสัญจรและการเข้าถึงสวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เคหะชุมชนร่มเกล้า ทั้งในโครงข่ายถนนและรูปแบบการสัญจรการเข้าถึงพื้นที่มีรายละเอียด ดังนี้

1. ระบบโครงข่ายถนน เป็นการศึกษาเส้นทางในการสัญจรเพื่อเข้าสู่พื้นที่สวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เคหะชุมชนร่มเกล้า โดยสามารถจะเข้าถึงพื้นที่สวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ ได้ 4 เส้นทาง

- เส้นทางที่ 1 ปากทางถนนร่มเกล้า
- เส้นทางที่ 2 ปากทางถนนรามคำแหง (ซอยมีสทิน)
- เส้นทางที่ 3 เข้าทางถนนราษฎร์พัฒนา
- เส้นทางที่ 4 เข้าทางถนนกรุงเทพกรีฑา – ลาดกระบัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. รูปแบบการสัญจร เป็นการศึกษาถึงรูปแบบที่ใช้ในการเข้าถึงพื้นที่สวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เคหะชุมชนร่มเกล้า โดยสามารถแบ่งได้ตามประเภทต่าง ๆ ได้แก่

- การสัญจรโดยรถยนต์ส่วนบุคคล สามารถขับรถส่วนบุคคลเพื่อเข้ามาใช้บริการสวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เคหะชุมชนร่มเกล้า จากเส้นทางต่างๆที่อยู่โดยรอบ โดยสามารถจอดรถยนต์ได้ที่ลานจอดรถด้านหน้าและด้านในตรงประตูทางเข้า 1 และ 3 แต่จากสภาพปัจจุบันการสัญจรโดยรถยนต์ส่วนบุคคลจะไม่สะดวกในการเข้าถึง เนื่องจากสภาพการจราจรโดยรอบมีความคับคั่งตลอดเวลา และปริมาณที่จอดรถน้อยไม่เพียงพอกับความต้องการของประชากรที่เข้ามาใช้บริการ
- การสัญจรโดยรถโดยสารประจำทาง มีที่ตั้งของป้ายรถโดยสารประจำทางบริเวณด้านหน้าสวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เคหะชุมชนร่มเกล้า โดยมีรถโดยสารประจำทางทั้งที่ทำการเดินรถโดยองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) และรถโดยสารร่วมบริการ ทำการเดินรถตลอดทั้งวัน
- การสัญจรโดยการเดินทาง เนื่องจากพื้นที่โดยรอบสวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เคหะชุมชนร่มเกล้า เป็นชุมชนที่อยู่อาศัยหนาแน่น และมีหมู่บ้านในละแวกใกล้เคียงอยู่เป็นจำนวนมาก จึงส่งผลให้เป็นย่านที่มีความหนาแน่นสูง มีการใช้ประโยชน์ที่ดินที่มีความหลากหลาย ทั้งที่อยู่อาศัย อาคารสำนักงานปะปนกัน ประกอบกับพื้นที่ยังตรอกซอกซอยขนาดเล็กที่สามารถเชื่อมต่อกันด้วยวิธีเดินเท้า ทำให้สะดวกต่อการเข้าถึงและใช้บริการ

4.2.3 สภาพแวดล้อมภายใน สวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เคหะชุมชนร่มเกล้า

การศึกษาสภาพแวดล้อมของสวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เป็นส่วนสำคัญที่จะนำไปสู่การวิเคราะห์ถึงบทบาทและการให้บริการของพื้นที่สวนฯ เนื่องจากสามารถทราบถึงบริการต่างๆ ที่ สวนฯ สามารถให้บริการแก่ผู้ใช้บริการ และพื้นที่ที่สามารถรองรับกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในพื้นที่ได้และนำไปสู่การวิเคราะห์ขั้นต่อไป ผู้วิจัยจึงได้ทำการสำรวจพื้นที่ต่าง ๆ ภายในสวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ คือด้านการแบ่งพื้นที่ใช้สอย สวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เคหะชุมชนร่มเกล้า มีแนวคิดในการออกแบบเพื่อการใช้ประโยชน์ที่มีความหลากหลาย รองรับทุกกลุ่มกิจกรรม แต่ยังคงขาดในส่วนพื้นที่สำหรับประชากรผู้สูงอายุโดยตรง หรือการจัดแบ่งโซนสำหรับทำกิจกรรมสำหรับประชากรผู้สูงอายุโดยตรงเพื่อความปลอดภัยและชัดเจนในเรื่องเครื่องออกกำลังกาย และการทำกิจกรรมต่าง ๆ เฉพาะกลุ่ม

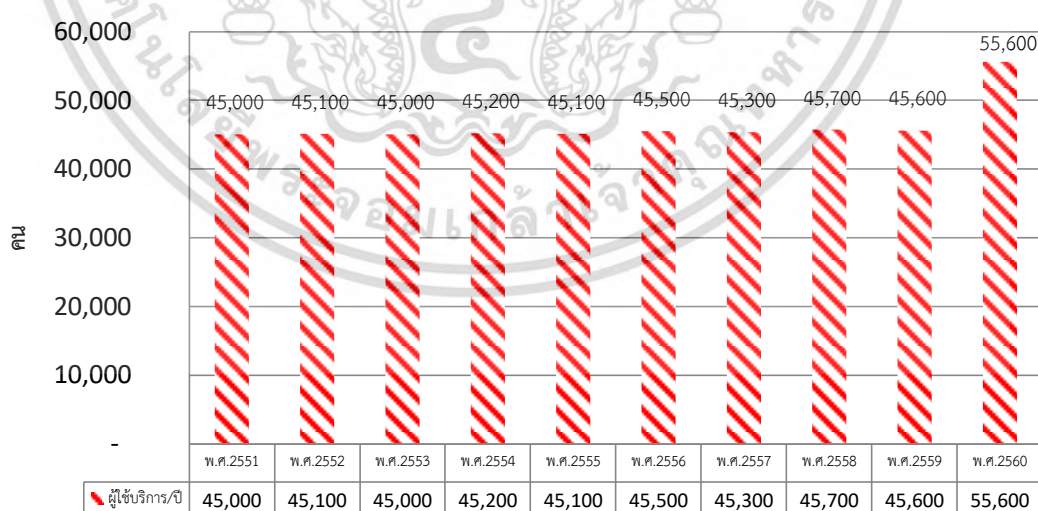
4.3 ลักษณะสังคมประชากร

เนื่องด้วยสวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ อยู่ในพื้นที่ชุมชนที่มีความหลากหลายของกลุ่มผู้ใช้งานและมีความหลากหลายของกิจกรรมความสนใจ โดยส่วนนี้จะเป็นการศึกษาเบื้องต้นเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ในบทถัดไป โดยทำการอธิบายถึงกลุ่มผู้เข้ามาใช้งานภายในสวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เคหะชุมชนร่มเกล้า ที่เป็นการศึกษาในด้านของสถิติการใช้บริการ เพื่อทราบถึงความถี่และความหนาแน่นของการใช้พื้นที่และการศึกษาถึงการรวมกลุ่มทางสังคมของผู้ใช้งานพื้นที่ มีรายละเอียด ดังนี้

4.3.1 สถิติผู้ใช้บริการสวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เคหะชุมชนร่มเกล้า

สวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เคหะชุมชนร่มเกล้าโดยสำนักงานสวนฯ ได้มีการจัดเก็บสถิติโดยเฉลี่ย โดยวิธีการจัดเก็บด้วยวิธีการนับจำนวนผู้เข้าใช้จากประตูหลักของสวนฯ ซึ่งการเก็บข้อมูลด้วยวิธีดังกล่าวอาจทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนเนื่องจากการเข้า-ออกของผู้ใช้บริการที่อาจมากกว่า 1 คนต่อ 1 ครั้งต่อวัน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาสถิติย้อนหลังจำนวน 10 ปี จากฐานข้อมูลของสวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ โดยสามารถสรุปสถิติผู้ใช้บริการสวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถย้อนหลังได้ ดังนี้ (ภาพ 4.4)

แผนภูมิ 4.1 แสดงจำนวนผู้ใช้เฉลี่ยรายปีของสวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เคหะชุมชนร่มเกล้า (หน่วย คน : ปี)

ที่มา : สำนักงานสิ่งแวดล้อมกรุงเทพมหานคร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.3.2 การรวมกลุ่มทางสังคม

การรวมกลุ่มทางสังคมภายในสวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ ที่เห็นเป็นกลุ่มทางสังคมได้ชัดเจน ส่วนใหญ่เป็นการรวมกลุ่มของคนที่สนใจทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน โดยมีความหลากหลายทั้งในด้านประเภทของกิจกรรม และช่วงวัยต่างๆ ที่มีการนัดหมายเวลาการเข้ามาทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น การรวมกลุ่มที่ใช้พื้นที่เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ และการใช้พื้นที่เพื่อกิจกรรมกีฬาหลากหลายประเภท

รูปที่ 4.4 กลุ่มผู้ใช้บริการของสวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เคหะชุมชนร่มเกล้า

ที่มา : ถ่ายจากสถานที่จริง มกราคม 2561 โดยผู้วิจัย

4.4 การบริหารจัดการพื้นที่

สวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถเป็นสวนสาธารณะสังกัดสำนักงานสวนสาธารณะ สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร มีนายศุภชัย จันทร์ลาด ดำรงตำแหน่งหัวหน้าสวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เคหะชุมชนร่มเกล้า เป็นผู้ควบคุมและสั่งการในการดำเนินการต่าง ๆ ภายในสวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เคหะชุมชนร่มเกล้า โดยได้งบประมาณมาจากสำนักงานสวนสาธารณะ สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่องแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่สวนสาธารณะชุมชนเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey research) รวบรวมข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถาม (Questionnaire) ใช้กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุ จำนวน 400 ตัวอย่าง

สถิติในการวิเคราะห์ผลใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) อธิบายผลการวิเคราะห์ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) ทดสอบความแตกต่างโดยใช้สถิติแบบ T – test , F – Test และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ (Multiple Comparison) โดยวิธีการทดสอบ Least Significant Difference (LSD) test ทดสอบความสัมพันธ์ของสองตัวแปรโดยใช้สถิติทดสอบค่า Chi – Square test และวัดความสัมพันธ์โดยค่าสถิติ Contingency Coefficient ประมวลผลข้อมูลจากโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ ผู้วิจัยได้กำหนดใช้สัญลักษณ์ ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

n	แทน	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t - test	แทน	ค่าสถิติในการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย 2 ประชากรหรือกลุ่มโดยสุ่มตัวอย่างจากแต่ละกลุ่มเป็นอิสระต่อกัน (Independent – Sample T-Test)
F – test	แทน	ค่าสถิติในการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง ตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไปโดยใช้สถิติวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียว (One way analysis of variance : One way ANOVA)
X^2	แทน	ค่าสถิติทดสอบความสัมพันธ์โดยค่าสถิติ Chi – Square test
C.	แทน	ค่าสถิติวัดความสัมพันธ์โดยค่าสถิติ Contingency Coefficient
sig.	แทน	ค่าความน่าจะเป็นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
*	แทน	ผลทดสอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
H0	แทน	สมมติฐานหลัก
H1	แทน	สมมติฐานรอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.1 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล และการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำอธิบายโดยเรียงลำดับดังต่อไปนี้

- ผลการวิเคราะห์ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

แสดงผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลด้านปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ และอาชีพ มีผลการวิเคราะห์ดังนี้

ตารางที่ 5.1 แสดงจำนวนและร้อยละด้านปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล		จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	177	44.25
	หญิง	223	55.75
	รวม	400	100.00
อายุ	อายุ 60 - 65 ปี	243	60.75
	อายุ 66 - 70 ปี	125	31.25
	อายุ 71 - 75 ปี	13	3.25
	อายุ 76 - 80 ปี	19	4.75
	รวม	400	100.00
อาชีพ	ค้าขาย	18	4.50
	ลูกจ้าง	7	1.75
	รับจ้างทั่วไป	31	7.75
	เจ้าของกิจการ/ธุรกิจ	57	14.25
	ข้าราชการบำนาญ	163	40.75
	พ่อบ้าน/แม่บ้าน	124	31.00
	รวม	400	100.00

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 ตัวอย่าง ในด้าน เพศ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 223 คน คิดเป็น ร้อยละ 55.75 และเพศชาย จำนวน 177 คน คิดเป็น ร้อยละ 44.25 ด้านอายุ พบว่า อายุระหว่าง 60 – 65 ปี มากสุด จำนวน 243 คน คิดเป็น ร้อยละ 60.75 รองลงมา อายุ 66 – 70 ปี จำนวน 125 คน คิดเป็น ร้อยละ 31.25 และ อายุ 76 - 80 ปี จำนวน 19 คน คิดเป็น ร้อยละ 4.75 น้อยสุด อายุ 71 - 75 ปี จำนวน 13 คน คิดเป็น ร้อยละ 3.25 และด้านอาชีพ พบว่า ข้าราชการบำนาญ มากสุด จำนวน 163 คน คิดเป็น ร้อยละ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

40.75 รองลงมา พ่อบ้าน/แม่บ้าน จำนวน 124 คน คิดเป็น ร้อยละ 31.00, เจ้าของกิจการ/ธุรกิจ จำนวน 57 คน คิดเป็น ร้อยละ 14.25, รับจ้างทั่วไป จำนวน 31 คน คิดเป็น ร้อยละ 7.75 และ ค้าขาย จำนวน 18 คน คิดเป็น ร้อยละ 4.50 น้อยสุด ลูกจ้าง จำนวน 7 คน คิดเป็น ร้อยละ 1.75 ตามลำดับ

สรุปได้ว่า ในด้านลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างประชากรผู้สูงอายุที่เข้ามาใช้บริการ สอน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เคหะชุมชนร่มเกล้า มากที่สุด 223 คน คิดเป็นร้อยละ 55.75 เป็นเพศหญิง อยู่ในช่วงอายุ 60 – 65 มากที่สุด 243 คน คิดเป็นร้อยละ 60.75 และด้าน อาชีพของประชากรผู้สูงอายุที่พบ คือข้าราชการบำนาญ มากที่สุด 163 คน คิดเป็นร้อยละ 40.75 ของประชากรผู้สูงอายุทั้งหมด จำนวน 400 คน

- ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการใช้บริการสวนสาธารณะของผู้สูงอายุ

แสดงผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลพฤติกรรมการใช้บริการสวนสาธารณะของผู้สูงอายุ ได้แก่ รูปแบบการให้บริการสวนสาธารณะ ความถี่ในการใช้บริการสวนสาธารณะ ช่วงเวลาให้บริการ สวนสาธารณะ ระยะเวลาในการใช้สวนสาธารณะ วิธีการเดินทางมาสวนสาธารณะ และระยะเวลาที่ใช้เดินทางมาสวนสาธารณะ มีผลการวิเคราะห์ดังนี้

ตารางที่ 5.2 แสดงจำนวนและร้อยละพฤติกรรมการใช้บริการสวนสาธารณะของผู้สูงอายุ

พฤติกรรมการใช้บริการสวนสาธารณะของผู้สูงอายุ		จำนวน	ร้อยละ
รูปแบบการใช้บริการ สวนสาธารณะ (ตอบมากกว่าหนึ่งข้อ)	เล่นกีฬา	32	7.98
	เดินแอโรบิค	138	34.41
	เดินเล่น	109	27.18
	ปั่นจักรยาน	69	17.21
	กายบริหาร/โยคะ	30	7.48
	พักผ่อนหย่อนใจ	23	5.74
	รวม		100.00
ความถี่ในการใช้บริการ สวนสาธารณะ	ทุกวัน	306	76.50
	อาทิตย์ละ 1 - 2 ครั้ง	42	10.50
	อาทิตย์ละ 3 - 4 ครั้ง	43	10.75
	เดือนละ 1 - 2 ครั้ง	9	2.25
	รวม	400	100.00
ช่วงเวลาใช้บริการ สวนสาธารณะ (ตอบมากกว่าหนึ่งข้อ)	เวลา 05.00-08.00 น.	26	5.95
	เวลา 08.01-11.00 น.	12	2.75
	เวลา 11.01-14.00 น.	15	3.43
	เวลา 17.01-20.00 น.	384	87.87
	รวม		100.00
ระยะเวลาในการใช้ สวนสาธารณะ	ไม่เกิน 30 นาที	32	8.00
	30 นาที - 1 ชั่วโมง	199	49.75
	มากกว่า 1 ชั่วโมง - 2 ชั่วโมง	113	28.25
	2 ชั่วโมงขึ้นไป	56	14.00
	รวม	400	100.00
วิธีการเดินทางมา สวนสาธารณะ	เดิน	252	63.00
	รถจักรยาน	36	9.00
	รถยนต์ส่วนตัว	63	15.75
	รถประจำทาง	39	9.75
	รถมอเตอร์ไซด์	10	2.50
	รวม	400	100.00
ระยะเวลาที่ใช้เดินทางมา สวนสาธารณะ	ไม่เกิน 10 นาที	179	44.75
	จำนวน 11 - 15 นาที	73	18.25
	จำนวน 15 - 30 นาที	51	12.75
	จำนวน 30 - 60 นาที	76	19.00
	60 นาทีขึ้นไป	21	5.25
	รวม	400	100.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผลวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการใช้บริการสวนสาธารณะของผู้สูงอายุ สรุปผลรายด้านได้ดังนี้
ด้านรูปแบบการใช้บริการสวนสาธารณะ พบว่า เดินแอร์โรบิค มากที่สุด จำนวน 138 คน คิดเป็น ร้อยละ 34.41 รองลงมา เดินเล่น จำนวน 109 คน คิดเป็น ร้อยละ 34.41, ปั่นจักรยานจำนวน 69 คน คิดเป็น ร้อยละ 17.21, เล่นกีฬา จำนวน 32 คน คิดเป็น ร้อยละ 7.98 และ กายบริหาร/โยคะ จำนวน 30 คน คิดเป็น ร้อยละ 7.48 น้อยสุด พักผ่อนหย่อนใจ จำนวน 23 คน คิดเป็น ร้อยละ 5.74

ด้านความถี่ในการใช้บริการสวนสาธารณะ พบว่า ทุกวัน มากที่สุด จำนวน 306 คน คิดเป็น ร้อยละ 40.75 รองลงมา อาทิตย์ละ 3 - 4 ครั้ง จำนวน 43 คน คิดเป็น ร้อยละ 10.75, อาทิตย์ละ 1 - 2 ครั้ง จำนวน 42 คน คิดเป็น ร้อยละ 14.25 น้อยสุด เดือนละ 1 - 2 ครั้ง จำนวน 9 คน คิดเป็น ร้อยละ 2.25

ด้านช่วงเวลาใช้บริการสวนสาธารณะ พบว่า เวลา 17.01-20.00 น. มากที่สุด จำนวน 384 คน คิดเป็น ร้อยละ 87.87 รองลงมา เวลา 05.00-08.00 น. จำนวน 26 คน คิดเป็น ร้อยละ 5.95 และ เวลา 11.01-14.00 น. จำนวน 15 คน คิดเป็น ร้อยละ 3.43 น้อยสุด เวลา 08.01-11.00 น. จำนวน 12 คน คิดเป็น ร้อยละ 2.75

ด้านระยะเวลาในการใช้สวนสาธารณะ พบว่า 30 นาที - 1 ชั่วโมง มากที่สุด จำนวน 199 คน คิดเป็น ร้อยละ 49.75 รองลงมา มากกว่า 1 ชั่วโมง - 2 ชั่วโมง จำนวน 113 คน คิดเป็น ร้อยละ 28.25 และ 2 ชั่วโมงขึ้นไป จำนวน 56 คน คิดเป็น ร้อยละ 14.00 น้อยสุด ไม่เกิน 30 นาที จำนวน 32 คน คิดเป็น ร้อยละ 8.00

ด้านวิธีการเดินทางมาสวนสาธารณะ พบว่า เดิน มากที่สุด จำนวน 252 คน คิดเป็น ร้อยละ 63.00 รองลงมา รถยนต์ส่วนตัว จำนวน 63 คน คิดเป็น ร้อยละ 15.75 และรถประจำทางจำนวน 39 คน คิดเป็น ร้อยละ 9.75 น้อยสุด รถมอเตอร์ไซด์ จำนวน 10 คน คิดเป็น ร้อยละ 2.50

ด้านระยะเวลาที่ใช้เดินทางมาสวนสาธารณะ พบว่า ไม่เกิน 10 นาที มากที่สุด จำนวน 179 คน คิดเป็น ร้อยละ 44.75 รองลงมา จำนวน 30 - 60 นาที จำนวน 76 คน คิดเป็น ร้อยละ 19.00, จำนวน 11 - 15 นาที จำนวน 73 คน คิดเป็น ร้อยละ 18.25, จำนวน 15 - 30 นาทีจำนวน 73 คน คิดเป็น ร้อยละ 18.25 และ จำนวน 15 - 30 นาที จำนวน 51 คน คิดเป็น ร้อยละ 12.75 น้อยสุด 60 นาทีขึ้นไป จำนวน 21 คน คิดเป็น ร้อยละ 5.25

สรุปได้ว่า ในด้านลักษณะพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างประชากรผู้สูงอายุที่เข้ามาใช้บริการสวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เสด็จฯ ชมชมชนรมเกล้า เข้ามาเดินแอร์โรบิคมากที่สุด จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 34.41 ความถี่คือเข้ามาใช้บริการทุกวันมากที่สุด จำนวน 306 คน คิดเป็น ร้อยละ 76.50 ในช่วงเวลาที่เข้ามาใช้บริการส่วนมากช่วงเวลาเย็นมากที่สุด จำนวน 384 คน คิดเป็น ร้อยละ 87.87 ระยะเวลาที่ใช้ทำกิจกรรมในสวนมากที่สุด 30 นาที - 1 ชั่วโมง มี 199 คน คิดเป็น ร้อยละ 49.75 ลักษณะการเดินทางคือใช้วิธีเดินมากที่สุด 252 คน คิดเป็นร้อยละ 63 และระยะที่ใช้

เดินทางมามากที่สุด ไม่เกิน 10 นาที 179 คน คิดเป็นร้อยละ 44.75 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ประชากรผู้สูงอายุ 400 คน

- ผลการวิเคราะห์การใช้พื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่สวนสาธารณะของผู้สูงอายุ แสดงผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลผลการใช้พื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่สวนสาธารณะของผู้สูงอายุ ได้แก่ เหตุผลในการใช้บริการสวนสาธารณะ ความคิดเห็นต่อปัญหา อุปสรรคที่ส่งผลต่อการเข้าใช้พื้นที่ ปัญหาอุปสรรคที่ส่งผลต่อการเข้าใช้พื้นที่ สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหา อุปสรรคที่ส่งผลต่อการเข้าใช้พื้นที่ มีผลการวิเคราะห์ดังนี้

ตารางที่ 5.3 แสดงจำนวนและร้อยละการใช้พื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่สวนสาธารณะ

การใช้พื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่สวนสาธารณะ		จำนวน	ร้อยละ
เหตุผลในการใช้บริการสวนสาธารณะ (ตอบมากกว่าหนึ่งข้อ)	ใกล้บ้าน/เดินทางสะดวก	384	44.81
	ทางผ่านระหว่างบ้านกับที่ทำงาน	6	0.70
	ไม่มีที่ทำกิจกรรมนอกจากที่อื่น	336	39.21
	สะอาด/ร่มรื่น/ปลอดภัย	91	10.62
	ผู้ให้บริการมากมาย	30	3.50
	อุปกรณ์ออกกำลังกายและบริหารกล้ามเนื้อ	10	1.17
รวม			100.00
ความคิดเห็นต่อปัญหาอุปสรรคที่ส่งผลต่อการเข้าใช้พื้นที่	มีปัญหา	382	95.50
	ไม่มีปัญหา	18	4.50
	รวม	400	100.00
ปัญหาอุปสรรคที่ส่งผลต่อการเข้าใช้พื้นที่ (ตอบมากกว่าหนึ่งข้อ)	บริเวณที่จอดรถ	321	43.20
	ความไม่ปลอดภัย	10	1.35
	การจัดตั้งบริเวณไม่เหมาะสม	10	1.35
	ความไม่สะอาด	41	5.52
	ความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย	82	11.04
	การบำรุงรักษา	181	24.36
	ปัญหามลพิษต่าง ๆ	56	7.54
	ความเสื่อมโทรมของสภาพธรรมชาติ	42	5.65
รวม			100.00
สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคที่ส่งผลต่อการเข้าใช้พื้นที่ (ตอบมากกว่าหนึ่งข้อ)	การฝ่าฝืนกฎ/ข้อบังคับ	297	36.89
	ความมั่งงาย	65	8.07
	การบริหารจัดการไม่ดี	208	25.84
	การขาดบุคลากรมาดูแล	220	27.33
	อื่นๆ	15	1.86
รวม			100.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผลการวิเคราะห์การใช้พื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่สวนสาธารณะ สรุปผลเป็นรายด้านได้ดังนี้

ด้านเหตุผลในการใช้บริการสวนสาธารณะ พบว่า ใกล้บ้าน/เดินทางสะดวก มากสุด จำนวน 384 คน คิดเป็น ร้อยละ 44.81 รองลงมา ไม่มีที่ทำการอื่นนอกจากที่อื่น จำนวน 336 คน คิดเป็น ร้อยละ 39.21, สะอาด/ร่มรื่น/ปลอดภัย จำนวน 91 คน คิดเป็น ร้อยละ 10.62, ผู้ใช้บริการมากมาย จำนวน 30 คน คิดเป็น ร้อยละ 3.50 และ อุปกรณ์ออกกำลังกายและบริหารกล้ามเนื้อ จำนวน 10 คน คิดเป็น ร้อยละ 1.17 น้อยสุด ทางผ่านระหว่างบ้านกับที่ทำงาน จำนวน 6 คน คิดเป็น ร้อยละ 0.70 ตามลำดับ

ด้านความคิดเห็นต่อปัญหาอุปสรรคที่ส่งผลต่อการเข้าใช้พื้นที่ พบว่า มีปัญหา มากสุด จำนวน 382 คน คิดเป็น ร้อยละ 95.50 และ ไม่มีปัญหา จำนวน 18 คน คิดเป็น ร้อยละ 4.50 โดยปัญหาอุปสรรคที่ส่งผลต่อการเข้าใช้พื้นที่ พบว่า บริเวณที่จอดรถ มากสุด จำนวน 321 คน คิดเป็น ร้อยละ 43.20 รองลงมา การบำรุงรักษา จำนวน 181 คน คิดเป็น ร้อยละ 24.36, ความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย จำนวน 82 คน คิดเป็น ร้อยละ 11.04, ปัญหามลพิษต่าง ๆ จำนวน 56 คน คิดเป็น ร้อยละ 7.54, ความเสื่อมโทรมของสภาพธรรมชาติ จำนวน 42 คน คิดเป็น ร้อยละ 5.65, ความไม่สะอาด จำนวน 41 คน คิดเป็น ร้อยละ 5.52 น้อยสุด ความไม่ปลอดภัย และการจัดแต่งบริเวณไม่เหมาะสม จำนวน 10 คน คิดเป็น ร้อยละ 1.35 ตามลำดับ

ด้านสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคที่ส่งผลต่อการเข้าใช้พื้นที่ พบว่า การฝ่าฝืนกฎ/ข้อบังคับ มากสุด จำนวน 297 คน คิดเป็น ร้อยละ 36.89 รองลงมา การขาดบุคลากรมาดูแล จำนวน 220 คน คิดเป็น ร้อยละ 27.33, การบริหารจัดการไม่ดี จำนวน 208 คน คิดเป็น ร้อยละ 25.84 น้อยสุด ความมั่งงาย จำนวน 15 คน คิดเป็น ร้อยละ 1.86 ตามลำดับ

สรุปได้ว่า ในด้านลักษณะการใช้พื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกของกลุ่มตัวอย่างประชากรผู้สูงอายุที่เข้ามาใช้บริการสวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เคหะชุมชนร่มเกล้า เหตุผลที่เข้ามาใช้บริการในสวน คือใกล้บ้าน / เดินทางสะดวก มากที่สุด 384 คน คิดเป็นร้อยละ 44.81 ส่วนการเข้ามาใช้พื้นที่พบว่ามีปัญหามากที่สุด 382 คน คิดเป็นร้อยละ 95.50 เป็นในเรื่องที่จอดรถที่ไม่พอมากที่สุด 321 คน คิดเป็นร้อยละ 43.20 การดูแลรักษาปรับปรุง 181 คน คิดเป็นร้อยละ 24.36 ตามลำดับ สาเหตุที่พบว่ามีก็เกิดจากการฝ่าฝืนกฎ / ข้อบังคับ มากที่สุด 297 คน คิดเป็นร้อยละ 36.89 และการขาดบุคลากรมาดูแล 220 คน คิดเป็นร้อยละ 27.33 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างประชากรผู้สูงอายุ 400 คน

ตารางที่ 5.4 แสดงจำนวนร้อยละอันดับความต้องการให้สวนสาธารณะพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและการให้บริการ

ความต้องการ	อันดับ 1	อันดับ 2	อันดับ 3	อันดับ 4	อันดับ 5	รวม
ต้นไม้/ความร่มรื่น			113 (97.41)		3 (2.59)	116 (100.00)
สวนลานไม้ดอกไม้ประดับ	2 (11.11)	3 (16.67)	4 (22.22)	6 (33.33)	3 (16.67)	18 (100.00)
สวนสุขภาพ				1 (1.30)	76 (98.70)	77 (100.00)
สนามหญ้า	2 (8.33)	3 (12.50)	5 (20.83)	6 (25.00)	8 (33.33)	24 (100.00)
เครื่องออกกำลังกาย			40 (36.70)	4 (3.67)	65 (59.63)	109 (100.00)
บริเวณสำหรับออกกำลังกาย	2 (1.75)	4 (3.51)	7 (6.14)	98 (85.96)	3 (2.63)	114 (100.00)
เก้าอี้นั่งพักผ่อน	7 (3.95)	156 (88.14)	4 (2.26)	7 (3.95)	(3.00) (1.69)	177 (100.00)
ถนนวิ่งออกกำลังกาย	25 (13.16)	5 (2.63)	75 (39.47)	84 (44.21)	1 (0.53)	190 (100.00)
ห้องน้ำ/ห้องสุขา	292 (76.84)	75 (19.74)	6 (1.58)	5 (1.32)	2 (0.53)	380 (100.00)
ข้อมูลและแผ่นป้ายต่าง ๆ	9 (2.36)	23 (6.04)	119 (31.23)	45 (11.81)	185 (48.56)	381 (100.00)
ถังขยะ	3 (17.65)	3 (17.65)	2 (11.76)	4 (23.53)	5 (29.41)	17 (100.00)
การให้บริการของเจ้าหน้าที่		59 (39.33)	29 (19.33)	17 (11.33)	45 (30.00)	150 (100.00)
บริเวณที่จอดรถ	62 (22.14)	76 (27.14)	4 (1.43)	134 (47.86)	4 (1.43)	280 (100.00)
การรักษาความปลอดภัย	1 (11.11)	2 (22.22)	3 (33.33)	2 (22.22)	1 (11.11)	9 (100.00)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผลวิเคราะห์อันดับความต้องการให้สวนสาธารณะพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและการให้บริการ พบว่า อันดับหนึ่ง มากที่สุดคือ ห้องน้ำ/ห้องสุขา จำนวน 292 คน คิดเป็น ร้อยละ 76.84 อันดับสอง มากที่สุดคือ เก้าอี้นั่งพักผ่อน จำนวน 156 คน คิดเป็น ร้อยละ 88.14 อันดับสาม มากที่สุดคือ ต้นไม้/ความร่มรื่น จำนวน 113 คน คิดเป็น ร้อยละ 97.41 อันดับสี่ มากที่สุด บริเวณสำหรับออกกำลังกาย จำนวน 98 คน คิดเป็น ร้อยละ 85.96 และ อันดับห้า มากที่สุดคือ สวนสุขภาพ จำนวน 76 คน คิดเป็น ร้อยละ 98.70

- ผลวิเคราะห์ความต้องการการพัฒนาสวนสาธารณะ เพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตต่อการดำรงชีวิต

ส่วนนี้แสดงผลวิเคราะห์ความต้องการการพัฒนาสวนสาธารณะเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตต่อการดำรงชีวิต ได้แก่ ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาสวนสาธารณะเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตต่อการดำรงชีวิตความคิดเห็นต่อการใช้บริการสวนสาธารณะจะส่งผลต่อตนเอง

ตารางที่ 5.5 แสดงจำนวนและร้อยละความต้องการการพัฒนาสวนสาธารณะเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตต่อการดำรงชีวิต

ความต้องการการพัฒนาสวนสาธารณะเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตต่อการดำรงชีวิต		จำนวน	ร้อยละ
หน่วยงานที่พัฒนาสวนสาธารณะ (ตอบมากกว่าหนึ่งข้อ)	หน่วยงานราชการ	385	87.90
	หน่วยงานเอกชน	10	2.28
	หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ	15	3.42
	ผู้ใช้บริการ/คนในชุมชน	28	6.39
	รวม		100.00
ความต้องการภายในสวนสาธารณะ (ตอบมากกว่าหนึ่งข้อ)	ที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ	358	37.21
	ทางลาด	146	15.18
	ราวจับสำหรับบันได	109	11.33
	ป้ายสัญลักษณ์ต่างๆ	223	23.18
	พื้นขรุขระกันลื่นภายในห้องน้ำ	126	13.10
รวม		100.00	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผลวิเคราะห์ความต้องการการพัฒนาสวนสาธารณะเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตต่อการดำรงชีวิต

ด้านหน่วยงานที่พัฒนาสวนสาธารณะ พบว่า หน่วยงานราชการ มากสุด จำนวน 385 คน คิดเป็น ร้อยละ 87.90 รองลงมา ป้ายสัญลักษณ์ต่างๆ จำนวน 223 คน คิดเป็น ร้อยละ 23.18, หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 15 คน คิดเป็น ร้อยละ 3.42 น้อยสุด หน่วยงานเอกชน จำนวน 10 คน คิดเป็น ร้อยละ 2.28 และด้านความต้องการภายในสวนสาธารณะ พบว่า ที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ มากสุด จำนวน 358 คน คิดเป็น ร้อยละ 37.21 รองลงมา ผู้ใช้บริการ/คนในชุมชน จำนวน 28 คน คิดเป็น ร้อยละ 6.39, ทางลาด จำนวน 146 คน คิดเป็น ร้อยละ 15.18, พื้นซุขระกันลื่นภายในห้องน้ำจำนวน 126 คน คิดเป็น ร้อยละ 13.10 น้อยสุด รวบรวมสำหรับบันได จำนวน 109 คน คิดเป็น ร้อยละ 11.33 ตามลำดับ

ตารางที่ 5.6 แสดงจำนวนร้อยละอันดับปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาสวนสาธารณะเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตต่อการดำรงชีวิต

ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนา	อันดับ 1	อันดับ 2	อันดับ 3	อันดับ 4	อันดับ 5	รวม
ขนาด	352 (88.00)	21 (5.25)	6 (1.50)	21 (5.25)		400 (100.00)
ความร่มรื่น/ความสะอาด/ ความปลอดภัย	31 (7.75)	340 (85.00)	24 (6.00)	5 (1.25)		400 (100.00)
การเข้าถึง	12 (3.00)	15 (3.75)	6 (1.50)		367 (91.75)	400 (100.00)
อุปกรณ์อำนวยความสะดวก ครบครัน		10 (2.50)	201 (50.25)	156 (39.00)	33 (8.25)	400 (100.00)
ตำแหน่งที่ตั้งใกล้ชุมชน	5 (1.25)	15 (3.75)	162 (40.50)	218 (54.50)		400 (100.00)

ผลวิเคราะห์อันดับปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาสวนสาธารณะเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตต่อการดำรงชีวิต พบว่า อันดับหนึ่ง มากสุด ขนาด จำนวน 352 คน คิดเป็น ร้อยละ 88.00 อันดับสอง มากสุด ความร่มรื่น/ความสะอาด/ความปลอดภัย จำนวน 340 คน คิดเป็น ร้อยละ 85.00 อันดับสาม มากสุด อุปกรณ์อำนวยความสะดวกครบครัน จำนวน 201 คน คิดเป็น ร้อยละ 50.25 อันดับสี่ มากสุด ตำแหน่งที่ตั้งใกล้ชุมชน จำนวน 218 คน คิดเป็น ร้อยละ 54.50 และ อันดับห้า มากสุด การเข้าถึง จำนวน 367 คน คิดเป็น ร้อยละ 91.75

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5.7 แสดงจำนวนร้อยละอันดับความคิดเห็นต่อการใช้บริการสวนสาธารณะจะส่งผลต่อตนเอง

การใช้บริการสวนสาธารณะจะส่งผลต่อตนเอง	น้อย	ปานกลาง	มาก	รวม
ด้านร่างกาย เช่น รู้สึกร่างกายแข็งแรง กระฉับกระเฉง นอนหลับง่ายขึ้น เป็นต้น	21 (5.25)	212 (53.00)	167 (41.75)	400 (100.00)
ด้านจิตใจ เช่น รู้สึกสนุกสนานมากขึ้น มีสมาธิ ขึ้น รู้สึกพึงพอใจตัวเองมากขึ้น เป็นต้น	15 (3.75)	177 (44.25)	208 (52.00)	400 (100.00)
ด้านสังคม เช่น ได้พบปะผู้คนมากขึ้น ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นมากขึ้น เป็นต้น	352 (88.00)	17 (4.25)	31 (7.75)	400 (100.00)

ผลวิเคราะห์อันดับความคิดเห็นต่อการใช้บริการสวนสาธารณะจะส่งผลต่อตนเอง ในระดับมากที่สุด คือ ด้านจิตใจ เช่น รู้สึกสนุกสนานมากขึ้น มีสมาธิขึ้น รู้สึกพึงพอใจตัวเองมากขึ้น เป็นต้น จำนวน 208 คน คิดเป็น ร้อยละ 52.00 ในระดับปานกลางสูงสุด คือ ด้านร่างกาย เช่น รู้สึกร่างกายแข็งแรง กระฉับกระเฉง นอนหลับง่ายขึ้น เป็นต้น จำนวน 208 คน คิดเป็น ร้อยละ 52.00 ในระดับน้อยสูงสุด คือ ด้านสังคม เช่น ได้พบปะผู้คนมากขึ้น ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นมากขึ้น เป็นต้น จำนวน 352 คน คิดเป็น ร้อยละ 88.00 ตามลำดับ

- ความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ

ส่วนนี้เป็นผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ ประกอบด้วย ด้านสถานที่จอดรถ ด้านลานกว้างและลานกิจกรรมนันทนาการ ด้านห้องน้ำ และด้านอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก มีผลการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5.8 แสดงค่าเฉลี่ย ความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ โดยรวม

ความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ	$\bar{x}$	SD.	แปลค่า	อันดับ
ด้านสถานที่จอดรถ	2.46	0.22	น้อย	4
ด้านลานกว้างและลานกิจกรรมนันทนาการ	3.35	0.46	ปานกลาง	2
ด้านห้องน้ำ	2.56	0.33	น้อย	3
ด้านอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก	3.65	0.45	มาก	1
ภาพรวม	3.01	0.28	มาก	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผลการวิเคราะห์ ความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ โดยรวม มีค่าเฉลี่ย 3.01 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.28 อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก โดยสูงสุด ด้านอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก รองลงมา ด้านลานกว้างและลานกิจกรรมนันทนาการ ด้านห้องน้ำ และด้านสถานที่จอดรถ ตามลำดับ สรุปเป็นรายด้านในตาราง 8 – 11

ตารางที่ 5.9 แสดง ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ ด้านสถานที่จอดรถ

ด้านสถานที่จอดรถ	$\bar{X}$	SD.	แปลค่า
จุดจอดรถสำหรับผู้สูงอายุโดยเฉพาะ	2.73	0.45	ปานกลาง
ความเพียงพอจุดบริการ	2.68	0.47	ปานกลาง
ความสะดวกและปลอดภัย	2.52	0.52	น้อย
พื้นผิวถนน	2.18	0.42	น้อย
สัญลักษณ์และเครื่องหมายที่ใช้บอก	2.22	0.41	น้อย
ค่าเฉลี่ยรวม	2.46	0.22	น้อย

ผลการวิเคราะห์ ความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ ด้านสถานที่จอดรถ มีค่าเฉลี่ย 2.46 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.22 อยู่ในเกณฑ์ระดับน้อย โดยอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน โดยสูงสุด คือ จุดจอดรถสำหรับผู้สูงอายุโดยเฉพาะ มีค่าเฉลี่ย 2.73 รองลงมา ความเพียงพอจุดบริการ ($\bar{X} = 2.68$) และมีความพึงพอใจในระดับน้อย จำนวน 3 ด้าน คือ ความสะดวกและปลอดภัย ($\bar{X} = 2.52$), สัญลักษณ์และเครื่องหมายที่ใช้บอก ($\bar{X} = 2.22$) และพื้นผิวถนน ($\bar{X} = 2.18$) ตามลำดับ

ตารางที่ 5.10 แสดง ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ ด้านลานกว้างและลานกิจกรรมนันทนาการ

(n. = 400)

ด้านลานกว้างและลานกิจกรรมนันทนาการ	$\bar{X}$	SD.	แปลค่า
ความหลากหลายของกิจกรรมในสวนสาธารณะ	4.11	1.06	มาก
พื้นที่ว่าง/ลานโล่งสำหรับกิจกรรมกลางแจ้ง	4.18	1.06	มาก
ความสมบูรณ์ของลู่วิ่งและทางจักรยาน	2.92	0.39	ปานกลาง
ความกว้างของลู่วิ่งและทางจักรยาน	2.87	0.33	ปานกลาง
ความพร้อมของอุปกรณ์ภายในสนามกีฬา	2.68	0.49	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	3.35	0.46	ปานกลาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผลการวิเคราะห์ ความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ ด้านลานกว้างและลานกิจกรรมนันทนาการ มีค่าเฉลี่ย 3.35 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.46 อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง มีความพึงพอใจในระดับมาก จำนวน 2 ด้าน โดยสูงสุด พื้นที่ว่าง/ลานโล่งสำหรับกิจกรรมกลางแจ้ง มีค่าเฉลี่ย 4.18 รองลงมา ความหลากหลายของกิจกรรมในสวนสาธารณะ ($\bar{X} = 4.11$) และมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง จำนวน 3 ด้าน คือ ความสมบูรณ์ของลู่วิ่งและทางจักรยาน ($\bar{X} = 2.92$), ความกว้างของลู่วิ่งและทางจักรยาน ($\bar{X} = 2.87$) และ ความพร้อมของอุปกรณ์ภายในสนามกีฬา ($\bar{X} = 2.68$) ตามลำดับ

ตารางที่ 5.11 แสดง ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ ด้านห้องน้ำ

(n. = 400)

ด้านห้องน้ำ	$\bar{X}$	SD.	แปลค่า
อุปกรณ์ของใช้ รวบรวมได้ พื้นผิว ทางลาด	2.72	0.70	ปานกลาง
ความเพียงพอของจุดบริการ	2.51	0.54	น้อย
ระบบความปลอดภัยต่างๆ	2.46	0.72	น้อย
แสงสว่างและสัญญาณขอความช่วยเหลือฉุกเฉิน	2.69	1.04	ปานกลาง
ความสะอาดถูกสุขลักษณะ	2.42	0.52	น้อย
ค่าเฉลี่ยรวม	2.56	0.71	น้อย

ผลการวิเคราะห์ ความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ ด้านห้องน้ำ มีค่าเฉลี่ย 2.56 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.71 อยู่ในเกณฑ์ระดับน้อย โดยมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง จำนวน 2 ด้าน โดยสูงสุด อุปกรณ์ของใช้ รวบรวมได้ พื้นผิว ทางลาด มีค่าเฉลี่ย 2.72 รองลงมา แสงสว่างและสัญญาณขอความช่วยเหลือฉุกเฉิน ($\bar{X} = 2.69$) และพึงพอใจในระดับน้อย จำนวน 3 ด้าน คือ ความเพียงพอของจุดบริการ ($\bar{X} = 2.51$), ระบบความปลอดภัยต่างๆ ($\bar{X} = 2.46$) และ ความสะอาดถูกสุขลักษณะ ($\bar{X} = 2.42$) ตามลำดับ

ตารางที่ 5.12 แสดง ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ ด้านอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก

(n. = 400)

ด้านอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก	$\bar{X}$	SD.	แปลค่า
เก้าอี้และจุดพักระหว่างทาง	4.24	1.08	มากที่สุด
ศาลาพักผ่อน	4.58	0.91	มากที่สุด
เครื่องออกกำลังกาย	3.85	0.84	มาก
ความเพียงพอของแสงไฟตามจุด	4.40	0.91	มากที่สุด
ป้ายบอกทางและรั้วกั้น	2.29	0.58	น้อย
ทางลาด/ทางเชื่อมภายในสวน	1.94	0.69	น้อย
ระบบรักษาความปลอดภัย	4.27	1.13	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	3.65	0.88	มาก

ผลการวิเคราะห์ ความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ ด้านอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก มีค่าเฉลี่ย 3.65 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.88 อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก โดยมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด จำนวน 4 ด้าน โดยสูงสุด ศาลาพักผ่อน มีค่าเฉลี่ย 4.58 รองลงมา ความเพียงพอของแสงไฟตามจุด ($\bar{X} = 4.40$), ระบบรักษาความปลอดภัย ($\bar{X} = 4.27$), เก้าอี้และจุดพักระหว่างทาง ($\bar{X} = 4.24$) และมีความพึงพอใจในระดับมากในด้านเครื่องออกกำลังกาย ($\bar{X} = 3.85$) และมีความพึงพอใจในระดับน้อยในด้านป้ายบอกทางและรั้วกั้น ($\bar{X} = 2.29$) และทางลาด/ทางเชื่อมภายในสวน ($\bar{X} = 1.94$) ตามลำดับ

- สรุปผลการทดสอบสมมติฐานงานวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลมีผลต่อความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อผู้สูงอายุในสวนสาธารณะแตกต่างกัน

H0 = ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลมีผลต่อความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ ไม่แตกต่างกัน

H1 = ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลมีผลต่อความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ แตกต่างกัน

สมมติฐานย่อย 1.1 ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ด้านเพศ มีผลต่อความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ แตกต่างกัน

ตารางที่ 5.13 ทดสอบความแตกต่างระหว่าง ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ด้านเพศ กับ ความพึงพอใจ
 สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ

(n = 400)

ความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อ ผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ	เพศ	N	$\bar{x}$	SD.	t.	Sig.
ด้านสถานที่จอดรถ	ชาย	176	2.43	0.23	-2.484	0.013*
	หญิง	224	2.49	0.22		
	รวม	400	2.46	0.22		
ด้านลานกว้างและลานกิจกรรม นันทนาการ	ชาย	176	3.25	0.51	-3.717	0.000*
	หญิง	224	3.43	0.41		
	รวม	400	3.35	0.46		
ด้านห้องน้ำ	ชาย	176	2.48	0.29	-4.471	0.000*
	หญิง	224	2.62	0.35		
	รวม	400	2.56	0.33		
ด้านอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก	ชาย	176	3.57	0.51	-3.352	0.001*
	หญิง	224	3.72	0.39		
	รวม	400	3.65	0.45		
ภาพรวม	ชาย	176	2.93	0.30	-4.729	0.000*
	หญิง	224	3.06	0.25		
	รวม	400	3.01	0.28		

* ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่าง ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ด้านเพศ กับ ความพึงพอใจ
 สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ ใช้สถิติทดสอบแบบ T – Test ที่ระดับนัยสำคัญ
 ทางสถิติ 0.05 ในรายด้าน พบว่า ความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ
 มีค่า Sig. < 0.05 ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสถานที่จอดรถ ด้านลานกว้างและลานกิจกรรมนันทนาการ
 ด้านห้องน้ำ และด้านอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก

ทดสอบในภาพรวม พบว่า ค่า t – test = -4.729, Sig. = 0.000 < 0.05 สรุปผลการทดสอบ
 ได้ว่า เป็นการยอมรับ H1 หรือ ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ด้านเพศ ที่ต่างกัน มีผลต่อความพึงพอใจสิ่ง
 อำนวยความสะดวกเพื่อผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ แตกต่างกัน โดยผู้สูงอายุเพศหญิงจะมีความพึง
 พอใจสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อผู้สูงอายุในสวนสาธารณะสูงกว่าผู้สูงอายุเพศชาย อย่างมีระดับ
 นัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สมมติฐานย่อย 1.2 ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ด้านอายุ มีผลต่อความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ แตกต่างกัน

ตารางที่ 5.14 ทดสอบความแตกต่างระหว่าง ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ด้านอายุ กับ ความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ

(n = 400)

ความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวก สำหรับผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ	อายุ	N	$\bar{x}$	SD.	F.	Sig.
ด้านสถานที่จอดรถ	อายุ 60 - 65 ปี	243	2.48	0.22	1.509	0.212
	อายุ 66 - 70 ปี	125	2.45	0.23		
	อายุ 71 - 75 ปี	13	2.43	0.20		
	อายุ 76 - 80 ปี	19	2.38	0.18		
	รวม	400	2.46	0.22		
ด้านลานกว้างและลานกิจกรรม นันทนาการ	อายุ 60 - 65 ปี	243	3.40	0.42	6.367	0.000*
	อายุ 66 - 70 ปี	125	3.35	0.47		
	อายุ 71 - 75 ปี	13	2.98	0.67		
	อายุ 76 - 80 ปี	19	3.05	0.61		
	รวม	400	3.35	0.46		
ด้านห้องน้ำ	อายุ 60 - 65 ปี	243	2.58	0.32	2.906	0.035*
	อายุ 66 - 70 ปี	125	2.54	0.35		
	อายุ 71 - 75 ปี	13	2.52	0.38		
	อายุ 76 - 80 ปี	19	2.36	0.32		
	รวม	400	2.56	0.33		
ด้านอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก สะดวก	อายุ 60 - 65 ปี	243	3.68	0.44	4.499	0.004*
	อายุ 66 - 70 ปี	125	3.68	0.42		
	อายุ 71 - 75 ปี	13	3.34	0.57		
	อายุ 76 - 80 ปี	19	3.40	0.59		
	รวม	400	3.65	0.45		
ภาพรวม	อายุ 60 - 65 ปี	243	3.03	0.26	6.470	0.000*
	อายุ 66 - 70 ปี	125	3.01	0.28		
	อายุ 71 - 75 ปี	13	2.82	0.40		
	อายุ 76 - 80 ปี	19	2.80	0.33		
	รวม	400	3.01	0.28		

* ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่าง ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ด้านอายุ กับ ความพึงพอใจ สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ ใช้สถิติทดสอบแบบ F – Test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ในรายด้าน พบว่า ความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ มีค่า Sig. < 0.05 จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านลานกว้างและลานกิจกรรมนันทนาการ ด้านห้องน้ำ และด้านอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก

ทดสอบในภาพรวม พบว่า ค่า F – test = 6.470, Sig. = 0.000 < 0.05 สรุปผลการทดสอบได้ว่า เป็นการยอมรับ H1 หรือ ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ด้านอายุ ที่ต่างกัน มีผลต่อความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ แตกต่างกัน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 จึงนำมาทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ (Multiple Comparison) โดยวิธีการทดสอบ Least Significant Difference (LSD) test ดังตารางที่ 15

ตารางที่ 5.15 ทดสอบค่าเฉลี่ยความแตกต่างรายคู่ระหว่าง ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ด้านอายุ กับความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ

(n = 400)

ความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ		$\bar{x}$	อายุ 60 - 65 ปี	อายุ 66 - 70 ปี	อายุ 71 - 75 ปี	อายุ 76 - 80 ปี
ด้านลานกว้างและลานกิจกรรมนันทนาการ			3.40	3.35	2.98	3.05
	อายุ 60 - 65 ปี	3.40			-0.41*	-0.34*
	อายุ 66 - 70 ปี	3.35			-0.37*	-0.30*
	อายุ 71 - 75 ปี	2.98				
	อายุ 76 - 80 ปี	3.05				
ด้านห้องน้ำ			2.58	2.54	2.52	2.36
	อายุ 60 - 65 ปี	2.58				-0.22*
	อายุ 66 - 70 ปี	2.54				-0.18*
	อายุ 71 - 75 ปี	2.52				
	อายุ 76 - 80 ปี	2.36				
ด้านอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก			3.68	3.68	3.34	3.40
	อายุ 60 - 65 ปี	3.68			-0.33*	-0.28*
	อายุ 66 - 70 ปี	3.68			-0.34*	-0.28*
	อายุ 71 - 75 ปี	3.34				
	อายุ 76 - 80 ปี	3.40				
ภาพรวม			3.03	3.01	2.82	2.80
	อายุ 60 - 65 ปี	3.03			-0.21*	-0.24*
	อายุ 66 - 70 ปี	3.01			-0.19*	-0.21*
	อายุ 71 - 75 ปี	2.82				
	อายุ 76 - 80 ปี	2.80				

* ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผลการวิเคราะห์ทดสอบค่าเฉลี่ยความแตกต่างรายคู่ระหว่าง ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ด้านอายุ กับ ความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 สรุปผลการวิเคราะห์เป็นรายด้านได้ดังนี้

ด้านลานกว้างและลานกิจกรรมนันทนาการมีค่าเฉลี่ยความแตกต่างกับอายุ จำนวน 2 คู่ ได้แก่ 1) กลุ่มผู้สูงอายุในช่วงอายุ 60 – 65 ปี จะมีความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ ด้านลานกว้างและลานกิจกรรมนันทนาการ สูงกว่า กลุ่มผู้สูงอายุในช่วงอายุ 71 – 75 ปี และ อายุ 76 – 80 ปี และ 2) กลุ่มผู้สูงอายุในช่วงอายุ 66 – 70 ปี จะมีความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ ด้านลานกว้างและลานกิจกรรมนันทนาการ สูงกว่า กลุ่มผู้สูงอายุในช่วงอายุ 71 – 75 ปี และ อายุ 76 – 80 ปี

ด้านห้องน้ำมีค่าเฉลี่ยความแตกต่างกับอายุ จำนวน 2 คู่ ได้แก่ 1) กลุ่มผู้สูงอายุในช่วงอายุ 60 – 65 ปี จะมีความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ ด้านห้องน้ำสูงกว่า กลุ่มผู้สูงอายุในช่วงอายุ 76 – 80 ปี และ 2) กลุ่มผู้สูงอายุในช่วงอายุ 66 – 70 ปี จะมีความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ ด้านห้องน้ำ สูงกว่า กลุ่มผู้สูงอายุในช่วงอายุ 76 – 80 ปี

ด้านอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกมีค่าเฉลี่ยความแตกต่างกับอายุ จำนวน 2 คู่ ได้แก่ 1) กลุ่มผู้สูงอายุในช่วงอายุ 60 – 65 ปี จะมีความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ ด้านอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกสูงกว่า กลุ่มผู้สูงอายุในช่วงอายุ 71 – 75 ปี และ อายุ 76 – 80 ปี และ 2) กลุ่มผู้สูงอายุในช่วงอายุ 66 – 70 ปี จะมีความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ ด้านอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก สูงกว่า กลุ่มผู้สูงอายุในช่วงอายุ 71 – 75 ปี และ อายุ 76 – 80 ปี

สรุปผลการทดสอบในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยความแตกต่างกับอายุ จำนวน 2 คู่ ได้แก่ 1) กลุ่มผู้สูงอายุในช่วงอายุ 60 – 65 ปี จะมีความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ ในภาพรวม สูงกว่า กลุ่มผู้สูงอายุในช่วงอายุ 71 – 75 ปี และ อายุ 76 – 80 ปี และ 2) กลุ่มผู้สูงอายุในช่วงอายุ 66 – 70 ปี จะมีความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ ในภาพรวม สูงกว่า กลุ่มผู้สูงอายุในช่วงอายุ 71 – 75 ปี และ อายุ 76 – 80 ปี

สมมติฐานย่อย 1.3 ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ด้านอาชีพ มีผลต่อความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ แตกต่างกัน

ตารางที่ 5.16 ทดสอบความแตกต่างระหว่าง ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ด้านอาชีพ กับ ความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ

(n = 400)

ความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ	อาชีพ	N	$\bar{x}$	SD.	F.	Sig.
ด้านสถานที่จอดรถ	ค้าขาย	18	2.54	0.25	0.922	0.466
	ลูกจ้าง	7	2.46	0.19		
	รับจ้างทั่วไป	31	2.45	0.22		
	เจ้าของกิจการ/ธุรกิจ	57	2.49	0.24		
	ข้าราชการบำนาญ	163	2.45	0.21		
	พ่อบ้าน/แม่บ้าน	124	2.46	0.23		
	รวม	400	2.46	0.22		
ด้านลานกว้างและลานกิจกรรมนันทนาการ	ค้าขาย	18	3.37	0.42	0.586	0.711
	ลูกจ้าง	7	3.20	0.61		
	รับจ้างทั่วไป	31	3.46	0.45		
	เจ้าของกิจการ/ธุรกิจ	57	3.37	0.47		
	ข้าราชการบำนาญ	163	3.35	0.46		
	พ่อบ้าน/แม่บ้าน	124	3.32	0.47		
	รวม	400	3.35	0.46		
ด้านห้องน้ำ	ค้าขาย	18	2.52	0.33	0.578	0.717
	ลูกจ้าง	7	2.54	0.36		
	รับจ้างทั่วไป	31	2.58	0.38		
	เจ้าของกิจการ/ธุรกิจ	57	2.53	0.34		
	ข้าราชการบำนาญ	163	2.59	0.30		
	พ่อบ้าน/แม่บ้าน	124	2.53	0.36		
	รวม	400	2.56	0.33		

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5.16 ทดสอบความแตกต่างระหว่าง ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ด้านอาชีพ กับ ความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ (ต่อ)

(n = 400)

ความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ	อาชีพ	N	$\bar{x}$	SD.	F.	Sig.
ด้านอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก	ค้าขาย	18	3.63	0.50	0.588	0.709
	ลูกจ้าง	7	3.49	0.62		
	รับจ้างทั่วไป	31	3.71	0.45		
	เจ้าของกิจการ/ธุรกิจ	57	3.70	0.44		
	ข้าราชการบำนาญ	163	3.66	0.44		
	พ่อบ้าน/แม่บ้าน	124	3.62	0.46		
	รวม	400	3.65	0.45		
ภาพรวม	ค้าขาย	18	3.02	0.27	0.510	0.769
	ลูกจ้าง	7	2.92	0.36		
	รับจ้างทั่วไป	31	3.05	0.28		
	เจ้าของกิจการ/ธุรกิจ	57	3.02	0.28		
	ข้าราชการบำนาญ	163	3.01	0.27		
	พ่อบ้าน/แม่บ้าน	124	2.98	0.29		
	รวม	400	3.01	0.28		

ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่าง ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ด้านอาชีพ กับ ความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ ใช้สถิติทดสอบแบบ F - Test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ในรายด้าน พบว่า ความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ มีค่า Sig. > 0.05 ทั้ง 4 ด้าน

ทดสอบในภาพรวม พบว่า ค่า F -test = 0.510, Sig. = 0.769 > 0.05 สรุปผลการทดสอบได้ว่า เป็นการยอมรับ H0 หรือ ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ด้านอาชีพ ที่ต่างกัน มีผลต่อความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

สมมติฐานที่ 2 พฤติกรรมการใช้บริการสวนสาธารณะของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ

H0 = พฤติกรรมการใช้บริการสวนสาธารณะของผู้สูงอายุไม่มีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ

H1 = พฤติกรรมการใช้บริการสวนสาธารณะของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ

สมมติฐานย่อยที่ 2.1 พฤติกรรมการใช้บริการสวนสาธารณะของผู้สูงอายุ ด้านความถี่ในการใช้บริการสวนสาธารณะมีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ

ตารางที่ 5.17 ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้บริการสวนสาธารณะของผู้สูงอายุ ด้านความถี่ในการใช้บริการสวนสาธารณะกับความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ

(n =400)

ความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ	พฤติกรรมการใช้บริการสวนสาธารณะของผู้สูงอายุ ด้านความถี่ในการใช้บริการสวนสาธารณะ			
	Chi-Square (X^2)	df.	Sig.	Contingency (C.)
ด้านสถานที่จอดรถ	0.466	3.000	0.926	-
ด้านลานกว้างและลานกิจกรรมนันทนาการ	1.334	6.000	0.970	-
ด้านห้องน้ำ	3.313	6.000	0.769	-
ด้านอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก	5.176	6.000	0.521	-
ภาพรวม	6.695	3.000	0.082	-

* ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการทดสอบพฤติกรรมการใช้บริการสวนสาธารณะของผู้สูงอายุ ด้านความถี่ในการใช้บริการสวนสาธารณะกับความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในสวนสาธารณะโดยใช้สถิติทดสอบแบบ Chi-Square test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ในรายด้านความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ ค่า Sig. > 0.05 ทั้ง 4 ด้าน

ทดสอบในภาพรวม พบว่า ค่า Chi-Square (X^2) = 6.695, Sig. = 0.082 > 0.05 สรุปผลการทดสอบ ได้ว่า เป็นการยอมรับ H0 หรือ พฤติกรรมการใช้บริการสวนสาธารณะของผู้สูงอายุ ด้านความถี่ในการใช้บริการสวนสาธารณะ ไม่มีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สมมติฐานย่อยที่ 2.2 พฤติกรรมการใช้บริการสวนสาธารณะของผู้สูงอายุ ด้านระยะเวลาในการใช้สวนสาธารณะมีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ

ตารางที่ 5.18 ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้บริการสวนสาธารณะของผู้สูงอายุ ด้านระยะเวลาในการใช้สวนสาธารณะกับความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ

(n =400)

ความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อ ผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ	พฤติกรรมการใช้บริการสวนสาธารณะของผู้สูงอายุ ด้านระยะเวลาในการใช้สวนสาธารณะ			
	Chi-Square (X^2)	df.	Sig.	Contingency (C.)
ด้านสถานที่จอดรถ	35.055	3.000	0.000*	0.284
ด้านลานกว้างและลานกิจกรรมนันทนาการ	196.185	6.000	0.000*	0.574
ด้านห้องน้ำ	63.231	6.000	0.000*	0.369
ด้านอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก	153.509	6.000	0.000*	0.527
ภาพรวม	124.509	3.000	0.000*	0.487

* ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการทดสอบพฤติกรรมการใช้บริการสวนสาธารณะของผู้สูงอายุ ด้านระยะเวลาในการใช้สวนสาธารณะกับความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในสวนสาธารณะโดยใช้สถิติทดสอบแบบ Chi-Square test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ในรายด้านความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ ค่า Sig. < 0.05 ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสถานที่จอดรถ ด้านลานกว้างและลานกิจกรรมนันทนาการ ด้านห้องน้ำ และด้านอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก

ทดสอบในภาพรวม พบว่า ค่า Chi-Square (X^2) = 124.509, Sig. = 0.000 < 0.05 สรุปผลการทดสอบ ได้ว่า เป็นการยอมรับ H1 หรือ พฤติกรรมการใช้บริการสวนสาธารณะของผู้สูงอายุ ด้านระยะเวลาในการใช้สวนสาธารณะมีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ โดยด้านลานกว้างและลานกิจกรรมนันทนาการ มีความสัมพันธ์สูงสุด รองลงมา ด้านอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านห้องน้ำ และ ด้านสถานที่จอดรถ ตามลำดับ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

สมมติฐานย่อยที่ 2.3 พฤติกรรมการใช้บริการสวนสาธารณะของผู้สูงอายุ ด้านวิธีการเดินทางมาสวนสาธารณะมีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5.19 ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้บริการสวนสาธารณะของผู้สูงอายุ ด้านวิธีการเดินทางมาสวนสาธารณะกับความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ

(n =400)

ความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ	พฤติกรรมการใช้บริการสวนสาธารณะของผู้สูงอายุ ด้านวิธีการเดินทางมาสวนสาธารณะ			
	Chi-Square (X^2)	df.	Sig.	Contingency (C.)
ด้านสถานที่จอดรถ	28.433	4.000	0.000*	0.258
ด้านลานกว้างและลานกิจกรรมนันทนาการ	299.867	8.000	0.000*	0.655
ด้านห้องน้ำ	72.482	8.000	0.000*	0.392
ด้านอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก	123.077	8.000	0.000*	0.485
ภาพรวม	77.014	4.000	0.000*	0.402

* ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการทดสอบพฤติกรรมการใช้บริการสวนสาธารณะของผู้สูงอายุ ด้านวิธีการเดินทางมาสวนสาธารณะกับความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อผู้สูงอายุในสวนสาธารณะโดยใช้สถิติทดสอบแบบ Chi-Square test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ในรายด้านความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ ค่า Sig. < 0.05 ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสถานที่จอดรถ ด้านลานกว้างและลานกิจกรรมนันทนาการ ด้านห้องน้ำ และด้านอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก

ทดสอบในภาพรวม พบว่า ค่า Chi-Square (X^2) = 77.014, Sig. = 0.000 < 0.05 สรุปผลการทดสอบ ได้ว่า เป็นการยอมรับ H1 หรือ พฤติกรรมการใช้บริการสวนสาธารณะของผู้สูงอายุ ด้านวิธีการเดินทางมาสวนสาธารณะมีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ โดยด้านลานกว้างและลานกิจกรรมนันทนาการ มีความสัมพันธ์สูงสุด รองลงมา ด้านอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านห้องน้ำ และ ด้านสถานที่จอดรถ ตามลำดับ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

สมมติฐานย่อยที่ 2.4 พฤติกรรมการใช้บริการสวนสาธารณะของผู้สูงอายุ ด้านระยะเวลาที่ใช้เดินทางมาสวนสาธารณะมีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ

ตารางที่ 5.20 ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้บริการสวนสาธารณะของผู้สูงอายุ ด้านระยะเวลาที่ใช้เดินทางมาสวนสาธารณะกับความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ

(n =400)

ความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ	พฤติกรรมการใช้บริการสวนสาธารณะของผู้สูงอายุ ด้านระยะเวลาที่ใช้เดินทางมาสวนสาธารณะ			
	Chi-Square (X^2)	df.	Sig.	Contingency (C.)
ด้านสถานที่จอดรถ	2.672	4.000	0.614	-
ด้านลานกว้างและลานกิจกรรมนันทนาการ	16.438	8.000	0.037*	0.199
ด้านห้องน้ำ	25.639	8.000	0.001*	0.245
ด้านอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก	16.816	8.000	0.032*	0.201
ภาพรวม	15.268	4.000	0.004*	0.192

* ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการทดสอบพฤติกรรมการใช้บริการสวนสาธารณะของผู้สูงอายุ ด้านระยะเวลาที่ใช้เดินทางมาสวนสาธารณะกับความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในสวนสาธารณะโดยใช้สถิติทดสอบแบบ Chi-Square test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ในรายด้านความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ ค่า Sig. < 0.05 จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านลานกว้างและลานกิจกรรมนันทนาการ ด้านห้องน้ำ และด้านอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก

ทดสอบในภาพรวม พบว่า ค่า Chi-Square (X^2) = 15.268, Sig. = 0.004 < 0.05 สรุปผลการทดสอบ ได้ว่า เป็นการยอมรับ H1 หรือ พฤติกรรมการใช้บริการสวนสาธารณะของผู้สูงอายุ ด้านระยะเวลาที่ใช้เดินทางมาสวนสาธารณะมีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ โดยด้านห้องน้ำมีความสัมพันธ์สูงสุด รองลงมา ด้านอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านห้องน้ำ และ ด้านลานกว้างและลานกิจกรรมนันทนาการ ตามลำดับ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

บทที่ 6

สรุปผล อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่สวนสาธารณะชุมชนเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ มีวัตถุประสงค์

1. ศึกษาและวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพ รูปแบบของการจัดการพื้นที่ตลอดจนการให้บริการ ศักยภาพและข้อจำกัดของสวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เคหะชุมชนร่มเกล้า
2. ศึกษาพฤติกรรม และรูปแบบการใช้พื้นที่ตลอดจนลักษณะประชากรที่มาใช้บริการในสวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เคหะชุมชนร่มเกล้า
3. เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาพื้นที่สวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เคหะชุมชนร่มเกล้าเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและสอดคล้องและเหมาะสมกับสังคมผู้สูงอายุ

ระเบียบวิธีวิจัยเป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ใช้วิธีการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey research) รวบรวมข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถาม (Questionnaire) ใช้กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุ จำนวน 400 ตัวอย่าง ทดสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ ตามแนวคิดของครอนบัค (Cronbach Alpha Formula) จำนวน 30 ตัวอย่าง ทดสอบความน่าเชื่อถือเครื่องมือว่ามีความเชื่อถือในระดับสูงมีค่าการทดสอบที่ 0.950

การรวบรวม ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ข้อมูลจากการค้นคว้าและรวบรวมจากเอกสารหนังสือต่างๆ รายงานต่างๆ ตลอดจนจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องหรือใกล้เคียงกับ ทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุ การตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับแผน ผู้สูงอายุ แนวคิดและทฤษฎีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต แนวความคิดเกี่ยวกับการพักผ่อนหย่อนใจและกิจกรรมนันทนาการ แนวความคิดเกี่ยวกับสวนสาธารณะ แนวความคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สวนสาธารณะ แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาสวนสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุแนวความคิดการ ออกแบบเพื่อมวลชน (Universal Design) และแนวความคิดสวนที่ดีที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ ข้อมูลปฐมภูมิทำรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามโดยให้กลุ่มตัวอย่างทำการตอบแบบสอบถามด้วยการกรอกด้วยตนเองและรวบรวมแบบสอบถามและนำมาลงรหัส หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลเข้าเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อประมวลผล โดยใช้โปรแกรมทางสถิติสำหรับงานวิจัย โดยสถานที่ในการแจกแบบสอบถาม คือ พื้นที่สวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เคหะชุมชนร่มเกล้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สถิติในการวิเคราะห์ผลใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) อธิบายผลการวิเคราะห์ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) ทดสอบความแตกต่างโดยใช้สถิติแบบ T – test , F – Test และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ (Multiple Comparison) โดยวิธีการทดสอบ Least Significant Difference (LSD) test ทดสอบความสัมพันธ์ของสองตัวแปรโดยใช้สถิติทดสอบค่า Chi – Square test และวัดความสัมพันธ์โดยค่าสถิติ Contingency Coefficient ประมวลผลข้อมูลจากโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผลในรูปแบบตารางประกอบคำอธิบาย สรุปผลงานวิจัยได้ดังนี้

6.1 สรุปผลงานวิจัย

สัมภาษณ์ผู้สูงอายุที่เข้ามาใช้บริการในสวนสาธารณะชุมชน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ วันธรรมดา (จันทร์-ศุกร์) และวันหยุด (เสาร์-อาทิตย์) ช่วงเช้า-เย็น

ภาพที่ 6.1 สัมภาษณ์ผู้สูงอายุที่ใช้บริการสวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เคหะชุมชนร่มเกล้า ที่มา : ข้อมูลลงพื้นที่ มกราคม 2561

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำมาสรุปผลงานวิจัยได้ดังนี้

1. จากผลวิจัยข้อมูลปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 ตัวอย่าง ในด้านเพศ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 55.75 และเพศชาย ร้อยละ 44.25 อายุระหว่าง 60 – 65 ปี มากสุด ร้อยละ 60.75 รองลงมา อายุ 66 – 70 ปี ร้อยละ 31.25 และ อายุ 76 - 80 ปี ร้อยละ 4.75 น้อยสุด อายุ 71 - 75 ปี ร้อยละ 3.25 โดยข้าราชการบำนาญ มากสุด ร้อยละ 40.75 รองลงมา พ่อบ้าน/แม่บ้าน ร้อยละ 31.00, เจ้าของกิจการ/ธุรกิจ ร้อยละ 14.25 น้อยสุด ลูกจ้าง ร้อยละ 1.75 ตามลำดับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. จากผลวิจัยข้อมูลพฤติกรรมกรรมการใช้บริการสวนสาธารณะของผู้สูงอายุ พบว่ามีรูปแบบการใช้บริการสวนสาธารณะ เต้นแอโรบิก มากสุด ร้อยละ 34.41 รองลงมา เดินเล่น ร้อยละ 34.41 ปั่นจักรยาน ร้อยละ 17.21 มีความถี่ในการใช้บริการสวนสาธารณะ ทุกวัน ร้อยละ 40.75 รองลงมา อาทิตย์ละ 3 - 4 ครั้ง ร้อยละ 10.75 ช่วงเวลาใช้บริการสวนสาธารณะ เวลา 17.01-20.00 น. ร้อยละ 87.87 รองลงมา เวลา 05.00-08.00 น. ร้อยละ 5.95 มีระยะเวลาในการใช้สวนสาธารณะ 30 นาที - 1 ชั่วโมง มากสุด ร้อยละ 49.75 รองลงมา มากกว่า 1 ชั่วโมง - 2 ชั่วโมง ร้อยละ 28.25 ส่วนใหญ่มีวิธีการเดินทางมาสวนสาธารณะโดยการเดิน มากสุด ร้อยละ 63.00 รองลงมา รถยนต์ส่วนตัว ร้อยละ 15.75 และรถประจำทาง ร้อยละ 9.75 โดยมีระยะเวลาที่ใช้เดินทางมาสวนสาธารณะ ไม่เกิน 10 นาที ร้อยละ 44.75 รองลงมา จำนวน 30 - 60 นาที ร้อยละ 19.00 น้อยสุด 60 นาทีขึ้นไป ร้อยละ 5.25 ตามลำดับ

3. จากผลวิจัยข้อมูลผลการใช้พื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่สวนสาธารณะของผู้สูงอายุ ด้านเหตุผลในการใช้บริการสวนสาธารณะ ใกล้บ้าน/เดินทางสะดวก มากสุด ร้อยละ 44.81 รองลงมา ไม่มีที่ทำการกิจกรรมนอกจากที่อื่น ร้อยละ 39.21 และสะอาด/ร่มรื่น/ปลอดภัย ร้อยละ 10.62 โดยมีความคิดเห็นต่อปัญหาอุปสรรคที่ส่งผลต่อการเข้าใช้พื้นที่ มีปัญหา มากสุด ร้อยละ 95.50 และไม่มีปัญหา โดยปัญหาอุปสรรคที่ส่งผลต่อการเข้าใช้พื้นที่ พบว่า บริเวณที่จอดรถ ร้อยละ 43.20 รองลงมา การบำรุงรักษา ร้อยละ 24.36 และไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย ร้อยละ 11.04 โดยสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคที่ส่งผลต่อการเข้าใช้พื้นที่ การฝ่าฝืนกฎ/ข้อบังคับ ร้อยละ 36.89 รองลงมา การขาดบุคลากรมาดูแล ร้อยละ 27.33 และการบริหารจัดการไม่ดี ร้อยละ 25.84 ตามลำดับ และมีความต้องการให้สวนสาธารณะพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและการให้บริการ พบว่า อันดับหนึ่ง มากสุดคือ ห้องน้ำ/ห้องสุขา มากสุด ร้อยละ 76.84 อันดับสอง มากสุดคือ เก้าอี้นั่งพักผ่อน มากสุด ร้อยละ 88.14 อันดับสาม มากสุดคือ ต้นไม้/ความร่มรื่น ร้อยละ 97.41 อันดับสี่ มากสุดคือ บริเวณสำหรับออกกำลังกาย ร้อยละ 85.96 และอันดับห้า มากสุด สุขภาพ ร้อยละ 98.70

4. จากผลวิจัยข้อมูลความต้องการการพัฒนาสวนสาธารณะเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตต่อการดำรงชีวิตในด้านหน่วยงานที่พัฒนาสวนสาธารณะ หน่วยงานราชการ มากสุด ร้อยละ 87.90 รองลงมา ป้ายสัญลักษณ์ ป้ายบอกทาง ฯลฯ ร้อยละ 23.18 หน่วยงานรัฐวิสาหกิจที่เข้ามาดูแลให้เงินสนับสนุน ร้อยละ 3.42 และมีด้านความต้องการภายในสวนสาธารณะ ที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ ร้อยละ 37.21 รองลงมา ผู้ใช้บริการ/คนในชุมชน ร้อยละ 6.39 และทางลาด ร้อยละ 15.18 ตามลำดับ โดยอันดับปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาสวนสาธารณะเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตต่อการดำรงชีวิต อันดับหนึ่ง มากสุด ขนาด ร้อยละ 88.00 อันดับสอง มากสุด ความร่มรื่น/ความสะอาด/ความปลอดภัย ร้อยละ 85.00 อันดับสาม มากสุด อุปกรณ์อำนวยความสะดวกครบครัน ร้อยละ 50.25 อันดับสี่ มากสุด ตำแหน่งที่ตั้งใกล้ชุมชน ร้อยละ 54.50 และ อันดับห้า มากสุด การเข้าถึง ร้อยละ 91.75 และมีอันดับความคิดเห็นต่อการใช้บริการสวนสาธารณะจะส่งผลกระทบต่อตนเอง ในระดับมากที่สุด คือ ด้านจิตใจ เช่น รู้สึกสนุกสนานมากขึ้น มีสมาธิขึ้น รู้สึกพึงพอใจตัวเองมากขึ้น เป็นต้น ร้อยละ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่บนสื่อออนไลน์ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

52.00 ในระดับปานกลางสูงสุด คือ ด้านร่างกาย เช่น รู้สึกร่างกายแข็งแรง กระฉับกระเฉง นอนหลับง่ายขึ้น เป็นต้น ร้อยละ 52.00 ในระดับน้อยสูงสุด คือ ด้านสังคม เช่น ได้พบปะผู้คนมากขึ้น ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นมากขึ้น เป็นต้น ร้อยละ 88.00 ตามลำดับ

5. จากผลวิจัยข้อมูลความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ พบว่ามีความพึงพอใจในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.01 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.28 โดยสูงสุด ด้านอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก รองลงมา ด้านลานกว้างและลานกิจกรรมนันทนาการ ด้านห้องน้ำ และด้านสถานที่จอดรถ ตามลำดับ สรุปเป็นรายด้านดังนี้

5.1 ด้านสถานที่จอดรถมีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย 2.46 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.22 โดยอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน โดยสูงสุด คือ จุดจอดรถสำหรับผู้สูงอายุโดยเฉพาะ มีค่าเฉลี่ย 2.73 รองลงมา ความเพียงพอจุดบริการ และมีความพึงพอใจในระดับน้อย ได้แก่ ความสะดวกและปลอดภัย สัญลักษณ์และเครื่องหมายที่ใช้บอก และพื้นผิวถนน

5.2 ด้านลานกว้างและลานกิจกรรมนันทนาการมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.35 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.46 มีความพึงพอใจในระดับมาก จำนวน 2 ด้าน โดยสูงสุด พื้นที่ว่าง/ลานโล่งสำหรับกิจกรรมกลางแจ้ง มีค่าเฉลี่ย 4.18 รองลงมา ความหลากหลายของกิจกรรมในสวนสาธารณะ และมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ได้แก่ ความสมบูรณ์ของคู่วิ่งและทางจักรยาน ความกว้างของคู่วิ่งและทางจักรยาน และ ความพร้อมของอุปกรณ์ภายในสนามกีฬา

5.3 ด้านห้องน้ำมีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยโดยมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง จำนวน 2 ด้าน โดยสูงสุด อุปกรณ์ของใช้ ราวบันได พื้นผิว ทางลาด มีค่าเฉลี่ย 2.72 รองลงมา แสงสว่างและสัญญาณขอความช่วยเหลือฉุกเฉิน และพึงพอใจในระดับน้อย ได้แก่ ความเพียงพอของจุดบริการ ระบบความปลอดภัยต่างๆ และ ความสะอาดถูกสุขลักษณะ

5.4 ด้านอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 3.65 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.88 อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก โดยมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด โดยสูงสุด ศาลาพักผ่อน มีค่าเฉลี่ย 4.58 รองลงมา ความเพียงพอของแสงไฟตามจุด ระบบรักษาความปลอดภัย แก้วน้ำและจุดพักระหว่างทาง และมีความพึงพอใจในระดับมากในด้านเครื่องออกกำลังกาย และมีความพึงพอใจในระดับน้อยในด้านป้ายบอกทางและรั้วกัน และทางลาด/ทางเชื่อมภายในสวน

6. จากผลการวิเคราะห์สมมติฐานนำมาสรุปผลการทดสอบสมมติฐานงานวิจัยได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลมีผลต่อความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อผู้สูงอายุในสวนสาธารณะแตกต่างกัน

- ด้านเพศ ผลการทดสอบ ยอมรับ H1 หรือ ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ด้านเพศ ที่ต่างกัน มีผลต่อความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ แตกต่างกัน โดยผู้สูงอายุเพศหญิงจะมีความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อผู้สูงอายุในสวนสาธารณะสูงกว่าผู้สูงอายุเพศชาย อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

- ด้านอายุผลการทดสอบ ยอมรับ H1 หรือ ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ด้านอายุ ที่ต่างกัน มีผลต่อความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ แตกต่างกัน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยมีค่าเฉลี่ยความแตกต่างกับอายุ จำนวน 2 คู่ ได้แก่ 1) กลุ่มผู้สูงอายุในช่วงอายุ 60 – 65 ปี จะมีความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ สูงกว่า กลุ่มผู้สูงอายุในช่วงอายุ 71 – 75 ปี และ อายุ 76 – 80 ปี และ 2) กลุ่มผู้สูงอายุในช่วงอายุ 66 – 70 ปี จะมีความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ สูงกว่า กลุ่มผู้สูงอายุในช่วงอายุ 71 – 75 ปี และ อายุ 76 – 80 ปี

- ด้านอาชีพ ผลการทดสอบ ยอมรับ H0 หรือ ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ด้านอาชีพ ที่ต่างกัน มีผลต่อความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

สมมติฐานที่ 2 พฤติกรรมการใช้บริการสวนสาธารณะของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ

- ด้านความถี่ในการใช้บริการสวนสาธารณะ ผลการทดสอบ ยอมรับ H0 หรือ พฤติกรรมการใช้บริการสวนสาธารณะของผู้สูงอายุ ด้านความถี่ในการใช้บริการสวนสาธารณะ ไม่มีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

- ด้านระยะเวลาในการใช้สวนสาธารณะ ผลการทดสอบ ยอมรับ H1 หรือ พฤติกรรมการใช้บริการสวนสาธารณะของผู้สูงอายุ ด้านระยะเวลาในการใช้สวนสาธารณะมีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ โดยด้านลานกว้างและลานกิจกรรมนันทนาการ มีความสัมพันธ์สูงสุด รองลงมา ด้านอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านห้องน้ำ และ ด้านสถานที่จอดรถ ตามลำดับ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

- ด้านวิธีการเดินทางมาสวนสาธารณะผลการทดสอบ ยอมรับ H1 หรือ พฤติกรรมการใช้บริการสวนสาธารณะของผู้สูงอายุ ด้านวิธีการเดินทางมาสวนสาธารณะมีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ โดยด้านลานกว้างและลานกิจกรรมนันทนาการ มีความสัมพันธ์สูงสุด รองลงมา ด้านอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านห้องน้ำ และ ด้านสถานที่จอดรถ ตามลำดับ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

- ด้านระยะเวลาที่ใช้เดินทางมาสวนสาธารณะ ผลการทดสอบ ยอมรับ H1 หรือ พฤติกรรมการใช้บริการสวนสาธารณะของผู้สูงอายุ ด้านระยะเวลาที่ใช้เดินทางมาสวนสาธารณะมีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ โดยด้านห้องน้ำ มีความสัมพันธ์สูงสุด รองลงมา ด้านอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านห้องน้ำ และ ด้านลานกว้างและลานกิจกรรมนันทนาการ ตามลำดับ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

6.2 อภิปรายผล

จากผลงานวิจัยที่ค้นพบนำมาอภิปรายผลงานวิจัยได้ดังนี้

1. ผลวิจัยข้อมูลปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย อายุระหว่าง 60 – 65 ปี มากสุด รองลงมา อายุ 66 – 70 ปี โดยเป็นข้าราชการบำนาญ มากสุด รองลงมา พ่อบ้าน/แม่บ้าน โดยมีพฤติกรรมการใช้บริการสวนสาธารณะของผู้สูงอายุ มีรูปแบบการให้บริการสวนสาธารณะ เต็มแอร์บิค มากสุด รองลงมา เดินเล่น ปั่นจักรยาน ส่วนใหญ่มีความถี่ในการใช้บริการสวนสาธารณะ ทุกวัน รองลงมา อาทิตย์ละ 3 - 4 ครั้ง ช่วงเวลาใช้บริการสวนสาธารณะ เวลา 17.01-20.00 น. มีระยะเวลาในการใช้สวนสาธารณะ 30 นาที - 1 ชั่วโมง มีวิธีการเดินทางมาสวนสาธารณะโดยการเดิน มากสุด รองลงมา รถมอเตอร์ส่วนตัว มีระยะเวลาที่ใช้เดินทางมาสวนสาธารณะ ไม่เกิน 10 นาที มีเหตุผลในการใช้บริการสวนสาธารณะเพราะใกล้บ้านหรือเดินทางสะดวก มากสุด รองลงมา ไม่มีที่ทำกิจกรรมนอกจากที่อื่น มีความคิดเห็นต่อปัญหาอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อการใช้พื้นที่ มีปัญหา โดยปัญหาอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อการใช้พื้นที่บริเวณที่จอดรถ รองลงมา การบำรุงรักษา และความเป็นระเบียบเรียบร้อย สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อการใช้พื้นที่ การฝ่าฝืนกฎ/ข้อบังคับ รองลงมา การขาดบุคลากรมาดูแล และการบริหารจัดการไม่ดี และมีความต้องการให้สวนสาธารณะพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและการให้บริการ อันดับหนึ่ง ห้องน้ำ/ห้องสุขา อันดับสอง เก้าอี้นั่งพักผ่อนอันดับสามต้นไม้/ความร่มรื่นอันดับสี่บริเวณสำหรับออกกำลังกาย และอันดับห้า สุขภาพ

2. ผลวิจัยผู้สูงอายุมีความต้องการการพัฒนาสวนสาธารณะเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตต่อการดำรงชีวิตในด้านหน่วยงานที่พัฒนาสวนสาธารณะ หน่วยงานราชการ มากสุด รองลงมา ป้ายสัญลักษณ์ต่างๆ มีด้านความต้องการภายในสวนสาธารณะ ที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ รองลงมา ผู้ใช้บริการ/คนในชุมชน โดยอันดับปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาสวนสาธารณะเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตต่อการดำรงชีวิตอันดับหนึ่งขนาด อันดับสอง ความร่มรื่น/ความสะอาด/ความปลอดภัย อันดับสาม อุปกรณ์อำนวยความสะดวกครบครัน อันดับสี่ตำแหน่งที่ตั้งใกล้ชุมชนและอันดับห้าการเข้าถึงและมีอันดับความคิดเห็นต่อการใช้บริการสวนสาธารณะจะส่งผลกระทบต่อตนเองในระดับมากที่สุดด้านจิตใจ เช่น รู้สึกสนุกสนานมากขึ้น มีสมาธิขึ้น รู้สึกพึงพอใจตัวเองมากขึ้น เป็นต้น ในระดับปานกลางสูงสุด ด้านร่างกาย เช่น รู้สึกร่างกายแข็งแรง กระฉับกระเฉง นอนหลับง่ายขึ้น เป็นต้น ในระดับน้อยสูงสุด คือ ด้านสังคม เช่น ได้พบปะผู้คนมากขึ้นปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นมากขึ้น เป็นต้น

3. ผลวิจัยข้อมูลความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อผู้สูงอายุในสวนสาธารณะมีความพึงพอใจในระดับมาก โดยสูงสุด ด้านอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก รองลงมา ด้านลานกว้างและลานกิจกรรมนันทนาการ ด้านห้องน้ำ และด้านสถานที่จอดรถ ตามลำดับ โดยด้านสถานที่จอดรถมีความพึงพอใจสูงสุด จุดจอดรถสำหรับผู้สูงอายุโดยเฉพาะ ด้านลานกว้างและลานกิจกรรมนันทนาการ มีความพึงพอใจสูงสุด พื้นที่ว่าง/ลานโล่งสำหรับกิจกรรมกลางแจ้ง ด้านห้องน้ำมีความพึงพอใจสูงสุด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อุปกรณ์ของใช้ ราวบันได พื้นผิว ทางลาด ด้านอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกมีความพึงพอใจสูงสุด ศาลาพักผ่อน

4. ผลการทดสอบสมมติฐานงานวิจัยปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ มีผลต่อความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในสวนสาธารณะแตกต่างกัน โดยผู้สูงอายุเพศหญิงมีความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในสวนสาธารณะสูงกว่าผู้สูงอายุเพศชาย ด้านอายุพบว่า กลุ่มผู้สูงอายุในช่วงอายุ 60 – 65 ปี และช่วงอายุ 66 – 70 ปี มีความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ สูงกว่า กลุ่มผู้สูงอายุช่วงอายุ 71 – 75 ปี และอายุ 76 – 80 ปี ผลการทดสอบความสัมพันธ์พบว่าพฤติกรรมการใช้บริการสวนสาธารณะของผู้สูงอายุ ได้แก่ ระยะเวลาในการใช้สวนสาธารณะ วิธีการเดินทางมาสวนสาธารณะ และระยะเวลาที่ใช้เดินทางมาสวนสาธารณะ โดยผลวิจัยพบว่า ด้านระยะเวลาในการใช้สวนสาธารณะมีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจสูงสุดในด้านลานกว้างและลานกิจกรรมนันทนาการ ด้านวิธีการเดินทางมาสวนสาธารณะมีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจด้านลานกว้างและลานกิจกรรมนันทนาการสูงสุดและด้านระยะเวลาที่ใช้เดินทางมาสวนสาธารณะมีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจด้านห้องน้ำมีความสัมพันธ์สูงสุด

6.3 ข้อเสนอแนะ

จากผลงานวิจัยที่ค้นพบในงานวิจัยนี้ขอเสนอข้อเสนอแนะในงานวิจัยในครั้งนี้อย่างมี

1. จากผลวิจัยผู้สูงอายุมีปัญหาอุปสรรคที่ส่งผลต่อการเข้าใช้พื้นที่การขาดบุคลากรมาดูแลและการบริหารจัดการไม่ดี จึงควรให้ความสำคัญในการบริหารจัดการพื้นที่สวนสาธารณะให้มีประสิทธิภาพ ควรสนับสนุนให้บุคลากรปฏิบัติงานมีความรู้ความสามารถและปฏิบัติงานได้อย่างดี สามารถตอบสนองความต้องการและความเข้าใจผู้สูงอายุได้อย่างดีนอกจากนี้ควรให้ความสำคัญในการบริหารจัดการความเพียงพอของบุคลากรในการดูแลพื้นที่สวนสาธารณะให้มีความครอบคลุมในทุกพื้นที่และมีจำนวนบุคลากรที่เพียงพอ

2. จากผลวิจัยผู้สูงอายุมีความคิดเห็นต่อปัญหาอุปสรรคที่ส่งผลต่อการเข้าใช้พื้นที่สวนสาธารณะสูงสุดคือบริเวณที่จอดรถและมีความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกสวนสาธารณะด้านสถานที่จอดรถต่ำสุด ดังนั้น ควรให้ความสำคัญในการจัดหาพื้นที่จอดรถที่เพียงพอและเป็นสัดส่วนสถานที่จอดรถมีความปลอดภัยโดยจุดจอดรถเพื่อรับส่งผู้สูงอายุ

3. จากผลวิจัยผู้สูงอายุมีความต้องการให้พื้นที่สวนสาธารณะพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและการให้บริการอันดับหนึ่งคือห้องน้ำห้องสุขา จึงควรให้ความสำคัญในการดูแลและรักษาความสะอาดของห้องสุขาและควรมีจำนวนห้องสุขาที่เพียงพอ ตลอดจนควรมีระดับรักษาความปลอดภัยสำหรับการใช้งานของผู้สูงอายุ

6.4 ข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งต่อไป

1. งานวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่สวนสาธารณะชุมชนเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุเปรียบเทียบกับลักษณะของผู้สูงอายุที่มีอาชีพและพฤติกรรมการใช้บริการพื้นที่สวนสาธารณะที่ต่างกันเพื่อทราบถึงความแตกต่างของสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อพื้นที่สวนสาธารณะชุมชนเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุแตกต่างกันอย่างไร เพื่อผลการศึกษากจะเป็นประโยชน์ในการบริหารจัดการพื้นที่สวนสาธารณะชุมชนเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุให้ดียิ่งขึ้น

2. งานวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาความพึงพอใจ และทัศนคติต่อพื้นที่สวนสาธารณะชุมชนเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุเพื่อผลการศึกษากจะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาและการปรับปรุงพื้นที่สวนสาธารณะชุมชนให้มีความสอดคล้องความต้องการของผู้สูงอายุมากยิ่งขึ้น

6.5 แนวทางในการพัฒนาปรับปรุงพื้นที่สวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เคะหะชุมชนร่มเกล้า

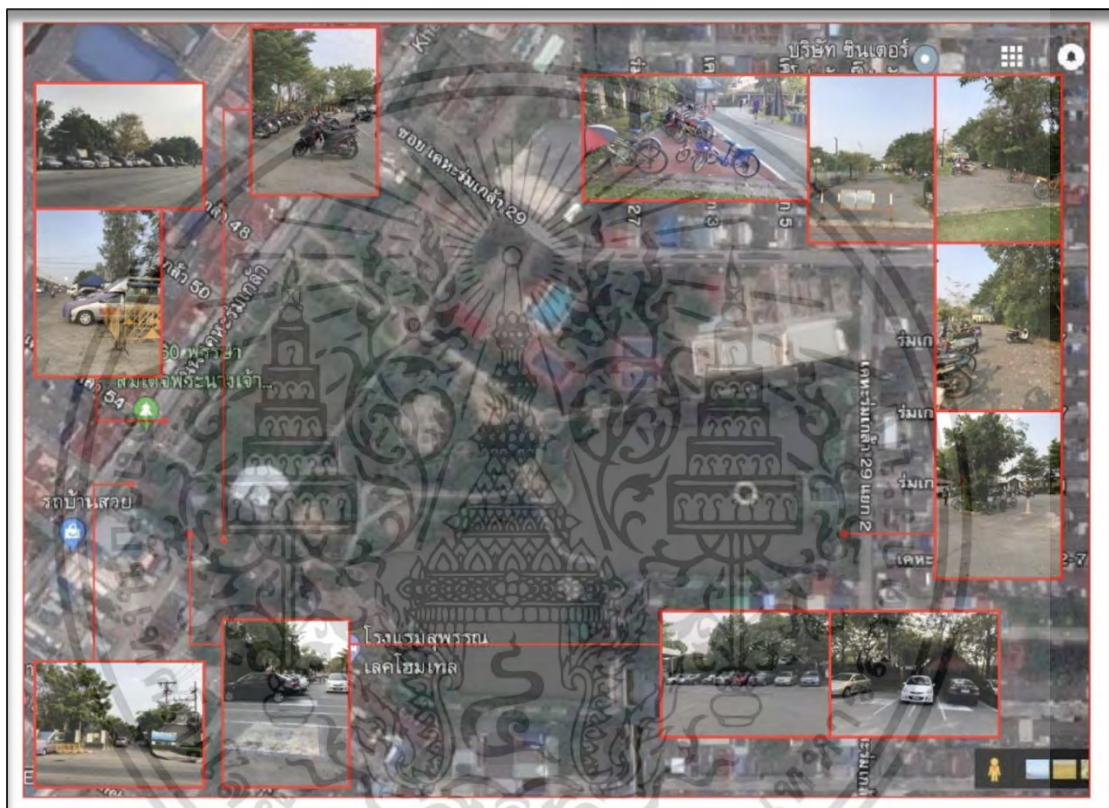

ภาพที่ 6.2 แผนผังสวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เคะหะชุมชนร่มเกล้า จำแนกกิจกรรมต่างๆ ที่มา : ปรับปรุงมาจาก Website Google Maps โดยผู้วิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย ทำให้สามารถสรุปถึงข้อจำกัดทั้งในด้านของพื้นที่การให้บริการ และความต้องการของผู้ใช้บริการพื้นที่สวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ โดยมีประเด็นข้อเสนอแนะต่าง ๆ

6.5.1 ลานจอดรถสวนสาธารณะชุมชน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ ยังขาดแคลนสถานที่จอดรถ การจัดระเบียบ หรือการจัดโซนโดยเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุ เทียบอัตราส่วนของผู้สูงอายุที่เข้ามาใช้บริการถือว่าไม่เพียงพอต่อความต้องการ ไม่ครอบคลุมในการให้บริการ อยากให้ปรับปรุง

ภาพที่ 6.3 ที่จอดรถ สวน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เคหะชุมชนร่มเกล้า (ปัจจุบัน)
ที่มา : ปรับปรุงมาจาก Website Google Maps โดยผู้วิจัย

สำหรับจอดรถสำหรับผู้สูงอายุ การเตรียมถนนและที่จอดรถ เพื่อผู้สูงอายุและผู้พิการ มีรายละเอียดดังนี้:

- ต้องแยกถนนของรถยนต์ และทางเดินเท้า ออกจากกันให้ชัดเจน
- ขนาดของช่องจอดรถปกติ ประมาณ 2.40×6.00 เมตร ควรเผื่อระยะความกว้างของที่จอดรถ สำหรับการขึ้นลงจากรถเข็นฯ เพิ่มขึ้นอีกอย่างน้อย 1.00 เมตร ตลอดแนวยาวของพื้นที่จอดรถ โดยสามารถใช้ร่วมกันได้ระหว่างพื้นที่จอดรถ 2 คัน
- เสไฟฟ้าอยู่ในบริเวณสัญจร ให้ทำแถบสีที่มีสีตัดกับสีของตัวเสา มีความกว้างไม่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

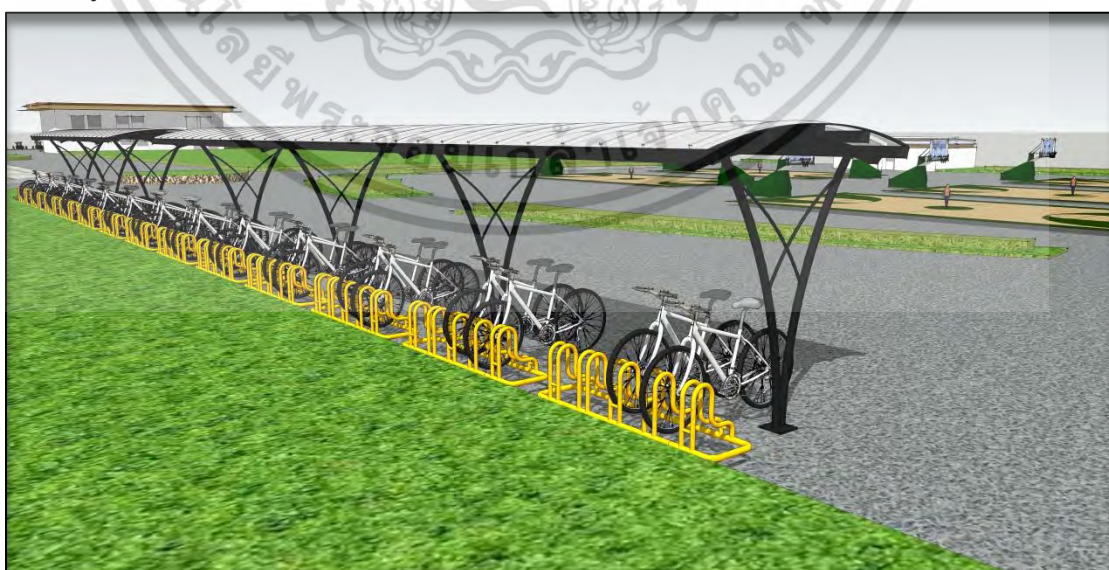
น้อยกว่า 30 เซนติเมตร แถบสีอยู่สูงวัดจากกึ่งกลางของแถบสีถึงระดับพื้น ระหว่าง 1.40-1.60 เมตร เพื่อให้ผู้มีปัญหาทางการมองเห็น สังเกตได้

- พื้นพื้นผิวต่างสัมผัสในการเตือนโดยรอบเสาไฟ ให้ขอบพื้นผิวต่างสัมผัสห่างจากศูนย์กลางเสา 30 เซนติเมตร
- บริเวณขึ้นลงผู้โดยสาร ต้องมีที่ว่างอยู่ติดและขนานกับพื้นที่จอดรถ กว้างไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร ยาวเพียงพอสำหรับขนาดรถแต่ไม่น้อยกว่า 6.00 เมตร
- การเตรียมขนาดของที่จอดรถ การควบคุมการจอดรถเป็นสิ่งสำคัญ เพราะการเตรียมขนาดไว้ไม่กว้างพอ หรือการบริหารจัดการไม่ดี จะเกิดการ “จอดคร่อม” ที่จอดรถ ทำให้เสียพื้นที่ไปโดยไม่จำเป็น และทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน

ภาพที่ 6.4 ตัวอย่างข้อเสนอแนะที่จอดรถ

ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 6.5 ตัวอย่างข้อเสนอแนะที่จอดรถจักรยาน

ที่มา : ผู้วิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6.5.2 ลานกว้าง / ลานกิจกรรมนันทนาการต่างๆ ได้แก่สวนพืชรูปร่าง ส่วนเปิดโล่ง ซึ่งจากการสำรวจพบว่า พื้นที่หลายแห่งมีการชำรุด ควรได้รับการปรับปรุงให้พร้อมใช้งาน

ภาพที่ 6.6 ลานกว้าง / ลานกิจกรรม สวน60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เคหะชุมชนร่มเกล้า (ปัจจุบัน)

ที่มา : ปรับปรุงมาจาก Website Google Maps โดยผู้วิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

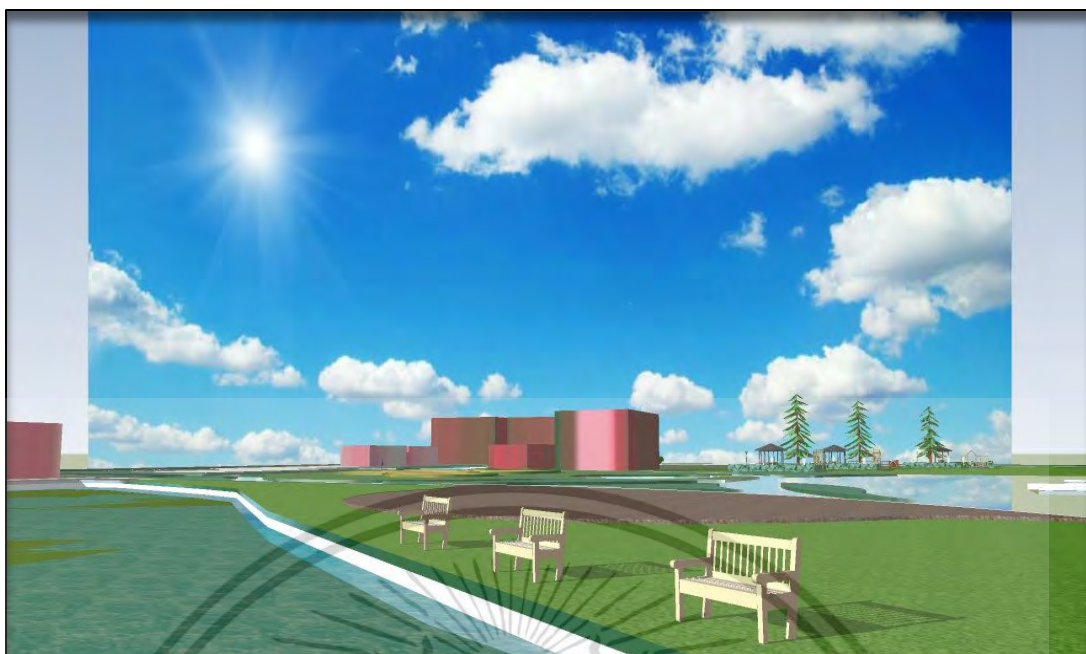
สำหรับลานกว้าง / ลานกิจกรรม เพื่อสร้างความสุนทรีย์ภาพให้กับผู้ที่มาพักผ่อนหย่อนใจ ภายในพื้นที่สวนฯ นอกจากนั้นจากการสำรวจพบว่า การใช้พื้นที่สวนฯ ในช่วงเวลากลางวันส่วนใหญ่ ของประชากรผู้สูงอายุเป็นการใช้งานพื้นที่ในร่ม แต่เนื่องจากสภาพส่วนใหญ่ของสวนมีอุณหภูมิ ค่อนข้างสูงในช่วงกลางวัน จึงควรมีการเพิ่มพื้นที่ต่าง ๆ ที่สามารถรองรับกลุ่มประชากรผู้สูงอายุที่เข้า มาใช้บริการ โดยควรมีการจัดพื้นที่ในการทำกิจกรรมให้เกิดความเหมาะสม หรือเพิ่มพื้นที่ในร่มให้กับ สวนฯ สามารถมีพื้นที่ใช้งานในช่วงเวลากลางวันเพิ่มขึ้นได้อย่างเหมาะสม หรือจัดโซนการใช้งานให้ ชัดเจนเพื่อสะดวกต่อการใช้งานโซนกิจกรรม จากการสำรวจพบว่าสวนสาธารณะชุมชน 60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ ยังขาดในเรื่องของโซนกิจกรรมที่แบ่งกันอย่างชัดเจน จึงมีข้อเสนอแนะ อยากรให้ทางสวนฯ ได้มีการจัดโซนเพื่อความสะดวกและปลอดภัยในการทำกิจกรรมและ อยากรให้มี สมาคม / สถานที่ในร่ม เพื่อกีฬาหรือกิจกรรมอื่นๆ ที่เพิ่มปฏิสัมพันธ์ต่อผู้อื่น ที่ผ่อนคลาย และได้ พุดคุย เช่น หมากรูก เปตอง เป็นต้น และมีลานทำกิจกรรมที่โล่ง ทางราบ สม่่าเสมอกัน มีเก้าอี้และ ชุ้มสำหรับนั่งพักผ่อน

ภาพที่ 6.7 ตัวอย่างข้อเสนอแนะการจัดโซนสำหรับผู้สูงอายุ

ที่มา : ผู้วิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 6.8 ตัวอย่างข้อเสนอแนะลานกว้าง / ลานกิจกรรม

ที่มา : ผู้วิจัย

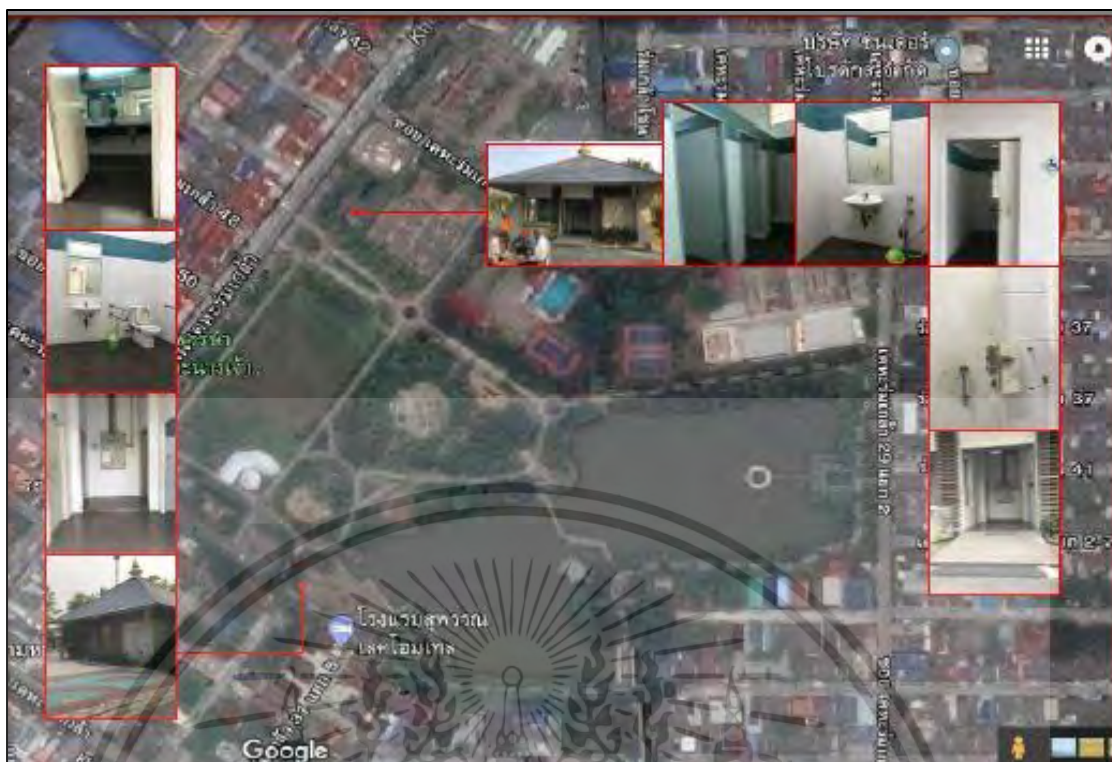

ภาพที่ 6.9 ตัวอย่างข้อเสนอแนะลานกว้าง / ลานกิจกรรม

ที่มา : ผู้วิจัย

6.5.3 ห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ พบว่ามีปัญหาในเรื่องของอุปกรณ์ สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกภายในห้องน้ำไม่มีความพร้อมในการรองรับการใช้บริการของผู้สูงอายุที่เข้ามาใช้บริการ รวมถึงจำนวนห้องน้ำไม่เพียงพอต่อการใช้บริการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 6.10 ห้องน้ำ สวน60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เคะหะชุมชนร่มเกล้า(ปัจจุบัน)
ที่มา : ปรับปรุงมาจาก Website Google Maps โดยผู้วิจัย

สำหรับห้องน้ำผู้สูงอายุ ปัจจัยที่ควรคำนึง อาทิ เช่นประตูห้องน้ำควรกว้างอย่างน้อย 90 ซม. เพื่อความสะดวกของผู้สูงอายุที่ไร้รถเข็น ประตูห้องน้ำควรเป็นบานเลื่อนหรือบานเปิดออกนอกห้องน้ำ เนื่องจากถ้าเป็นประตูบานเปิดเข้าแบบทั่วไป หากผู้สูงอายุล้มและนอนขวางอยู่บริเวณหน้าประตู ผู้ที่อยู่นอกห้องจะไม่สามารถเปิดเข้าไปช่วยเหลือได้ การใช้บานเลื่อนหรือบานเปิดออก เพื่อให้คนในครอบครัวสามารถเข้าไปช่วยเหลือผู้สูงอายุได้ ในกรณีที่ผู้สูงอายุล้มและนอนขวางอยู่บริเวณหน้าประตูควรใช้มือจับประตูแบบก้านโยก เพื่อสะดวกในการ เปิด-ปิด โดยไม่ต้องใช้แรงข้อมือในการบิดหมุนแบบประตูลูกบิดทั่วไปพื้นที่ภายในห้องน้ำควรมีขนาดกว้าง×ยาว อย่างน้อย 1.65*2.75 เมตร และมีเส้นผ่าศูนย์กลางไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร เพื่อการหมุนกลับตัวของรถเข็นได้สะดวก 180 องศา พื้นห้องน้ำควรใช้วัสดุประเภทที่มีผิวฝืด และมีค่าความฝืดที่เหมาะสมกับพื้นที่ส่วนเปียกและส่วนแห้ง มีการเปลี่ยนสีหรือลายที่แตกต่างสำหรับโซนเปียก โซนแห้ง เพื่อให้เห็นได้ชัด ป้องกันการลื่นล้ม หรือสะดุดล้มควรมีราวจับเพื่อช่วยพยุงตัว ทรงตัว และป้องกันการล้ม ทั้งจุดที่มีการนั่ง-ลุกยืน และเดินในห้องน้ำอุปกรณ์ในห้องน้ำ ควรเลือกแบบที่ใช้าง่าย และสะดวก อาทิเช่น

-ก๊อกน้ำอ่างล้างหน้า และวาล์วเปิด-ปิดน้ำ ใช้แบบก้านปิด เพื่อความสะดวกในการเปิด-ปิดน้ำสำหรับผู้สูงอายุ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- เคาน์เตอร์อ่างล้างหน้าลมนุ่มนบ ป้องกันอันตรายจากการชน หรือล้มกระแทก
- อ่างล้างหน้าควรเป็นแบบขอบโค้งเว้า เพื่อให้ผู้สูงอายุที่ใช้รถเข็นสามารถเข้าใช้งานได้

สะดวก

-พนักงานช่วยพยุงตัวบริเวณโถส้วมแบบพับเก็บได้ ทำให้ไม่เกะกะ และสามารถทำความสะอาดพื้นได้สะดวก

-ฝักบัว / สายฉีดชำระ แบบปรับแรงดันได้

-ที่ใส่กระดาษทิชชู ที่สามารถเปลี่ยนกระดาษทิชชูได้ง่าย

-ขนาดของชักโครกที่เหมาะสม คือขนาด 16 -18 นิ้ว เพื่อความเหมาะสมและเหมาะสมกับการนั่งและรองรับน้ำหนัก สะดวกในการลุกนั่ง

และควรคำนึงถึงระดับของอุปกรณ์ต่างๆ ในห้องน้ำที่เหมาะสมกับการใช้งานของผู้สูงอายุ เช่น ระดับฝักบัว มีก้านปรับระดับ ราวแขวนผ้าระดับสำหรับการใช้งานบนรถเข็น เพื่อความสะดวกในการใช้งานของผู้สูงอายุ เป็นต้น ควรมีแสงสว่างเพียงพอ ลักษณะการใช้งานภายในห้องน้ำ จำเป็นต้องหยิบจับของใช้จำเป็นต่างๆ ควรจัดให้มีแสงสว่างอย่างเพียงพอ โดยเลือกใช้แสงสีขาวจะได้มุมมองที่ชัดเจนกว่าโทนแสงอื่นๆ

ภาพที่ 6.11 ตัวอย่างข้อเสนอแนะห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ

ที่มา : ผู้วิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6.5.4 ทางลาด / ทางเชื่อม ต่าง ๆ ภายในสวนพบว่ามีปัญหา ซึ่งจากการสำรวจพบว่ายังมีการทรุดโทรมและไม่พร้อมใช้งานในแต่ละจุด

ภาพที่ 6.12 พื้นทางเดิน / ทางลาด สวน60 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เคหะชุมชนร่มเกล้า (ปัจจุบัน)

ที่มา : ปรับปรุงมาจาก Website Google Maps โดยผู้วิจัย

ภาพที่ 6.13 ตัวอย่างข้อเสนอแนะทางต่างระดับการให้บริการสำหรับผู้สูงอายุ คนพิการ ฯลฯ

ที่มา : ผู้วิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 6.14 ตัวอย่างข้อเสนอแนะทางลาดการใช้บริการสำหรับผู้สูงอายุ คนพิการ ฯลฯ

ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 6.15 ตัวอย่างข้อเสนอแนะทางสัญจรการใช้บริการสำหรับผู้สูงอายุ คนพิการ ฯลฯ

ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 6.16 ตัวอย่างข้อเสนอแนะบริเวณพื้นที่การใช้บริการสำหรับผู้สูงอายุ คนพิการ ฯลฯ

ที่มา : ผู้วิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม

- กาญจนา โอ้อวด. 2540. กรณีศึกษาสภาพแวดล้อมทางกายภาพของสถานพักฟื้นคนชราในบริบทของเศรษฐกิจของสังคมไทย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบทางสถาปัตยกรรมภายใน, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. 2546. พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546. กรมโยธาธิการและผังเมือง. 2547. การศึกษาแนวทางการพัฒนาพื้นที่สีเขียวเพื่อนันทนาการสำหรับชุมชนเมืองขนาดใหญ่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: กรณีศึกษาเมืองนครราชสีมาเมืองขอนแก่น และเมืองอุดรธานี. สำนักพัฒนามาตรฐาน : กรุงเทพมหานคร.
- กำธร กุลชลและชัยสิทธิ์ ดานกิตติกุล. 2548. แนวทางการปรับปรุงระบบทางเดินเท้าสำหรับคนพิการ และผู้สูงอายุ กรุงเทพมหานคร, สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กนกกาญจน์ ตูจินดา. 2552. ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการสวนสาธารณะของประชาชนใน กรุงเทพมหานคร. คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กองนโยบายและแผนงาน สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร. 2555. พื้นที่สีเขียวในรูปสวนสาธารณะ กรุงเทพมหานคร ปี 2554.
- กมล วิเศษงามปกรณ และวัชร ศรีทอง. 2559. ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ ต.ไผ่ท่าโพ อ.โพธิ์ประทับช้าง จ.พิจิตร.
- คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ. 2545. แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (2545 -2564)
- คองเดช. 2552. ERG Theory ของ Clayton P. Alderfer. สืบค้นเมื่อ 30 มกราคม 2560. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.tpa.or.th/writer/read_this_book_topic.php?bookID=1179&pageid=4&read=true&count=true.
- จิราภา พงศ์ศุภสมิทธิ์. 2543. สุขภาพจิตของผู้ใช้บริการสวนสาธารณะในกรุงเทพมหานคร.
- จริญญา วงษ์พรหม และคณะ. 2558. การมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ. ชมพูนุท พรหมภักดี. 2556. บทความวิชาการ “การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย”.
- ชุมเขต แสงวงเจริญ และคณะ. 2560. แนวทางการปรับปรุงพื้นที่สวนลุมพินี ตามแนวคิดการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล.
- ณัฐกิจ หาญบุญญานนท์. 2553. การศึกษาและพัฒนาอุปกรณ์ห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ, สถาบันเทคโนโลยีเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง.
- เดชา บุญค้ำ. 2544. สวนสาธารณะหมู่บ้านจัดสรรในกรุงเทพมหานคร คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ไตรรัตน์ จารุทัศน์และคณะ. 2548. ศึกษามาตรฐานขั้นต่ำสำหรับที่พักอาศัย และสภาพแวดล้อมของ ผู้สูงอายุ,
กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย / มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ (มสช.) และ
สำนักงานกองทุน สนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.).
- ทศพร อนันตพิพัฒน์. 2552. แนวทางการออกแบบสวนสาธารณะระดับชุมชนที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ:
กรณีศึกษาสวนรมณีนาถ
- ธาริน สุขอนันต์ และคณะ. 2554. คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองบ้านสวน จังหวัดชลบุรี.
นิริวิต ทองป่อง. 2546. พฤติกรรมการใช้สวนสาธารณะที่เป็นผลจากสภาพแวดล้อมทางภูมิทัศน์ของ
สวนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิลบล คล่องเวสสะ. 2548. การวางแผนและออกแบบสวนสาธารณะและพื้นที่นันทนาการ
กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิลบล คล่องเวสสะ. 2551. พฤติกรรมมนุษย์ในสภาพแวดล้อมกายภาพ ภูมิทัศน์กับชุมชน
พื้นที่สีเขียวสาธารณะ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บรรลุ ศิริพานิช. 2538. คู่มือผู้สูงอายุฉบับสมบูรณ์ กรุงเทพมหานคร.
- บุญนาค ตีวกุล. 2545. เมืองและสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศิลปากร.
- บรรลุ ศิริพานิช. 2551. การออกกำลังกายเพื่อสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ.
- เบญจมาศ นาควิจิตร. 2551. ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองและ
ความสุขของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุของโรงพยาบาลสังกัดสำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร.
- ปริญญา ฉายแสง. 2540. ความสัมพันธ์ระหว่างความพอใจของผู้ใช้สวนกับพื้นที่ใช้งานในสวน
สาธารณะระดับชุมชน กรณีศึกษา : สวนรมณีนาถ และอุทยานเบญจสิริ.
- ปวิช ศรีละมุล และ เดชา บุญค้ำ. 2552. แนวทางการกำหนดพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้
ผู้สูงอายุในสวนสาธารณะระดับชุมชนเพื่อใช้เป็นข้อพิจารณาในการออกแบบ, จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย
- ประภษณ์ สุวรรณสมศรี. 2553. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าใช้สวนสาธารณะระดับชุมชน
กรณีศึกษา : สวนรมณีนาถและอุทยานเบญจสิริ
- ประสงค์ ชาญช่าง. 2554. การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร
วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี.
- ปิยภรณ์ เลหาบุตร. 2557. คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชน หมู่ 7 ต.พุดตาลหลวง อ.สัตหีบ จ.ชลบุรี.
- ปลื้มใจ ไพจิตร. 2558. คุณภาพในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พรทิพย์ เรื่องธรรม. 2546. เกณฑ์การออกแบบสภาพแวดล้อมทางกายภาพภายในที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ ในเขตกรุงเทพมหานคร.
- ไพศาล เทพวงศ์ศิริรัตน์. 2555. สวนสาธารณะในเมืองกรุงเทพมหานครกับความเป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ : การศึกษาประเด็นของประสิทธิภาพ ความคาดหวัง และความพร้อมรับมือกับสังคมผู้สูงอายุในอนาคต, คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ไพบุลย์ พงษ์แสงพันธ์ และยุวดี รอดจากภัย. 2557. การพัฒนารูปแบบการสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุโดยใช้การมีส่วนร่วมของชุมชน.
- พลพินิจ พินิจชอบ. 2558. การจัดการสวนสาธารณะในเมือง กรณีศึกษา : อุทยานเบญจสิริ กรุงเทพมหานคร.
- ภัทราวดี อิ่มศิริ. 2548. การให้บริการสวนสาธารณะเขตลาดกระบัง มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ภูมิวัฒน์ พรวนสุข. 2558. แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดแพร่คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
- มัลลิกา มัติโก และคณะ. 2540. ภาวะสุขภาพอนามัยและการดูแลตนเองเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของผู้สูงอายุพื้นที่ศึกษาในเขตภาคเหนือ เอกสารการสัมมนาโครงการวิจัยครบวงจรเรื่อง “ผู้สูงอายุในประเทศไทย” กรุงเทพมหานคร.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. 2556. รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ.2555.
- มนตรี ประเสริฐรุ่งเรือง และดุขฎิ อายุวัฒน์. 2559. การสร้างทางเลือกในการพึ่งพาตนเองอย่างมีคุณค่าของผู้สูงอายุรุ่นใหม่.
- เยาวลักษณ์ ไตรสุรัตน์. 2552. ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ทางสังคมและพฤติกรรมในการใช้พื้นที่ที่มีผลต่อความต้องการภาพลักษณ์ทางกายภาพของสวนสาธารณะ.
- รัตนา สินธีรภาพ. 2541. ตัวแปรที่สัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลสมุทรปราการ.
- ระพีพรรณ คำหอม. 2549. สวัสดิการสังคมกับสังคมไทย กรุงเทพมหานคร .
- วัชรีย์ น้อยพิทักษ์. 2536. ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อสิ่งอำนวยความสะดวกการให้บริการและรูปแบบการใช้ประโยชน์ในสวนสาธารณะ: กรณีศึกษาผู้เข้ามาใช้สวนสาธารณะของกรุงเทพมหานคร, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. 2544. สวัสดิการผู้สูงอายุ กรุงเทพมหานคร.
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชรและวรรณลักษณ์ เมียนเกิด. 2551. การเข้าถึงสิทธิตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 ของผู้สูงอายุ.
- ศุภยาดา ประดิษฐ์ไวทยากร. 2555. พื้นที่สาธารณะ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

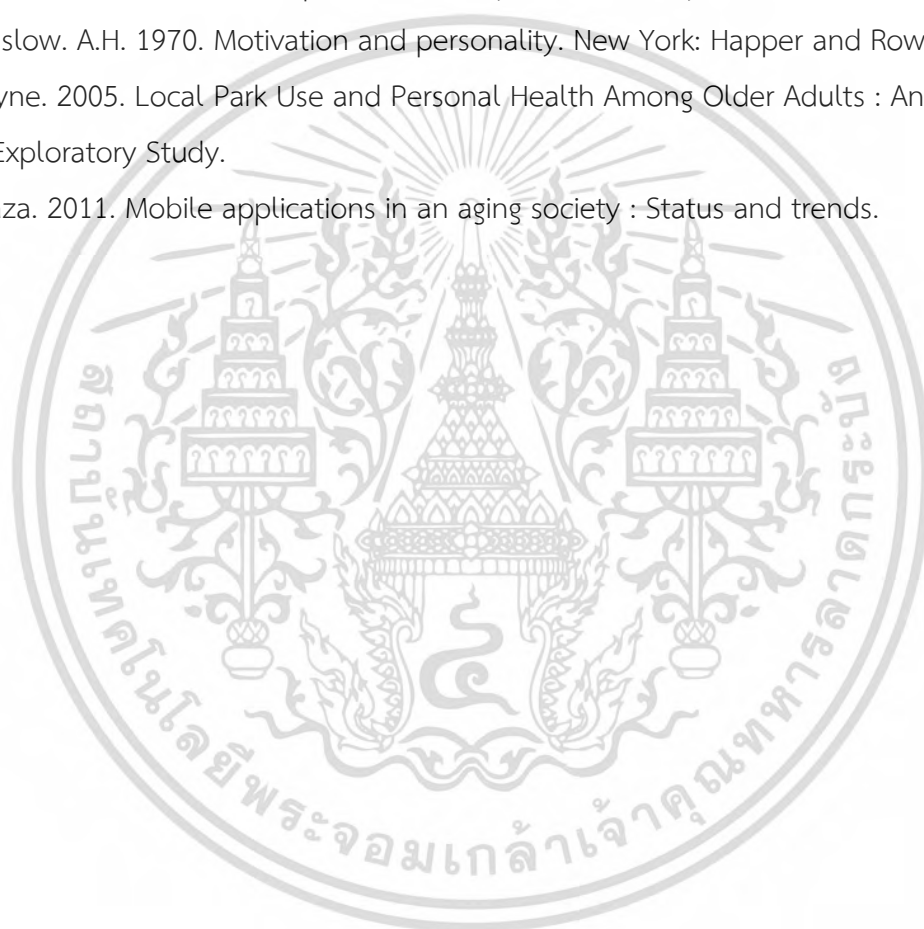
บรรณานุกรม (ต่อ)

- ศาสน์ สุขประเสริฐ และคณะ. 2558. มาตรฐานสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในที่พักอาศัย และสถานที่สาธารณะ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
- ศิวพงศ์ ทองเจือ และคณะ. 2559. แนวทางการออกแบบสวนสาธารณะระดับเมือง กรณีศึกษา สวนเฉลิมพระเกียรติ ร.9 เทศบาลนครภูเก็ต.
- สุทธิชัย จิตะพันธ์กุล. 2541. หลักสำคัญของเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ, กรุงเทพมหานคร, โรงพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร. 2542. รายงานโครงการจัดทำผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร : ด้านสวนสาธารณะ.
- สำนักพัฒนามาตรฐาน กรมโยธาธิการและผังเมือง. 2547. เกณฑ์ด้านผังเมือง หมวดบริการสังคม เรื่องสวนสาธารณะ สนามกีฬา ห้องสมุด และพิพิธภัณฑ์.
- สุดที่รัก สายปลื้มจิตต์. 2549. การปรับปรุงสวนสาธารณะในเขตชุมชนเมือง กรณีศึกษา:เขตเทศบาล เมืองนครนครศรีธรรมราช
- สำนักพัฒนามาตรฐาน กรมโยธาธิการและผังเมือง. 2549. ทฤษฎีและความรู้ด้านผังเมือง กรุงเทพมหานคร.
- สิริพร สุธัญญา. 2550. พฤติกรรมการดูแลตนเองกับความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุในสวนรมณีนาค กรุงเทพมหานคร.
- สุภาดา ศรีสารคาม. 2550. การวางแผนเชิงกายภาพ สำหรับการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะระดับชุมชน แขวงวัดกัลยาณ์ เขตธนบุรี. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ สำนักส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาสและผู้สูงอายุ. 2555.คู่มือการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ.
- สุนิรันดร์ เพชรรัตน์ และคณะ. 2557. การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพเพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ.
- สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. 2558. การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2559. รายงานเบื้องต้นการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ.2559.
- เอี่ยมพร วิสมหมาย. 2527. สวนสาธารณะและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ, กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เอี่ยมพร วิสมหมาย. 2538. หลักการจัดสวนสาธารณะและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ, กรุงเทพมหานคร, โรงพิมพ์อักษรวิทยา.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม (ต่อ)

- อรรถภูมิ อองกุลณะ. 2560. IDEaR Unit ศูนย์ออกแบบเพื่อความเท่าเทียม.
- Cauwenberg. et. al. 2015. Park proximity, quality and recreational physical activity among mid – older Aged adults : moderating effects of individual factors and area of residence.
- Izekenova. et. al. 2015. Trends in ageing of the population and the life expectancy after retirement : A comparative country – based analysis.
- Maslow. A.H. 1970. Motivation and personality. New York: Happer and Row.
- Payne. 2005. Local Park Use and Personal Health Among Older Adults : An Exploratory Study.
- Plaza. 2011. Mobile applications in an aging society : Status and trends.

ภาคผนวก

ตัวอย่างแบบสอบถามงานวิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2 ท่านใช้บริการสวนสาธารณะบ่อยหรือไม่

- ทุกวัน   อาทิตย์ละ 1 – 2 ครั้ง
 อาทิตย์ละ 3 – 4 ครั้ง   เดือนละ 1 – 2 ครั้ง

2.3 ท่านใช้บริการสวนสาธารณะเวลาใดเป็นส่วนใหญ่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 05.00-08.00 น.   08.01-11.00 น.
 11.01-14.00 น.   14.01-17.00 น.
 17.01-20.00 น.

2.4 ท่านใช้เวลาในสวนสาธารณะนานประมาณเท่าใด

- ไม่เกิน 30 นาที   30 นาที – 1 ชั่วโมง
 มากกว่า 1 ชั่วโมง – 2 ชั่วโมง
 2 ชั่วโมงขึ้นไป

2.5 ท่านเดินทางมาสวนสาธารณะโดยวิธีใดเป็นส่วนใหญ่

- เดิน   รถจักรยาน
 รถยนต์ส่วนตัว   รถประจำทาง
 รถมอเตอร์ไซด์   อื่นๆ (โปรดระบุ).....

2.6 ท่านใช้เวลาเดินทางมาสวนสาธารณะแห่งนี้ประมาณเท่าใด

- ไม่เกิน 10 นาที   11 - 15 นาที
 15 – 30 นาที   30 – 60 นาที
 60 นาทีขึ้นไป

ส่วนที่ 3 การใช้พื้นที่ / สิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่สวนสาธารณะ

3.1 ท่านเข้ามาใช้บริการสวนสาธารณะแห่งนี้ เพราะเหตุใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ใกล้บ้าน/เดินทางสะดวก
 ทางผ่านระหว่างบ้านกับที่ทำงาน
 ไม่มีที่ทำการกิจกรรมนอกจากที่อื่น
 สะอาด/ร่มรื่น/ปลอดภัย
 เครื่องอำนวยความสะดวกครบครัน
 ผู้ใช้บริการมากมาย
 อุปกรณ์ออกกำลังกายและบริหารกล้ามเนื้อ
 สวนน้ำหรือสระว่ายน้ำ
 อื่นๆ (โปรดระบุ).....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2 ความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ

	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	ไม่พอใจ (1)
1. สถานที่จอดรถ					
1.1 จุดจอดรถสำหรับผู้สูงอายุโดยเฉพาะ					
1.2 ความเพียงพอจุดบริการ					
1.3 ความสะอาด / ปลอดภัย					
1.4 พื้นผิวถนน					
1.5 สัญลักษณ์ / เครื่องหมาย ที่ใช้บอก					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	ไม่พอใจ (1)
2. ลานกว้าง / ลานกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ					
2.1 ความหลากหลายของกิจกรรมในสวนสาธารณะ					
2.2 พื้นที่ว่าง/ลานโล่งสำหรับกิจกรรมกลางแจ้ง					
2.3 ความสมบูรณ์ของลู่วิ่งและทางจักรยาน					
2.4 ความกว้างของลู่วิ่งและทางจักรยาน					
2.5 ความพร้อมของอุปกรณ์ภายในสนามกีฬา					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	ไม่พอใจ (1)
3. ห้องน้ำ					
3.1 อุปกรณ์ของใช้ ราวบันได พื้นผิว ทางลาด					
3.2 ความเพียงพอของจุดบริการ					
3.3 ระบบความปลอดภัยต่าง ๆ					
3.4 แสงสว่างและสัญญาณขอความช่วยเหลือฉุกเฉิน					
3.5 ความสะอาดถูกสุขลักษณะ					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	ไม่พอใจ (1)
4.1 แก้วน้ำและจุดพักระหว่างทาง					
4.2 ศาลาพักผ่อน					
4.3 เครื่องออกกำลังกาย					
4.4 ความเพียงพอของแสงไฟตามจุด					
4.5 ป้ายบอกทางและรั้วกัน					
4.6 ทางลาด/ทางเชื่อมภายในสวน					
4.7 ระบบรักษาความปลอดภัย					

ข้อเสนอแนะ

.....
 .....

3.3 ในปัจจุบันท่านคิดว่าสวนสาธารณะมีปัญหา/อุปสรรคที่ส่งผลต่อการเข้าใช้พื้นที่หรือไม่

มี ไม่มี (ข้ามไปตอนที่ 5)

อื่นๆ (โปรดระบุ).....

3.4 ท่านคิดว่าสวนสาธารณะมีปัญหา/อุปสรรคที่ส่งผลต่อการเข้าใช้พื้นที่ด้านใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

บริเวณที่จอดรถ ความไม่ปลอดภัย

ความหนาแน่นของผู้คน การจัดตั้งบริเวณไม่เหมาะสม

ขาดความร่มรื่น ความไม่สะอาด

ความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย ความไม่สงบ

การบำรุงรักษา ปัญหามลพิษต่าง ๆ

ความเสื่อมโทรมของสภาพธรรมชาติ

อื่น (โปรดระบุ).....

3.5 จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ท่านคิดว่าเกิดจากสาเหตุใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

การฝ่าฝืนกฎ/ข้อบังคับ ความมั่งง่าย

การบริหารจัดการไม่ดี การขาดบุคลากรมาดูแล

อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ข้อเสนอแนะ.....
 .....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.6 ท่านต้องการให้สวนสาธารณะแห่งนี้พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและการให้บริการด้านใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 5 ข้อ /เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย โดยมาก =5 และน้อย = 1)

☐ ต้นไม้/ความร่มรื่น	☐ สวนลานไม้ดอกไม้ประดับ
☐ สวนสุขภาพ	☐ สนามหญ้า
☐ เครื่องออกกำลังกาย	☐ บริเวณสำหรับออกกำลังกาย
☐ เก้าอี้นั่งพักผ่อน	☐ ถนนวิ่งออกกำลังกาย
☐ ห้องน้ำ/ห้องสุขา	☐ ข้อมูลและแผ่นป้ายต่าง ๆ
☐ ถังขยะ	☐ การให้บริการของเจ้าหน้าที่
☐ บริเวณที่จอดรถ	☐ การรักษาความปลอดภัย
☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....	

ส่วนที่ 4 ความต้องการการพัฒนาสวนสาธารณะ เพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตต่อการดำรงชีวิต

4.1 ท่านคิดว่าสวนสาธารณะที่ดี ควรขึ้นอยู่กับปัจจัยใดมากที่สุด (เรียงจากมาก...5ไปหาน้อย...1)

☐ ขนาด	☐ ความร่มรื่น/ความสะอาด/ความปลอดภัย
☐ การเข้าถึง	☐ อุปกรณ์อำนวยความสะดวกครบครัน
☐ ตำแหน่งที่ตั้งใกล้ชุมชน	

4.2 ท่านคิดว่าการใช้บริการสวนสาธารณะจะส่งผลต่อตัวท่านอย่างไรมากที่สุด (เรียงจากมาก...3ไปหาน้อย...1)

☐ ด้านร่างกาย เช่น รู้สึกร่างกายแข็งแรง กระฉับกระเฉง นอนหลับง่ายขึ้น เป็นต้น
☐ ด้านจิตใจ เช่น รู้สึกสนุกสนานมากขึ้น มีสมาธิขึ้น รู้สึกพึงพอใจตัวเองมากขึ้น เป็นต้น
☐ ด้านสังคม เช่น ได้พบปะผู้คนมากขึ้น ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นมากขึ้น เป็นต้น

4.3 ท่านคิดว่าการพัฒนาสวนสาธารณะเป็นหน้าที่ของหน่วยงานใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ หน่วยงานราชการ	☐ หน่วยงานเอกชน
☐ หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ	☐ ผู้ใช้บริการ/คนในชุมชน
☐ ตำรวจ/ทหาร	☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

4.4 ท่านอยากได้อะไรเพิ่มเติม ภายในสวนนี้บ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ ที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ	☐ ทางลาด
☐ ราวจับสำหรับบันได	☐ ป้ายสัญลักษณ์ต่างๆ
☐ พื้นขรุขระกันลื่นภายในห้องน้ำ	☐ ศาลาและที่นั่งพักผ่อนเพิ่มเติม
☐ อื่นๆ (ระบุ).....	

ความคิดเห็นเพิ่มเติม

.....
 .....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อ **ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม** ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล	นางสาวพุลศรี ศักดิ์พันธ์พนม
วัน-เดือน-ปีเกิด	14 มีนาคม พ.ศ.2517
ที่อยู่	201/450 เคหะร่มเกล้า ต.คลองสองต้นนุ่น ลาดกระบัง กทม.10520
ประวัติการศึกษา	พ.ศ.2541 - 2544 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจบัณฑิต (การตลาด) มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตบางเขน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้